

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ «Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων»

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Βαρόμετρο Ικανοποίησης των Γονέων ως προς την
παρεχόμενη εκπαίδευση στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής
στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**

Βαγγελούδης Α. Μιχαήλ
Παπαδήμος Γ. Βασίλειος

Επιβλέπων Καθηγητής: Σπυριδάκος Αθανάσιος

Ακαδημαϊκό Έτος: 2022 - 2023

Πρόλογος

Η διαδρομή μας στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, ολοκληρώνεται με την εκπόνηση και συγγραφή της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας που φέρει τον τίτλο «Βαρόμετρο Ικανοποίησης των Γονέων ως προς την παρεχόμενη εκπαίδευση στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση».

Σε μια κομβική για τη ζωή μας συγκυρία, αποφασίσαμε εν μέσω δύσκολων και πρωτόγνωρων για όλους μας καταστάσεων, να ξεκινήσουμε αυτό το ταξίδι γνώσης το οποίο συνεχώς μας εξέπληττε, μας δυσκόλευε, μας δημιουργούσε διαρκώς ανησυχίες αλλά και προκλήσεις, οι οποίες συνέβαλλαν στην βελτίωση της επαγγελματικής αλλά και προσωπικής μας οντότητας.

Μετά από αρκετή αναζήτηση και προβληματισμό, επιλέξαμε να ασχοληθούμε και να εμβαθύνουμε στην Ικανοποίηση των γονέων σε σχέση με την Επιστήμη της Φυσικής Αγωγής, την οποία και υπηρετούμε. Ευελπιστούμε τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήγαμε, να φανούν χρήσιμα και να βελτιώσουν έστω και στο ελάχιστο, τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο ελληνικό σχολείο και ει δυνατόν να συμβάλλει στη βελτίωση των συνθηκών διδασκαλίας του (υλικοτεχνική υποδομή, εκπαιδευτικό προσωπικό, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη). Με την παρούσα έρευνα επίσης, ευελπιστούμε να συμβάλλαμε ώστε η Φυσική Αγωγή να ανακτήσει την σημαντικότητα και τη θέση που πραγματικά της αξίζει στο χώρο της Εκπαίδευσης στη χώρας μας.

Η παρούσα ερευνητική εργασία θα ήταν αδύνατο να εκπονηθεί χωρίς τη συμβολή αρκετών σημειωμάτων για εμάς προσώπων. Εν πρώτοις, θα θέλαμε από καρδιάς να ευχαριστήσουμε τον Κοσμήτορα του Τμήματος της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών & Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Καθηγητή του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων και επιβλέποντα της παρούσας εργασίας, κ. Αθανάσιο Σπυριδάκο. Οι προτροπές, οι συμβουλές, αλλά και η συνεπέστατη και αδιαλείπτως ενεργή συμμετοχή του στην επίβλεψη και καθοδήγηση για την εκπόνηση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας ήταν για εμάς καταλυτική και ιδιαίτερος τιμητική.

Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε τους αξιοσέβαστους καθηγητές και επιβλέποντες κ.κ. Ιωάννη Ψαρομήλιγκο και Πρόδρομο Γιαννά για τη βοήθεια που μας παρείχαν καθ' όλη τη διάρκεια της μεταπτυχιακής μας φοιτητικής παρουσίας. Ακόμα, ευχαριστούμε τον κύριο Σταμάτιο Ντάνο για τη συμβολή του στην ανάλυση της έρευνας.

Επιπλέον, θα θέλαμε να εκφράσουμε τις θερμές μας ευχαριστίες για την καταλυτική βοήθεια και συνεργασία στον κ. Γεράσιμο Αθανασίου, Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό (ΕΤΕΠ). Θα θέλαμε ακόμη να ευχαριστήσουμε τον κ. Θεόδωρο Παχατουρίδη για την καθοδήγηση και στήριξη σε αυτό μας το Ακαδημαϊκό βήμα.

Αρωγοί και συνοδηπόροι οι συμφοιτητές μας, οι οποίοι συνέβαλλαν και αυτοί στην ανταλλαγή απόψεων, ανησυχιών αλλά και γνώσεων που με ανιδιοτέλεια μοιραστήκαμε μεταξύ μας, μέσα από συνεργασίες και διαφωνίες.

Επιπρόσθετα, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους γονείς που με ευχαρίστηση έλαβαν μέρος στην διεξαγωγή της έρευνάς μας και μας βοήθησαν, ώστε να προκύψουν χρήσιμα, ευελπιστούμε συμπεράσματα για τον Τομέα της Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.

Ολοκληρώνοντας το κομμάτι των κοινών ευχαριστηρίων θα θέλαμε ξεχωριστά ο καθένας να αναφέρει τους ανθρώπους που θα ήθελε να αναφέρει στην εισαγωγική του αφιέρωση.

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αφιερώνεται εκ μέρους μου στη μνήμη των γονιών μου Γεωργίου και Αγορίτσας, οι οποίοι μου μεταλαμπάδευσαν την δίψα για γνώση και μάθηση, αλλά και να παλεύω για την κατάκτηση των στόχων μου, με επιμονή και αξιοπρέπεια. Αφιερώνεται εξίσου στη σύζυγο μου Μάρω η οποία, άντεξε, βοήθησε και με υποστήριξε σε αυτό μου το εγχείρημα. Επίσης, στις δύο μου κόρες, Γεωργία και Κατερίνα καθώς αποτελούν για μένα πηγή έμπνευσης και διαρκούς προσπάθειας για την ευόδωση των στόχων μου.

Βασίλειος Γ. Παπαδήμος

Με τεράστια ευγνωμοσύνη αφιερώνω την παρούσα Διπλωματική εργασία στην οικογένεια μου. Στους γονείς μου Ανέστη και Έφη και τον αδερφό μου Βαγγέλη, για την απaráμιλλη και διαχρονική τους στήριξη, ηθική και οικονομική. Για την παρουσία, την ενθάρρυνση και για την άνευ όρων αγάπη. Επίσης, ευχαριστώ όλους τους μαθητές μου για τις πολύτιμες διδαχές και εμπειρίες που μου προσέφεραν και συνεχίζουν να μου προσφέρουν μέχρι και σήμερα.

**“ Όποιος αγγίζει τη ζωή ενός παιδιού,
αγγίζει το πιο ευαίσθητο κομμάτι ενός συνόλου
που έχει ρίζες στο πιο μακρινό παρελθόν
και σκαρφαλώνει προς το άπειρο μέλλον ”**

Μαρία Μοντεσσόρι

Βαγγελούδης Α. Μιχαήλ

Αθήνα, Φεβρουάριος 2023

Μέλη Επιτροπής Εξέτασης

Σπυριδάκος Αθανάσιος

<Ηλεκτρονική Υπογραφή>

Ιωάννης Ψαρομήλιγκος

Γιαννάς Πρόδρομος

Πίνακας Περιεχομένων

Συνομογραφίες	10
Επιτελική Σύνοψη.....	12
Abstract	13
Εισαγωγή	14
Κεφάλαιο 1: Εννοιολογική Ανάλυση.....	17
1.1. Εκπαιδευτικό Σύστημα.....	17
1.2. Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	21
1.3. Ο ρόλος του σχολείου.....	24
1.4. Γονείς και επιμέλεια παιδιών	32
Κεφάλαιο 2: Εκπαιδευτικό Σύστημα στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.....	34
2.1. Νομοθετικό πλαίσιο και Λειτουργία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	34
2.2. Προσδοκίες γονέων από την παρεχόμενη εκπαίδευση.....	39
2.3. Εμπλοκή γονέων στη λειτουργία και στις διαδικασίες των σχολείων	43
2.4. Συνεργασία γονέων με το σχολείο και διαχείριση καταστάσεων	47
2.5. Η σχέση των γονέων με την εκπαιδευτική κοινότητα των σχολείων	51
2.5.1. Η Σχέση των γονέων με τους εκπαιδευτικούς	51
2.5.2. Η Σχέση των γονέων με το Σύλλογο Διδασκόντων	55
2.5.3. Η Σχέση των γονέων με τον Διευθυντή.....	56
Κεφάλαιο 3: Διδασκαλία Ειδικοτήτων: Φυσική Αγωγή.....	58
3.1. Διδασκαλία Ειδικοτήτων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	58
3.2. Διδασκαλία Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο	59
3.3. Συμβολή του μαθήματος στο μαθητή	63
3.4. Μέσα Διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής.....	65
3.5. Σύγκριση προγράμματος σπουδών της Φυσικής Αγωγής άλλων χωρών με συγκεντρωτικό (Κύπρος) και αποκεντρωτικό (Αγγλία) εκπαιδευτικό σύστημα	66
3.6. Σχολικός αθλητισμός	70
3.7. Αναφορά στις δραστηριότητες των Συλλόγων γονέων.....	74
3.8. Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Σχολικού Αθλητισμού και Παγκόσμια Ημέρα Αθλητισμού	75
3.9. Η Φυσική Αγωγή και η Διά Βίου άσκηση	76
Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία	78
4.1. Σκοπός της Έρευνας & Ερευνητικά Ερωτήματα.....	78
4.2. Μεθοδολογική προσέγγιση	79
4.3. Ταυτότητα Έρευνας	79
4.4. Ερωτηματολόγιο έρευνας	82
4.5. Διαδικασία συλλογής δεδομένων και δείγμα έρευνας	83

Κεφάλαιο 5: Ανάλυση έρευνας.....	84
5.1. Δημογραφικά Στοιχεία.....	84
5.2. Περιγραφικές Αναλύσεις	88
5.3. Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας	93
5.4. Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας Ερευνητικών Υποθέσεων	98
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα-Προτάσεις	107
6.1. Συμπεράσματα	107
6.2. Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα	110
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	111
Παραρτήματα	128
Παράρτημα Ι Ερωτηματολόγιο έρευνας	128
Παράρτημα ΙΙ Διαγράμματα συνολικής ικανοποίησης και επιμέρους διαστάσεων ικανοποίησης	131

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 5.1: Συμπληρώνεται από	84
Σχήμα 5.2: Μορφωτικό επίπεδο	85
Σχήμα 5.3: Επάγγελμα	85
Σχήμα 5.4: Αριθμός τέκνων.....	86
Σχήμα 5.5: Αριθμός τέκνων που φοιτούν στο Δημοτικό	86
Σχήμα 5.6: Τύπος Σχολείου	87
Σχήμα 5.7: Τάξη που φοιτά το παιδί σας	87
Σχήμα 5.8: Συνολική ικανοποίηση των γονέων από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ.....	88
Σχήμα 5.9: Συνολική ικανοποίηση από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου.....	89
Σχήμα 5.10: Συνολική ικανοποίηση από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής	90
Σχήμα 5.11: Συνολική ικανοποίηση από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες ..	91
Σχήμα 5.12: Συνολική ικανοποίηση από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο.....	92
Σχήμα 5.13: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει παιχνίδια ομαδικά, ατομικά	93
Σχήμα 5.14: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Μύηση στις αθλοπαιδιές.....	94
Σχήμα 5.15: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Κολύμβηση.....	94
Σχήμα 5.16: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει μουσικοκινητική Αγωγή-Χορού/Παραδοσιακοί Χοροί.....	95
Σχήμα 5.17: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Ψυχοκινητική Αγωγή.....	95
Σχήμα 5.18: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Γυμναστική-Ενόργανη γυμναστική.....	96
Σχήμα 5.19: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες & σπορ υγείας και αναψυχής.....	96
Σχήμα 5.20: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Γνωριμία με μη διδεδομένα αθλήματα & αθλήματα ΑμΕΑ	97
Σχήμα 5.21: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης-EYZHN	97
Σχήμα 5.22: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών	98

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 3.1: Ομοιότητες και διαφορές στη διδασκαλία της ΦΑ μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου & Αγγλίας.....	67
Πίνακας 4.1: Αναλυτικές συχνότητες απαντήσεων εξοικείωσης και ικανοποίησης των γονέων με το μάθημα της Φυσικής Αγωγής.....	80
Πίνακας 5.1: Συνολική ικανοποίηση των γονέων από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ	88
Πίνακας 5.2: Συνολική ικανοποίηση από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου	89
Πίνακας 5.3: Συνολική ικανοποίηση από τους Καθηγητές Φυσικής Αγωγής	90
Πίνακας 5.4: Συνολική ικανοποίηση από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες	91
Πίνακας 5.5: Συνολική ικανοποίηση από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο	92
Πίνακας 5.6: Έλεγχος 1 ^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Τάξη που φοιτά το παιδί σας * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.....	99
Πίνακας 5.7: Έλεγχος συσχέτισης: Τάξη που φοιτά το παιδί σας * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.....	99
Πίνακας 5.8: Έλεγχος 2 ^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής.....	100
Πίνακας 5.9: Έλεγχος συσχέτισης: Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής.....	100
Πίνακας 5.10: Έλεγχος 3 ^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου.....	101
Πίνακας 5.11: Έλεγχος συσχέτισης: Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου	101
Πίνακας 5.12: Έλεγχος 4 ^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες	102
Πίνακας 5.13: Έλεγχος συσχέτισης: Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες ...	102
Πίνακας 5.14: Έλεγχος 5 ^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες; * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό.....	103
Πίνακας 5.15: Έλεγχος συσχέτισης: Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες; * Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό	103

Πίνακας 5.16: Έλεγχος 6 ^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Τύπος σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο)	104
Πίνακας 5.17: Έλεγχος συσχέτισης: Τύπος σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο)	104
Πίνακας 5.18: Έλεγχος 7 ^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Συμπλήρωση από * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής	105
Πίνακας 5.19: Έλεγχος συσχέτισης: Συμπλήρωση από * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής	105
Πίνακας 5.20: Έλεγχος 8 ^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Μορφωτικό Επίπεδο * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο	106
Πίνακας 5.21: Έλεγχος συσχέτισης: Μορφωτικό Επίπεδο * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο	106

Συντομογραφίες

ΦΑ: Φυσική Αγωγή

ΚΦΑ: Καθηγητής Φυσικής Αγωγής

ΕΦΑ: Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής

ΦΔ: Φυσική Δραστηριότητα

Π.Ο.Υ.: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

WHO: World Health Organisation

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι κάτωθι υπογεγραμμένοι Βαγγελούδης Μιχαήλ του Ανέστη, με αριθμό μητρώου dem2107 και Παπαδήμος Βασίλειος του Γεωργίου με αριθμό μητρώου dem2143, φοιτητές του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματος Διοίκησης Εκπαιδευτικών Μονάδων, δηλώνουμε υπεύθυνα ότι: «Είμαστε συγγραφείς αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχαμε για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες κάναμε χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνουμε ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από εμάς αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μας, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μας ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μας.

Οι Δηλώντες

Βαγγελούδης Μιχαήλ

Παπαδήμος Βασίλειος

Επιτελική Σύνοψη

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε να αποσαφηνίσουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν το βαθμό ικανοποίησης των γονέων από την εκπαιδευτική διαδικασία που λαμβάνει χώρα στο Δημοτικό σχολείο για το μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού θα πραγματοποιήσουμε διήθηση στις απόψεις των γονέων θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να αναδείξουμε στερεοτυπικές αντιλήψεις και κατά πόσο αυτές διαδραματίζουν ρόλο στην ακαδημαϊκή εξέλιξη των παιδιών.

Επίσης, θα διευκρινίσουμε πως αυτές οι αντιλήψεις επηρεάζουν το έργο των εκπαιδευτικών, τη μεταξύ τους σχέση και την εν γένει επικοινωνία ανάμεσα σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Θα εξετάσουμε την προσέγγιση των γονέων σχετικά με την διδασκαλία του μαθήματος της ΦΑ. Θα αναδείξουμε επίσης, την αναγκαιότητα της διδασκαλίας της ΦΑ για την καταπολέμηση ζητημάτων που προκλήθηκαν ή αναδύθηκαν κατά την περίοδο του εγκλεισμού και της τηλεκπαίδευσης και αφορούν τόσο τη σωματική όσο και την πνευματική υγεία των μαθητών. Ακόμα, θα αναπτύξουμε τη στάση των γονέων γενικά και του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων ειδικότερα σχετικά με το αντίκτυπο της ΦΑ στη ζωή των παιδιών, εντός και εκτός σχολικού ωραρίου.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν θέματα που επηρεάζουν τις συνθήκες επικοινωνίας, εργασίας, συνεργασίας και της εύρυθμης συνολικά λειτουργίας μιας εκπαιδευτικής μονάδας, η οποία τίθεται κάτω από την δικαιοδοσία της διεύθυνσης του σχολείου.

Λέξεις - Κλειδιά: Γονεϊκή Ικανοποίηση, Γονεϊκή Εμπλοκή, Προσδοκίες Γονέων, Αντιλήψεις Γονέων, Σχολική Αποτελεσματικότητα, Φυσική Αγωγή (ΦΑ)

Parent satisfaction barometer in terms of the education provided in the course of Physical Education in Primary Education

Abstract

In this paper we will attempt to clarify the factors that influence the degree of satisfaction of parents with the educational process that takes place in the Primary school for the Physical Education (PE) course. In order to achieve this goal, we will filter the opinions of parents, wanting in this way to highlight stereotypical perceptions and whether they play a role in the academic development of children.

We will also clarify how these perceptions affect the work of teachers, the relationship between them and the communication in general between parents and teachers. We will examine the approach of the parents regarding the teaching of the PE lesson. We will also highlight the necessity of teaching PE to combat issues that have been caused or emerged during the period of confinement and remote education and concern both the physical and mental health of students. Furthermore, we will develop the attitude of parents in general and the Association of Parents and Guardians in particular regarding the impact of PE in children's lives, inside and outside school hours.

All of the above are matters that affect the conditions of communication, work, cooperation and the overall orderly operation of an educational unit which is placed under the jurisdiction of the school management.

Keywords: parental satisfaction, parental engagement, parental perception, educational evaluation, physical education (PE)

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια επικρατεί αναβρασμός στο χώρο της εκπαίδευσης, καθώς οι εξελίξεις, οι αναπροσαρμογές αλλά και οι μεταρρυθμίσεις εκ μέρους της Πολιτείας μόνο εφησυχασμό δεν προκαλούν. Σε μια γενικότερη περίοδο κρίσης, οικονομικής αλλά και κοινωνικής, το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα διαφοροποιείται, αλλάζει και διαμορφώνεται, σύμφωνα με όρους περισσότερο οικονομικούς και λιγότερο Παιδαγωγικούς.

Η εμπειρία της Covid-19 εποχής, υπενθύμισε την σημαντικότητα και την αναγκαιότητα της άσκησης του σώματος, η οποία συμβάλλει στη καλύτερη δυνατή διατήρηση του πολυτιμότερου αγαθού για τον άνθρωπο, αυτό της ΥΓΕΙΑΣ, σωματικής και ψυχικής. Το μάθημα της Φυσικής αγωγής εκτός της υγείας, συμβάλλει πολύπλευρα στην ανάπτυξη των παιδιών, τόσο σωματικά, όσο και ψυχικά, στην κοινωνικά, παιδαγωγικά κ.ά.

Η παρούσα έρευνα προσπαθεί να καταγράψει τον βαθμό ικανοποίησης των γονέων από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο δημοτικό σχολείο, καταδεικνύοντας τις ελλείψεις, τις τυχόν παραλείψεις, αλλά και τις αδυναμίες του προγράμματος και του μαθήματος εν γένει. Προσπαθεί να αποκαλύψει τυχόν αστοχίες, αδράνειες αλλά και την πιθανή επανάπαυση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής. Προσπαθεί να αποκαλύψει ελλείψεις στην υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων. Η παρούσα έρευνα έρχεται να υπενθυμίσει στους γονείς ότι η Φυσική Αγωγή (ΦΑ) είναι μάθημα και όχι μια ώρα παιχνιδιού και ανεμελιάς, καθώς λανθασμένα αποτυπώθηκε σε συνειδήσεις ότι αποτελεί προέκταση του διαλείμματος. Ότι είναι ένα μάθημα το οποίο έχει περιεχόμενο και αρκετά διευρυμένο αντικείμενο διδασκαλίας, αποτυπώνοντας τον βαθμό γνωριμίας των ίδιων με αυτό. Αποκαλύπτει τον βαθμό ικανοποίησης των γονέων από τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής, την προσπάθεια και την διάθεση που δείχνουν οι εκπαιδευτικοί ΦΑ κατά την διάρκεια της διδασκαλίας αλλά και της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας. Τέλος, η έρευνα έρχεται να συμβάλλει στην αποτύπωση της ικανοποίησης των γονέων από τις επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο σχολικό περιβάλλον. Καταληκτικά, μπορούμε να πούμε ότι η παρούσα εργασία, έρχεται να βοηθήσει στην εδραίωση στις συνειδήσεις των γονέων, την σημαντικότητα της Φυσικής Αγωγής για την ανάπτυξη και τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους.

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση χωρίζεται σε τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά στο υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα, κάνοντας μια εννοιολογική προσέγγιση του όρου, καθώς και εκτενέστατη ανάλυση στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας. Έπειτα γίνεται αναφορά στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (παροχές, προγράμματα εκπαίδευσης κλπ.), καθώς και στον γενικότερο ρόλο του σχολείου στη σημερινή εποχή: στις τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις, ομαλή ένταξη των μαθητών στο κοινωνικό σύνολο, ποιος είναι ο συστημικός ρόλος του σχολείου, ο κοινωνικός ρόλος του σχολείου. Ακόμη, καταπιάνεται με διάφορα δύσκολα θέματα που καλείται να αντιμετωπίσει το σύγχρονο σχολείο, όπως η βία. Τέλος γίνεται αναφορά σε θέματα που αφορούν και απασχολούν τη σχέση γονείς και παιδιά, την επιμέλεια, το νομοθετικό πλαίσιο αλλά και την ανάλυση ορισμών (γονείς, επιμέλεια, υποχρεώσεις, ιδιότητες κλπ.). Ποιοι έχουν την γονεϊκή ιδιότητα και την επιμέλεια των παιδιών.

Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο Εκπαιδευτικό σύστημα που εφαρμόζεται στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και ιδιαίτερα στο Δημοτικό σχολείο. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται το νομοθετικό πλαίσιο και η λειτουργία της Εκπαίδευσης. Στη συνέχεια γίνεται μια προσπάθεια να αποτυπωθούν οι προσδοκίες των γονέων από την παρεχόμενη εκπαίδευση καθώς και η εμπλοκή τους στη λειτουργία και στις διαδικασίες των σχολείων (Σύλλογος Γονέων κλπ.). Γίνεται ακόμα αναφορά στη συνεργασία γονέων με το σχολείο και στη διαχείριση καταστάσεων (συνεργατικότητα γονέων, εμπλοκή στις εκπαιδευτικές διαδικασίες, παρεμβατικότητα κλπ.). Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την προσέγγιση της διατύπωσης της σχέσης των γονέων με την εκπαιδευτική κοινότητα των σχολείων (Διευθυντής, Σύλλογος Διδασκόντων, Εκπαιδευτικοί).

Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στη αρχικά στις ειδικότητες που διδάσκουν στο Δημοτικό σχολείο και έπειτα στη Διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής (μέθοδος διδασκαλίας, προγράμματα, αντικείμενα διδασκαλίας κλπ.), στη συμβολή του μαθήματος στο μαθητή (η επίδραση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στη ζωή του μαθητή και η διά βίου άσκηση), αλλά και τα μέσα διδασκαλίας της ΦΑ (Υλικοτεχνική υποδομή σχολείων, εγκαταστάσεις). Έπειτα γίνεται σύγκριση των προγραμμάτων διδασκαλίας της ΦΑ μεταξύ χωρών όπως η Κύπρος (συγκεντρωτικό σύστημα εκπαίδευσης), της Αγγλίας (αποκεντρωτικό σύστημα εκπαίδευσης) αλλά και της Ελλάδας, ώστε να εντοπιστούν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ αυτών. Στη συνέχεια γίνεται εκτενής αναφορά στον σχολικό αθλητισμό και πώς αυτός διενεργείται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας μας. Στη συνέχεια, γίνεται μια προσπάθεια να αποσαφηνιστεί η θέση που λαμβάνει σήμερα η ΦΑ στο σχολείο, αλλά και στις προσπάθειες των Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων για αθλητικές δραστηριότητες στα σχολεία. Γίνεται ακόμα αναφορά στην Παγκόσμια ημέρα αθλητισμού. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την αναφορά στην αναγκαιότητα της ΦΑ αλλά και της διά βίου άσκησης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναλύεται η Μεθοδολογία και ο σκοπός συγγραφής της έρευνας, η μεθοδολογική προσέγγιση που επιλέχθηκε, καθώς και η επιλογή του δείγματος της. Η ολοκλήρωση του κεφαλαίου γίνεται με την ανάλυση της διαδικασίας επιλογής των δεδομένων της παρούσας ερευνητικής εργασίας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας, όπως αυτά αποτυπώθηκαν από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες, αλλά και από την μετέπειτα ανάλυσή τους. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζεται το δείγμα της έρευνας καθώς και οι Περιγραφικές Αναλύσεις. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η Ανάλυση Αποτελεσμάτων Έρευνας, όπως και η Ανάλυση των Αποτελεσμάτων της Έρευνας των Ερευνητικών Υποθέσεων.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο, διατυπώνονται αρχικά τα Συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Έπειτα, παρουσιάζονται οι περιορισμοί και οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την διεξαγωγή της έρευνας και τέλος, δίνονται προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Στο τελικό σκέλος της εργασίας, παρατίθενται οι βιβλιογραφικές αναφορές, ελληνική και ξενόγλωσση, το ισχύον Νομοθετικό πλαίσιο, οι ηλεκτρονικές πηγές που χρησιμοποιήθηκαν. Τέλος, παρατίθεται το παράρτημα με το ερωτηματολόγιο που χορηγήθηκε

στην έρευνα, το επισυναπτόμενο με αυτό Αναλυτικό Πρόγραμμα της διδασκαλίας της ΦΑ στο Δημοτικό σχολείο, όπως αυτό αποστέλλεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και οι πίνακες και τα γραφήματα με τα αποτελέσματά της.

Κεφάλαιο 1: Εννοιολογική Ανάλυση

1.1. Εκπαιδευτικό Σύστημα

Κατά την καθημερινότητα δημιουργούνται αντιφάσεις, παρανοήσεις αλλά και γίνεται κακή και λάθος χρησιμοποίηση εννοιών όπως: εκπαίδευση, παιδεία, εκπαιδευτικό σύστημα. Επιπροσθέτως, δημιουργείται σύγχυση, διαστρέβλωση και διαφορετική εννοιολογική προσέγγιση των παραπάνω όρων, γεγονός που μας υποχρεώνει στην αποσαφήνιση της έννοιάς τους προς αποφυγή δημιουργίας εσφαλμένων συμπερασμάτων, αλλά κυρίως για να αποσαφηνιστεί και να κατανοηθεί πλήρως η έννοια της εκπαίδευσης και ο ρόλος ενός εκπαιδευτικού συστήματος.

Σύμφωνα με το λεξικό του Γ. Μπαμπινιώτη παιδεία είναι η συστηματική παροχή γνώσεων, η διαδικασία αγωγής που στοχεύει στην άνοδο του πνευματικού επιπέδου (Μπαμπινιώτης, 2019).

Ο Παπανούτσος (1985), αναφέρει ότι η «παιδεία» δεν είναι μόνο η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση στα διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά και κάθε σκόπιμη ενέργεια που τείνει να αναμορφώσει τον άνθρωπο ηθικά, πνευματικά και σωματικά. Δηλαδή, η παιδεία αναφέρεται «στο σύνολο της προσωπικότητας, στην ολόπλευρη πνευματική και ηθική ολοκλήρωσή της, είναι δηλαδή μια διαδικασία με την οποία το άτομο αποκτά ανθρώπινη υπόσταση» (Μπουζάκης, 1987:19). Η «παιδεία» είναι αφηρημένη και πλατιά έννοια και περιλαμβάνει όλο το φάσμα των διαδικασιών και διεργασιών καθώς και το αποτέλεσμα της ολόπλευρης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ανθρώπου. Επομένως, περιλαμβάνει και την εκπαίδευση, που έχει περιορισμένο εύρος και βάθος (Λαμπίρη-Δημάκη, 1974).

Το γεγονός, όμως, ότι τα σχολεία δεν εκπαιδεύουν μόνο διδάσκοντας και παρέχοντας γνώσεις, αλλά επίσης και «παιδεύουν τους τροφίμους τους», οδηγεί στην πιο πάνω σύντομη παρουσίαση προκύπτει ότι η «παιδεία» είναι αφηρημένη και πλατιά έννοια και περιλαμβάνει όλο το φάσμα των διαδικασιών και διεργασιών καθώς και το αποτέλεσμα της ολόπλευρης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ανθρώπου (Σαΐτη Α.-Σαΐτης Χ., 2012).

Με τον όρο Εκπαίδευση αναφερόμαστε στην οργανωμένη κυρίως διαδικασία μάθησης, κοινωνικοποίησης και παιδείας των συμμετεχόντων σε αυτή με απώτερο στόχο και αποτέλεσμα την μόρφωση. Στη σύγχρονη εποχή, θεωρείται ως ένας αυτονόητος και δεδομένος θεσμός, ο οποίος είναι συνυφασμένος ιστορικά με την συγκρότηση των ανθρώπινων κοινωνιών. Βέβαια, δεν υπήρχε συστηματοποιημένη εκπαιδευτική διαδικασία κατά το παρελθόν με τη σημερινή του μορφή, παρά σκόρπιες και μη οργανωμένες διαδικασίες μόρφωσης και επιμόρφωσης. Καθιερώθηκε σταδιακά στα τέλη του 18^{ου} και κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα σε χώρες της Ευρώπης (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία), της βόρειας αμερικανικής ηπείρου (Η.Π.Α. και Καναδά) καθώς και σε σκανδιναβικές χώρες (Καντζάρα Β., 2008).

Κατά τον Μπαμπινιώτη, εκπαίδευση είναι η συστηματική διαδικασία μετάδοσης γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων σχετικά με συγκεκριμένο αντικείμενο (Μπαμπινιώτης, 2019).

Η εκπαίδευση, με τη στενή της σημασία και όπως αυτή χρησιμοποιείται σήμερα στην επιστήμη της παιδαγωγικής, σημαίνει τη συστηματική και την οργανωμένη διαδικασία της αγωγής και της μάθησης, που αφενός προγραμματίζεται από την πολιτεία ή από οποιονδήποτε άλλο φορέα, δημόσιο ή ιδιωτικό (Ξωχέλλης, 1986, 1997), αφετέρου υλοποιείται από τους φορείς αυτούς. Επειδή όμως η εκπαίδευση είναι ένα δημόσιο αγαθό, γι' αυτό την εποπτεία και την ευθύνη για την υλοποίησή της την έχει, και οφείλει να την έχει, εξολοκλήρου η Πολιτεία.

Συνοψίζοντας, ο όρος «εκπαίδευση» θα εκλαμβάνεται ως μία οργανωμένη δραστηριότητα, η οποία πραγματοποιείται μέσα σε εκπαιδευτικούς φορείς και που έχει σκοπό να βοηθήσει τα νέα κυρίως άτομα να αποκτήσουν ένα σύνολο γνώσεων και ικανοτήτων και να διαμορφώσουν ένα σύνολο ηθικών αξιών (Σαΐτη Α.-Σαΐτης Χ. ,2012).

Σκοποί της εκπαίδευσης

Οι σκοποί της εκπαίδευσης είναι διαφορετικοί από χώρα σε χώρα αλλά και εναλλάσσονται από εποχή σε εποχή, καθώς οι διαφοροποιήσεις και οι ανάγκες της εκάστοτε κοινωνίας μεταβάλλονται και μεταλλάσσονται ανάλογα με τις απαιτήσεις και τις εξελίξεις της εποχής, λόγω των τεχνολογικών επιτευγμάτων και της γρήγορης ανάπτυξης των τελευταίων ετών. Σε γενικές γραμμές όμως υπάρχουν κάποιες καθιερωμένες αξίες οι οποίες παγιώθηκαν με την πάροδο των χρόνων και αποτελούν αδιαπραγμάτευτη την αντικατάστασή τους.

Η εκπαίδευση συμβάλλει στη βελτίωση και στην ανάπτυξη μιας χώρας κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά. Συμβάλλει στον σχηματισμό της προσωπικότητας και του χαρακτήρα ενός ατόμου καθώς και στην ομαλή ένταξη στην κοινωνία, αλλά και στην συναναστροφή του με τα υπόλοιπα μέλη της. Βοηθά στην καλλιέργεια και στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων με την συμμετοχή στη βελτίωση σε διάφορους τομείς όπως: η ευφυΐα, η οξυδέρκεια, πειθαρχία, αλληλεγγύη κλπ. Συμβάλλει αποτελεσματικά στη διάσωση, διατήρηση αλλά και στη μετάδοση ηθών, εθίμων, παραδόσεων, ιστορίας και κουλτούρας ενός έθνους στους νεότερους. Προετοιμάζει τους νέους ώστε να ανταπεξέρχονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες που επιτάσσει η ζωή, αλλά και να συμβάλλουν ξεχωριστά ως άτομα και ως μέλη ενός κοινωνικού συνόλου, στη βελτίωση και ανάπτυξη σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο μιας χώρας.

Σκοπός της εκπαίδευσης είναι ο ελεύθερος και υπεύθυνος άνθρωπος που με αυτοτελή κριτική σκέψη και δική του πρωτοβουλία είναι ικανός να δράσει δημιουργικά και να αναλάβει την ευθύνη για τις πράξεις του μέσα στο κοινωνικό σύνολο και κάτω από τις σημερινές συνθήκες (Ξωχέλλης, 1986).

Συμπερασματικά, η εκπαίδευση βοηθά τους νέους στην πολύπλευρη ανάπτυξη και πρόοδο της προσωπικότητάς τους, σε σχέση με το κοινωνικό σύνολο που μεγαλώνουν και δραστηριοποιούνται.

Εκπαιδευτικό σύστημα

Ο όρος «σύστημα» είναι γενική έννοια που προσαρμόζεται σε όλες τις εκφράσεις της ζωής. Αυτό, βέβαια, δε σημαίνει ότι υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός από τους επιστήμονες, για το τι είναι «σύστημα». Παρόλα αυτά, στη γενική θεωρία των συστημάτων, η λέξη «σύστημα» ορίζεται ως «ένα σύνολο αλληλένδετων τμημάτων, τα οποία λειτουργούν μαζί για έναν σκοπό» (Schermerhorn, 2012:85), ως «ένα σύνολο στοιχείων ή υποσυστημάτων, τα οποία αλληλεπιδρούν» (Ζαβλανός, 2003:16) και ως «ένα ενιαίο σύνολο που αποτελείται από αλληλένδετα μέρη, δηλαδή από στοιχεία που έχουν διασυνδέσεις αλληλεξαρτήσεως και αλληλοεπιδράσεως» (Δεκλερής, 1986:32 & Σαΐτη Α. - Σαΐτης Χ., 2012).

Σύμφωνα με το βαθμό συγκέντρωσης ή αντίθετα αποκέντρωσης της διοικητικής δομής τους και της κατανομής των εξουσιών και των αρμοδιοτήτων στο εσωτερικό τους, τα εκπαιδευτικά συστήματα και τα συστήματα δημόσιας διοίκησης διακρίνονται σε:

- Συγκεντρωτικά, όταν τόσο η λήψη των σημαντικών αποφάσεων για τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής γίνεται από κεντρικά όργανα (απόλυτη συγκέντρωση)
- Αποκεντρωμένα, όταν σημαντικό μέρος της εξουσίας και της ευθύνης για τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής και την υλοποίησή της ανατίθεται σε περιφερειακά όργανα του κράτους. Μελετώντας την σχετική βιβλιογραφία και σύμφωνα με τα παραπάνω το ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης εμφανίζει μεγάλο συγκεντρωτισμό στην κορυφή της ιεραρχικής πυραμίδας, αφού η λειτουργία όλων των μονάδων του σε κάθε επίπεδο απορρέει από την κεντρική εξουσία (Κατσαρός, 2008).

Δομή και ανάλυση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος Εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση στη χώρα μας διαφοροποιείται σε τρεις βαθμίδες: την πρωτοβάθμια, τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Σαΐτης, 2008).

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (ν.19566/85) έχει ως σκοπό «να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά».

Τα παραπάνω πραγματοποιούνται με την επίβλεψη του εκπαιδευτικού, με τα σχολικά προγράμματα και βιβλία, την συμβολή των εποπτικών μέσων αλλά και την υλικοτεχνική υποδομή και την συμβολή και συνδρομή των τοπικών φορέων (σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων, τοπική αυτοδιοίκηση κ.ά.)

Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελείται από τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία.

Στην ίδια βαθμίδα εντάσσονται τα Πειραματικά σχολεία και τα Σχολεία Ειδικής Αγωγής.

Με την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση θα ασχοληθούμε εκτενέστερα σε επόμενο κεφάλαιο.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση περιλαμβάνει το Γυμνάσιο και το Λύκειο (Γενικό Λύκειο-ΓΕΛ, Επαγγελματικό Λύκειο – ΕΠΑΛ και Επαγγελματικές Σχολές -ΕΠΑΣ).

Στο γυμνάσιο εισάγονται οι απόφοιτοι των Δημοτικών σχολείων και η φοίτηση είναι τριετής. Διακρίνονται σε ημερήσια και εσπερινά.

Στο Γενικό Λύκειο εγγράφονται οι απόφοιτοι του γυμνασίου χωρίς εξετάσεις. Η φοίτηση στα ημερήσια λύκεια είναι τριετής, ενώ στα νυχτερινά τέσσερα χρόνια.

Στα ΕΠΑΛ και στις ΕΠΑΣ οι μαθητές εγγράφονται στην τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση της οποίας και γίνονται μέτοχοι. Επιτρέπεται η σύσταση μουσικών και καλλιτεχνικών γυμνασίων αλλά και Λυκείων.

Τέλος, λειτουργούν στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση γυμνάσια και λύκεια Ειδικής Αγωγής.

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Σε αυτά εισάγονται οι απόφοιτοι της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατόπιν εξετάσεων (γραφτών αλλά και πρακτικών).

Εκκλησιαστική Εκπαίδευση

Η Εκκλησιαστική εκπαίδευση παρέχεται στα Εκκλησιαστικά Γυμνάσια, στα Εκκλησιαστικά Λύκεια τα οποία ανήκουν στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στις Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες που ανήκουν στην ανώτατη Εκπαίδευση και στα ιερατικά Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας τα οποία και αποτελούν φορείς διά βίου εκπαίδευσης. Είναι παραγωγικές σχολές της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδος και εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Είναι σχολεία που ιδρύθηκαν με σκοπό την κάλυψη των αναγκών μαθητών που δεν μπόρεσαν να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εννιάχρονη εκπαίδευσή τους. Φοιτούν άτομα που έχουν υπερβεί το 18^ο έτος της ηλικίας τους και εφαρμόζονται ταχύρρυθμα προγράμματα δημοτικής και γυμνασιακής εκπαίδευσης, η έκταση των οποίων καθορίζεται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Μειονοτική Εκπαίδευση

Λειτουργεί τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην περιοχή της Θράκης, υπό ιδιότυπη νομική μορφή.

Ιδιωτική Εκπαίδευση

Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων και σχολείων κατοχυρώνεται με τους νόμους 682/1997 και 1566/1985. Η ιδιωτική εκπαίδευση δεν χρηματοδοτείται από το κράτος.

Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)

Τα ΙΕΚ δεν εντάσσονται σε βαθμίδα εκπαίδευσης, δημιουργήθηκαν για την παροχή κάθε είδους επαγγελματικής κατάρτισης και εξασφάλιση στους εκπαιδευόμενους προσόντων επαγγελματικών και πρακτικών γνώσεων με τη διδασκαλία επιστημονικών, τεχνικών και καλλιέργεια δεξιοτήτων με απώτερο στόχο την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία.

1.2. Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση συγκαταλέγονται η Προσχολική Εκπαίδευση, το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο. Τα Νηπιαγωγεία λειτουργούν σαν ανεξάρτητες μονάδες, δεν αποτελούν υποχρεωτική εκπαίδευση εντούτοις τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση συμμετοχής. Έπειτα από κοινή απόφαση των Υπουργείων Παιδείας, Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας – και μόνο τότε – η παρακολούθηση μπορεί να γίνει υποχρεωτική στο Νηπιαγωγείο, ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περιφέρειας. Χωρίζονται σε κρατικά και ιδιωτικά. Μέσα από τον τρόπο λειτουργίας τους ταυτοποιούνται ως κοινά, ολοήμερα και ειδικής αγωγής. Τα ολοήμερα σχολεία με διευρυμένο ωράριο εντάχθηκαν στο Εκπαιδευτικό μας σύστημα για λόγους κοινωνικών αναγκών ενώ παράλληλα μέσα από τη δημιουργική απασχόληση εξυπηρετούν και εκπαιδευτικούς στόχους. Γενικότερος σκοπός του Νηπιαγωγείου είναι η συναισθηματική και σωματική ανάπτυξη των μικρών παιδιών, καθώς και η εν γένει κοινωνική και πνευματική τους καλλιέργεια. Η φοίτηση σε αυτά διαρκεί δύο χρόνια για παιδιά που την 1^η Οκτωβρίου είναι 3 ½ ετών. Η τάξη αριθμεί από 7 έως 30 παιδιά και αν ο αριθμός αυτός υπερβαίνεται τότε σχηματίζονται δύο τάξεις. Τα Νηπιαγωγεία στα οποία λειτουργούν και βρεφικοί σταθμοί δύναται να λειτουργήσουν και περισσότερες από δύο τάξεις. Με τη συμπλήρωση των έξι ετών γίνεται η μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό.

Τα Δημοτικά Σχολεία είναι επίσης δημόσια και ιδιωτικά. Τα Δημόσια Σχολεία διακρίνονται σε κοινά ή ολοήμερα, πειραματικά, διαπολιτισμικά και ειδικής αγωγής και η φοίτηση σε αυτά είναι υποχρεωτική. Στόχος τους είναι η φυσική και πνευματική ανάπτυξη των μαθητών μέσα στο πλαίσιο των γενικότερων στόχων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κύριος σκοπός του Δημοτικού είναι η γλωσσική εκπαίδευση σε γραπτό και

προφορικό λόγο, η ανάπτυξη γλωσσικών ικανοτήτων, ουσιαστικών γνώσεων και κριτικής σκέψης. Η παρακολούθηση περιλαμβάνει έξι τάξεις και διαρκεί 6 χρόνια, ενώ δεκτά γίνονται τα παιδιά που την 1^η Οκτωβρίου έχουν συμπληρώσει τα 5 ½ έτη. Τα μαθήματα ξεκινούν 10 έως 20 Σεπτεμβρίου και ολοκληρώνονται 10 έως 20 Ιουνίου. Μεταξύ των τάξεων μεσολαβούν διακοπές 3 μηνών και κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους δύο διακοπές διάρκειας δύο εβδομάδων για τα Χριστούγεννα και το Πάσχα. Τα μαθήματα που διδάσκονται στο Δημοτικό σχολείο συνολικά είναι Γλώσσα, Μαθηματικά, Γυμναστική, Ιστορία, Γεωγραφία, Φυσική, Βιολογία, Μελέτη Περιβάλλοντος, δύο Ξένες Γλώσσες, Καλλιτεχνικά, Μουσική, Θρησκευτικά, Θεατρική Αγωγή, Φίλαναγνωσία, Ευέλικτη Ζώνη και Αγωγή Του Πολίτη. Ανώτατο όριο μαθητών στην τάξη ορίζονται οι 25 μαθητές για μονοθέσια ή διθέσια σχολεία και 30 μαθητές για τα σχολεία που περιλαμβάνουν μέχρι 12 τάξεις. Σε κάθε τάξη αντιστοιχεί ένας δάσκαλος. Οι μαθητές των πρώτων τάξεων βαθμολογούνται από Α έως Γ και οι υπόλοιπες τάξεις με άριστα το 10 και βάση το 5 και κατά τη διάρκεια της χρονιάς δίνονται στους γονείς δύο φορές. Οι απόφοιτοι του Δημοτικού προμηθεύονται πιστοποιητικό που τους δίνει τη δυνατότητα να εγγραφούν στο κατώτερο επίπεδο της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το Γυμνάσιο.

Σύγχρονη διδακτική πράξη

Η συνεχώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα, ο πολυδιάστατος πλουραλισμός ενός κόσμου που αλλάζει καθημερινά, κραυγάζει την επιτακτική ανάγκη για εργαλεία αναζήτησης και ανάλυσης της πληροφορίας, αναστοχασμού και ανατροφοδότησης, και ελέγχου της πορείας της μάθησης. Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης και ικανότητας και η προσαρμοστικότητα είναι οι λύσεις στις προκλήσεις της αναπλαστικής αυτής καθημερινότητας. Τα σύγχρονα πλαίσια εκπαίδευσης, λοιπόν, δίνουν έμφαση σε μαθησιακές πρακτικές που αναπτύσσουν την κριτική (critical thinking), τη στοχαστικοκριτική (reflective thinking) και τη δημιουργική σκέψη (creative thinking) (Ματσαγγούρας, 1998). Ταυτόχρονα, η κριτική παιδαγωγική σκοπεύει στην επίτευξη του μετασχηματισμού βάσει μαθησιακών και μεταγνωστικών ικανοτήτων, αποτέλεσμα συνδυασμού μεταξύ δυναμικής σκέψης και δράσης του ατόμου. Επομένως, η σύγχρονη διδακτική πράξη στοχεύει στον παραγωγικό συνδυασμό γνωστικών δεξιοτήτων, συλλογισμών και στάσεων.

Επιπρόσθετα, ψηλά στη νοητή ιεραρχία ικανοτήτων κατατάσσεται η δυνατότητα ορθολογισμού, η επίλυση προβλημάτων με τέτοιο τρόπο αλλά και η αποδοχή εναλλακτικών τρόπων θεώρησης και επίλυσης (επιστημολογική δημοκρατία) (Bertrand, 1994 στο Ματσαγγούρας 1998, σελ. 69). Ως σπουδαία ικανότητα αξιολογείται επίσης η μεταγνωστική ικανότητα. Η ικανότητα, δηλαδή, του ατόμου στην αυτοθεώρηση και την αυτορρύθμιση, που επιτυγχάνεται μέσα από το διαλογισμό του τρόπου που ένα άτομο μαθαίνει, δρα και αξιολογεί μέσα σε προβλεπόμενες συνθήκες. Τέλος, η σύγχρονη παιδαγωγική παραπέμπει και στην καινοτομία, την παραγωγή πρωτότυπων ιδεών και λύσεων που φέρνει η ικανότητα δημιουργικής σκέψης, αλλά και στην συνειδητοποίηση των αξιών και των στάσεων που κινητοποιούν και κατευθύνουν τη σκέψη (συναισθηματική διάσταση) (Ματσαγγούρας, 1998, Kalantzis & Cope, 2005).

Με βάση τα παραπάνω είναι ευκρινές πως η σύγχρονη κοινωνία της γνώσης απαιτεί την πολύπλευρη καλλιέργεια των μαθητών, των τρόπων και των μορφών σκέψης, καθώς και την παραγωγική αξιολόγησή τους.

Οι μαθητές του σήμερα οφείλουν να διεισδύσουν στις θεωρήσεις της πραγματικότητας με όλες τους τις αισθήσεις δημιουργώντας πρωτότυπες προσεγγίσεις και ιδέες αντλώντας ερεθίσματα από τα εξατομικευμένα νοητικο-συναισθηματικά σχήματα του καθενός. Ορθολογισμός και κριτική σκέψη αλληλοσυμπληρώνονται μέσα σε ένα πλαίσιο που ενισχύει την ικανότητα αντικειμενικής ανάλυσης και αξιολόγησης πληροφοριών, αλλά και προωθεί τη δυνατότητα αμφισβήτησης και επανεξέτασης του προσωπικού γνωσσιακού, συναισθηματικού και αξιολογικού χάρτη πολλαπλής νοημοσύνης των μαθητών (Gardner, 1993 & Ματσαγγούρας, 1998, σελ.71). Οι προαναφερθείς ικανότητες αναπτύσσονται κιόλας από την Προσχολική Εκπαίδευση, από τις πρώτες μέρες του παιδιού σε εκπαιδευτικό περιβάλλον, και κλιμακώνονται στις ανώτερες βαθμίδες της Εκπαίδευσης, αποτέλεσμα μιας ολοκληρωμένης/ ενναιοποιημένης μαθησιακής διαδικασίας (integrated learning).

Η αναζήτηση της γνώσης στις ευμετάβλητες σύγχρονες κοινωνίες έρχεται μέσα από νέες σχεδιαστικές φόρμες και εργαλεία μάθησης που διατρέχουν όλο το εκπαιδευτικό σύστημα. Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί την αφετηρία της οργάνωσης της νέας μάθησης. Πλέον, απαιτεί συγκεκριμένα εργαλεία για να σχεδιαστούν νέες μαθησιακές εμπειρίες (και όχι απλά μαθήματα σε κλειστά Αναλυτικά Προγράμματα) με σκοπό να εξασφαλίσουν την ενεργή συμμετοχή, την υψηλή επίδοση και το στοχευμένο μετασχηματισμό. Η νέα παιδαγωγική προσέγγιση προωθεί ένα νέο ανοιχτό αναλυτικό πρόγραμμα που στοχεύει στο μετασχηματισμό (transformative curriculum) και καλλιεργεί την αίσθηση του ανήκειν στη μάθηση (Kalantzis & Cope, 2005, σελ. 65-67).

Κοντά σε αυτές τις νέες μαθησιακές τακτικές απαιτούνται και μαθησιακά περιβάλλοντα που αφογκράζονται την αέναη μεταβολή του κόσμου και διευκολύνουν αποτελεσματικά τη διαδικασία της εκπαίδευσης, ικανοποιώντας τις ανάγκες των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Σε αυτό το πλαίσιο ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι να καθιερώνει την αμοιβαία επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού-μαθητή, να συστηματοποιεί τη μάθηση μέσα από γνωστικές διαδικασίες και μέσα από ένα μοντέλο «γνωστικής μαθητείας» και τέλος να ενισχύει τη μάθηση με βάση ένα «πλαίσιο στήριξης», έναν παιδαγωγικό σχεδιασμό που επιτρέπει την καθοδηγούμενη συμμετοχή και τη συνεργατική μάθηση (Ματσαγγούρας, 1998, σελ. 114-115). Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό λόγω της άμεσης σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στον τρόπο που αντιλαμβάνεται ο εκπαιδευτικός την «παιδαγωγική γνώση» και στην επίδοση του μαθητή (Darling - Hammond, 1998 & 2001).

Συνολικά θα λέγαμε ότι το σύγχρονο σχολείο ως οργανισμός που μαθαίνει αντιμετωπίζει ουσιαστικά και συστηματικά δύο σημαντικές συνθήκες μάθησης (learning conditions) (Kalantzis & Cope, 2005). Η πρώτη συνθήκη είναι η αίσθηση του μαθητή ότι ανήκει (belonging) στη διαδικασία της μάθησης και όχι ότι απλά την αναγνωρίζει ή την επαληθεύει. Η αποτελεσματική μάθηση συνυπολογίζει την ταυτότητα του μαθητή, χτίζει πάνω στη γνώση του, πάνω στις εμπειρίες του, στα ενδιαφέροντα, στη διαφορετικότητα και στα

κίνητρά του. Σε κάθε κοινότητα μάθησης (learning community) υπάρχει και ένας μεγάλος βαθμός διαφοροποίησης (Νικολακάκη κ.α.2010). Η μάθηση είναι ένα ταξίδι μακριά από την περιοχή άνεσης του μαθητή, μακριά από τη σχετική στενότητα και τους περιορισμούς της εμπειρίας του. Είναι μια διαδικασία που εμβαθύνει την ανθρώπινη εμπειρία πέρα από το διαισθητικά ορατό, αλλά και διευρύνει την εμπειρία αυτή με τον μετασχηματισμό.

Η δεύτερη συνθήκη αφορά στο μετασχηματισμό. Η αποτελεσματική, παραγωγική και ποιοτική μάθηση παίρνει το μαθητή σε ένα ταξίδι σε νέες και άγνωστες περιοχές. Το ταξίδι αυτό λειτουργεί ως φορέας προσωπικού και πολιτισμικού μετασχηματισμού κατά το οποίο ο μαθητής διαπραγματεύεται και αλλάζει τρόπους σκέψης και δράσης και αναστοχάζεται (Νικολακάκη κ.α. 2010). Εντούτοις, το ταξίδι εντός της ζώνης ασφάλειας και νοημοσύνης του μαθητή κρίνεται απαραίτητο αν θέλουμε να αποδώσει η μάθηση. Όταν υπάρχει απόσταση από τη ζώνη γνωστού – αγνώστου τότε συμβαίνει η αποτυχία. Έχοντας πει αυτά, γίνεται αντιληπτό ότι τον 21^ο αιώνα η τάξη δεν περιορίζεται χωροταξικά όπως άλλοτε με αυστηρά και συγκεκριμένα εκπαιδευτικά αντικείμενα. Περιλαμβάνει διαφοροποιημένες μαθησιακές ομάδες με αμφίδρομη συμβολή στη μεταφορά της πληροφορίας και της γνώσης. Η μάθηση προέρχεται από πολλαπλά πεδία όπως είναι το σπίτι, η κοινωνία και το σχολείο.

Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση είναι χώρος οργάνωσης, συστηματοποίησης και εξέλιξης της γνώσης. Στα σχολεία ενθαρρύνεται τη συμμετοχή των μαθητών σε μια κοινωνία που αλληλεπιδρά, δημιουργεί και διαχειρίζεται τη νέα γνώση.

1.3. Ο ρόλος του σχολείου

Αναμφίβολα, η εποχή που διανύουμε, χαρακτηρίζεται από συνεχείς μεταβολές και εξελίξεις, στις οποίες ως μέλη ενός κοινωνικού συνόλου, καλούμαστε να ανταπεξέλθουμε και να ανταποκριθούμε στις ανάγκες που διαρκώς δημιουργούνται. Εντός αυτού του πλαισίου δημιουργείται έντονη συζήτηση και προβληματισμός για το ρόλο που καλείται να διαδραματίσει το σχολείο στη σύγχρονη εποχή, καθώς εκτός από την εκπαιδευτική διαδικασία και προετοιμασία των μαθητών, θα πρέπει να λειτουργήσει και ως εφελτήριο για την προετοιμασία και είσοδο των νέων μελών της κοινωνίας μας, σε έναν σύγχρονο, τεχνοκρατικό και διαφορετικό κόσμο.

Το σχολείο, ως σύγχρονο εκπαιδευτήριο, θα πρέπει αρχικά να επενδύει και να στοχεύει στην μετάδοση των γνώσεων καθώς και στην νοητική καλλιέργεια των μαθητών του. Παράλληλα, θα πρέπει να εστιάζει στην ηθική και πνευματική βελτίωση και εξέλιξη των μαθητών με απώτερο στόχο την δημιουργία και τη διαμόρφωση ατόμων με ολοκληρωμένες προσωπικότητες που θα μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες και στις απαιτήσεις που δημιουργούνται στη σύγχρονη τεχνοκρατική εποχή. Θα πρέπει να παρακινεί τον μαθητή στην κοινωνικοποίησή του, μέσα από δράσεις και ενέργειες που θα πραγματοποιούνται εντός ή και εκτός της σχολικής κοινότητας. Θα πρέπει να ενισχύεται η πολιτικοποίηση των μαθητών, εστιάζοντας σε καλές πρακτικές και έννοιες του παρελθόντος, αναδεικνύοντας την

αναγκαιότητα και την σημασία του δημοκρατικού πολιτεύματος, προκρίνοντας ταυτόχρονα εθελοντικές δράσεις στις οποίες οι μαθητές θα γίνουν μέτοχοι. Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και η εμπάθυνση σε έννοιες όπως ο ρατσισμός, η βία, το οικολογικό πρόβλημα της εποχής μας, η παραποίηση του αθλητικού ιδεώδους, το ντόπινγκ, τα ναρκωτικά, ο αλκοολισμός κ.ά., για την καλύτερη κατανόηση και την αντιμετώπισή τους. Η διαφύλαξη της παράδοσης, των ηθών και των εθίμων καθώς και της εθνικής μας κληρονομιάς, απαλλαγμένες από εθνικιστικές πρακτικές και αντιλήψεις και τη χρησιμοποίηση και ανάδειξή τους στη σύγχρονη κοινωνία, εντός της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας κοινότητας.

Το σύγχρονο σχολείο θα πρέπει να δημιουργεί τις προϋποθέσεις και τις συνθήκες εκείνες που θα βοηθούν τον μαθητή να ξεδιπλώσει τις αρετές, την έφεσή του σε διάφορους τομείς, με απώτερο στόχο την καλλιέργεια και τη βελτίωση του ταλέντου και του ενδιαφέροντος σε διαφορετικούς τομείς για κάθε μαθητή. Για τον λόγο αυτό εισήχθησαν στο σύγχρονο σχολείο νέες δραστηριότητες, που εναρμονίζονται με τις σύγχρονες απαιτήσεις της εποχής μας: ρομποτική, εργαστήρια δεξιοτήτων, θεματικές ενότητες για την κυκλοφοριακή αγωγή, τη σεξουαλική αγωγή, την επιχειρηματικότητα κ.ά., οι οποίες εισήχθησαν και διδάσκονται στα μαθήματα όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης.

Η αύξηση των τελευταίων ετών στον αριθμό των πρότυπων και πειραματικών σχολείων, σχολείων που αποδεδειγμένα προσφέρουν ποιοτική εκπαίδευση στους μαθητές τους αποτελεί μια καλή πρακτική για την βελτίωση και την κάλυψη των αναγκών της σύγχρονης εποχής, από το σχολείο. Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων επιμορφώνονται πιο στοχευμένα, αλλά και πιο εντατικά σε σχέση με το παρελθόν, στα προβλήματα των νέων της εποχής μας, καθώς η τεχνολογική εξέλιξη βοήθησε αρκετά στον τομέα αυτό.

Όπως γίνεται αντιληπτό, το σχολείο έχει περάσει σε μια νέα διάσταση και οι ανάγκες που καλείται να καλύψει, είναι αρκετές και σίγουρα διαφοροποιούνται από αυτές του παρελθόντος. Ο ρόλος του σχολείου είναι σίγουρα Παιδαγωγικός. Σίγουρα όμως δεν είναι μόνο αυτό. Ο σύγχρονος ρόλος του σχολείου είναι να διδάσκει και να προκρίνει την κριτική σκέψη, να οδηγεί τους μαθητές στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους, ώστε να γίνουν και να αποτελούν ισάξια μέλη της κοινωνίας του μέλλοντος, να είναι σε θέση να κρίνουν και να συγκρίνουν, να ανταπεξέρχονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της σύγχρονης εποχής. Και αυτό, να γίνεται με γνώσεις, εμπειρίες, πληροφορίες που θα τους έχουν δοθεί στο σχολείο, φιλτραρισμένα και χρησιμοποιούμενα από τον κάθε μαθητή σύμφωνα με τη δική του προσωπικότητα.

Ο εκσυγχρονισμός και η εναρμόνιση του σχολείου στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής αποτελεί μονόδρομο. Όλοι οι μέτοχοι στην παιδεία καθώς και στην εκπαιδευτική διαδικασία - πολιτεία, τοπική αυτοδιοίκηση, εκπαιδευτική κοινότητα, γονείς και μαθητές- καλούνται να λειτουργήσουν από κοινού για την ευόδωση του όλου εγχειρήματος.

Τεχνολογικές εξελίξεις

Οι τάσεις συνεχούς εξέλιξης στην παγκόσμια επικαιρότητα μοιραία υιοθετούνται και από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Οι σχολικές μονάδες με τη βοήθεια της ψηφιακής τεχνολογίας

αναπτύσσουν νέες μεθόδους μάθησης, μέρος των δυνατοτήτων της οποίας γνωρίσαμε σε μεγάλο βαθμό κατά την περίοδο της καραντίνας.

Η χρήση της τεχνολογίας αφορά όλους τους τομείς ενός σχολικού οργανισμού. Για να επιτευχθεί το ζητούμενο της πετυχημένης θεσμικής διαχείρισης και του αποτελεσματικού τρόπου μάθησης πρέπει να εξασφαλισθεί η επαρκής ανάπτυξη και εξειδίκευση του προσωπικού και των εκπαιδευτικών στη ψηφιακή διδασκαλία. Η συνεργασία όλων των εμπλεκομένων σε αυτή τη διαδικασία αποτελεί βασική αρχή για την επιτυχημένη ανταπόκρισή τους στους στόχους αυτής της αλλαγής. Οι ανάγκες κάθε σχολικής μονάδας είναι ξεχωριστές όπως και τα μέλη που την απαρτίζουν, άρα τα μέλη είναι υπεύθυνα ώστε κάθε τεχνολογική εξέλιξη να τοποθετείται στο πλαίσιο της κουλτούρας του σχολείου. Ένας σχολικός οργανισμός οφείλει να καλύπτει τις ανάγκες και τις προσδοκίες των μαθητών και μέσα από την τεχνολογία να δημιουργεί προκλήσεις για εναλλακτικές πρακτικές και τρόπους σκέψης.

Στην εκπαιδευτική διαδικασία η τεχνολογία δίνει το ερέθισμα για δημιουργία καινοτόμων μαθησιακών εμπειριών που εγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών. Η τεχνολογία είναι το μέσο διασύνδεσης της κοινωνίας σε παγκόσμιο επίπεδο και μέσα από την εκπαίδευση οι μαθητές προετοιμάζονται για την ενεργή και δημιουργική συμμετοχή τους σε αυτή σε ηθικά πλαίσια. Τα μαθησιακά αποτελέσματα απαιτούν χρόνο για να αποδώσουν και δεν είναι άμεσα ορατά. Η τεχνολογία έχει τη δύναμη να δώσει πλουραλισμό στον τρόπο σκέψης των μαθητών βοηθώντας τους να αναλύσουν ένα προβληματισμό με περισσότερους τρόπους, να αξιολογούν οι ίδιοι το βαθμό κατανόησης του αντικειμένου που πραγματεύονται προκειμένου να φτάσουν στην εμπέδωση της γνώσης. Με αυτό τον τρόπο η μάθηση είναι εξατομικευμένη και γίνεται πιο ελκυστική.

Οι εκπαιδευτικοί που είναι εξοικειωμένοι με την χρήση της τεχνολογίας σχεδιάζουν εκπαιδευτικές διαδικασίες που προσφέρουν μαθησιακές εμπειρίες στους μαθητές δίνοντάς τους τη δυνατότητα να εξερευνήσουν το εκάστοτε αντικείμενο του μαθησιακού στόχου, να μάθουν και να επικοινωνήσουν κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Με αυτόν τον τρόπο καλύπτεται σε υπερθετικό βαθμό το οργανωτικό πλαίσιο σχεδιασμού της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ωστόσο, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να υποτιμηθεί ο συνολικός ρόλος του εκπαιδευτικού. Μέσω εκείνου καλύπτεται η ανάγκη του αδόμητου μέρους του μαθήματος, του αυθόρμητου, του δημιουργικού, του διαδραστικού και της παιγνιώδους μορφής μάθησης συνδυασμού των παραπάνω. Αρχές που θα πρέπει να δομούνται και να εξελίσσονται ανεξάρτητα από τη χρήση της τεχνολογίας, σε μαθητές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης τόσο από τον εκπαιδευτικό όσο και από το οικογενειακό περιβάλλον του μαθητή.

Συνεπώς, η τεχνολογία μπορεί να δομήσει μοτίβα οργάνωσης της μάθησης που ενέχουν προκλήσεις από τον πραγματικό κόσμο όπως η συνεργασία για την εκπόνηση ενός πρότζεκτ. Επίσης, διευκολύνει την διαδικτυακή επικοινωνία μεταξύ διαφορετικών σχολείων, περιοχών ή και χωρών διευρύνοντας τις δυνατότητες μάθησης, συνεργασίας και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ της εκπαιδευτικής κοινότητας. Έτσι, ανοίγουν οι ορίζοντες των μαθητών να γνωρίσουν την ιστορία, τα ήθη και έθιμα συνομηλίκων μαθητών μιας ευρύτερης παγκόσμιας κοινωνίας, σε μια κοινή εμπειρία μάθησης. Τα παραπάνω αποτελούν ένα δείγμα της συμβολής της τεχνολογίας στην εκπαίδευση και στα ερεθίσματα που δέχεται ένας μαθητής για να

αναπτύξει τα δικά του ξεχωριστά ενδιαφέροντα. Η διαφοροποίηση αποτελεί «μια διαδικασία δια της οποίας διδάσκουμε διαφορετικούς μαθητές με ποικίλους τρόπους, μέσα, διαδικασίες, ούτως ώστε να ανταποκριθούμε στις διαφορετικές ανάγκες μαθητών που συνυπάρχουν σε τάξεις μικτής ικανότητας» (Κουτσελίνη, 2001).

Κοινωνικές εξελίξεις

Η Έλευση του 20^{ου} αιώνα, με την αναθεώρηση θεωριών, γεννιέται το επιστημονικό πεδίο της Σχολικής Παιδαγωγικής. Αποτελεί μια σύγχρονη μετανεωτερική αντίληψη της Εκπαιδευτικής διαδικασίας (Buchkremer, H., 2009).

Πρωταρχικός στόχος αποτέλεσαν εξ' αρχής η ανάλυση, η ερμηνεία και η αντιμετώπιση προβλημάτων της κοινωνικής πραγματικότητας. Ακόμη, η Σχολική Παιδαγωγική μέσω της εκπαίδευσης θέτει ως ηθική υποχρέωση της κοινωνίας τη διαχείριση των υπάρχοντων ζητημάτων και εκείνων που ανακύπτουν. Ακολούθως, η Εκπαίδευση διαμορφώνει ένα κοινωνικό προφίλ με στόχο την προώθηση της κοινωνικοπαιδαγωγικής διαδικασίας (Geissler, G., 2017). Αναδεικνύεται η ανάγκη ευελιξίας και προσαρμοστικότητας των κοινωνικοπαιδαγωγικών δραστηριοτήτων για να παραμείνουν σύγχρονες σε μία ολοένα και πιο ενοποιημένη κοινωνία ένεκα παγκοσμιοποίησης.

Η σύγχρονη εποχή γεννά σύνθετους προβληματισμούς η προσέγγιση των οποίων απαιτούν συνεργασία και αλληλεπίδραση μεταξύ του κοινωνικού ιστού (Cameron & Moss, 2011; Eichsteller & Holthoff, 2011; Erickson, L., & Markstroem, A., 2003). Ένας μαθητής για να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας θα πρέπει να είναι ενεργός κοινωνικά με ανεπτυγμένη κριτική σκέψη και ικανότητα. Η Παιδαγωγική αναπαριστώντας τα λευκά αιμοσφαίρια επεμβαίνει προστατεύοντας τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του ατόμου (Μυλωνάκου-Κεκέ, Η., 2009). Η Εκπαίδευση αναγκασμένη να προσαρμοστεί στις κοινωνικές συνθήκες του 21^{ου} αιώνα αναλαμβάνει ταυτόχρονα τον παιδευτικό ρόλο μαζί με τον εκπαιδευτικό. Καλείται να εφοδιάσει το παιδί με τα κατάλληλα μέσα αντιμετώπισης των κινδύνων της εποχής. Τέτοιοι ελλοχεύουν στο διαδίκτυο, είναι η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, ο κοινωνικός αποκλεισμός, θέματα ευ ζην - διατροφής και υγείας και θέματα ελλιπούς άσκησης.

Επιπρόσθετα, φλέγον ζήτημα της εποχής της παγκοσμιοποίησης αποτελεί η πολυπολιτισμικότητα, ένα φαινόμενο που συνεπάγεται τη μεταβολή της δημογραφικής σύνθεσης των σχολείων. Με δεδομένο το σεβασμό στην πολυμορφία και τη διαφορετικότητα σε κάθε άτομο, η εκπαιδευτική φιλοσοφία οφείλει να αναπροσαρμόσει τα προγράμματα και τους σκοπούς (Χατζηγεωργίου, Γ., 2012).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ., οι αλλοδαποί κάτοικοι το 2011 παρουσίασαν σημαντική στατιστική αύξηση συγκριτικά με το 2001 (19,7%). Αντίστοιχα, το 2015 περισσότεροι από 20.000 πρόσφυγες κατέφθασαν στη χώρα με το 48% σε ηλικία εκπαίδευσης και το 12% αυτών σε προσχολική ηλικία (United Nations, 2015). Είναι πρόδηλη η ανάγκη για ειδικές δομές Διδασκαλίας που να ανταποκρίνονται στον πληθυσμό δίνοντάς του ίσες ευκαιρίες σε θέματα που αφορούν κοινωνική δικαιοσύνη (Palailologou, N., 2016).

Συγκεντρωτικά, σύμφωνα με το άρθρο 17 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού για πρόσβαση στη γνώση και ενημέρωση, πλέον σύγχρονο μέσο αποτελεί το διαδίκτυο. Σε έρευνα του 2014 τα παιδιά ηλικίας 7-12 ετών πλοηγούνται σε ποσοστό 94,5% και 3 στα 5 από αυτά σε καθημερινή βάση. Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης απορροφούν από τα παιδιά όλο και περισσότερο χρόνο γεγονός που τα επηρεάζει αρνητικά μετατρέποντάς τα σε αντικοινωνικά και υπονομεύοντας γενικότερα της κοινωνικές τους δεξιότητες.

Βία

Το φαινόμενο της βίας ταλανίζει την κοινωνία από την αρχαιότητα έως τη σημερινή εποχή. Κάνοντας εννοιολογική ανάλυση θα διαπιστώσουμε ότι σημαίνει «η χρησιμοποίηση της δύναμης για την επιβολή θελήσεως, καταναγκασμός» (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1991). Στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας η «βία» ορίζεται ως η «άσκηση σωματικής ή άλλης δύναμης, η χρησιμοποίηση απειλών» (Μπαμπινιώτης, 2019). Αποτελεί ένα, κατά γενική ομολογία, καταδικαστέο φαινόμενο τόσο ηθικά όσο και νομικά, εντούτοις, οι συνέπειές του παραμένουν και οδηγούν σε βλάβες που αφορούν όχι μόνο τη σωματική υγεία του ανθρώπου αλλά και την ψυχική (Μάλαμα, 2014).

Σε μία προσπάθεια να αποκρυπτογραφήσουμε τους τύπους της βίας θα αντλήσουμε πληροφορίες από την Παγκόσμια Έκθεση για τη Βία και την Υγεία (World Report on Violence and Health). Οι τέσσερις τύποι βίας είναι οι εξής: η ψυχολογική βία, η βία μέσω της στέρησης (βασικών αγαθών, συναισθημάτων, κλπ.), η σωματική βία και τέλος η σεξουαλική βία.

Σχολική βία

Στην εποχή μας οι μορφές βίας που συναντώνται στα σχολεία βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος και μελετώνται επιστημονικά τόσο σε επίπεδο εκπαίδευσης όσο και κοινωνικά εν συνόλω. Η σχολική βία ενέχεται στην ευρύτερη έννοια της σχολικής παραβατικότητας και επιχειρείται να οριστεί ως «η επιβολή της βούλησης ενός μέρους της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε κάποιο άλλο και η πρόκληση ζημίας ή βλάβης» (Αρτινοπούλου, Β., 2001). Περιλαμβάνει και μορφές βίας κατά της σχολικής παρουσίας (σπάσιμο τζαμιών, καταστροφή εκπαιδευτικού υλικού, κ.λπ.), της διδακτικής διαδικασίας (φασαρία, διακοπή χωρίς λόγο, κ.λπ.), αλλά και κατά του ίδιου του εαυτού τους (κάπνισμα, χρήση ουσιών, κ.λπ.).

Οι μορφές της βίας μπορεί να εντάσσονται στην ίδια κατηγορία, ακόμα και τότε όμως μπορεί να διαφέρουν ή να εντοπίζονται και σε άλλες. Η λεκτική βία, όπως είναι η διάδοση φημών, μπορεί να έχει αντίκτυπο και στον ψυχισμό του ατόμου ή να επιφέρει κοινωνικό αποκλεισμό. Επίσης, υπάρχουν περιστατικά, στα οποία παρατηρούνται περισσότερες από μία μορφές βίας ταυτόχρονα όπως λεκτική (απειλή, βρίσιμο κλπ.) από έναν μαθητή σε έναν άλλο που συνδυάζεται με σωματική (χτύπημα, σπρώξιμο κλπ.). Είναι σημαντικό να αναφέρουμε την παρατήρηση διαφορών μεταξύ κατηγοριών βίας από σχολείο σε σχολείο. Τα κοινωνικοπολιτισμικά χαρακτηριστικά επηρεάζουν τον τρόπο και τη συχνότητα που εκδηλώνεται κάθε κατηγορία βίας.

Τα τελευταία χρόνια, παρά την τεχνολογική εξέλιξη και την συνεχή πρόοδο και εξέλιξη της επιστήμης, παρατηρείται ιδιαίτερη έξαρση της ενδοσχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού.

Η επιθετικότητα καθώς και η παραβατικότητα των νέων της εποχής μας, διαρκώς αυξάνεται σε ανησυχητικά μάλιστα επίπεδα. Η αυτοπροβολή με μέσο την επίδειξη της δύναμής τους είναι ένα από τα συχνότερα προβλήματα που εμφανίζονται στο σχολικό περιβάλλον. Στην μετά covid εποχή, τα περιστατικά βίας και εκφοβισμού δείχνουν ανοδική τάση στη σχολική κοινότητα. Η εποχή της οικονομικής κρίσης δείχνει ότι έχει και αυτή επηρεάσει την συμπεριφορά των μαθητών, οι οποίοι δείχνουν ανησυχητικά σημάδια στη συμπεριφορά τους, απέναντι και στους συμμαθητές τους αλλά και προς τους εκπαιδευτικούς.

Τα αίτια της εμφάνισης αυτού του ανησυχητικού φαινομένου, είναι βαθύτερα και οφείλουμε να τα αναζητήσουμε σε πολλές πτυχές της σύγχρονης οικογένειας και της κοινωνίας μας γενικότερα.

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου, οι γονείς με τον εντοπισμό κάποιας περιέργης ή διαφορετικής συμπεριφοράς, οφείλουν να λειτουργήσουν με σύνεση και ψυχραιμία. Θα πρέπει να προβάλλουν την συζήτηση και την συνεργασία ως τα πρώτα μέσα για να καταλαγιάσουν το φαινόμενο. Θα πρέπει επίσης, να συζητήσουν με ειδικούς (Ψυχολόγο) αλλά και με το σχολικό περιβάλλον (εκπαιδευτικούς), ώστε να συμβάλλουν όλοι στον περιορισμό και στην εξάλειψη του φαινομένου.

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει διαρκώς να στοχεύουν στην ευαισθησία και αφύπνιση των μαθητών σε ανάλογα φαινόμενα, υποστηρίζοντας και οργανώνοντας συνεχώς δράσεις με στόχο την αντιμετώπιση τους, εντός των πλαισίων του σχολικού περιβάλλοντος, αλλά ταυτόχρονα προτρέποντάς τους να λαμβάνουν μέρος και σε ανάλογες δράσεις και εκτός του σχολείου.

Η πολιτεία οφείλει διαρκώς να ενημερώνει και να συμβάλλει στην συνεχή ενημέρωση των εκπαιδευτικών για ανάλογα θέματα, με συνέδρια, ημερίδες και σεμινάρια επιμόρφωσης που θα συμβάλλουν στον περιορισμό της εξάπλωσης του φαινομένου.

Στις ακόλουθες υποενότητες θα εμβαθύνουμε σε μορφές σχολικής βίας που τραυματίζουν την ελληνική πραγματικότητα της εποχής μας.

Σχολικός εκφοβισμός ή «bullying»

Στα πλαίσια των σχολικών δομών η σχολική βία απασχολεί ιδιαίτερα τη σύγχρονη κοινωνία και συχνά συνοδεύεται από τον όρο «bullying». Το ταξίδι του όρου ξεκινάει το 1978 στη Νορβηγία με το βιβλίο του Olweus “Aggression in the schools: Bullies and whipping boys”, πριν διαδοθεί σε Η.Π.Α., Ιαπωνία, Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία (Φουσάρου - Μαλάμη & Χριστοδουλοπούλου, 2015). Θέλοντας να ερμηνεύσει περιφραστικά τον όρο, ο Olweus αναφέρει το εξής: «ένας μαθητής γίνεται αντικείμενο εκφοβισμού ή θυματοποιείται όταν υποβάλλεται κατ’ επανάληψη και κατ’ εξακολούθηση, σε αρνητικές ενέργειες, από έναν ή περισσότερους άλλους μαθητές» (Olweus, 2009). Ακολούθως, ο ίδιος, εντοπίζει τις διαφορές ανάμεσα στο σχολικό εκφοβισμό (bullying) με το «πείραγμα» (teasing) στα πλαίσια του

παιχνιδιού. Στο σχολικό εκφοβισμό οι εμπλεκόμενοι δεν είναι φίλοι μεταξύ τους ενώ στο πείραγμα ισχύει το αντίθετο. Μια άλλη προσέγγιση ορισμού του bullying είναι η «επαχθή επιθετική συμπεριφορά, η οποία χαρακτηρίζεται από επαναλαμβανόμενες πράξεις με τα θύματα να είναι πιο αδύναμα και ευάλωτα και να μην μπορούν εύκολα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους» (Smith, et al., 2004).

Όλο και περισσότεροι θέλησαν να ασχοληθούν με το φαινόμενο αυτό από τη στιγμή που έλαβε παγκόσμιες διαστάσεις. Μπορεί η Επιστημονική κοινότητα να μην έχει καταλήξει σε ένα συγκεκριμένο ορισμό, ωστόσο, μελετώντας τους διάφορους ορισμούς και με τη βοήθεια του James (2010) καταλήγει στα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Εσκεμμένη πρόθεση να βλάψει τον άλλον όπου ο θύτης έχει την πρόθεση να προκαλέσει κακό.
- Επιβλαβή αποτελέσματα ένα ή περισσότερα άτομα πληγώνονται σωματικά ή συναισθηματικά.
- Άμεση επιθετική συμπεριφορά, όπως άσκηση σωματικής βίας, αλλά και έμμεση πράξη, όπως το να διαδίδει κανείς φήμες.
- Επαναληψιμότητα: για να χαρακτηριστεί μια συμπεριφορά ως bullying πρέπει να γίνεται επαναλαμβανόμενα. Μια μεμονωμένη επιθετική συμπεριφορά, όπως μια εμπλοκή σε καυγά, δεν είναι bullying.
- Ένδειξη ισχύος: συνήθως περιλαμβάνει την κατάχρηση της ισχύος που μπορεί να έχει ο θύτης σε σχέση με το θύμα όσον αφορά στη σωματική δύναμη, την ηλικία ή την κοινωνική θέση.

Στην έρευνα του Πανούση (2018) σχετικά με τις μορφές της σχολικής βίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση συχνότερη αναδείχτηκε η λεκτική (κοροϊδία, εξύβριση) με ποσοστό 56,5% , ακολούθησε η σωματική βία (σπρωξίματα, χτυπήματα) με 30,5% και τέλος, η κοινωνική βία (απομόνωση, στοχοποίηση από το σύνολο της τάξης) με ποσοστό 27,8%.

Σεξουαλική βία ή σεξουαλικός εκφοβισμός ή «sexual bullying»

Όσον αφορά τη σεξουαλική βία αποτελεί την πιο σοβαρή και επιζήμια μορφή κακοποίησης και διακρίνεται από τη σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση. «Ως σεξουαλική παρενόχληση νοείται κάθε συμπεριφορά που: (α) συνιστά μια διάκριση λόγω φύλου εις βάρος του θύματος, (β) προσβάλλει την αξιοπρέπειά του και (γ) λειτουργεί εκφοβιστικά ή απειλητικά» (Στεφανάκη, 2003 στο Chliaoutakis, 2009:35). Περιλαμβάνει διάφορα μέσα εκδήλωσης όπως είναι η διάδοση φημών σχετικά με την ανάπτυξη και τη σεξουαλικότητα του των μαθητών που προσεγγίζουν την προεφηβεία πιο γρήγορα σε σχέση με το γενικότερο πληθυσμό. Ακόμη, περιλαμβάνει ανήθικες χειρονομίες, «σαλαμάκια» στα οπίσθια, πιάσιμο στήθους, γεννητικών οργάνων και χούφτωμα γενικότερα στα πλαίσια επιδίωξης ανεπιθύμητων αγγιγμάτων ή ακόμα χειρότερα και σεξουαλικής επίθεσης.

Στο σημείο αυτό, να σημειώσουμε ότι οι μορφές σεξουαλικής βίας όπως κάθε μορφή του σχολικού εκφοβισμού εμφανίζονται είτε μεμονωμένα, είτε σε συνδυασμό και ποικίλλουν σε ένταση. Τέλος, οι συμπεριφορές αυτές μπορεί να εκδηλωθούν άλλοτε από ένα άτομο, και άλλοτε από ομάδα ατόμων (Καμινारीδη & Τσαλίκη, 2017).

Η πιο σημαντική δράση για την πρωτογενή πρόληψη αφορά στην εκπαίδευση και ενημέρωση των παιδιών από πολύ μικρή ηλικία. Αυτή η εκπαίδευση πρέπει να λαμβάνει χώρα τόσο στο σχολείο όσο και στο σπίτι, με έμφαση στην ανάδειξη υγιών σχέσεων και την διαχείριση αρνητικών συναισθημάτων. Η εκπαίδευση αυτή με βάση και τα πρότυπα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.), αποκαλείται «Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση» (World Health Organisation, 2010).

Το δημοτικό σχολείο θεωρείται ως ο καταλληλότερος τύπος σχολείου για την απαρχή της εφαρμογής προγραμμάτων σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. Αρχικά, τα παιδιά στις σύγχρονες κοινωνίες ωριμάζουν σωματικά και εισέρχονται στην ηλικιακή περίοδο της εφηβείας νωρίτερα σε σχέση με τα παλαιότερα χρόνια, ενώ πειραματίζονται και βιώνουν τις πρώτες τους σεξουαλικές εμπειρίες σε νεαρότερη ηλικία. Επομένως, είναι απαραίτητο να διαπαιδαγωγούνται για σεξουαλικά ζητήματα από νωρίς. Συν τοις άλλοις, η δομή κι η οργάνωση του δημοτικού σχολείου ευνοεί τη διδασκαλία τέτοιου είδους θεμάτων, καθώς παρατηρούνται μικρότερα ποσοστά εγκατάλειψής του σε σχέση με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αλλά και υφίσταται κατά κανόνα στενότερη σχέση ανάμεσα στους μαθητές και τον εκπαιδευτικό λόγω της καθημερινής τους συνύπαρξης. Αξίζει να επισημανθεί ότι οι μαθητές του δημοτικού απαλλάσσονται από το άγχος για τις εξετάσεις και έτσι έχουν τη δυνατότητα να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο, για να ικανοποιήσουν πολύπλευρα τις γνωστικές και ψυχολογικές τους ανάγκες (Γερούκη, 2006). Εντούτοις, το θέμα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης δεν μελετάται στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και συναντάται ελάχιστα στα σχολικά βιβλία, με εξαίρεση κάποιες αναφορές στα μαθήματα της βιολογίας και των θρησκευτικών στο Λύκειο.

Ο Π.Ο.Υ. (WHO, Regional Office for Europe, 2010), μετά από αναλύσεις και έρευνες για τα προγράμματα σεξουαλικής αγωγής που διδάσκονται στα διάφορα κράτη παρατήρησε ότι οι διαφορές δεν είναι τόσο μεγάλες και σχετίζονται κυρίως με τον τρόπο που παρουσιάζει το κάθε κράτος την έννοια του όρου «σεξουαλική αγωγή». Συνήθως όταν το πρόγραμμα της σεξουαλικής αγωγής εφαρμόζεται από το νηπιαγωγείο υπάρχει δυνατότητα να αναλυθούν οι έννοιες όπως η φιλία οι σχέσεις η επικοινωνία η ασφάλεια, ενώ όταν εφαρμόζεται σε μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες αναλύονται μόνο οι έννοιες που αφορούν συγκεκριμένα τις σεξουαλικές επαφές.

Η σημασία που δίνει κάθε άνθρωπος στη Σεξουαλική Αγωγή επηρεάζεται και ταυτόχρονα επηρεάζει τις στάσεις και τις αντιδράσεις του απέναντι σε όλα τα φαινόμενα που σχετίζονται με το σεξ, ως μέρος της ανθρώπινης ύπαρξης και ζωής (Παπαθανασίου & Γκοτζαμάνης, 2000).

Στην εποχή μας, όπου πολλά αγαθά προσφέρονται στους μικρούς μαθητές με απλόχερο τρόπο και έχουν συνηθίσει με παθητικό τρόπο να τα δέχονται, είναι επιτακτική ανάγκη οι νέοι άνθρωποι να μάθουν την αξία των επιτυχημένων σχέσεων, χωρίς να θεωρούν ως δεδομένο την ασφάλεια που τους προσφέρει η οικογένεια, να γνωρίσουν τον εαυτό τους και να μάθουν να τον σέβονται και να σέβονται την προσωπικότητα του άλλου, πέρα από τις γνώσεις που τους προσφέρει η σχολική εκπαίδευση.

Πέρασε πάνω από μισός αιώνας από τότε που τέθηκε το ζήτημα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα σχολεία και ακόμη επί της ουσίας δεν έχει γίνει πράξη, αφού δεν έχει ενταχθεί ως υποχρεωτικό μάθημα στο ωρολόγιο πρόγραμμα σε καμία βαθμίδα της εκπαίδευσης. Ο Elias (1997) αναφέρει ότι η δυσκολία και η αμηχανία των σημερινών ενηλίκων να μιλήσουν με τα παιδιά τους για τις σεξουαλικές σχέσεις, οι οποίες εμφανίζονται σήμερα ως κάτι που προκύπτει φυσικά, έχει καταβολές σε μια πολιτισμική διαδικασία και δεν έχει βιολογικά αίτια.

Σύμφωνα με το Έθνος (2021), στην Ελλάδα έχουμε μείνει ακόμη στον «πελαργό που φέρνει τα μωρά» αφού η χώρα μας, αποτελεί μία από τις λίγες ευρωπαϊκές χώρες που δεν ακολουθεί συγκεκριμένη πολιτική στο θέμα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα σχολεία, όλα αυτά τα χρόνια και προσπαθεί με «μπαλώματα» να λύσει ένα θέμα που σε άλλες χώρες έχει λυθεί πολλές δεκαετίες πίσω.

Στον απόηχο των αποκαλύψεων υποθέσεων σεξουαλικής κακοποίησης και παρενόχλησης, το ζήτημα επανέρχεται και πάλι όμως ως ένα πρόγραμμα και όχι ως υποχρεωτικό μάθημα. Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, με Νόμο για την αναβάθμιση του δημόσιου σχολείου που έφερε προς ψήφιση στη Βουλή τον Ιούνιο του 2020 (N4692/2020), ενέταξε ήδη από τον περασμένο Σεπτέμβριο στο υποχρεωτικό ωρολόγιο πρόγραμμα νηπιαγωγείων, δημοτικών και γυμνασίων, πιλοτικά σε 218 σχολεία, και από του χρόνου σε όλα τα σχολεία της χώρας, τα εργαστήρια δεξιοτήτων τα οποία στοχεύουν στο να καλλιεργήσουν στους μαθητές δεξιότητες ζωής, ήπιες δεξιότητες και δεξιότητες τεχνολογίας. Στο πλαίσιο αυτών και ειδικότερα στο θεματικό κύκλο «Ευ ζην», διδάσκεται η θεματική της σεξουαλικής αγωγής, ενώ στο θεματικό κύκλο «Κοινωνική ενσυναίσθηση και ευθύνη» εντάσσεται η ενίσχυση αξιών όπως ο αλληλοσεβασμός, ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» (Έθνος, 2021).

1.4. Γονείς και επιμέλεια παιδιών

Έναν από τους πιο σημαντικούς θεσμούς της κοινωνίας συγκροτεί η οικογένεια. Προσφέρει όλα τα απαραίτητα εχέγγυα ενός ασφαλούς περιβάλλοντος βιολογικής και συναισθηματικής ανάπτυξης και συμβάλει στην κάλυψη των αναγκών των μελών της (Φιλίππου, 1993). Η σύσταση της οικογένειας μεταβάλλεται και μετασχηματίζεται με το πέρασμα του χρόνου σαν ένα ζωντανό οργανισμό. Στις αγροτικές κοινωνίες συναντάται η εκτεταμένη μορφή, στην οποία περιλαμβάνονται μέλη από προηγούμενες γενιές, συγγενείς εξ' αγχιστείας ή εξ' αίματος. Κατά τη βιομηχανική περίοδο η οικογένεια συρρικνώνεται και παίρνει τη μορφή της πυρηνικής, την οποία συνιστούν οι γονείς και τα τέκνα αυτών. Στις πιο σύγχρονες μορφές συναντώνται ο ατομικιστικός τρόπος ζωής και η συμβίωση με ή χωρίς σύμφωνο, με ή χωρίς τέκνα (Κελπανίδης, 1993 - Κατάκη, 2012). Κατά μια άλλη εκδοχή, οικογένεια είναι ένα σύνολο από άτομα συνδεδεμένα μεταξύ τους με εξ' αίματος συγγένεια, με συγγένεια εξ' αγχιστείας ή συγγένεια μεταξύ του θετού γονέα και του υιοθετούμενου, οι οποίοι συγκατοικούν στην ίδια οικία (Μπαμπινιώτης, Γ., 2002).

Σε ένα σύστημα οικογένειας που περιλαμβάνει τέκνα οι γονείς συνδέονται με αυτά με δύο βασικές νομικές έννοιες, την γονική μέριμνα και την επιμέλεια. Ο Αστικός Κώδικας μέσω του άρθρου 1510 σχετικά με τη μέριμνα για τέκνα που είναι ανήλικα το θεωρεί αναφαίρετο δικαίωμα των γονέων αλλά και καθήκον. Η γονική μέριμνα ασκείται στον ίδιο βαθμό τόσο από τον πατέρα όσο και από τη μητέρα και συνεπάγεται την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δίκη που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του ή δικαιοπραξία, τη διοίκηση της περιουσίας και την επιμέλεια του προσώπου. Αν προκύψει έκπτωση, θάνατος ή αφάνεια του ενός από τους δύο γονείς τότε η αποκλειστικότητα της γονικής μέριμνας ανήκει στον άλλον. Το ίδιο συμβαίνει σε περίπτωση αδυναμίας άσκησης της γονικής μέριμνας για ρεαλιστικούς λόγους νομικής φύσης ή λόγους ανικανότητας. Η επιμέλεια, η έννοια της οποίας περιγράφεται μέσα από το Άρθρο 1518 του Αστικού Κώδικα, ενσωματώνει τη φροντίδα της διαμονής, την επίβλεψη, την εκπαίδευση, τη μόρφωση και την ανατροφή του τέκνου. Όλα τα παραπάνω πρέπει να εφαρμόζονται με τρόπο που δε θίγεται η αξιοπρέπεια του τέκνου, με υπευθυνότητα, κοινωνική συνείδηση και με παιδαγωγικό γνώμονα.

Κατά τη διαδικασία της μόρφωσης οι γονείς έχουν ηθική υποχρέωση να επαγρυπνούν αναγνωρίζοντας ξεχωριστές κλίσεις και ικανότητες του τέκνου. Οφείλουν λοιπόν, εξυπηρετώντας αυτόν τον σκοπό να επιζητούν τη βοήθεια από τους αρμόδιους δημόσιους οργανισμούς και τις υπεύθυνες κρατικές υπηρεσίες, καθώς και να διατηρούν τη συνεργασία με το σχολείο σε άριστο επίπεδο.

Ο τρόπος που ασκείται η επιμέλεια ενός τέκνου από τους δύο γονείς μαζί μπορεί να διαφέρει ανά περίπτωση. Επί παραδείγματι, ακόμα και με τον γονέα που μένει λιγότερο το τέκνο θα μπορεί να επικοινωνεί για όλα τα σημαντικά ζητήματα που το αφορούν, ενώ οι αποφάσεις δύναται να λαμβάνονται από κοινού από τους γονείς τους όσο το ίδιο το παιδί θα διαμένει κυρίως στον ένα γονέα. Η «συνεπιμέλεια» μπορεί να βρίσκει το παιδί σε δύο περιβάλλοντα κατοικίας, εάν και εφόσον αυτή η εναλλαγή δεν επηρεάζει το συμφέρον του. Οι δύο γονείς λοιπόν, μπορούν διαδοχικά να αναλαμβάνουν το τέκνο για ίδιο ή μη χρόνο.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ) και με τον νόμο 2102/1992 δεν επιβάλλεται η υποχρεωτική κατανομή του χρόνου επιμέλειας, αντίθετα στοχεύει να εγγυηθεί η συνυπευθυνότητα των δύο γονέων σχετικά με την ανατροφή του τέκνου, καθώς και η εξασφάλιση της ανάπτυξης δυνατών σχέσεων μεταξύ των γονέων και του τέκνου.

Στο νόμο 4800/2021 και συγκεκριμένα στο 1^ο Κεφάλαιο που φέρει τον τίτλο «Σκοπός και Αντικείμενο» ορίζεται ως αντικείμενο του νόμου, μεταξύ άλλων, η «αναμόρφωση των σχέσεων μεταξύ γονέων και τέκνων μετά τη διακοπή της συμβίωσης, το διαζύγιο, την ακύρωση του γάμου ή τη λύση του συμφώνου συμβίωσης» (άρθρο 2 ν. 4800/2021), με στόχο την «εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος του τέκνου δια της ενεργού παρουσίας και των δυο γονέων κατά την ανατροφή του και την εκπλήρωση της ευθύνης τους έναντι αυτού» (άρθρο 1 ν. 4800/2021) (Νόμος 4800/2021 - ΦΕΚ 81/Α/21-5-2021).

Συνεπώς, η Γονική Μέριμνα υπερισχύει σαν έννοια έναντι της επιμέλειας. Η επιμέλεια λαμβάνει αποφάσεις για ζητήματα που αφορούν την καθημερινότητα του ανηλίκου όπως

ένδυση, διατροφή, εκπαίδευση κτλ. Θέματα με αυξημένη βαρύτητα τύπου απόφασης για μία ιατρική επέμβαση, αποφασίζονται από γονέα που ασκεί Γονική Μέριμνα.

Κεφάλαιο 2: Εκπαιδευτικό Σύστημα στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

2.1. Νομοθετικό πλαίσιο και Λειτουργία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Νομοθετικό πλαίσιο

Το Ελληνικό σχολείο χάραξε τη δική του πορεία και υπέστη αρκετές μεταβολές με την πάροδο των χρόνων ωστόσο δομηθεί με τον τρόπο που το αντιλαμβανόμαστε σήμερα. Αφετηρία για την ίδρυση των δημοτικών σχολείων ήταν το διάταγμα του 1834 με διάρκεια εκπαίδευσης σε αυτά τα επτά έτη. Ακολούθησε το νομοσχέδιο του 1896, στο οποίο προτείνεται η εκπαίδευση να είναι υποχρεωτική. Τα τρία πρώτα χρόνια αφιερώνονται στη βασική εκπαίδευση (ανάγνωση, γραφή, μαθηματικά) και τα επόμενα τρία για την προετοιμασία της μέσης εκπαίδευσης. Η αρχαία γλώσσα αντικαθίσταται από την καθαρεύουσα και στο τότε πρόγραμμα σπουδών εντάσσονται στο ισχύον σύνταγμα τα δικαιώματα των πολιτών. Με αυτό το νομοσχέδιο το κράτος στόχευε στη δημιουργία μορφωμένων πολιτών με παιδεία, που θα βοηθήσουν στην ανάκαμψη της χώρας (Δημαράς, 1990).

Στο νομοσχέδιο του 1913 προτείνεται για πρώτη φορά υποχρεωτική προσχολική φοίτηση από τα τέσσερα έτη, η υποχρεωτική φοίτηση στο δημοτικό τίθεται στα έξι έτη, ενώ πλέον η φοίτηση γίνεται μικτή για αγόρια και κορίτσια. Ωστόσο, η εφαρμογή του συγκεκριμένου νομοσχεδίου δεν πραγματοποιήθηκε πριν την ψήφιση των επομένων, εκείνων του 1917 και του 1929. Το 1917, ενώ στο δημοτικό η καθαρεύουσα διδασκόταν στις τελευταίες δύο τάξεις, υπό τον Βενιζέλο, προτείνεται η επίσημη γλώσσα διδασκαλίας να είναι η δημοτική. Το 1929, με τον νόμο 4397/1929, η πρωτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει για πρώτη φορά το νηπιαγωγείο και το δημοτικό. Το 1944 καθιερώνεται το μονοτονικό σύστημα και η δημοτική γλώσσα, η φοίτηση στο δημοτικό γίνεται οκταετής ενώ ιδρύονται οι παιδικοί σταθμοί. Φτάνοντας στο 1976, με το νομοσχέδιο 309/1976 θεσμοθετούνται ζητήματα που αφορούν τη διοίκηση σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η επίσημη γλώσσα είναι η νεοελληνική και παρέχεται δωρεάν η εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες με και την υποχρεωτική φοίτηση να ανέρχεται πλέον στα εννέα χρόνια. Το 1977, στα ιδιωτικά και δημόσια σχολεία γίνεται αντιστοιχία γενικής εκπαίδευσης τόσο πρωτοβάθμιας όσο και δευτεροβάθμιας (Ν. 682/77, ΦΕΚ Α' 244). Το 1981 καταργούνται οι επιθεωρητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στη θέση τους θεσμοθετείται το σχολικό συμβούλιο που έχει ως σκοπό την αξιολόγηση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Η πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση δομείται και διαμορφώνεται περαιτέρω με τον νόμο 1566/1985 με *“σκοπό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν*

τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά”. Κατ’ αυτό το νόμο την πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούν τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά και αμφότερες πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια αποτελούν κρατική δωρεάν παροχή, καθώς και τα διδακτικά βιβλία που απαιτείται για τη φοίτηση και στις δύο βαθμίδες τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους μαθητές . Η φοίτηση στα νηπιαγωγεία είναι διετής και η λειτουργία τους γίνεται υπ’ ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Στα δημοτικά σχολεία η υποχρεωτική φοίτηση είναι έξι έτη και εντάσσονται τα μαθήματα των αγγλικών, της μουσικής και των καλλιτεχνικών. Ακόμη, προβλέπεται φοίτηση σε ειδικά δημοτικά σχολεία για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ενώ υπάρχει ξεχωριστή μέριμνα για την ειδική αγωγή γενικότερα. Σε μαθητές με παρόμοιες εκπαιδευτικές ανάγκες στην γενική εκπαίδευση παρέχεται παράλληλη στήριξη εκπαιδευτικών με ειδικότητα στην ειδική αγωγή.

Το αναλυτικό πρόγραμμα στην ειδική αγωγή ορίζεται από το προεδρικό διάταγμα 301/1996 όπου *“Σκοπός του αναλυτικού προγράμματος είναι τα παιδιά αναπτύξουν την ικανότητα της επικοινωνίας τον προφορικό λόγο, να κατακτήσουν τους μηχανισμούς της ανάγνωσης και της γραφής, να βιώσουν τη χαρά της δημιουργίας και της αισθητικής απόλαυσης, να γνωρίσουν το φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον, να βιώσουν τη χαρά της δημιουργίας και της αισθητικής απόλαυσης, και να οργανώσουν την προσωπικότητά τους”.*

Ο διαχωρισμός μεταξύ ειδικής και γενικής αγωγής ψηφίστηκε με το νόμο 2817/2000 το 2000, ο οποίος σχεδιάστηκε από καταρτισμένους εκπαιδευτικούς και επιστήμονες στην ειδική αγωγή. Σε αυτόν τον νόμο ιδρύθηκαν ακόμα τα Κ.Δ.Α.Υ., δηλαδή τα Κέντρα Διάγνωσης Αξιολόγησης και Υποστήριξης, που μετέπειτα μετονομάστηκαν ΚΕ.Δ.Δ.Υ, δηλαδή Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης Διάγνωσης και Υποστήριξης, με τον νόμο 3699/2008. Το 2018 μετονομάστηκαν σε Κ.Ε.Σ.Υ., δηλαδή Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης. Στα ΚΕΣΥ, οι μαθητές λαμβάνουν από το επιστημονικό προσωπικό τη διάγνωση και το ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης που απαιτείται να ακολουθήσουν στο σχολείο τους.

Με την υπουργική απόφαση Αριθ. 21072α/Γ2/2003 ΦΕΚ 303/Β/13-3-2003 καθορίζεται το Δ.Ε.Π.Σ., δηλαδή το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο και για την υποχρεωτική εκπαίδευση αντίστοιχα. Σκοπός του υπουργείου είναι να προωθηθούν: *“Η εξασφάλιση συνθηκών που επιτρέπουν στο μαθητή να αναπτύξει την προσωπικότητα του με ισχυρή αυτοαντίληψη, συναισθηματική σταθερότητα, κριτική και διαλεκτική ικανότητα καθώς και θετική διάθεση για συνεργασία και αυτενέργεια^ μια προσωπικότητα υπεύθυνη, δημοκρατική και ελεύθερη, με κοινωνικές και ανθρωπιστικές αρχές, χωρίς θρησκευτικές και πολιτισμικές προκαταλήψεις. Η δημιουργία συνθηκών που παρέχουν σε κάθε άτομο τη δυνατότητα της δια βίου ανανέωσης γνώσεων και δεξιοτήτων. Η καλλιέργεια της ικανότητας κάθε ατόμου για κριτική προσέγγιση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την παροχή ίσων ευκαιριών και την καλλιέργεια κοινών στάσεων και αξιών. Η καλλιέργεια της συνείδησης του ευρωπαίου πολίτη με την ταυτόχρονη διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας και της πολιτισμικής μας αυτογνωσίας και η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και συλλογικότητας”.*

Η δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης διαμορφώνεται εκ νέου στην υπουργική απόφαση με Αριθ. Φ.12/773/77094/Γ1/2006. Με αυτή την απόφαση έχουμε την εισαγωγή δεύτερης ξένης γλώσσας, δύο ώρες σε εβδομαδιαία βάση, στις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού, η οποία επιφέρει συνολικά αναμόρφωση στο διδακτικό ωρολόγιο πρόγραμμα του δημοτικού.

Το 2006 ψηφίστηκε ο νόμος 3467/2006, ο οποίος αφορά στη στελέχωση της εκπαίδευσης στο δημόσιο τομέα. Οι θέσεις αφορούν σχολικούς συμβούλους ειδικής και προσχολικής αγωγής και δημοτικής εκπαίδευσης, διευθυντικά στελέχη πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, διευθυντές σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής, προϊσταμένους γραφείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και προϊσταμένους γραφείων φυσικής αγωγής. Η επιλογή των στελεχών πραγματοποιείται έπειτα από συγκρότηση συμβουλίων από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Ο νόμος 3699/2008 που ψηφίστηκε το 2008, με τίτλο «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών σε άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», άλλαξε την ονομασία της ειδικής αγωγής σε ειδική αγωγή και εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αναφέρεται εκ νέου η υποχρεωτική και δωρεάν εκπαίδευση στην ειδική αγωγή, παρόλο που είχε καθιερωθεί με τον πρώτο νόμο που ψηφίστηκε για την ειδική αγωγή τον 1143/1981. Ακόμη, εξασφαλίζεται η πρόσβαση των παιδιών με ειδικές ανάγκες καθώς και των γονέων τους σε όλες τις κοινωνικές δομές και αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες.

Ο νόμος 3699/2008 δημιουργεί τις ΣΜΕΑ, σχολικές μονάδες οι οποίες το 2018 αλλάζουν ονομασία σε ΣΜΕΑΕ (Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης). *“Στις 20 Ιουνίου 2017 δύο υπουργικές αποφάσεις που αφορούν την ειδική αγωγή και εκπαίδευση τροποποιούν τις ήδη υπάρχουσες αποφάσεις. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2017) από το σχολικό έτος 2017-18 στα ειδικά δημοτικά σχολεία θα εφαρμόζεται δωρο υποχρεωτικό πρόγραμμα διδασκαλίας και οι μαθητές θα σχολάνε στις 13:15 αντί για 12:25 που σχολούσαν από την ίδρυση των ειδικών σχολείων. Επίσης σε όλα τα ειδικά νηπιαγωγεία και ειδικά δημοτικά σχολεία προσφέρεται η δυνατότητα λειτουργίας ολοήμερου προγράμματος, το οποίο διαρκεί έως τις 16:00. Έτσι, με τον καθορισμό νέων ωρολογίων προγραμμάτων των ειδικών νηπιαγωγείων και των ειδικών δημοτικών σχολείων της χώρας, τα σχολεία 21 αυτά προσαρμόζουν τις ώρες λειτουργίας τους με τα αντίστοιχα της γενικής εκπαίδευσης”.*

“Τέλος με το νόμο 4521/2018 θεσμοθετείται η δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση. Ειδικότερα, από το σχολικό έτος 2018-2019 αρχίζει σε 184 δήμους της χώρας η υποχρεωτική φοίτηση των νηπίων που θα συμπληρώσουν την 31/12/2018 την ηλικία των 4 ετών. (Κοινή Υπουργική Απόφαση 66981/Δ1/27-4-2018). Σε βάθος τριετίας, η δίχρονη προσχολική εκπαίδευση θα γίνει υποχρεωτική για το σύνολο των δήμων της χώρας και θα ενταχθεί στο πλαίσιο της 10χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Συνεπώς, η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα θα επεκταθεί στα 11 χρόνια, από την ηλικία των 4 έως την ηλικία των 15 ετών” (eacea.ec.europa.eu).

Ανακεφαλαιώνοντας, έπειτα απ' όσα έχουν προαναφερθεί είναι ασφαλές να συμπεράνουμε πως από το 1975 που άρχισε η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση μέχρι και σήμερα επιχειρείται προσπάθεια από την πολιτεία να καλυφθούν οι ανάγκες που ανακύπτουν από την κοινωνία. Αναδεικνύεται η προσπάθεια από το κράτος για ομαλή ένταξη των πολιτών στην κοινωνία, δημιουργώντας θεμέλια που ανταποκρίνονται σε ένα μεγάλο φάσμα αναγκών των μαθητών, με αναλυτικά προγράμματα σπουδών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μεταλαμπάδευση γνώσεων.

Λειτουργία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Όπως αναφέρουν οι Νικολάου και Ζιώγας (2015), προωθούνται καινούργιες μέθοδοι διδασκαλίας από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΑΙΘ), τα Αναλυτικά Προγράμματα ανανεώνονται, ενώ βλέπουμε ακόμα τη χρήση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού και διαδραστικών πινάκων, ενώ παρατηρούνται νέες καινοτόμες δράσεις σχετικά με την ενασχόληση των μαθητών με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό και το περιβάλλον. Με αυτές τις μεθόδους υπηρετούνται οι εκπαιδευτικοί στόχοι που είναι κοινοί σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίοι είναι η δια βίου μάθηση, η ανάπτυξη της εκπαίδευσης, η συμμετοχή στις κοινωνικές δράσεις, η ενίσχυση της δημιουργικότητας και του επιχειρηματικού πνεύματος.

Σε αυτά τα προγράμματα ενέχονται οι στόχοι και η ύλη κάθε μαθήματος τα οποία συμβαδίζουν με τις εκάστοτε ηλικιακές ομάδες. Επιπρόσθετα, προτείνονται τρόποι και μέθοδοι διδασκαλίας της διδακτέας ύλης για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: *“Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων προτείνονται συγκεκριμένες διδακτικές μέθοδοι, που αναδύουν και ανάλογες διδακτικές αρχές. Οι μέθοδοι αυτές είναι: α) μαθητοκεντρικές διδακτικές προσεγγίσεις, β) ευέλικτο μαθησιακό περιβάλλον, γ) βιωματική μάθηση, δ) ενεργός συμμετοχή των μαθητών στις δραστηριότητες και στον σχεδιασμό της προσωπικής τους μάθησης, ε) αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, στ) εξατομικευμένη διδασκαλία. Ειδικότερα, οι βασικές διδακτικές προσεγγίσεις που ενθαρρύνονται είναι: α) διαθεματική προσέγγιση, β) σχέδια εργασίας, γ) διδασκαλία σε ομάδες, δ) διαφοροποιημένη παιδαγωγική και ε) αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία. Οι προαναφερόμενες διδακτικές μέθοδοι και διδακτικές προσεγγίσεις διαπνέονται από τις διδακτικές αρχές της παιδοκεντρικότητας, της αυτενέργειας, της διαφοροποίησης, της διαθεματικότητας και της συνδιερεύνησης”*.

Το Αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας, όσον αφορά το νηπιαγωγείο, το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών περιέχει μια σειρά από δραστηριότητες και σχεδιασμούς στα μαθήματα της δημιουργίας και έκφρασης, της πληροφορικής, της γλώσσας, της μελέτης περιβάλλοντος και των μαθηματικών. Για τα προνήπια και τα νήπια το υποχρεωτικό βασικό πρόγραμμα από τις 8.30 έως τη 13.00 διαρκεί ενώ από τη 13.00 έως τις 16.00 λειτουργεί το ολόημερο πρόγραμμα προαιρετικά.

Οι σχολικές μονάδες στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν ολοήμερο πρόγραμμα βάσει του νόμου 2525/1997. Το πρόγραμμα στοχεύει στην καλύτερη προεργασία των μαθητών που θα φοιτήσουν στο δημοτικό, καθώς επίσης, η μείωση των κοινωνικών και μορφωτικών διακρίσεων και η εξυπηρέτηση των γονιών που εργάζονται. Το ολόημερο νηπιαγωγείο καλλιεργεί αναπτύσσει τις προσωπικότητες και τις

δεξιότητες του παιδιού ενώ παράλληλα προσφέρει πλειάδα δραστηριοτήτων παιδαγωγικού χαρακτήρα (Γκλιού, 2004).

Στο δημοτικό σχολείο η φοίτηση διαρκεί έξι έτη και είναι υποχρεωτική, περιλαμβάνει τις τάξεις Α', Β', Γ', Δ', Ε', και ΣΤ'. Διακρίνονται από μονοθέσια έως δωδεκαθέσια. Ο μεγαλύτερος αριθμός από μαθητές που δέχεται κάθε τάξη από μονοθέσια έως και τριθέσια, είναι 15 μαθητές. Από τετραθέσιο έως δωδεκαθέσιο αυτός ο αριθμός φτάνει το σύνολο των 25 μαθητών ανά δάσκαλο. Μετά την ολοκλήρωση της ΣΤ' η φοίτηση συνεχίζεται στο γυμνάσιο, τη χαμηλότερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τον νόμο 201/1998 η διάρκεια του σχολικού έτους είναι από την 1η Σεπτεμβρίου έως την 21^η Ιουνίου. Η λειτουργία των δημοτικών σχολείων είναι από τις 08.00 έως 14.30 και μέχρι τις 16.00 τα ολοήμερα. Δεν υπάρχουν εξετάσεις, οι μαθητές προάγονται από τη μία τάξη στην επόμενη, αν και εφόσον οι μαθητές έχουν φοιτήσει στο μεγαλύτερο μέρος του διδακτικού έτους και έχοντας ικανοποιητικές επιδόσεις και γνώσεις που τους καθιστά ικανούς να ανταποκρίνονται στο στην εκάστοτε τάξη. Όταν ολοκληρώνεται κάθε σχολικό έτος οι μαθητές κατακτούν τον τίτλο προόδου για τις επιδόσεις τους στην αντίστοιχη τάξη. Κάθε μία τάξη του δημοτικού έχει το δικό της αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, αυτό εσωκλείει τους σκοπούς του μαθήματος, τις δραστηριότητες για κάθε μάθημα, τις θεματικές ενότητες και τους εκπαιδευτικούς στόχους. Το δημοτικό σχολείο περιλαμβάνει τα ακόλουθα μαθήματα: μαθηματικά, ΤΠΕ, μουσική, θρησκευτικά, θεατρική αγωγή, ευέλικτη ζώνη, φυσική, μελέτη περιβάλλοντος, εικαστικά, γλώσσα, ιστορία, αγγλικά, γεωγραφία, κοινωνική και πολιτική και Φυσική αγωγή και δεύτερη ξένη γλώσσα. Η αγγλική γλώσσα εντάχθηκε στις δύο πρώτες τάξεις του δημοτικού με την υπουργική απόφαση 11769/Δ1/18-07-201.

Στο δημοτικό, επίσης, υπάρχει η προαιρετική δυνατότητα λειτουργίας του σαν ολοήμερο δημοτικό, η οποία λειτουργεί βοηθητικά για τους εργαζόμενους γονείς και αποσκοπεί στην οικονομική ελάφρυνση τους από τη μελέτη των παιδιών. Οι διατάξεις του νόμου 2525/1997 σχετικά με το ολοήμερο δημοτικό σχολείο καθορίζει το σκοπό του ως εξής:

- α) το πρόγραμμα διδασκαλίας των μαθημάτων εφαρμόζεται υποχρεωτικά,
- β) τα προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, καθώς και εκείνα της μελέτης της επομένης εφαρμόζονται προαιρετικά και
- γ) οι μαθητές αντιμετωπίζονται με προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας που εφαρμόζονται επίσης προαιρετικά.

“Με Απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου καθορίζονται τα προγράμματα του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου και με όμοια απόφαση, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ορίζονται τα Δημοτικά Σχολεία που λειτουργούν ως ολοήμερα, εφόσον εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις λειτουργίας αυτών, μετά από συνεργασία με τους συλλόγους διδασκόντων, τους γονείς των μαθητών και τους Ο.Τ.Α”.

Τα μέρη που αποτελούν ένα εκπαιδευτικό σύστημα είναι τα υλικά και τεχνικά μέσα και από ανθρώπινο δυναμικό. Στόχος του συστήματος αυτού είναι η παροχή ποιοτικής υπηρεσίας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με την θεωρία των οργανώσεων, τα κύρια χαρακτηριστικά μίας

οργάνωσης, είναι η ύπαρξη συγκεκριμένης δομής που υπηρετεί ένα στόχο από άτομα πλήρως καταρτισμένα που έχουν προκαθορισμένο πλάνο δράσης. Οι σχολικές μονάδες παρουσιάζουν καταφανώς παρόμοια γνωρίσματα (Bush, 2005; Hill, 2018). Η εξασφάλιση της οργάνωσης και λειτουργίας των σχολικών οργανισμών ορίζεται από τους νόμους και τις διατάξεις αυτών.

Πιο αναλυτικά με το πρώτο άρθρο του νόμου 1566/85 γίνεται κατανοητός ο ρόλος και η θέση της Εκπαίδευσης στην πρώτη βαθμίδα. Αυτό επιτυγχάνεται εστιάζοντας σε εκείνα τα χαρακτηριστικά που δομούν τα θεμέλια των δεξιοτήτων των παιδιών, όπως είναι ο συναισθηματικός κόσμος τους, ο κοινωνικός και ο εσωτερικός ψυχισμός τους. Δεξιότητες που απέχουν από κοινωνικά ή φυλετικά χαρακτηριστικά, που θωρακίζουν τον χαρακτήρα και αναδεικνύουν την προσωπικότητα του κάθε μαθητή προετοιμάζοντάς τον για την ενηλικίωσή του.

Υπεύθυνη να διασφαλίσει την υπηρετήση του σκοπού ενός εκπαιδευτικού οργανισμού για κάθε σχολική μονάδα είναι η διοίκηση της. Κάθε μέλος που συμμετέχει και εκτελεί διοικητικές αποφάσεις ορίζουν τις πρακτικές της διοίκησης άμεσα ή έμμεσα (Charman, Sackney & Aspin, 1999). Αυτοί που εμπλέκονται με τη συμμετοχή τους μπορεί να είναι η τοπική αυτοδιοίκηση, κοινωνικοί λειτουργοί, βοηθητικό προσωπικό, νοσηλευτές, οι εκπαιδευτικοί, ψυχολόγοι και οι γονείς των μαθητών. Άλλα στοιχεία που εμπεριέχονται στη δομή μιας σχολικής μονάδας είναι οι εγκαταστάσεις των κτηρίων, οι υποδομές υλικοτεχνικού εξοπλισμού και τα χρήματα που εξασφαλίζουν την βιωσιμότητα της σχολικής μονάδας (Evers & Lakomski, 1991).

Τέλος, για την εύρυθμη λειτουργία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης τονίζεται ο καίριος σημασίας έλεγχος και η αξιολόγηση των ενεργειών και λειτουργιών που διατυπώνονται παραπάνω. Τακτική που θα προβλέψει και θα αποτρέψει προβλήματα που δύνανται να ανακύψουν στο μέλλον, ενώ ταυτόχρονα θα βελτιώσει τις παρεχόμενες εκπαιδευτικές υπηρεσίες.

2.2. Προσδοκίες γονέων από την παρεχόμενη εκπαίδευση

Η ελπίδα και η αναμονή που διακρίνουν ένα άτομο για την περάτωση ενός στόχου, ονείρου ή ευχής ορίζεται ως προσδοκία (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 2006).

Η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων αναπτύσσει προσδοκίες για το παιδί ήδη από την περίοδο της εγκυμοσύνης. Για παράδειγμα, πρώτη προσδοκία μπορεί να είναι το φύλλο του παιδιού. Άνθρωποι που έγιναν γονείς για πρώτη φορά, όταν τους ζητήθηκε να περιγράψουν το παιδί 24 ώρες μετά τη γέννηση, χαρακτήρισαν το αγόρι ζωνρό, μεγάλο και το κορίτσι μικρό, γλυκό και χαριτωμένο (Rubin, Provenzano & Luria, 1974).

Οι προσδοκίες που έχουν οι γονείς και η επίδραση στην ακαδημαϊκή πρόοδο που δείχνουν τα παιδιά έχει τραβήξει ήδη τα φώτα της προσοχής από ψυχολόγους και κοινωνιολόγους τον τελευταίο μισό αιώνα. Γενικά, οι προσδοκίες των γονέων για τα παιδιά έχει βρεθεί ότι παίζουν κρίσιμο ρόλο στην ακαδημαϊκή τους επιτυχία. Οι γονείς των μαθητών

που έχουν υψηλές προσδοκίες λαμβάνουν υψηλότερους βαθμούς, επιτυγχάνουν υψηλότερες βαθμολογίες σε τυποποιημένα τεστ και επιμένουν περισσότερο στο σχολείο από εκείνους των οποίων οι γονείς έχουν σχετικά χαμηλές προσδοκίες (Davis-Kean 2005; Pearce 2006; Vartanian et al. 2007). Οι υψηλές προσδοκίες των γονέων συνδέονται επίσης με τα κίνητρα των μαθητών να επιτύχουν στο σχολείο, τη σχολική και κοινωνική ανθεκτικότητα και τις φιλοδοξίες για φοίτηση στο κολέγιο (Hossler and Stage 1992; Peng and Wright 1994; Reynolds 1998). Επιπλέον, οι ακαδημαϊκές προσδοκίες των γονέων μεσολαβούν στη σχέση μεταξύ οικογενειακού υποβάθρου και επίδοσης, και οι υψηλές προσδοκίες των γονέων φαίνεται επίσης να ρυθμίζουν την επίδραση των χαμηλών προσδοκιών των δασκάλων στην επίδοση των μαθητών (Benner and Mistry 2007; Zhan 2005).

Ενώ το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας που έχει διεξαχθεί μέχρι σήμερα ήταν συγχρονική, μερικές διαχρονικές μελέτες προσφέρουν ιδιαίτερα ισχυρές ενδείξεις ότι οι προσδοκίες των γονέων είναι αιτιώδης καθοριστικός παράγοντας των προσδοκιών των μαθητών και των ακαδημαϊκών αποτελεσμάτων (Rutchick et al. 2009; Trusty et al. 2003). Επιπλέον, δύο μετα-αναλύσεις έχουν δείξει ότι τα αποτελέσματα από τις επιδόσεις των παιδιών σε σχέση με τις προσδοκίες των γονέων είναι από τους δυνατότερους παράγοντες για προγνωστικά όσο αναφορά την οικογένεια. Άλλες πεποιθήσεις μεταξύ των γονέων που μπορεί να προκύπτουν από διαφορά απόψεων μεταξύ τους δεν επηρεάζουν το συνολικό αποτέλεσμα (Jeynes 2005, 2007).

Πολλές φορές η προσδοκία των γονέων έγκειται σε προσωπικές φιλοδοξίες, είτε για να κατακτήσει ένα στόχο το παιδί τους, είτε γιατί οι ίδιοι δεν μπόρεσαν να φτάσουν σε αυτόν. Αυτή η φιλοδοξία πολλές φορές λειτουργεί εις βάρος της αντικειμενικότητάς τους σχετικά με τον ρεαλισμό της επίτευξης του εκάστοτε στόχου (Μυλωνάς, 1998).

Σκοπός της ανωτέρω ερευνητικής διαδικασίας αποτελούν οι βέλτιστες διαδικασίες εκπαίδευσης και των συνθηκών αυτής, ούτως ώστε να λαμβάνεται από τους μαθητές μεγαλύτερος όγκος ακαδημαϊκών γνώσεων, καθώς και η επίτευξη της κοινωνικοσυναισθηματικής εξέλιξής τους. Συνολικά, απώτερος σκοπός είναι η ομαλή ένταξη των μαθητών ως ενήλικα μέλη μετέπειτα στην κοινωνία.

Οι προσδοκίες που έχει κάθε γονιός για την ακαδημαϊκή εξέλιξη του παιδιού του μπορεί να διαφέρει. Οι παράγοντες που επηρεάζουν και διαμορφώνουν αυτές τις προσδοκίες αποτελούν επίσης ανασκόπηση έρευνας.

Μέσα από την έρευνα των Entwisle & Alexander (1996) αναδύεται η καθοριστικής σημασίας δομή της εκάστοτε οικογένειας. Συγκεκριμένα, στις μονογονεϊκές οικογένειες, και ως επί το πλείστον στις αποτελούμενες από μητέρες, κάτω από τον μεγάλο φόρτο υποχρεώσεων που επιβαρύνονται, παρατηρούνται χαμηλές προσδοκίες σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών. Σε αντίθεση με παιδιά μη μονογονεϊκών οικογενειών υπάρχει ελλιπής κινητροδότηση για μελέτη με αποτέλεσμα την αισθητά περιορισμένη βελτίωσή τους. Όταν ο χρόνος προσοχής και επίβλεψης είναι περιορισμένος, τότε ενδόμυχα, μεταφέρονται προς το παιδί και οι ίδιοι τύπου προσδοκίες. Άρα, μητέρες που αγωνίζονται να συντηρήσουν οικονομικά την οικογένειά τους αδυνατούν να προσφέρουν όλα τα εφόδια και τα κατάλληλα ερεθίσματα στα παιδιά τους.

Ακόμα ένα τύπος οικογένειας που δείχνει να επηρεάζεται αρνητικά από τη σύνθεσή του είναι εκείνος, οι γονείς του οποίου είναι θετοί. Όπως προκύπτει από την έρευνα των Astone & McLanahan (1991), οι θετοί γονείς παρουσιάζουν χαμηλές προσδοκίες που έχει αρνητικό αντίκτυπο στα παιδιά που τους οδηγεί σε χαμηλή σχολική επιτυχία.

Οι Martinez Gonzalez & Corral Blanco (1991) σχετικά με τις φιλοδοξίες των γονέων και των ίδιων των παιδιών έχουν άμεση σχέση με την ακαδημαϊκή πορεία που θα διαγράψουν. Για αυτή την κατηγορία κίνητρο αποτελεί ο στόχος του Πανεπιστημίου, κάτι που προϋποθέτει τη σχολική επιτυχία, που θα τους οδηγήσει σε ανώτερα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα.

Συμπερασματικά, οι σχολικές επιδόσεις του παιδιού πηγάζει από την επήρεια και τις φιλοδοξίες των γονέων.

Ορισμένα εμπειρικά στοιχεία δείχνουν ότι οι γονείς που προσδοκούν περισσότερα και μεγαλύτερα επιτεύγματα των παιδιών τους και ισχυρότερες έχουν πεποιθήσεις σχετικά με τη σημασία των πρώιμων ακαδημαϊκών δεξιοτήτων έχουν παιδιά που είναι πιο ακαδημαϊκά προετοιμασμένα για την έναρξη του σχολείου (Puccioni, 2015; Sy & Schulenberg, 2005). Μεγάλο μέρος αυτής της υπάρχουσας έρευνας βασίζεται σε δείγματα παιδιών που συλλέχθηκαν πριν από το 2000, και ως εκ τούτου η φύση του νηπιαγωγείου έχει αλλάξει δραστικά τα τελευταία χρόνια. Συγκρίνοντας δύο αντιπροσωπευτικά δείγματα νηπιαγωγείων από το 1998 έως το 2010, διαπιστώθηκε ότι το νηπιαγωγείο γίνεται ολοένα και πιο ακαδημαϊκό: οι δάσκαλοι έχουν επικεντρωθεί περισσότερο στους ακαδημαϊκούς στόχους, περισσότερος χρόνος διδασκαλίας αφιερώνεται πλέον στα μαθηματικά και στις δεξιότητες ανάγνωσης και ο χρόνος εργασίας με σχολικά βιβλία και φύλλα εργασίας έχει αυξηθεί (Bassok, Latham, and Rorem 2016).

Θα εστιάσουμε σε δύο τομείς εκπαιδευτικών πεποιθήσεων που είναι ιδιαίτερα σχετικοί κατά την πρώιμη παιδική ηλικία: πεποιθήσεις σχολικής ετοιμότητας και εκπαιδευτικές προσδοκίες (Halle, Kurtz-Costes, & Mahoney, 1997; Sy & Schulenberg, 2005). Οι πεποιθήσεις σχολικής ετοιμότητας αναφέρονται στις αντιλήψεις των γονέων για τη σημασία του να αποκτήσει το παιδί τους συγκεκριμένες δεξιότητες σχολικής ετοιμότητας πριν μπει στο νηπιαγωγείο, συμπεριλαμβανομένης μιας σειράς γνωστικών και κοινωνικο-συναισθηματικών δεξιοτήτων όπως πρώιμο αλφαριθμητισμό, προσοχή και ρύθμιση συναισθημάτων (Morgan & DiPerna, 2007). Οι εκπαιδευτικές προσδοκίες, από την άλλη πλευρά, αναφέρονται στις προσδοκίες των γονέων για τον υψηλότερο μορφωτικό βαθμό που θα αποκτήσει το παιδί τους. Αν και οι γονείς προσδοκούν την επιτυχία των παιδιών τους σε ακαδημαϊκό επίπεδο, οι πεποιθήσεις σχολικής ετοιμότητας αναφέρονται σε μια συγκεκριμένη εκπαιδευτική περίοδο: την έναρξη της επίσημης σχολικής εκπαίδευσης. Δεδομένου ότι η μετάβαση στο νηπιαγωγείο είναι μια κρίσιμη αναπτυξιακή συγκυρία για τα μικρά παιδιά, ο εντοπισμός των παραγόντων που υποστηρίζουν τη θετική ανάπτυξη κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου είναι κρίσιμος (McIntyre, Eckert, Fiese, DiGennaro και Wildenger, 2007; Pianta & Cox, 1999).

Έρευνα σε μεγαλύτερα παιδιά δείχνει ότι οι γονείς με υψηλότερες προσδοκίες τείνουν να έχουν παιδιά με υψηλότερα επίπεδα ακαδημαϊκών επιδόσεων (Davis-Kean, 2005; Davis-Kean & Sexton, 2009; Halle et al., 1997; Rutchick, Smyth, Lopoo, & Dusek, 2009; Stevenson, Chen, & Uttal, 1990; Yamamoto & Holloway, 2010). Στην πραγματικότητα, αρκετές μετα-

αναλύσεις έχουν προτείνει πως ό,τι οι γονείς προσδοκούν από τα παιδιά τους στο σχολείο έχουν τα μεγαλύτερα μεγέθη επίδρασης στην πρόβλεψη των επιτευγμάτων δημοτικού σχολείου σε σύγκριση με άλλους γονικούς παράγοντες, όπως η συμμετοχή του γονέα στο σχολείο και οι πρακτικές παιδείας στο σπίτι (Fan & Chen, 2001; Jeynes, 2005).

Τα χαρακτηριστικά που φαίνεται να χαροποιούν τους γονείς σε σχέση με τις εκπαιδευτικές προσδοκίες τους από το Δημοτικό σχολείο είναι η συμμετοχή των ίδιων σε δράσεις του σχολείου, οι δραστηριότητες των παιδιών επιπλέον του σχολικού ωράριο, η γνωστική και κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και το καταρτισμένο εκπαιδευτικό και ικανό βοηθητικό προσωπικό του σχολικού οργανισμού (Friendman B., Bobrowski P. & Geraci J., 2006).

Οι Meier & Lemmer (2018) στην έρευνα τους σχετικά με το βαθμό ικανοποίησης των γονέων από το σχολείο, τα αποτελέσματα έδειξαν θετικό πρόσημο όσον αφορά την οργάνωση της σχολικής μονάδας. Ακόμα ένα στοιχείο που ικανοποίησε τους γονείς ήταν η καλή επικοινωνία με τα μέλη που απαρτίζουν την κοινότητα του σχολείου, όπως επίσης, η θερμή υποδοχή τους από το σχολείο όταν εκείνοι το επισκέπτονται. Ενδείξεις που οδήγησαν στην αποδοχή και εκτίμηση των εκπαιδευτικών από τους γονείς. Πέρα όπως από αυτά, καταλυτικό ρόλο στο σχηματισμό εντύπωσης για τη σχολική μονάδα παίζει η ανατροφοδότηση που λαμβάνουν οι γονείς από τα ίδια τα παιδιά τους, είτε αυτή αφορά τις εμπειρίες τους από την καθημερινότητα, είτε από τις επιδόσεις με τις οποίες αξιολογούνται. Επιπλέον δείκτης ικανοποίησης, πέραν των υπηρεσιών που παρέχονται από τη σχολική μονάδα, ποσοτικών και ποιοτικών, αποτελεί το επίπεδο επικοινωνίας και σχέσης που αναπτύσσουν οι γονείς προσωπικά με τους εκπαιδευτικούς (Bailey et al., 2003).

Με τη βοήθεια των Πούλου & Μαρσαγγούρα (2009) συμπεραίνουμε ότι κάθε γονέας είναι μια ανεξάρτητη προσωπικότητα με ξεχωριστές εμπειρίες, στοιχεία που έχουν επίδραση στο ψυχισμό και τη διαμόρφωση χαρακτήρα του παιδιού. Αυτές οι εμπειρίες καθορίζουν και το βαθμό ικανοποίησης ή δυσαρέσκειάς τους από το λειτούργημα των εκπαιδευτικών, της εκπαιδευτικής μονάδας και της παρεχόμενης εκπαίδευσης εν γένει.

Επομένως, ο βαθμός ικανοποίησης από την εκπαίδευση επηρεάζεται από το κοινωνικό επίπεδο της οικογένειας, από τις πεποιθήσεις που έχουν οι γονείς καθώς και από τις αντιλήψεις τους. Στοιχεία που θα επηρεάσουν και τη σχολική επίδοση του παιδιού. Αναλυτικότερα, ο βαθμός βοήθειας και στήριξης που παρέχεται στο σπίτι επηρεάζει τις επιδόσεις των μαθητών στο σχολείο. Τα παραπάνω δύο αυτά στοιχεία μεταβάλλονται που προσφέρουν ανάλογα με τις αντιλήψεις και τις προσδοκίες που έχουν οι γονείς. Τα κίνητρα και οι λόγοι που τους ώθησαν να φτιάξουν οικογένεια, τα βιώματά τους, οι πεποιθήσεις τους, οι φιλοδοξίες που έχουν για το μέλλον σε συνδυασμό με τις αντιλήψεις που τους διέπουν θα καθορίσουν το βαθμό της βοήθειας που θα προσφέρουν (Κουτσελίνη & Νεοφύτου, 2017).

Παρά τα ισχυρά θεωρητικά επιχειρήματα ότι οι γονικές πεποιθήσεις καθοδηγούν την παροχή ευκαιριών μάθησης από τους γονείς (Taylor et al., 2004), έτσι ώστε οι ισχυρές πεποιθήσεις για τη σημασία των ακαδημαϊκών ή οι υψηλές ακαδημαϊκές προσδοκίες μπορεί να οδηγήσουν τους γονείς να δώσουν προτεραιότητα σε εμπλουτιστικές δραστηριότητες, η εμπειρική εργασία που καταδεικνύει αυτές τις έμμεσες συσχετίσεις έχει αποδώσει μικτά

αποτελέσματα. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε έρευνες που μεθοδολογικά εξηγούν την ετερογένεια των γονέων (π.χ. αναλύσεις πολλαπλών ομάδων ή εξετάσεις μειονεκτικών δειγμάτων). Ωστόσο, άφθονα στοιχεία δείχνουν ότι η παροχή εμπλουτιστικών δραστηριοτήτων από τους γονείς μπορεί να ωφελήσει τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα των παιδιών (Foster, Lambert, Abbott-Shim, McCarty, & Franze, 2005; Lagacé-Séguin & Case, 2010; McDonald Connor, Son, Hindman και Morrison 2005; NICHD Early Child Care Research Network, 2004; Taylor et al., 2004; Zadeh, Farnia, & Ungerleider, 2010).

Είναι γεγονός πως διαφαίνονται ερευνητικοί περιορισμοί σε σχέση με το ζήτημα καθώς τα δεδομένα προκύπτουν από απόψεις γονέων, κάτι που κάνει τα ευρήματα ευάλωτα σε προκαταλήψεις, αυτοαναφορές ή αναχρονιστικές αντιλήψεις. Παρά αυτούς τους περιορισμούς, η ερευνητική κοινότητα παρέχει αδιάσειστα στοιχεία ότι οι γονικές εκπαιδευτικές πεποιθήσεις σχετίζονται θετικά τόσο με τις πρακτικές εμπλουτισμού όσο και με τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα των παιδιών.

2.3. Εμπλοκή γονέων στη λειτουργία και στις διαδικασίες των σχολείων

Η οικογένεια και το σχολείο είναι τα θεμέλια της εισόδου του παιδιού στη διαδικασία της ψυχικής, συναισθηματικής, κοινωνικής ανάπτυξης, αλλά και μάθησης. Οι δύο αυτοί θεσμοί και η συνεργασία μεταξύ τους, είναι υπεύθυνοι για αναπτυχθούν και να διαμορφωθούν σωστά τόσο η προσωπικότητα, όσο και η εξέλιξη ενός ατόμου. Η σωστή συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ σχολείου και οικογένειας αποτελεί μονόδρομο για μια επιτυχημένη διαδικασία μάθησης, σωστής και εναρμονισμένης με τα νέα πρότυπα διδασκαλίας που εφαρμόζονται στο σύγχρονο σχολείο.

Η συμμετοχή των γονέων έχει αποδειχθεί ότι είναι ένας πολύ βασικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει θετικά ή αρνητικά την εκπαίδευση των παιδιών. Η έλλειψη συμμετοχής των γονέων ή η υπερβολική εμπλοκή τους μπορεί να είναι επιβλαβής για την απόδοση των μαθητών μέσα και έξω από την τάξη και τελικά να επηρεάσει την σχολική τους πορεία καθώς και την εξέλιξή τους (Turayevna, MM. 2022).

Η «γονεϊκή εμπλοκή» αποτελεί έναν όρο «ομπρέλα» που αφορά την ανάμειξη και την παρουσία των γονέων στη διαδικασία του σχολείου. Πολλοί έχουν καταπιαστεί με το συγκεκριμένο θέμα, αν και η έννοια γονεϊκή εμπλοκή ορίζεται ή εννοούν ή ορίζουν διαφορετικά τη γονεϊκή εμπλοκή, όπως π.χ. μια απλή επίσκεψη στο σχολείο, τις γονεϊκές προσδοκίες ή την εποπτεία της καθημερινής σχολικής εργασίας. Ενώ σε άλλες έρευνες παρατηρείται θετική συσχέτιση της γονεϊκής εμπλοκής στην σχολική επίδοση του παιδιού (που είναι κυρίως το ζητούμενο στις δυτικές τουλάχιστον κοινωνίες), σε άλλες οι απόψεις για τη γονεϊκή εμπλοκή αμφισβητούν τη σημαντικότητα της επίδρασής της. Σύμφωνα με την βιβλιογραφική επισκόπηση, διαφαίνεται ότι στη γονεϊκή εμπλοκή, κατέχουν σημαίνοντα ρόλο, συντελεστές σαν το κοινωνικο-μορφωτικό επίπεδο των γονέων, οι προσδοκίες και οι στάσεις τους, η ηλικία, το φύλο, η νοημοσύνη του παιδιού κ.ά., ενώ σημαντικό ρόλο παίζουν και οι ευρύτερες αξίες μιας κοινωνίας και ο βαθμός που αυτή τείνει να αποδίδει την αποτυχία γενικά

σε εξωτερικούς παράγοντες (όπως η τύχη) ή σε εσωτερικούς παράγοντες (όπως η προσωπική προσπάθεια). Είναι, ωστόσο, επιβεβαιωμένο ότι η γονεϊκή εμπλοκή σχετίζεται θετικά με την ανάπτυξη κάποιων ενδοατομικών χαρακτηριστικών του παιδιού όπως: εσωτερικό κέντρο ελέγχου, αυτοεικόνα, υψηλές προσδοκίες, θετικές στάσεις απέναντι στο σχολείο, ψυχοκοινωνική ικανότητα για προσαρμογή, αντίσταση στην κατάχρηση ουσιών και αποφασιστικότητα για τη σχολική επίδοση (Γιοβαζολιάς, 2011).

Η γονεϊκή εμπλοκή (parental involvement) είναι ευρέως γνωστή και αρκετοί ερευνητές έχουν ασχοληθεί ανά καιρούς μελετώντας την και προσπαθώντας να την αναλύσουν εις βάθος. Με τον όρο αυτό, αναφερόμαστε στην παρεμβολή των γονιών στη ζωή των παιδιών τους.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η «γονεϊκή συμμετοχή» και η «γονεϊκή εμπλοκή» στο σχολείο αρχικά χρησιμοποιούνται εναλλακτικά, για να προσδιορίσουμε πολλές πρακτικές που έχουν ως στόχο οι οικογένειες των μαθητών να έρθουν και να πλησιάσουν περισσότερο το σχολείο και τις διαδικασίες του. Η «γονεϊκή συμμετοχή» στο σχολείο, είναι οι σχέσεις και οι δραστηριότητες που δημιουργούνται ανάμεσα στο σχολείο και στις οικογένειες. Με τον τρόπο αυτό, η εξουσία καθώς και οι ευθύνες μοιράζονται και στα δύο μέρη. Για τους ανωτέρω λόγους, θα πρέπει να καθορίζονται οι ευθύνες και τα δικαιώματα, να διευκρινίζονται και να αποσαφηνίζονται οι ρόλοι, αλλά και οι δεσμεύσεις ανάμεσα στις δύο πλευρές (Πετρόγλου, 2016).

Στην αγγλόγλωσση βιβλιογραφία παρατηρούνται δύο όροι που συνδέονται με τη γονεϊκή ή οικογενειακή συμμετοχή: parental (family) involvement και parental (family) engagement. Τον όρο parental involvement δεν τον συναντούμε πάντοτε με τον ίδιο τρόπο και μπορεί να έχει διαφορετική έννοια η οποία μπορεί να περικλείει και να παραπέμπει σε πολλές συμπεριφορές, οι οποίες μπορεί να αφορά την επικοινωνία των γονέων με το παιδί για θέματα που αφορούν το σχολείο, όπως η επικοινωνία των γονέων με το παιδί σχετικά με το σχολείο, η επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου σχετικά με το παιδί, οι φιλοδοξίες που πιθανόν να έχουν οι γονείς για τα επιτεύγματα του παιδιού και ο ορισμός κανόνων στο σπίτι, οι οποίοι συνδέονται με τη μάθηση (Harris & Goodall, 2007). Στην ελληνική βιβλιογραφία ο όρος parental involvement τείνει να μεταφράζεται ως «γονεϊκή εμπλοκή» (Στύλα και Μιχαλοπούλου, 2016; Σταυρίδου, 2015; Γεωργοπούλου, 2014; Κοντογιάννη & Οικονομίδης, 2014; Μασούρου, 2013). Συνήθως η γονεϊκή εμπλοκή εστιάζει στη συμμετοχή των γονέων στο έργο του σχολείου και στη σχολική ζωή. Οι Goodall και Montgomery (2014) θεωρούν τη γονεϊκή συμμετοχή (parental engagement) ως ενεργή και νοηματοδοτημένη συμμετοχή στη μάθηση των παιδιών, η οποία μπορεί να λαμβάνει χώρα σε διαφορετικά περιβάλλοντα, στα οποία μπορούν να συμπεριληφθούν οι δομές της προσχολικής αγωγής και φροντίδας των σχολείων, της κοινότητας, της μάθησης στο σπίτι και της οικογενειακής μάθησης. Η γονεϊκή συμμετοχή (parental engagement) σε περιβάλλοντα της εκπαίδευσης ουσιαστικά διαφοροποιείται από τη γονεϊκή εμπλοκή (parental involvement) διότι οι γονείς θα πρέπει να αποσιώνονται, να δεσμεύονται αλλά και να δραστηριοποιούνται περισσότερο. Με την έννοια αυτή οι γονείς συμβάλλουν στη μάθηση του παιδιού τους στο σπίτι, στο σχολείο και στην ευρύτερη κοινότητα. Οι γονείς με αυτό τον τρόπο, βοηθούν τα μέγιστα για την καλύτερη μάθηση του παιδιού τους, στο σπίτι, στο σχολείο και στην κοινωνία γενικότερα. Με αυτό τον δυναμικό και ισχυρό τρόπο, οι εκπαιδευτικοί και η οικογένεια, ισότιμα, παράγουν και

δημιουργούν στην εκπαιδευτική μεταμόρφωση των παιδιών τους (Mapp et al., 2017). Πλέον η βιβλιογραφία αναφέρεται στη μετάβαση από τη γονεϊκή εμπλοκή (parental involvement) στο σχολείο προς τη γονεϊκή συμμετοχή (parental engagement) στη μάθηση του παιδιού. Με αυτόν τον τρόπο η εστίαση μεταφέρεται στη σχέση γονέων και μάθησης των παιδιών τους από την σχέση μεταξύ γονέων και σχολείων. Η σχέση εντοπίζεται μεταξύ γονέων και σχολείου, ενώ το αντικείμενό της είναι η μάθηση των παιδιών (Goodall & Montgomery, 2014). Δεν είναι πάντοτε εύκολο να διακρίνει κανείς εάν πρόκειται για γονεϊκή εμπλοκή ή γονεϊκή συμμετοχή, καθώς οι δύο έννοιες αλληλοσυνδέονται διαρκώς. Οι γονείς μπορούν να αλλάξουν θετικά την ζωή των παιδιών τους, σε κάθε περίπτωση, είτε συμμετέχοντας στην μάθησή του είτε εμπλεκόμενοι στην εκπαίδευση του παιδιού τους (“What is parental involvement?”, Education Scotland, National Improvement Hub, March 5, 2018), (Νοιάζομαι και δρω με την οικογένεια, 2018).

Οι ακόλουθοι έξι συνηθισμένοι τύποι εμπλοκής των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους, προτείνονται από την Joyce Epstein (Epstein, 1995):

- **Οι βασικές υποχρεώσεις που πρέπει να εκπληρώσουν οι γονείς:** Θα πρέπει να χορηγούν ασφάλεια και σταθερότητα στο περιβάλλον της οικογένειας με τρόπο που θα δημιουργούν την αίσθηση της ενθάρρυνσης για μάθηση αλλά ταυτόχρονα και καλή συμπεριφορά στο σχολείο.
- **Διαρκής ενημέρωση για την βασική λειτουργία των σχολείων:** πρέπει οι ίδιοι οι γονείς να βρίσκονται σε διαρκή εγρήγορση με στόχο την ενημέρωση που αφορά τις διαδικασίες του σχολείου (σχολικές εκδηλώσεις, και ενημερώσεις), ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να ενδιαφέρονται για το πρόγραμμα αλλά και την πορεία και εξέλιξη των παιδιών τους σε σχέση με το μαθησιακό κομμάτι.
- **Εθελοντισμός και βοήθεια στο σχολείο:** Συμμετοχή των γονέων σε εθελοντικές δράσεις μέσα στη σχολική χρονιά, είτε με διάρκεια είτε για μία φορά σε δράσεις ή προγράμματα.
- **Συνεισφορά σε μαθησιακές δραστηριότητες στο σπίτι:** Με την αρωγή και τις συμβουλές του δασκάλου μπορούν τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας να συμπράξουν είτε επιβλέποντας, είτε προσφέροντας βοήθεια στα μαθήματα και στις εργασίες που τους αναθέτονται προς επίλυση στο σπίτι, αλλά και σε άλλες δραστηριότητες μάθησης που αφορούν το σχολείο.
- **Συνεργασία και ανάμειξη στη διοίκηση του σχολείου:** Οι εκάστοτε διοικήσεις των σχολείων μπορούν να παραχωρήσουν στους γονείς, μερίδιο στον τρόπο αλλά και στη διεργασία που λαμβάνονται οι αποφάσεις που αφορούν το σχολείο διαμέσου των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.
- **Συνεργασία σχολείου – οικογένειας – κοινότητας:** Η κοινότητα και γενικότερα η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει στην κάλυψη αναγκών μεμονωμένων οικογενειών που το έχουν ανάγκη παρέχοντας πόρους και υπηρεσίες (υγειονομική περίθαλψη, πολιτιστικούς συλλόγους), αλλά και στην κάλυψη αναγκών του σχολείου (φροντίδα παιδιών μετά το σχολείο, ανακύκλωση, κ.λπ.) (Κέντρο Επιμόρφωσης Και Διά Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.), Πανεπιστήμιο Πατρών).

Ευρήματα ερευνών που πραγματοποιήθηκαν σε επιλεγμένες χώρες και οικονομίες όπου εφαρμόζονταν το πρόγραμμα Pisa, υποδηλώνουν ότι ορισμένες μορφές γονικής εμπλοκής σχετίζονται πιο έντονα με γνωστικά και μη γνωστικά αποτελέσματα από άλλες. Αυτά περιλαμβάνουν το διάβασμα στα παιδιά όταν είναι μικρά, συμμετοχή σε συζητήσεις που προάγουν την κριτική σκέψη και δίνοντας το καλό παράδειγμα. Ανάλογα με τις χώρες και τις οικονομίες η συμμετοχή των γονέων και το επίπεδο αυτής διαφοροποιείται. (Borgononi, F. and G. Montt, 2012). Ο τρόπος της γονεϊκής εμπλοκής είναι διαφορετικός καθώς μπορεί να είναι η απλή συμμετοχή στο σύλλογο Γονέων ή μια απλή επικοινωνία με το σχολείο, έως και ενός είδους ενισχυτικής διδασκαλίας στο σπίτι αλλά και η συμμετοχή της οικογένειας στη διαδικασία που ο μαθητής θα λαμβάνει αποφάσεις για την πορεία αλλά και τις εκπαιδευτικές του επιλογές (Καραμητόπουλος Θ., 2019).

Το μέγεθος της εμπλοκής όμως των γονέων είναι εξίσου σημαντικός εκτός από τρόπο που εμπλέκονται. Οι γονείς των μεσαίων και των ανώτερων κοινωνικών τάξεων εμπλέκονται σε μικρό βαθμό συλλογικά σε δραστηριότητες και ενέργειες που αφορούν το σχολείο. Οι υπόλοιποι γονείς που προέρχονται από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, δεν δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση σε αυτόν τον τρόπο συνεργασίας με αποτέλεσμα τη μη συμμετοχή τους, ενώ οι εκπαιδευτικοί το αποδίδουν στην έλλειψη ενδιαφέροντος (Γεωργίου, 2000), (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ., Πανεπιστήμιο Πατρών). Αυτό συμβαίνει είτε λόγω έλλειψης χρόνου, είτε λόγω της έλλειψης γνώσεων πάνω στο συγκεκριμένο θέμα τους καθιστά αρνητικούς απέναντι στις διαδικασίες του σχολείου. Πάντως διαπιστώνεται μεγαλύτερη συμμετοχή στη συνεργασία με τη σχολική κοινότητα, από τους γονείς των μικρότερων ηλικιακά παιδιών, οι οποίοι δείχνουν διάθεση για συμπόρευση με τους εκπαιδευτικούς, αλλά και πρόθεση να βοηθήσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Στη βιβλιογραφία (Symeou, 2001; Oostam & Hooge, 2012) εντοπίζονται δύο ομάδες εκπαιδευτικών οι οποίες εκλαμβάνουν την επικοινωνία με διαφορετικό τρόπο, που ερμηνεύεται είτε ως συμμετοχή είτε ως απλή εμπλοκή. Ειδικότερα, στους πρώτους ανήκουν οι εκπαιδευτικοί εκείνοι που έχουν μια διαφορετική προσέγγιση στη σχέση σχολείου και οικογένειας, όπου οι ευθύνες και οι δικαιοδοσίες του σχολείου κατανέμονται, έχοντας ίσους και καθορισμένους ρόλους. Επίσης, στην αντίπερα όχθη, υπάρχουν και οι εκπαιδευτικοί που παραχωρούν στους γονείς το δικαίωμα να εισέρχονται στη σχολική ζωή των παιδιών, με όρια που έχουν τεθεί εξ αρχής, τόσο για τον τρόπο, όσο και το μέγεθος της συμμετοχής τους (Μπεαζίδου Ε., & Σπάθης Α., 2019).

Σύμφωνα με διεθνείς έρευνες και μετα-αναλύσεις σε έρευνες του παρελθόντος, που συναντάμε στη διεθνή βιβλιογραφία (Fan & Chen, 2001- Hill & Tyson, 2009- Jeynes, 2005- Jeynes, 2017- Kim & Hill, 2015- Ma et al, 2015- Senechal & Young, 2008), καθώς και μιας μετα-συνθετικής μελέτης σχετικά με τη σχέση αυτή (Wilder, 2014) δείχνουν σταθερά τη θετική σχέση μεταξύ της γονικής εμπλοκής και της ακαδημαϊκής επίδοσης. Το αποτέλεσμα αυτό υποστηρίζει τη σημασία που αποδίδεται στη γονεϊκή εμπλοκή στη βιβλιογραφία σε σχέση με την ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών. Όπως προτείνουν οι Henderson και Berla (1994), η εμπλοκή των γονέων αυξάνει την επίδοση των μαθητών και γι' αυτό οι γονείς θα πρέπει να προσπαθούν να παρέχουν στο σπίτι ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει τη μάθηση, να επικοινωνούν λογικές αλλά υψηλές προσδοκίες σχετικά με το μέλλον των παιδιών τους και να

εμπλέκονται στην εκπαίδευση των μαθητών στο σπίτι, το σχολείο και την κοινότητα. Επιπλέον, η γονεϊκή εμπλοκή θα πρέπει να προωθείται από τις εκπαιδευτικές πολιτικές και πρακτικές (Ma et al., 2015). Ωστόσο, τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης μετα-ανάλυσης, η οποία περιλαμβάνει μελέτες από διάφορες γεωγραφικές περιοχές σε προσχολικό, πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο επίπεδο, αποκαλύπτουν μικρότερο μέγεθος επίδρασης σε σύγκριση με άλλες μελέτες μετα-ανάλυσης (Erdem, C., & Kaya, M., 2020).

Συμπερασματικά λοιπόν αναφέρουμε, ότι η εμπλοκή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι κάτι παραπάνω από αισθητή. Οι γονείς, έχοντας υψηλές προσδοκίες για τα παιδιά τους για καλύτερη σχολική επίδοση αλλά και για την περεταίρω εξέλιξή τους, εμπλέκονται στην προετοιμασία, μελέτη, καθοδήγηση, αλλά και στην εκπαιδευτική διαδικασία που συμμετέχουν τα παιδιά τους. Πολλές φορές βέβαια, παρατηρείται αυξημένη εμπλοκή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία, με ποικίλους τρόπους, γεγονός που δυσκολεύει το έργο των εκπαιδευτικών. Το ποσοστό συμμετοχής τους, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Άρα ζητούμενο από την παραπάνω διερεύνηση είναι η εύρεση σωστού δίαυλου επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών – σχολείου και γονέων, με απώτερο στόχο την καλύτερη συνεργασία για τον κοινό στόχο: την κατάκτηση καλύτερης και ιδανικότερης εκπαίδευσης των μαθητών, καθώς και την δημιουργία ιδανικών συνθηκών για την βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών, όπως επίσης και για την υγιά, σωματική, ψυχική και ψυχολογική ανάπτυξή τους.

2.4. Συνεργασία γονέων με το σχολείο και διαχείριση καταστάσεων

Είναι γενικά αποδεκτό, ότι η εμπλοκή καθώς και η ενεργή συμμετοχή των γονέων στις διαδικασίες του σχολείου, αλλά και η διάθεση για συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς είναι κάτι παραπάνω από αναγκαία. Άλλωστε, σχετικές εκθέσεις του Ο.Ο.Σ.Α. για την εκπαίδευση κάνουν διαρκώς αναφορά στην γονεϊκή εμπλοκή στις εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Ανάμεσα στις οικογένειες και στο σχολείο δημιουργούνται και μεταλλάσσονται πολλές και ανομοιόμορφες σχέσεις και δραστηριότητες, οι οποίες έχουν σχέση με την έννοια της «γονεϊκής εμπλοκής», με τρόπο τέτοιο, που και οι δύο, να συμμετέχουν ισάξια στον διαμοιρασμό ευθυνών και εξουσιών με συνεχώς εναλλασσόμενο ρυθμό (Συμεού Λ., 2003).

Τα πλεονεκτήματα από τη συμμετοχή των γονέων στη διαδικασία της εκπαίδευσης είναι πολλά και συμβάλλουν σε όλους τους εμπλεκόμενους. Πιο ειδικά, η συνεργασία σχολείου-οικογένειας έχει τα εξής θετικά αποτελέσματα: Συμβάλλει στην βελτίωση της σχέση γονιού-μαθητή αλλά και του εκπαιδευτικού-μαθητή. Επιδρά θετικά στην βελτίωση και σύναψη διαπροσωπικών σχέσεων, συμβάλλει στην μεγιστοποίηση των κινήτρων για μάθηση, στη διαφοροποίηση των απόψεων του μαθητή για το σχολικό κλίμα (ειδικά εάν είναι αρνητικό για τον μαθητή), στην βελτίωση της βαθμολογικής αλλά και της σχολικής απόδοσης και επίδοσης, στη διαφοροποίηση προς το καλύτερο της συμπεριφοράς του μαθητή. Σχετικά με τους γονείς και τη σύμπραξη με το σχολείο, τα πλεονεκτήματα είναι: έχουν περισσότερη συναναστροφή με τα παιδιά τους, γνωρίζονται καλύτερα με αυτά, αντιλαμβάνονται σε μεγαλύτερο βαθμό τα αδύνατα σημεία αλλά και τα προτερήματά τους, γνωρίζουν και υιοθετούν τρόπους για να

αντιμετωπίσουν δυσκολίες που παρουσιάζονται, ανακαλύπτουν νέους τρόπους επικοινωνίας με τα παιδιά τους, να προτρέπουν και να δίνουν κίνητρα για προσπάθεια στα παιδιά, να κρίνουν και να εκτιμούν με δικαιοσύνη την προσπάθεια που καταβάλλουν οι εκπαιδευτικοί. Η σύμπραξη και η αλληλεπίδραση μεταξύ σχολείου και οικογένειας συμβάλει στην καλύτερη της μεταξύ τους σχέσης, καθώς και στον εμπλουτισμό του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος με τη μεταφορά απόψεων, ιδεών, γνώσεων, εμπειριών, ενδιαφέροντος αλλά και κουλτούρας από μέρους των γονέων. Μπορεί άλλωστε να γίνει ιδιαίτερα αποτελεσματική και επωφελής, λειτουργώντας ως μέσο επίλυσης ή και πρόληψης προβλημάτων που μπορεί να αφορούν διάφορες καταστάσεις, όπως συναισθηματικές, μαθησιακές ή συμπεριφορικές (Γιοβαζολιάς, 2011).

Η Ηλιού (1999) αναφέρει, αναφορικά με έρευνες που διενεργούνται σε πολλές χώρες, για τις σχέσεις γονέων και εκπαιδευτικών, ότι παρατηρείται η διαμόρφωση διαχωρισμού δραστηριοτήτων σε επιμέρους τομείς, ανάμεσα στο σχολείο και στην οικογένεια, η οποία διαφοροποιείται ανάλογα με την οργάνωση που έχει η κάθε οικογένεια, την προσαρμοστικότητά της στον κοινωνικό της περίγυρο αλλά και στον τρόπο και τον βαθμό που αποδέχεται και βιώνει τις αξίες. Ο Γεωργίου (2011) αναφέρει ότι οι κανονισμοί του σχολείου, οι απαιτήσεις που προβάλλει, τα γνωρίσματα της προσωπικότητας του διευθυντή και των εκπαιδευτικών του, είναι αυτά που θα διευκολύνουν ή θα αποτρέψουν την εμπλοκή και την επαφή των γονέων με αυτό. Όταν οι γονείς νιώθουν ευπρόσδεκτοι στον χώρο του σχολείου, θα το επισκέπτονται και πιο συχνά. Επιπρόσθετα, το σχολείο που γνωρίζει και αναγνωρίζει την σημαντικότητα του ρόλου των γονέων στην καλύτερη του υπάρχοντος κλίματος για την μάθηση που υπάρχει σε αυτό, θα προσπαθήσει να δημιουργήσει τις συνθήκες που θα στοχεύουν στην εμπλοκή όλων των γονέων και όχι απαραίτητα μόνο σε αυτούς που έχουν συμμετοχή στην υπάρχουσα διαδικασία εκπαίδευσης (Κέντρο Επιμόρφωσης Και Διά Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.), Πανεπιστήμιο Πατρών).

Πολλές θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν συσταθεί, για την οργάνωση τρόπων με στόχο την εξήγηση της σχέσεως σχολείου και οικογένειας. Με τον τρόπο της καθεμιά από αυτές προσεγγίζει τις διαδικασίες που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της αλληλεπίδρασης οικογένειας και σχολείου, ενώ παράλληλα, εμφανίζεται να λειτουργεί με ευεργετικό τρόπο και η ευρύτερη κοινότητα. Έτσι, η ταξινόμηση των μοντέλων σχέσης σχολείου-οικογένειας του Ματσαγούρα προκύπτει από την ανάλυση των ιστορικών, κοινωνικών, πολιτικών και ιδεολογικών παραμέτρων που καθορίζουν το διαφορετικό περιεχόμενο των δικαιοδοσιών και των υποχρεώσεων γονιών και εκπαιδευτικών (Πούλου και Ματσαγούρας, 2008). Η Vincent προτείνει το μοντέλο των θέσεων των γονιών, που εστιάζει στη σχέση σχολείου-οικογένειας από την θέση της κοινωνιολογίας δίνοντας βαρύτητα στους ρόλους των γονιών με την επίσημη εκπαίδευση του παιδιού (Vincent, 2000). Οι Greenwood και Hickman (1991) εισήγαγαν το μοντέλο των γονικών ρόλων στην εκπαιδευτική διαδικασία επιχειρώντας να προσεγγίσουν τον ρόλο των γονιών όπως αυτός διαπλάθεται με τους ρόλους των εκπαιδευτικών και τα όρια που θέτει το σχολείο για τη γονεϊκή εμπλοκή και συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών και στη λειτουργία του σχολείου. Οι Martin, Ranson και Tall (1997) διατύπωσαν το εξελικτικό μοντέλο της σύνδεσης σχολείου και οικογένειας, ύστερα από μια εκτεταμένη έρευνα που διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί η ποιότητα της

εκπαίδευσης στην Αγγλία. Τα αποτελέσματα της έρευνας σε συνάρτηση με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιήθηκαν για να διατυπωθεί η πρόταση για το μοντέλο ανάπτυξης της σύνδεσης σχολείου- οικογένειας το οποίο λαμβάνει υπόψη τον ρόλο και τις απόψεις των γονιών και εκπαιδευτικών, όπως επίσης και τις ιδιότητες και τον σκοπό της σχέσης που δημιουργείται σε όλα τα σημεία της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης. Ολοκληρώνοντας, το μοντέλο των επικαλυπτόμενων σφαιρών της οικογένειας και του σχολείου της Epstein (2001) και το μοντέλο των επιρροών και των συνεπειών της γονικής εμπλοκής στο σχολείο που εισήγαγαν οι Eccles και Harold (1996) αποτελούν δύο προσεγγίσεις που αντανακλούν στοιχεία της οικολογικής θεωρίας (Bronfenbrenner, 1979. βλ. και Πετρογιάννης, 2003, 2010) και τη θεωρία του κοινωνικού συστήματος (Getzels, 1978), (Πεντέρη, Ε., & Πετρογιάννης, Κ. 2013).

Έχει αποδειχθεί σε έρευνες ότι επιθυμείται η γονεϊκή εμπλοκή τόσο από τους ίδιους τους γονείς, όσο και από τους εκπαιδευτικούς. Παρόλα αυτά, το είδος και το μέγεθος της σχέσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την σχολική κουλτούρα, τους γονείς αλλά και από την κοινωνική και οικονομική υπόσταση και των δύο πλευρών (σχολείου-γονέων). Το μεγαλύτερο ποσοστό των γονέων εκφράζουν την επιθυμία για περισσότερη πληροφόρηση από την εκπαιδευτική κοινότητα, καθώς και περισσότερες συναντήσεις, καθώς θεωρούν ότι η εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών θα πρέπει να υποστηρίζεται και από τις δύο πλευρές με διαφορετικούς τρόπους, αλλά και ότι έχουν μερίδιο ευθύνης από κοινού. Έτσι, οι γονείς με τους εκπαιδευτικούς θα πρέπει να έχουν κοινή συνεργασία για την πρόοδο των παιδιών (Γιοβαζολιάς, 2011).

Οι συμπεριφορές των γονέων ποικίλλουν. Π.χ. αρκετοί από τους γονείς, έχουν μικρή επαφή με το σχολείο ή επιλέγουν μια πιο απόμακρη στάση, ενώ κάποιοι άλλοι έχουν πιο ενεργή συμμετοχή καθώς εντάσσονται ακόμα και στη διαδικασία όπου λαμβάνονται αποφάσεις για το σχολείο διαμέσου των Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των γονέων αναπτύσσει σχέσεις με το σχολείο διαμέσου της παροχής βοήθειας στα παιδιά τους στην επίλυση ασκήσεων και εργασιών που τους ανατίθενται για το σπίτι, καθώς και με την συναναστροφή με τους εκπαιδευτικούς και το σχολείο για να πληροφορηθούν για την ανάμειξη και την παρουσία του παιδιού τους στη σχολική ζωή και την εν γένει παρουσία σε αυτό. Επίσης, η συμμετοχή τους στη σχολική ζωή γίνεται και με την λήψη γραπτών πληροφοριών που λαμβάνουν από το σχολείο, η συμμετοχή σε σχολικές εκδηλώσεις και γιορτές, αλλά και το να λαμβάνουν μέρους στους Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων (Συμεού, 2003).

Πολλοί είναι οι λόγοι που μπορεί να επηρεάσουν τη συνεργασία σχολείου-εκπαιδευτικών και γονέων. Η εκπαιδευτική εμπειρία διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο, γιατί οι γονείς που τυγχάνει να έχουν αρνητική εμπειρία από την εκπαιδευτική διαδικασία και τους εκπαιδευτικούς, μπορεί να είναι διστακτικοί ή επιφυλακτικοί σε ένα είδος συνεργασίας με τους εκπαιδευτικούς ή ακόμα και να αποστασιοποιούνται από τις δράσεις που διενεργούνται στο σχολείο. Επιπλέον, αντικειμενικοί παράγοντες διαμορφώνουν τις πεποιθήσεις και τις στάσεις για τη γονεϊκή εμπλοκή. Για παράδειγμα, οι γονείς με υψηλό ή μεσαίο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο θεωρούν τον εαυτό τους συνυπεύθυνο για την εκπαίδευση των παιδιών τους και εμπλέκονται ενεργά σε αυτήν. Επιπρόσθετα, οι πιθανές καλές επιδόσεις των παιδιών τους να

πιστεύουν ότι είναι εξαιτίας της δικής τους εμπλοκής στην εκπαιδευτική διαδικασία ή λόγω της ικανότητας και έφεσης των παιδιών τους, ενώ οι χαμηλές επιδόσεις να αποδίδονται στο σχολείο και στους εκπαιδευτικούς. Απεναντίας, οι γονείς που ανήκουν σε χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, πιστεύουν ότι η εκπαιδευτική διαδικασία διενεργείται αποκλειστικά από τους εκπαιδευτικούς ή θεωρούν ότι δεν διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και γνώσεις για να λειτουργήσουν υποστηρικτικά στα παιδιά τους (Πνευματικός κ.ά. 2008: 258-259). Οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι περιπτώσεις οικογενειών με μεγάλα προβλήματα βιοπορισμού, η έλλειψη ελεύθερου χρόνου λόγω βεβαρημένου ωραρίου και φόρτου εργασίας, είναι αρκετά πιθανό να λειτουργούν ανασταλτικά στη διάθεση χρόνου και ενασχόλησης στην ανάμειξη και εμπλοκή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους (Μπόνια κ.ά. 2008: 72-73). Ολοκληρώνοντας, οι τυχόν δυσκολίες που μπορεί να παρουσιαστούν εξαιτίας της διαφορετικότητας της γλώσσας αλλά και του πολιτισμικού υποβάθρου, μπορεί να δυσκολέψουν περεταίρω τη διαδικασία (π.χ. μετανάστες, ρομά) (Μπρούζος, 2009: 259- 260), (Ζηλιασκοπούλου, 2014).

Από τη σύγκριση δημογραφικών χαρακτηριστικών, αποδεικνύεται ότι οι οικογένειες με καλύτερη μόρφωση και υψηλότερα κοινωνικά και εισοδηματικά κριτήρια είναι πιο κοντά στο σχολείο, εν αντιθέσει με τις υπόλοιπες. Αντιθέτως, οι οικογένειες με πιο χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό κύρος, έχουν μικρότερη ανάμειξη στις διαδικασίες του σχολείου και η συμμετοχή τους σε συγκεκριμένες δραστηριότητες παρουσιάζουν διαρκώς δυσκολίες (Finders & Lewis, 1994; Lareau, 2000; Reay, 1998). Επιπρόσθετα, από τις οικογένειες, παρατηρείται μεγαλύτερη ανάμειξη από τις μητέρες, για ζητήματα και υποθέσεις που ανήκει στη σφαίρα του ενδιαφέροντος της σχολικής ζωής των παιδιών (Συμεού, 2003).

Προβλήματα όμως, παρουσιάζονται και από μέρος των εκπαιδευτικών, που δημιουργούν αναχώματα στην καλύτερευση της σύμπραξής τους με τους γονείς. Δυστυχώς, πολλοί εκπαιδευτικοί δεν είναι ειδικά εκπαιδευμένοι στις δεξιότητες που να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τους γονείς (Hradecky, 1994; Lawrence-Lightfoot, 2004). Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να βρίσκουν ή ακόμα και να δημιουργούν νέους τρόπους επικοινωνίας με τους γονείς, οι οποίοι θα δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την μεταξύ τους επικοινωνία.

Η εκφρασμένη επικοινωνία περιλαμβάνει μονόδρομες ή αμφίδρομες ανταλλαγές (Berger, 1991). Η μονόδρομη επικοινωνία συμβαίνει όταν οι εκπαιδευτικοί επιδιώκουν να ενημερώσουν τους γονείς για γεγονότα, δραστηριότητες ή την πρόοδο των μαθητών μέσω διαφόρων πηγών, όπως μια εισαγωγική επιστολή στην αρχή της σχολικής χρονιάς, την τάξη ή το σχολείο, ενημερωτικά δελτία, κάρτες αναφοράς, βιβλία επικοινωνίας, ραδιοφωνικές ανακοινώσεις, σχολικές ιστοσελίδες του σχολείου κ.ο.κ. Η επικοινωνία η οποία διενεργείται και από τις δύο πλευρές, περιλαμβάνει διαδραστικό διάλογο μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων. Οι συνομιλίες είναι πιθανό να γίνονται κατά τη διάρκεια τηλεφωνικών κλήσεων, με κατ' οίκον επισκέψεις, με συσκέψεις γονέων-καθηγητών, με ανοικτό δίαυλο επικοινωνίας και διάφορες σχολικές δραστηριότητες της κοινότητας. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να ενσωματώνουν ενεργά και τις δύο στρατηγικές για να μεγιστοποιήσουν την ανταλλαγή πληροφοριών με τους γονείς (Graham-Clay, S., 2005).

Συμπερασματικά λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ανάγκη καλής συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών για την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθώς και της επίτευξης των επί μέρους στόχων της. Η συμμετοχή των γονέων και η συνεργασία με το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς, αποτελεί μείζονος σημασίας κομμάτι, για την σωστή ανάπτυξη και εκπαίδευση των μαθητών. Εκτός βέβαια από την προσπάθεια που πρέπει να καταβάλλουν για συνεργασία γονείς και εκπαιδευτικοί, ενεργό κομμάτι της όλης διαδικασίας θα πρέπει να αποτελεί και Πολιτεία, με υλοποίηση προγραμμάτων και ημερίδων ενημέρωσης και των δύο πλευρών. Η αξιοποίηση της εξέλιξης της τεχνολογίας με πλατφόρμες όπως viber, facebook και skype, αλλά και η εντατικοποίηση και η θέσπιση της υποχρεωτικότητας των μεταξύ τους συναντήσεων αποτελεί μονόδρομο για την βελτίωση της συνεργασίας και της επικοινωνίας μεταξύ των γονέων, του σχολείου και των εκπαιδευτικών.

2.5. Η σχέση των γονέων με την εκπαιδευτική κοινότητα των σχολείων

2.5.1. Η Σχέση των γονέων με τους εκπαιδευτικούς

Το παιδί αποτελεί μέλος δύο συστημάτων συνεχούς εξέλιξης και αλληλεπίδρασης, την οικογένεια και το σχολείο. Τα άτομα που περιλαμβάνονται σε αυτά τα συστήματα, οι μεταβολές του περιβάλλοντος και τα γεγονότα της καθημερινότητας του κάθε ατόμου, του ασκούν άμεση ή έμμεση επιρροή (Γιώτσα, 2006). Το σχολείο και η οικογένεια δεν πρέπει να είναι δύο απομονωμένοι θεσμοί. Αμφότεροι παίζουν καθοριστικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση του παιδιού και την ακαδημαϊκή του πρόοδο (Γιαννικόπουλος, 1991; Ντινίδου, 2013). Συστήματα συνυπεύθυνα για την κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού εν γένει.

Η καλή σχέση και συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας είναι αποδεκτό πως ωφελεί όλους με κοινό παρονομαστή το παιδί. Χάρη σε επιστημονικές έρευνες των τελευταίων ετών έχουν διαμορφωθεί διάφορα μοντέλα παρέμβασης που αποσκοπούν στη βελτίωση της σχέσης αυτής. Η επιτυχία αυτού του σκοπού έγκειται στην προσπάθεια κατανόησης της πραγματικότητας καθώς επίσης, και στην πρόβλεψη γεγονότων και φαινομένων (Kokkotas & Plakitsi, 2004). Κάθε μοντέλο παρέμβασης προσεγγίζει αυτή τη σχέση με από διαφορετική αντίληψη δίνοντας έμφαση σε διαφορετικά, κάθε φορά, χαρακτηριστικά (Πεντέρη & Πετρογιάννης, 2013). Ακολουθώς θα αναπτύξουμε τα κυριότερα από αυτά:

Το σταδιακό μοντέλο

Είναι πρωτοποριακό καθώς επιχείρησε πρώτο να ορίσει τις σχέσεις ανάμεσα σε σχολείο και οικογένεια. Σύμφωνα με τις θεωρίες που εξέφρασε ο Erikson και ο Piaget βασίζεται σε συγκεκριμένες χρονικά περιόδους ανάπτυξης του παιδιού (Παπάζογλου, 2014). Μέχρι την είσοδό του στο σχολείο, η ευθύνη της ανατροφής του παιδιού ανήκει στην οικογένεια, με την είσοδο του αυτή η ευθύνη μεταβιβάζεται στο σχολείο και τέλος στο ίδιο το παιδί το οποίο όταν ενηλικιώνεται αναλαμβάνει τις ευθύνες του. Εντούτοις, το μοντέλο παρουσιάζει ένα σημαντικό μειονέκτημα και αφορά την ελλιπή αλληλεπίδραση μεταξύ

σχολείου – οικογένειας, αντίθετα, ήταν πολύ αυστηρό όσον αφορά τα όρια ευθύνης μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών (Γεωργίου, 2000).

Το Οικοσυστημικό μοντέλο

Ο Bronfenbrenner (1986) διατύπωσε αυτό το μοντέλο ισχυριζόμενος ότι στηρίζεται στη συνεργασία σχολείου – οικογένειας με έναν ολιστικό τρόπο σκέψης. Η αλληλεπίδραση ενός ατόμου με ένα κοινωνικό περιβάλλον που μεταβάλλεται βοηθά την ανθρώπινη ανάπτυξη. Ο Urie Bronfenbrenner ανέφερε επίσης, ότι ένα άτομο έχει μικρή ή μεγάλη επιρροή και αλληλεξάρτηση από υποσυστήματα στο οποία λειτουργεί ταυτόχρονα (Σακελλαρίου, 2014).

Αν φανταστούμε ένα άτομο να βρίσκεται στο κέντρο ομόκεντρων κύκλων τότε αντιλαμβανόμαστε ότι το σύστημα αυτό αποτελείται από πολλές ενότητες, οι οποίες εξαρτώνται από τις μεταξύ τους σχέσεις. Καθ' αυτό τον τρόπο, ένα παιδί αποτελεί ταυτόχρονα μέλος οικοσυστημάτων όπως είναι οι παρέες του, το σχολείο, η οικογένεια και αναπτύσσει αμφίδρομη επικοινωνία.

Το μοντέλο αυτό, αργότερα μετονομάστηκε σε βιο-οικοσυστημικό για να δώσει την απαραίτητη αναγνώριση στον καθοριστικό ρόλο στη συμβολή στην ανάπτυξη του ατόμου που κατέχουν οι βιολογικοί παράμετροι (Ευαγγέλου, 2017).

Κυριότερα χαρακτηριστικά του βιο-οικοσυστημικού μοντέλου αυτού είναι:

- Η επιτυχημένη προσπάθεια εξήγησης του υπαρκτού κόσμου και η ενσυνείδητη αλληλεπίδραση με τα φαινόμενα του περιβάλλοντος.
- Η αλληλεπίδραση των παιδιών κατά τη διαδικασία ανάπτυξης με τα φυσικά πρόσωπα που συμβάλουν ενεργά σε αυτή, όπως είναι οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και η ευρύτερη κοινωνία που συναναστρέφονται καθημερινά.

Το μοντέλο των επικαλυπτόμενων σφαιρών επιρροής της Epstein

Σε αυτό το μοντέλο αναπτύσσεται η θεωρία πως η κοινότητα, το σχολείο και η οικογένεια αποτελούν τρία πλαίσια (σφαίρες) που αλληλοεπιδρούν δυναμικά μεταξύ τους. Η Epstein αναγάγει το παιδί στη σημαντικότερη μορφή των σφαιρών επιρροής, κατέχοντας ρόλο κλειδί στη διαδικασία μάθησης από την οποία εξαρτάται η σχολική και κοινωνική επιτυχία ή αποτυχία. Οι σχέσεις σχολείου – οικογένειας υπερκαλύπτουν τις σφαίρες επιρροής αν και εφόσον προκύπτει συνεργασία, κάτι που προκύπτει και από τη διεθνή έρευνα (Epstein, 1995). Η επικάλυψη των σφαιρών επιρροής είναι μεγαλύτερη μάλιστα σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, όταν γονείς εκδηλώνουν διάθεση εμπλοκής στη μόρφωσή τους (Ευαγγέλου, 2017). Η στάση των εκπαιδευτικών, η ηλικία του παιδιού και η γενικότερη στάση της κοινότητας στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελούν μέτρα ένδειξης κατά πόσο οι σφαίρες αυτές συγκλίνουν ή αποκλίνουν. Συνεπώς, οργανωμένες και στοχευμένες μέθοδοι διδασκαλίας κινητροδοτούν τα παιδιά για εργατικότητα και μάθηση, που έχει ως στόχο μείωση της σχολικής διαρροής και την καλύτερη σχολική τους πορεία (Epstein, 1995).

Το μοντέλο σχέσεων οικογένειας-σχολείου των Ryan και Adams

Το μοντέλο αυτό ήταν το αποτέλεσμα ερευνητικής μελέτη (Ευαγγέλου, 2017), που αφορούν στις επιδράσεις της συνεργασίας σχολείου – οικογένειας αναφορικά με την επίδοση και την προσαρμογή των παιδιών στο σχολείο και την κοινωνία. Πρωταγωνιστής του συστήματος είναι το παιδί – μαθητής, οι σχέσεις που αναπτύσσει στα παραπάνω δύο συστήματα, ενώ βασικό ρόλο επίσης παίζουν και τα υπόλοιπα μέλη από το οικογενειακό περιβάλλον.

Το μοντέλο των Adams και Ryan επικεντρώνεται σε τρία βασικά σημεία:

1. Το παιδί και η ανάπτυξή του επηρεάζονται αμφίδρομα από τα χαρακτηριστικά κάθε μέλους της οικογένειας και από τις καθημερινές εμπειρίες στο άμεσο περιβάλλον τους.
2. Η επίδοση και η συμπεριφορά που δείχνει το παιδί στο σχολείο επηρεάζονται με διαφορετικό τρόπο από ορισμένες παραμέτρους.
3. Οι συνέπειες αυτές γίνονται πιο εμφανείς, όταν τα χαρακτηριστικά αυτά έχουν άμεση σχέση με τις διεργασίες.

Η «εγγύτητα επίδρασης» εκείνων των παραμέτρων που ασκούνται στη σχολική επίδοση και τη συμπεριφορά του τέκνου ιεραρχείται σε έξι στάδια, με το τέκνο να βρίσκεται στη βάση. Κάθε επίπεδο εμπεριέχει ένα σύνολο από μεταβλητές και αντιπροσωπεύεται από έναν αριθμό, ο οποίος δηλώνει την απόσταση μεταξύ τους.

Αναλύοντας αυτά τα επίπεδα και με τη βοήθεια της Ζηλιασκοπούλου (2014) βλέπουμε τα εξής:

Στο «ισόγειο» έχουμε τις μεταβλητές που σχετίζονται με τη συμπεριφορά και την επίδοση του παιδιού στο σχολείο, όπως π.χ. οι επιδόσεις του.

Στο 1^ο επίπεδο περιγράφονται τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας που συνδέονται με τη σχολική επίδοση, όπως είναι η νοημοσύνη, η αυτοεκτίμηση, και η συναισθηματική έκφραση.

Στο 2^ο επίπεδο περιλαμβάνονται μεταβλητές που αφορούν την εμπλοκή στις υποχρεώσεις του σχολείου από τους γονείς του παιδιού (π.χ. βοήθεια στην κατ' οίκον εργασία).

Στο 3^ο επίπεδο περιλαμβάνονται μεταβλητές σχετικά με την αλληλεπίδραση παιδιών και γονέων σε εξωσχολικές δραστηριότητες.

Στο 4^ο επίπεδο περιγράφονται μεταβλητές που σχετίζονται με τις αλληλεπιδράσεις που έχουν τα μέλη του γενικότερου οικογενειακού περιβάλλοντος, όπως η συνεργασία, η συνοχή, η επικοινωνία, η επιθετικότητα, κλπ.

Στο 5^ο επίπεδο αναφέρονται παράμετροι που περιγράφουν χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των γονέων, όπως οι στάσεις τους απέναντι στην έννοια της εκπαίδευσης, οι προσδοκίες για την επίδοση του τέκνου και ο τύπος της γονικής συμπεριφοράς τους.

Στο 6^ο επίπεδο περιλαμβάνονται μεταβλητές σχετικές με το οικονομικό, το πολιτισμικό και το κοινωνικό περιβάλλον της οικογένειας (π.χ. μορφωτικό επίπεδο οικογένειας).

Καταγράφεται, επομένως, με ευκρίνεια, ο συστημικός προσανατολισμός του μοντέλου αυτού, που ως στόχο έχει την ανίχνευση των μεταβλητών εκείνων που επηρεάζουν τη σχολική επίδοση και πρόοδο των τέκνων τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο (Σακελλαρίου, 2014).

Το μοντέλο των τεσσάρων θέσεων των γονιών

Μέσα από αυτό το μοντέλο η Vincent (2000) πρότεινε τέσσερις θέσεις που υιοθετούν οι γονείς σχετικά με την εκπαίδευση του παιδιού υπό το πρίσμα της κοινωνιολογικής οπτικής της σχέσης σχολείου – οικογένειας.

Πρώτη θέση είναι η ανεξαρτησία. Εδώ γίνεται αναφορά στη χαλαρότητα μεταξύ της σχέσης γονέων – σχολείου. Η επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και γονείς είναι σπάνια ενώ μοναδικός στόχος των γονέων είναι η εξασφάλιση της επιτυχίας αποκλειστικά του δικού τους παιδιού. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού πολλές φορές προσφέρουν στα παιδιά τους πρόσθετα μαθήματα ή δραστηριότητες πέρα από το ωράριο του σχολείου.

Δεύτερη θέση είναι η πελατειακή σχέση και αφορά το δικαίωμα των γονέων στην επιλογή του σχολείου των παιδιών τους. Κάτι που όμως δεν προσφέρεται στο ελληνικό σχολείο.

Η Τρίτη θέση που υιοθετούν οι γονείς είναι η μάθηση/υποστήριξη και εδώ γίνεται λόγος για τους γονείς ακολουθούν τους τρόπους των δασκάλων στο εκπαιδευτικό τους έργο. Οι γονείς ενδιαφέρονται για την πρόοδο που δείχνει το παιδί τους στο σχολείο αλλά και τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης γενικότερα. Συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές πρακτικές και επεμβαίνουν ασκώντας κριτική συμβάλλοντας στη μορφή της εκπαιδευτικής πολιτικής του σχολείου (Vincent & Tomlinson, 1997).

Στην τέταρτη θέση είναι η συμμετοχή, όπου αναφέρεται σε ισότιμη και ενεργητική σχέση που καλλιεργούν οι γονείς με το εκπαιδευτικό πλαίσιο. Αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στην εκπαίδευση των παιδιών τους, προβάλλοντας την άποψη τους θετική ή αρνητική έναντι στις *«κυρίαρχες επαγγελματικές ερμηνείες των στόχων και των διαδικασιών της επίσημης εκπαίδευσης»* (Vincent, 2000).

Σε αυτήν την περίπτωση, ακόμη και γονείς με διαφορετικό κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο, προβάλλουν τις δικές τους απόψεις σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών τους, που αποβλέπουν στην επίλυση ζητημάτων που ανακύπτουν στη σχολική κοινότητα. Κατά τη θέση αυτή, η συμμετοχή των γονέων στα διοικητικά θέματα του σχολικού οργανισμού αποτελεί δικαίωμα αλλά και υποχρέωση, καθώς και η εκπροσώπηση του συνόλου των γονέων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Το εξελικτικό μοντέλο της σχέσης οικογένειας και σχολείου

Η εξέλιξη της σχέσης σχολείου – οικογένειας επιτυγχάνεται σταδιακά με προορισμό την αμοιβαία συνεργασία. Κάθε στάδιο σκιαγραφεί τους ρόλους εκπαιδευτικών και γονέων, τους επιμέρους στόχους τη σχέση και το είδος που αναπτύσσεται μεταξύ τους (Martin, Ranson & Tall, 1997).

Το στάδιο της εξάρτησης. Εδώ γίνεται περιγραφή της κλασσικής σχέσης οικογένειας-σχολείου. Οι γονείς έχουν παθητικό ρόλο απέναντι στους δασκάλους και τα εκπαιδευτικά μέσα. Οι συζητήσεις αφορούν τη συμπεριφορά και τη μάθηση του τέκνου και η ενημέρωση γονέων αφορά τις σχολικές δραστηριότητες.

Το στάδιο της συμμετοχής. Με αυτό το στάδιο γίνεται διακριτή η σημασία του ρόλου των γονέων στη διαδικασία μάθησης των παιδιών, στον τρόπο συμπεριφοράς τους καθώς και στις σχολικές δραστηριότητες.

Το στάδιο της αλληλεπίδρασης. Σε αυτό το στάδιο οι γονείς συμμετέχουν ενεργά στο πρόγραμμα του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί αφουγκράζονται τις προτάσεις των γονέων και όλοι μαζί συνεργάζονται με σκοπό την αποδοτικότερη λειτουργία των σχολικών διαδικασιών.

Το στάδιο της συνεργασίας. Σε αυτό το στάδιο, βασιζόμενο σε ένα θεσμικό πλαίσιο συνεργασίας καθορίζονται ρόλοι, αρμοδιότητες και ευθύνες. Η πολιτική διαπραγμάτευσης που ακολουθεί το σχολείο δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για διμερούς ελεύθερη και δυναμική συμμετοχή. Ένα στάδιο συνεχούς εξέλιξης, όπως χαρακτηρίστηκε από τους Martin, Ranson & Tall, καθότι η σύνδεση μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων αφορά θέσεις που μεταβάλλονται ιστορικά, ανάλογα με τις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις.

2.5.2. Η Σχέση των γονέων με το Σύλλογο Διδασκόντων

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν.1566/85, παράγραφο ΣΤ' «Ο Σύλλογος Διδασκόντων κάθε σχολείου αποτελείται από όλους τους διδάσκοντες στο σχολείο με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και έχει ως πρόεδρο το Διευθυντή του σχολείου και αποτελεί συλλογικό όργανο για τη χάραξη κατευθύνσεων για την καλύτερη εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής και την καλύτερη λειτουργία του σχολείου. Έχει την ευθύνη για την εφαρμογή του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος, την υγεία και προστασία των μαθητών, την καθαριότητα των σχολικών χώρων και την οργάνωση της σχολικής ζωής. Ιεραρχεί τις σχολικές ανάγκες και φροντίζει για την αντιμετώπιση τους. Αξιοποιεί τις δυνατότητες συνεργασίας ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό και τους κοινωνικούς φορείς του τόπου. Μπορεί να αποφασίσει το χωρισμό των μελών του σε τομείς γνώσεων, με στόχο τον καλύτερο συντονισμό της διδασκαλίας και της εφαρμογής των εκπαιδευτικών μεθόδων. Ο τρόπος λειτουργίας του Συλλόγου Διδασκόντων, οι ειδικότερες αρμοδιότητές του και τα ειδικά θέματα, ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων».

Ανάμεσα στις πολυάριθμες και πολυδιάστατες αρμοδιότητες του Συλλόγου Διδασκόντων συγκαταλέγεται και η ενημέρωση που λαμβάνουν οι γονείς και οι κηδεμόνες των μαθητών και αφορούν σε θέματα φοίτησης, προόδου και συνολικά τη συμπεριφορά τους τουλάχιστον μία φορά το τρίμηνο. Η ενημέρωση λαμβάνει χώρα πέρα από το ωράριο λειτουργίας του σχολείου γνωστοποιώντας στους γονείς την ώρα και μέρα που δέχεται τους γονείς των μαθητών ο εκάστοτε εκπαιδευτικός.

Επιπρόσθετα, ο Σύλλογος Διδασκόντων είναι αρμόδιος να αποφασίζει με αιτιολογημένη απόφαση του για τη συμμετοχή στην εκδρομή μέχρι δύο μελών του Συλλόγου των Γονέων και Κηδεμόνων, με δική τους κάλυψη εξόδων, δικαίωμα που δεν επηρεάζει τον αριθμό των καθηγητών που συνοδεύουν. Όπως επίσης και για τη συμμετοχή σε εκδρομή-μετακίνηση συγγενικού προσώπου μαθητή με ειδικές ανάγκες, με δικά του έξοδα. Οποιοδήποτε άλλο άτομο, εκτός αυτών που αναφέρονται στην Πράξη του Συλλόγου Διδασκόντων Καθηγητών, με οικονομική επιβάρυνση ή χωρίς, δεν επιτρέπεται να συμμετέχει σε σχολική εκδρομή-μετακίνηση.

Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα όργανα του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς αρκετοί είναι οι προηγούμενοι μελετητές οι οποίοι έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι μέσα από αυτόν λαμβάνονται αποφάσεις για λύση σε προβλήματα που εμφανίζονται, συζητούνται διάφορα θέματα που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της σχολικού έτους και προσπαθούν να αντιμετωπιστούν οι οποιοσδήποτε δυσκολίες στην υλοποίηση των μαθημάτων όσο και στη διαμόρφωση ουσιαστικό των σχέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων της σχολικής μονάδας (Θεοδοσίου, 2015).

2.5.3. Η Σχέση των γονέων με τον Διευθυντή

Το σχολείο, ως ένα ανοικτό κοινωνικό σύστημα, υφίσταται και λειτουργεί εξαρτώμενο σε μεγάλο βαθμό από το περιβάλλον που αλληλεπιδρά. Οι επιδράσεις αυτές προέρχονται από τους γονείς, τους μαθητές τους και τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν επομένως, συνολικά, από την εκπαιδευτική διαδικασία, έχουν αντίκτυπο, επίσης, στους μαθητές και το οικογενειακό τους περιβάλλον (Πασιαρδής, 2006).

Η διασύνδεση που απαιτείται μεταξύ σχολείου και εξωτερικού περιβάλλοντος και η αποτελεσματικότητά της σχετίζεται με την ικανότητα του διευθυντή του σχολείου. Ο κατάλληλος χειρισμός αυτής της διασύνδεσης θα επιφέρει αρμονική συνεργασία μεταξύ των φορέων και θα εγκαταστήσει το σχολείο στη συνείδησή τους σαν αναπόσπαστο κομμάτι τους. Η αποτελεσματικότητα της σχολικής ηγεσίας του διευθυντή επιτυγχάνεται όταν οι προσδοκίες των φορέων συγκλίνουν από του ίδιου και τους εκπαιδευτικούς (Σαΐτης, 2008).

Έχει αποδειχτεί ότι ο ρόλος του ηγέτη, μέσα από το σύστημα ηγεσίας και κυρίως από τον διευθυντή, επηρεάζει δυναμικά το χτίσιμο θετικών σχέσεων. Όπως καταδεικνύεται μέσα από απόψεις των ίδιων των γονέων, ο διευθυντής οφείλει εξ' αρχής να γκρεμίζει τα στερεότυπα που συχνά παγιώνονται (Barr & Saltmarsh, 2014).

Η προσπάθεια του διευθυντή να καλλιεργήσει σχολική κουλτούρα φιλοξενίας και ήθους, εξυπηρετεί την ανάπτυξη του κλίματος εμπιστοσύνης και σεβασμού με τους γονείς (Barr et al., 2014). Οι γονείς αισθάνονται ευπρόσδεκτοι από το σχολείο, εισπράττοντας κατανόηση, αποδοχή και σεβασμό της γνώμης τους και κατ' αυτό τον τρόπο ο διευθυντής αξιοποιεί τις δεξιότητές τους. Κατά τη διαδικασία αυτή, είναι δυνατό να ενταχθεί στο περιβάλλον του σχολείου το σύνολο του οικογενειακού περιβάλλοντος των μαθητών, ακόμα

και αν αυτό προέρχεται από μειονοτική ομάδα η κατείχε περιθωριακή θέση στο σχολείο (Barr & Saltmarsh, 2014).

Η υπομονή, η συνεργατικότητα, η ενεργητική ακρόαση, η τακτική επαφή και ενημέρωση αποτελούν σημαντικά εφόδια του διευθυντή στο διαμοιρασμό του οράματός του και της αποστολής του σχολείου (Παπαδάκης, 2007). Ο ίδιος, αφιερώνει ικανό χρόνο στη συναναστροφή τους ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη κατανόηση και αντικειμενικότητα στις ενέργειές του (Γεωργόπουλος, 2006). Επιπρόσθετα, ενθαρρύνει τους γονείς στον εθελοντισμό, στη συμμετοχή και στην από κοινού λήψη αποφάσεων (Bryk & Schneider, 2002; Beveridge, 2004). Με τις παραπάνω τακτικές αναμένεται η εξασθένιση των προκαταλήψεων όλων όσων απαρτίζουν τη σχολική κοινότητα και κερδίζει έδαφος η στενή συνεργασία ισότιμων εταίρων (Μπρούζος, 1998).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το κλίμα που επικρατεί σε ένα σχολείο παρομοιάζει την προσωπικότητα του ανθρώπου με έναν κοινωνικό οργανισμό (Πασιαρδή, 2006), θεωρούμε ότι η διαμόρφωση του καλού κλίματος σε ένα σχολείο αποτελεί εγχείρημα του διευθυντή βασισμένο σε τρεις άξονες: την επικοινωνία με τους μαθητές του σχολείου, τη συνεργασία των μαθητών με τους γονείς και φυσικά, την επικοινωνία και τη συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό (Σαΐτης, 2008).

Η επικοινωνία είναι ένα αποτελεσματικό σύστημα που πρέπει να προωθείται από το διευθυντή μέσω του οποίου θα επιδεικνύονται οι τρόποι με τους οποίους βελτιώνεται η τροφοδότηση ποιοτικής βοήθειας στα παιδιά από τους γονείς. Το σχολείο οφείλει να είναι μια κοινότητα μάθησης για μαθητές και ενήλικες, η βελτίωση των εμπλεκομένων ενός εκπαιδευτικού οργανισμού μπορεί να είναι συνολική. Για αυτήν την επιτυχημένη κατεύθυνση μιας σχολικής μονάδας ο διευθυντής προσανατολίζεται στην επαγγελματική κατάρτιση και εκπονεί προγράμματα ανάπτυξης και επιμόρφωσης τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους γονείς, πάνω σε πληθώρα εκπαιδευτικών θεμάτων (Ιορδανίδης, 2005; Παπαϊωάννου, 2009).

Συμπερασματικά, όταν ένα σχολείο λειτουργεί σε ένα περιβάλλον συνεργασίας, με υψηλό επίπεδο επικοινωνίας, δημιουργεί μια θετική αυτοεικόνα, η οποία συνδέεται άρρηκτα με εκείνη του διευθυντή (NASSP, 1986: 7, όπ. αναφ. στο Πασιαρδής, 2004).

Τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες των παιδιών είναι κάτι που γνωρίζουν οι γονείς, η εκπαιδευτική διαδικασία κατέχεται από την εκπαιδευτική μονάδα, συνεπώς είναι απαραίτητη, προκειμένου για να κατανοήσουν πλήρως και να αντιληφθούν εκατέρωθεν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε παιδιού και να συμβάλλουν στην ανάπτυξή τους, επιβάλλεται η εξίσου συμμετοχή και επικοινωνία για να ληφθούν αποφάσεις που αφορούν την ανάπτυξη και τη μάθηση των τέκνων (Hornby, 2011; Keyes, 2002).

Για την αντιμετώπιση των εμποδίων που αναπτύσσονται στον κώδικα επικοινωνίας και γενικότερα στη σχέση των γονέων με το σχολείο έχουν διατυπωθεί αρκετοί τρόποι (Constantino, 2003; Μυλωνάκου-Κεκέ, 2005β; Γιώτσα & Ζεργιώτης, 2005), με σημαντικότερους, όπως αναφέρει η Μυλωνάκου-Κεκέ (2007: 367-372), να είναι οι ακόλουθοι:

- Ο τύπος επικοινωνίας με την οικογένεια προσδιορίζεται από το σχολείο σύμφωνα με τη στρατηγική που αποφασίζει να υιοθετήσει για να επικοινωνεί με τις οικογένειες των μαθητών.
- Ο αποτελεσματικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των παρεμβάσεων βάσει εμπειρίας και αναγκών γονέων και μαθητών από την έναρξη κιόλας της σχολικής χρονιάς.
- Οργανωμένες δράσεις συνεργασίας στα πλαίσια επικοινωνίας γονέων με το σχολείο και συνεχής αναζήτηση τρόπων βελτίωσης.
- Συνεχής, άκοπη και επίμονη επικοινωνία των κανόνων, των εκπαιδευτικών στόχων και των προσδοκιών του σχολείου προς τους γονείς και εξασφάλιση της συμμετοχής τους.
- Η επικοινωνία με το σχολείο δεν περιορίζεται στην «αρνητική συνεξάρτηση» που εσφαλμένα κάποιοι γονείς ταυτίζουν με αποκλειστικά «αρνητικά νέα». Για την οικοδόμηση κλίματος εμπιστοσύνης είναι απαραίτητη η ανακοίνωση θετικών ειδήσεων για τα παιδιά.
- Τα μέσα επικοινωνίας βρίθουν τη σύγχρονη εποχή, γεγονός που μπορεί να εκμεταλλευτεί το σχολείο επιλέγοντας αν θα επικοινωνήσει εξατομικευμένα ή με ένα καθορισμένο σύνολο. Επίσης, η επικοινωνία δύναται να είναι συστηματική.
- Παροχή πληροφόρησης μέσω απλών οδηγιών και εύκολη σε εφαρμογή, όπως για παράδειγμα για καλύτερα αποτελέσματα στη μελέτη των παιδιών.
- Οι πρωτοβουλίες που προωθούνται για την ενδυνάμωση της επικοινωνίας μεταξύ οικογένειας-σχολείου πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται συστηματικά (Μυλωνάκου-Κεκέ , 2007).

Εν κατακλείδι, οι πολιτιστικοί πόροι που οι μαθητές εφοδιάζονται από τις οικογένειες τους αποτελούν αντικείμενο ένταξης στο πρόγραμμα διδασκαλίας από τους εκπαιδευτικούς, κάτι που επιτυγχάνεται μέσα από παρέμβαση του σχολείου και στοχεύει στην αμοιβαία μάθηση (Kyriakides, 2005; Lipka et al., 2005 όπ. αναφ. στο Robinson & Le Fevre, 2011). Θεσμικό ρόλο και επαγγελματική ευθύνη για το σύνολο των παρεμβάσεων και γενικότερα για την εύρυθμη σχέση μεταξύ γονέων και σχολείου κατέχει ο διευθυντής (Jones et al., 1997 όπ. αναφ. στο Πεντέρη & Πετρογιάννη, 2013).

Κεφάλαιο 3: Διδασκαλία Ειδικοτήτων: Φυσική Αγωγή

3.1. Διδασκαλία Ειδικοτήτων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στο ολοήμερο πρόγραμμα των Δημοτικών Σχολείων της χώρας, διδάσκονται μαζί με τα μαθήματα που εμπεριέχονται στην ειδικότητα των δασκάλων (ΠΕ70) και τα μαθήματα που διδάσκονται από τις ειδικότητες εκπαιδευτικών άλλων κλάδων όπως: Αγγλικών (ΠΕ06), Φυσικής Αγωγής (ΠΕ11), Καλλιτεχνικών (ΠΕ08), Μουσικής (ΠΕ79), Θεατρικής Αγωγής (ΠΕ91) και Πληροφορικής (ΠΕ86), καθώς και της δεύτερης ξένης γλώσσας Γερμανικών (ΠΕ07) και Γαλλικών (ΠΕ05).

Σύμφωνα με την αρ. πρωτ. 1614/Υ1/8-1-2020, Απόφαση της Υπουργού και των Υφυπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΦΕΚ Β΄ 8/10-1-2020) : «δύναται να εντάσσεται μία (1) διδακτική ώρα με αντικείμενο ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα: αγγλικά, αθλητισμός, εικαστικά, μουσική, θεατρική αγωγή και τεχνολογία πληροφορίας και επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.), τα οποία ανατίθενται σε εκπαιδευτικούς του αντίστοιχου κλάδου». Σύμφωνα με την αριθ. πρωτ. Φ12/657/70691/Δ1/26-4-2016 Υ.Α (ΦΕΚ 1324/11-05-2016 τ. Β΄) με θέμα «Ωρολόγιο Πρόγραμμα Ενιαίου Τύπου Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου» το οποίο αφορά τη διδασκαλία της δεύτερης ξένης γλώσσας ισχύουν τα παρακάτω: α) Σαν δεύτερη γλώσσα διδάσκεται όποια από τις δύο (Γαλλικά-Γερμανικά) επιλεγεί και διαθέτει τις περισσότερες δηλώσεις προτίμησης σε κάθε τμήμα, στις δηλώσεις που θα προσκομιστούν από τους μαθητές που θα στελεχώσουν την Ε΄ τάξη στο επόμενο σχολικό έτος υπάρξει ισοψηφία στις δηλώσεις των μαθητών, επιλέγεται ως δεύτερη γλώσσα αυτή που προτείνεται από την οικεία Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, λόγω διαθεσιμότητας διδακτικών ωρών. β) Σε περίπτωση που την 1^η Οκτωβρίου κάθε σχολικού έτους δεν ολοκληρωθεί η διαδικασία κάλυψης θέσεως από τον εκπαιδευτικό της ξένης γλώσσας που είχε τις περισσότερες δηλώσεις προτίμησης, τότε επιλέγεται να πραγματοποιηθεί η διδασκαλία της ξένης γλώσσας που προτείνεται από την οικεία Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, λόγω διαθεσιμότητας διδακτικών ωρών.

3.2. Διδασκαλία Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο

Έως το 1983 οι δάσκαλοι γενικής παιδείας διδάσκουν την ΦΑ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Ύστερα όμως από την επιτυχημένη εφαρμογή του προγράμματος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού (Γ.Γ.Α.) «αθλητισμός και παιδί» το 1983, πάρθηκε η απόφαση να συνεχιστεί και να ενταχθεί στο ωρολόγιο πρόγραμμα του δημοτικού σχολείου (Αγαλιανού, 2014).

Σύμφωνα με το νόμο 1566/30-09-1985, «σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά».

Από αυτό συνεπάγεται ότι η ΦΑ συντελεί στη βελτίωση του ψυχοκινητικού, συναισθηματικού και γνωστικού τομέα της οντότητας του μαθητή. Η ΦΑ δεν διδάσκει αποκλειστικά την τεχνική που αφορά μόνο τα αθλήματα. Αντιθέτως, δια μέσω της κίνησης, διδάσκονται διαφορετικοί τρόποι άσκησης, κανόνων για τα παιχνίδια, αξίες και στάσεις, ιδανικά, η χαρά της άσκησης, η σωστή αθλητική και φίλαθλη συμπεριφορά και μαθητής αναπτύσσεται μέσω του μαθήματος σε μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα (Διγγελίδης Ν., Θεοδωράκης Ι., Ζέτου Ε., Δήμας Ι., 2006).

Η ΦΑ στα σχολεία βοηθά στη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και στην απόκτηση καλής υγείας στους μαθητές και συνεισφέρει στην εγκαθίδρυση της Φυσικής Δραστηριότητας

(ΦΔ) και των ευεργετικών επιπτώσεών της, ώστε να κατανοηθεί ευκολότερα και να διενεργείται σε όλη τη διάρκεια του βίου τους. Επιπρόσθετα, το μάθημα της ΦΑ στα σχολεία συνεισφέρει στο να αποκτηθούν από μέρους των μαθητών γνώσεις και δεξιότητες. Όπως η έννοια της ομαδικότητας και της ευγενούς άμιλλας, να καλλιεργήσει έννοιες όπως ο σεβασμός, αλλά και να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα για το σώμα τους, να ευαισθητοποιηθούν κοινωνικά, να κατανοήσουν τους «κανόνες του παιχνιδιού», να τα αφομοιώσουν και να τα χρησιμοποιήσουν σε ανάλογες περιπτώσεις που θα συναντήσουν, είτε στις σχολικές διεργασίες είτε στη ζωή τους γενικότερα (Δίκτυο Ευρυδίκη, «Φυσική Αγωγή και Αθλητισμός στην Ευρώπη»).

Σύμφωνα με Αριθ. 169870/Δ1 Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο το οποίο είναι δημοσιευμένο στο ΦΕΚ 6336/2021, η διδακτική της ΦΑ βασίζεται στις αρχές του αυτοκαθορισμού/αυτονομίας, του συνκαθορισμού/αλληλεπίδρασης και της αλληλεγγύης. Στη σύγχρονη εκπαίδευση ο/η Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής (ΕΦΑ) δεν είναι αρκετό να γνωρίζει μόνο το αντικείμενο διδασκαλίας, αλλά να μπορεί να διοχετεύει τις γνώσεις του στη σχεδίαση και την υλοποίηση του μαθήματος, να χρησιμοποιεί στρατηγικές, τεχνικές, διδακτικές πρακτικές, τεχνικές αξιολόγησης και να δημιουργεί ένα περιβάλλον μάθησης που θα εφαρμόζεται στα πλαίσια της ευελιξίας και της δημιουργίας ενός θετικού περιβάλλοντος μάθησης. Οι σκοποί της ΦΑ είναι:

- ❖ Ο κινητικός αναφέρεται στο ότι οι μαθητές θα πρέπει να αποκτήσουν αθλητικές και κινητικές δεξιότητες οι οποίες θα τους είναι χρήσιμες για να επιτευχθεί ο στόχος της διά βίου άσκησης, με απώτερο στόχο την καλή υγεία και ποιότητα ζωής.
- ❖ Ο γνωστικός αφορά τις επιστημονικές έννοιες, αλλά και τις γνώσεις που η απόκτηση κινητικών, συμπεριφορικών και ηθικών/συναισθηματικών/κοινωνικών δεξιοτήτων από τους μαθητές, θα έχει ως τελικό αποτέλεσμα την διά βίου άσκηση για να βελτιωθεί περαιτέρω και η ποιότητα της ζωής τους.
- ❖ Ο συμπεριφορικός μπορεί σε συνδυασμό με τους υπόλοιπους σκοπούς και αφορά την εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών για ολοένα αυξανόμενη άσκηση και ΦΔ για τη βελτίωση της φυσικής κατάστασης (ΦΕΚ/Υγεία), αλλά και της υγείας τους στη ζωή τους.
- ❖ Ο ηθικός/συναισθηματικός/κοινωνικός έχει άμεση σχέση και επίδραση στους προαναφερθέντες σκοπούς και επιδρά στην υπεύθυνη συμπεριφορά και κατανόηση της διαφορετικής υπόστασης των γύρω μας. Επιδρά επιπρόσθετα, στις αξίες των μαθητών-τριών που αγγίζουν την επίκτητη ικανότητα της βελτίωσης στον κοινωνικό αλλά και στον συναισθηματικό τομέα, με απώτερο σκοπό και στόχο την διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.

Η ΦΑ στα πλαίσια του σύγχρονου τρόπου διδασκαλίας, ακολουθεί διδακτικές προσεγγίσεις οι οποίες είναι συνεπείς προς μια θεωρία μάθησης. Έτσι, και σύμφωνα πάντα με Αριθ. 169870/Δ1 Πρόγραμμα Σπουδών, ο/η ΕΦΑ μπορεί να ακολουθήσει πληθώρα προσεγγίσεων όπως: Επεξεργασίας εννοιών/πληροφοριών, Βιωματική, Συνεργατική (ή ομαδοσυνεργατική), Πρότζεκτ, Διαθεματική, Παιχνιδοκεντρική, Ανεστραμμένη τάξη.

Τα μέσα και οι τεχνικές που μπορούν να ακολουθήσουν και να χρησιμοποιήσουν οι ΕΦΑ είναι αρκετά, με εναλλαγή διδακτικών μεθόδων, για να αποκτηθούν οι στόχοι μάθησης, τόσο στον προαύλιο χώρο ή στο γυμναστήριο του σχολείου, στη σχολική αίθουσα ή ακόμα και στο σπίτι, όπου μπορεί να εντάξουν και μέλη της οικογένειας. Τα μέσα διδασκαλίας που μπορούν να χρησιμοποιήσουν είναι η συζήτηση-ομιλία, το εναλλασσόμενο παιχνίδι με διαφορετικούς ρόλους, η αναζήτηση πληροφοριών για θέματα που αφορούν το μάθημα ενδελεχώς και με λεπτομέρεια, κ.ά.

Σύμφωνα με τους Mosston και Ashworth (2008), οι μέθοδοι διδασκαλίας είναι οι εξής: 1) η μέθοδος της εντολής (παραγγέλματος), 2) η μέθοδος της πρακτικής, 3) η αμοιβαία μέθοδος, 4) η μέθοδος του Αυτοελέγχου, 5) η μέθοδος του Αποκλεισμού, 6) η μέθοδος της Καθοδηγούμενης ανακάλυψης, 7) η μέθοδος της Συγκλίνουσας εφευρετικότητας, 8) η μέθοδος της Αποκλίνουσας παραγωγικότητας, 9) η μέθοδος του Προγράμματος, που σχεδιάζει ο/η μαθητής/τρια, 10) η μέθοδος της Πρωτοβουλίας του/της μαθητή/-τριας, 11) η μέθοδος της Αυτοδιδασκαλίας (Muska & Ashworth, 2008). Οι ΕΦΑ επιλέγουν την μέθοδο που θεωρούν κατάλληλη να διδάξουν το μάθημα ή το αντικείμενο διδασκαλίας, λαμβάνοντας υπόψη διάφορες παραμέτρους και επιμέρους στοιχεία.

Ο βασικότερος συντελεστής για την ομαλή και ποιοτική διεξαγωγή ενός μαθήματος ΦΑ, αλλά και η σύνδεση των μαθητών-τριών με την προπόνηση, την άσκηση αλλά και τη ΦΔ, είναι ο ίδιος ο ΕΦΑ. Ο σχεδιασμός του μαθήματος θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που θα δημιουργείται ένα όμορφο κλίμα διάθεσης για μάθηση, με γνώμονα πάντοτε να διασφαλίζεται η σωματική/φυσική και συναισθηματική ασφάλεια των μαθητών-τριών, να υπάρχει έλεγχος και οργάνωση, να εστιάζει στην πρόοδο των μαθητών-τριών, την ώθηση για άσκηση (λαμβάνοντας υπόψη πάντοτε τη δημιουργία αλλά και να επιτυγχάνεται ο στόχος που έχει τεθεί), την αυτονομία και την διαδραστικότητα με θετική διάθεση (ΙΕΠ, 2021).

Ο προγραμματισμός αλλά και η σχεδίαση της εκπαιδευτικής διαδικασίας έχει το μεγαλύτερο μερίδιο στο επιτυχημένο αποτέλεσμά του. Για την επίτευξη των στόχων του μαθήματος της ΦΑ υπάρχουν οι γενικοί στόχοι, αλλά και οι ειδικοί στόχοι. Με τον κατάλληλο προγραμματισμό ορίζονται οι μαθησιακοί στόχοι στο σύνολο των τάξεων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αλλά και των επιδιωκόμενων και στοχευμένων επιθυμητών αποτελεσμάτων σε κάθε τάξη. Ειδικότερα ο προγραμματισμός διαχωρίζεται σε μακροχρόνιο, ετήσιο, τριμηνιαίο, συνδυασμός ενοτήτων, ενοτήτων, ωριαίο και συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους. Πιο ειδικά, ένα μάθημα μιας ώρας, αποτελεί κομμάτι μιας ενότητας, ενός τριμήνου, ενός ετήσιου και ενός μακροχρόνιου προγραμματισμού. Η διδασκαλία και η δύναμη που διαθέτει, πρακτικά, μπορεί να επηρεάζει αλλά και να επηρεάζεται από τον προγραμματισμό/σχεδιασμό του μαθήματος (Αριθ. 169870 /Δ1 Πρόγραμμα Σπουδών).

Οι κατά προσέγγιση 96 ώρες Φυσικής Αγωγής ετησίως για τις τάξεις Α΄-Δ΄ του Δημοτικού προτείνεται να καλυφθούν όπως αναφέρεται παρακάτω:

1) Α΄ - Β΄ Δημοτικού

- Ψυχοκινητική αγωγή (32 ώρες)
- Μουσικοκινητική Αγωγή – Χοροί (26 ώρες)

- Παιχνίδια: Ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά (12 ώρες)
- Γυμναστικές κινήσεις και προασκήσεις Ενόργανης Γυμναστικής (10 ώρες)
- Προετοιμασία εκδηλώσεων (4 ώρες)
- Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες και спор υγείας και αναψυχής (8 ώρες)
- Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης (4 ώρες)

2) Γ' - Δ' Δημοτικού

- Ψυχοκινητική αγωγή (22 ώρες)
- Μουσικοκινητική αγωγή –Χοροί (20 ώρες)
- Παιχνίδια: Ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά (8 ώρες)
- Γυμναστική-Ενόργανη Γυμναστική (10 ώρες)
- Μύηση στις αθλοπαιδιές και τον στίβο (Ποδόσφαιρο, Πετοσφαίριση, Καλαθοσφαίριση, Χειροσφαίριση) (20 ώρες)
- Γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα και αθλήματα ΑμΕΑ (4 ώρες)
- Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες και спор υγείας και αναψυχής (4 ώρες)
- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)
- Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης (4 ώρες)
- Κολύμβηση (10 δίωρα στη Γ' και Δ' Δημοτικού)*

* Όταν υλοποιείται η κολύμβηση στη Γ' και Δ' τάξη του Δημοτικού, παραλείπονται ώρες από τις υπόλοιπες θεματικές ενότητες αναλογικά.

Οι κατά προσέγγιση 64 ώρες Φυσικής Αγωγής ετησίως για τις τάξεις Ε'-ΣΤ' του Δημοτικού προτείνεται να καλυφθούν όπως αναφέρεται παρακάτω:

3) Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

- Καλαθοσφαίριση (8 ώρες)
- Πετοσφαίριση (8 ώρες)
- Ποδόσφαιρο (8 ώρες)
- Χειροσφαίριση (8 ώρες)
- Γυμναστική (8 ώρες)
- Κλασικός αθλητισμός (10 ώρες)
- Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί (10 ώρες)
- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι παραπάνω προτάσεις, εντάσσονται σε μια γενικότερη κατευθυντήρια ενότητα που αφορά το μάθημα της ΦΑ, οι οποίες χορηγούνται έχοντας ως στόχο να παράσχουν στον ΕΦΑ στην δημιουργία των συνθηκών εκείνων που θα οδηγήσουν στην στη σωστή και επιτυχημένη διαδικασία διδασκαλίας του μαθήματος, επιλέγοντας κάθε φορά την κατάλληλη που μπορεί να διεξαχθεί στο χώρο του σχολείου τους, αλλά είναι κατάλληλα και για τους μαθητές τους («Οδηγίες για τη διαχείριση της διδασκείας ύλης του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο», (ΦΕΚ Β'1324/11-5-2016 - Αρ. Πρωτοκόλλου: 203218/Δ1).

3.3. Συμβολή του μαθήματος στο μαθητή

Τις τελευταίες δεκαετίες, είναι ευρέως αποδεκτό ότι η σωματική δραστηριότητα είναι βασικό στοιχείο ενός υγιεινού τρόπου ζωής (Strong et al., 2005). Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η αύξηση της σωματικής δραστηριότητας έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει τη σωματική και ψυχολογική υγεία και ευεξία του πληθυσμού, να αναπτύξει και να παρατείνει το προσδόκιμο ζωής καθώς και τη δυνατότητα να μειώσει τη νοσηρότητα και τη θνησιμότητα (Active, S. A. S., 2011).

Ως εκ τούτου, η ανάπτυξη ενός υγιούς προτύπου σωματικής δραστηριότητας στην παιδική ηλικία είναι κομβική για έναν υγιεινό τρόπο ζωής στη μετέπειτα ζωή (Cumming and Riddoch, 2009), ενθαρρύνοντας έτσι τόσο την επαρκή σωματική δραστηριότητα όσο και την περιορισμένη καθιστική συμπεριφορά όπως σημειώνεται από τους Van Kann et al (2016). Παρά την αυξανόμενη αναγνώριση των πλεονεκτημάτων για την υγεία που σχετίζονται με την τακτική σωματική δραστηριότητα, η έρευνα τόσο από τους Breslin et al (2012) όσο και από τον Griffith et al (2013) έχει δείξει ότι η πλειοψηφία των παιδιών και των νέων δεν ακολουθούν τις οδηγίες για ≥ 60 λεπτά μέτριας έως έντονης σωματικής δραστηριότητας ημερησίως. Τα στοιχεία δείχνουν ότι τα επίπεδα σωματικής δραστηριότητας φαίνεται να μειώνονται με την ηλικία, με τα μεγαλύτερα παιδιά και τους έφηβους να συγκεντρώνουν λιγότερα λεπτά μέτριας έως έντονης σωματικής δραστηριότητας καθημερινά (Dumith et al, 2011), τα υπέρβαρα είναι γενικά λιγότερο δραστήρια από τα αδύνατα (Ness, 2007), ενώ τα κορίτσια είναι συνήθως λιγότερο δραστήρια από τα αγόρια (Riddoch et al, 2003).

Όπως ήταν αναμενόμενο, το 2010, ο Π.Ο.Υ. προσδιόρισε την παιδική ηλικία ως μια σημαντική περίοδο για την ενθάρρυνση και την ανάπτυξη ενεργών συνηθειών στον τρόπο ζωής.

Για έναν ολοένα και αυξανόμενο αριθμό παιδιών, το σχολικό περιβάλλον προσφέρει την προοπτική για την παροχή σωματικής δραστηριότητας που προάγει την υγεία (Nettlefold et al, 2011). Τα σχολεία σε παγκόσμια κλίμακα παρέχουν μια ποικιλία συνθηκών για τα παιδιά να συμμετάσχουν στην σωματική δραστηριότητα μέσω μαθημάτων Φυσικής Αγωγής, διαλείμματος και εξωσχολικών δραστηριοτήτων (Verstraete et al, 2006).

Μέσα από τη ΦΑ, οι μαθητές-τριες ενστερνίζονται τις αξίες του αθλητισμού, υιοθετούν αρχές και αναπτύσσουν συμπεριφορές που τους βοηθά να εντάσσονται αρμονικά στο

κοινωνικό σύνολο. Άρτια σχεδιασμένα προγράμματα με συγκεκριμένους και ρεαλιστικούς στόχους μπορούν να συντελέσουν ουσιαστικά στην πολύπλευρη ανάπτυξη του παιδιού (Κολοβελώνης, 2008). Επιπρόσθετα, η ΦΑ σχετίζεται με την καλλιέργεια κινητικών ή μη δεξιοτήτων και την ανάπτυξη και διαχείριση συμπεριφορών εντός κοινωνικού συνόλου, χαρακτηριστικά τα οποία θα συνεισφέρουν στην πρόοδο του πολιτισμού και της κοινωνίας εν γένει (Κολοβελώνης, 2008).

Σύμφωνα με τον Παπαβέντση (2009), η παιγνιώδης μορφή της Φυσικής Αγωγής ηρεμεί το παιδί και το αποφορτίζει από το άγχος, ενώ ικανοποιεί τις επιθυμίες και τις ανάγκες του. Το παιχνίδι υποστηρίζει το παιδί να αντιλαμβάνεται τον εαυτό του και να εξελίσσεται διασκεδάζοντας. Είναι ερευνητικά αποδεκτό πως μέσα από τη ΦΑ το παιδί κατανοεί ενσυνείδητα τον χαρακτήρα και την προσωπικότητά του (Κάππας, 2005). Η αναπτυξιακή διαδικασία που προσφέρει η ΦΑ δημιουργεί στο παιδί πρόσφορο έδαφος για νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη, ενθαρρύνοντάς το για περαιτέρω βελτίωση (Καρανταΐδου, 2006).

Τόσο η ΦΑ όσο και το διάλειμμα παρέχουν βασικούς χρόνους για τα παιδιά να ασχοληθούν με σωματική δραστηριότητα (Ridgers et al, 2005). Καθώς τα παιδιά περνούν το 40-45% της ημέρας τους στο σχολείο (Fox and Harris, 2003), η έρευνα των Pate and O'Neill (2008) προτείνει ότι το σχολικό περιβάλλον μπορεί επομένως να διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο στην παροχή και την προώθηση της σωματικής δραστηριότητας και του υγιούς, δραστήριου τρόπου ζωής (Cale και Harris, 2009) εκτός από την ενθάρρυνση των μαθητών να αναπτύξουν σωματικές ικανότητες και θετικές στάσεις για την σωματική δραστηριότητα.

Η συμβολή, λοιπόν, της Φυσικής Αγωγής σε συμπεριφορές που ενισχύουν την υγεία κατά την παιδική ηλικία και στη μετέπειτα ζωή έχει αναγνωριστεί εδώ και καιρό (Bailey and Kirk, 2009). Ωστόσο, η ΦΑ παγκοσμίως υποφέρει από τη μείωση του χρόνου διδασκίας ύλης και το χαμηλό επίπεδο θεμάτων σε σύγκριση με τα φαινομενικά ανώτερα ακαδημαϊκά μαθήματα (Hardman and Greene, 2011). Πολλοί δάσκαλοι δυσκολεύονται να κερδίσουν υποστήριξη για την προσθήκη σωματικής δραστηριότητας στη σχολική ημέρα από συναδέλφους και διευθυντές (Watson, Timperio, Brown, et al, 2019) και οι χρονικοί περιορισμοί αποτελούν συχνά σημαντικά εμπόδια για την εφαρμογή νέων δραστηριοτήτων (Naylor, Nettlefold, Race, et al, 2015), συχνά λόγω των απαιτήσεων του προγράμματος σπουδών σε βασικά μαθήματα και από πίεση λόγω ακαδημαϊκής λογοδοσίας (McMullen, Kulinna & Cothran, 2014).

Η ΦΑ απέναντι στην πρόκληση αυτής της πραγματικότητας προβάλλει την έννοια της ενεργητικής μάθησης. Αφού τα κινητικά συστήματα επηρεάζουν τη γνώση, όπως ακριβώς και ο νους επηρεάζει τις σωματικές ενέργειες, τότε η σωματική δραστηριότητα μπορεί να υποστηρίξει τη μάθηση στην τάξη (Bailey, 2020).

Επίσης, το διάλειμμα αντιστοιχεί σχεδόν στο ένα τέταρτο της τυπικής ημέρας του δημοτικού σχολείου (Ridgers et al, 2005) και ως εκ τούτου προσφέρει μια βιώσιμη και συμπληρωματική εναλλακτική της Φυσικής Αγωγής, η οποία παρέχει στα παιδιά καθημερινές ευκαιρίες να συμμετέχουν στην σωματική δραστηριότητα (Ridgers et al, 2006a).

3.4. Μέσα Διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής

Τα προγράμματα Φυσικής Αγωγής, που λαμβάνουν μέρος στο σχολείο, αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις. Μεταξύ αυτών η διάχυτη αδράνεια των μαθητών και των οικογενειών τους, οι ανταγωνιστικές ακαδημαϊκές προτεραιότητες και οι περικοπές στον προϋπολογισμό.

Ο εντοπισμός εμποδίων και διευκολύνσεων της ποιότητας των προγραμμάτων Φυσικής Αγωγής στοχεύει σε παρεμβάσεις ενίσχυσης του προγράμματος. Είναι σημαντικό να εντοπιστούν οι πόροι που αυξάνουν τόσο τις ευκαιρίες ποιοτικής σωματικής δραστηριότητας όσο και τα επίπεδα δραστηριότητας των παιδιών όταν γίνεται το μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Η αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης εξαρτάται από τους ανθρώπινους πόρους και την υλικοτεχνική υποδομή της σχολικής μονάδας, την πρόσβαση στις εγκαταστάσεις άθλησης, τον αθλητικό εξοπλισμό και τις συνθήκες υπό τις οποίες παρέχονται. Ακόμα, οι υψηλές αναλογίες μαθητή/ΕΦΑ και τα μεγάλα μεγέθη τάξεων σχετίζονται με μειωμένη ΦΔ των μαθητών. Η διαθεσιμότητα καταρτισμένων ΕΦΑ σχετίζεται με αυξημένη γνώση των μαθητών σχετικά με τη φυσική κατάσταση και το βαθμό δυσκολίας της δραστηριότητας κατά το μάθημα.

Όπως και οι ανθρώπινοι πόροι, η πρόσβαση σε επαρκείς εκπαιδευτικούς και υλικούς πόρους αναμένεται να επηρεάσει άμεσα την αναλογία του χρόνου του μαθήματος κατά την οποία οι μαθητές συμμετέχουν σε μέτρια έως έντονη σωματική δραστηριότητα. Ομοίως, τα επίπεδα σωματικής δραστηριότητας αυξάνονται με την πρόσβαση σε καλοδιατηρημένες, κατάλληλες και αισθητικά ελκυστικές εγκαταστάσεις και ασφαλή περιβάλλοντα στα οποία οι μαθητές μπορούν να δραστηριοποιηθούν. Η ύπαρξη επαρκούς ποσότητας αθλητικού και εξοπλισμού άσκησης, που είναι σε καλή κατάσταση και κατάλληλος για τα μεγέθη των παιδιών, είναι, επίσης, πιθανό να αυξήσει τις ευκαιρίες σωματικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια των μαθημάτων Φυσικής Αγωγής.

Το πρόγραμμα σπουδών για τη ΦΑ στο Δημοτικό, το Ι.Ε.Π. (2021), για την επίτευξη των στόχων του μαθήματος, προτείνει τη χρήση της αυλής του σχολείου ως φυσικό χώρο Φυσικής Αγωγής, το γυμναστήριο του σχολείου εφόσον υφίσταται και τη σχολική αίθουσα. Επίσης, ενθαρρύνεται η από το σπίτι διάλεξη με την εμπλοκή και άλλων μελών του οικογενειακού περιβάλλοντος. Ωστόσο, υπάρχουν δυσκολίες και στην διδασκαλία μέσω των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) στο Δημοτικό. Η εφαρμογή της προϋποθέτει τον κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό, ενώ και ο εκπαιδευτικός με τη σειρά του θα πρέπει να είναι ψηφιακά καταρτισμένος και ικανός να επιδείξει στους μαθητές του την αξία και τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Ένα θέμα που απασχολεί έντονα και διαχρονικά τους ΕΦΑ πολλών σχολικών μονάδων είναι η έλλειψη κλειστού γυμναστηρίου. Κάτι που επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς τους χειμερινούς μήνες με έντονα καιρικά φαινόμενα μοιραία θυσιάζονται διδαχτικές ώρες. Σε πολλές περιπτώσεις, μάλιστα, παρατηρούνται και δομικά ζητήματα στον προαύλιο χώρο των σχολείων. Έτσι, αίρεται η δυνατότητα από τους μαθητές να αθληθούν με ασφάλεια και κατά συνέπεια οι εγκαταστάσεις λειτουργούν εις βάρος των αθλητικών τους αναγκών (Καλαφάτη, 1988).

3.5. Σύγκριση προγράμματος σπουδών της Φυσικής Αγωγής άλλων χωρών με συγκεντρωτικό (Κύπρος) και αποκεντρωτικό (Αγγλία) εκπαιδευτικό σύστημα

Το νέο Παγκόσμιο Σχέδιο Δράσης για τη ΦΔ 2018-2030 του Π.Ο.Υ. προωθεί τον αθλητισμό και τη σωματική δραστηριότητα ως κύριο παράγοντα για την ψυχική υγεία, την ποιότητα ζωής και την ευεξία (WHO, 2018). Το έγγραφο υπογραμμίζει τα ευεργετικά αποτελέσματα της τακτικής σωματικής δραστηριότητας και την ανάγκη να επιτευχθεί μια αλλαγή παραδείγματος στην τακτική υποστήριξη και αξιολόγηση των ανθρώπων, δια βίου και σύμφωνα με τις ικανότητες τους. Μια πρόσφατη συστηματική ανασκόπηση επιβεβαιώνει ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα σχολικής υγείας που προωθούν έναν πιο ενεργητικό τρόπο ζωής μεταξύ των παιδιών και των εφήβων είναι δυνατό να βοηθήσουν σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής που αφορά θέματα υγείας. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον διαδραματίζει βασικό ρόλο: η ΦΑ είναι υποχρεωτική και αποτελεί μέρος όλων των κεντρικών πλαισίων προγραμμάτων σπουδών στην ΕΕ στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο χρόνος που διατίθεται για τη ΦΑ σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ είναι ανεπαρκής για να καλύψει τις συστάσεις του Π.Ο.Υ., ώστε να αναλάβει οριακό ρόλο στο Σχολικό Πρόγραμμα Σπουδών.

Τις τελευταίες δεκαετίες, τα δεδομένα για τη σωματική αδράνεια και τα αυξημένα επίπεδα σωματικής αδράνειας, μεταξύ των ατόμων αναπτυξιακής ηλικίας, έχουν αυξηθεί σημαντικά. Διάφορες διεθνείς μελέτες δείχνουν ότι η σωματική αδράνεια, η καθιστική ζωή και η πιθανή και συσχετισμένη παχυσαρκία μεταξύ παιδιών και εφήβων είναι ένα ευρέως διαδεδομένο φαινόμενο παγκοσμίως. Η συχνότητα του υπέρβαρου ανηλικού σταθεροποιείται σε αρκετές χώρες, με περίπου 10% των υπέρβαρων παιδιών και εφήβων και 2-3% σε συνθήκες παχυσαρκίας. Αρκετές περιοχές και χώρες έχουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά παιδικής παχυσαρκίας: περισσότερο από το 30% των παιδιών και των εφήβων στην Αμερική, ενώ περίπου το 20% στην Ευρώπη είναι υπέρβαρα ή παχύσαρκα (Nardone et al., 2015; Spinelli et al., 2015).

Η ΦΑ και ο αθλητισμός συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του ατόμου, κατευθύνουν προς έναν υγιεινό τρόπο ζωής και παράγουν σωματικά και ψυχικά οφέλη. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για να αυξηθεί όχι μόνο ο χρόνος που αφιερώνεται στις σωματικές δραστηριότητες των μαθητών και μαθητριών στα σχολεία, αλλά και να παρέχονται στους επαγγελματίες οι κατάλληλες δεξιότητες. Η ΦΑ δεν περιορίζεται στην άσκηση σωματικών δεξιοτήτων ούτε είναι απλώς μια ψυχαγωγική λειτουργία. Οι στόχοι δεν περιορίζονται στον τομέα της ΦΑ και του αθλητισμού, αφορούν την καλή υγεία, την υγιή ανάπτυξη του ατόμου και την κοινωνική ένταξη, καθιστώντας ακόμη πιο σημαντική τη συμπερίληψη του μαθήματος στα σχολικά προγράμματα και του δίνουν περισσότερες ώρες (D'Anna, 2018).

Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η κοινωνική αξία της ΦΑ και του αθλητισμού έχει επίσης επιβεβαιωθεί σε διάφορα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Για όλες σχεδόν τις χώρες, ο κύριος στόχος της ΦΑ είναι να προάγει τη σωματική, προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Συχνά τονίζεται επίσης η προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής. Στην Ιρλανδία, την Κύπρο και τη Φινλανδία η αγωγή υγείας έχει καταστεί υποχρεωτικό μάθημα, αν

και τα μαθησιακά αποτελέσματα της ΦΑ συνδέονται στενά με τους βασικούς στόχους, σε ορισμένες χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Πορτογαλία, η Γερμανία και τις σκανδιναβικές χώρες διδάσκονται με διεπιστημονική προσέγγιση, οι κεντρικές αρχές πολλών χωρών έχουν προβλέψει, στα προγράμματα σπουδών για τα πρώτα χρόνια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, βασικές δραστηριότητες κίνησης όπως τρέξιμο, ρίψεις, περπάτημα και άλματα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή/ΕΑΧΕΑ/Eurydice, 2013).

Επιχειρώντας να εντοπίσουμε ομοιότητες και διαφορές στη διδασκαλία της ΦΑ ανάμεσα στο ελληνικό πρόγραμμα σπουδών με άλλα ευρωπαϊκά, μεταξύ συγκεντρωτικών και αποκεντρωτικών συστημάτων, θα αντλήσουμε δεδομένα από την Κύπρο και την Αγγλία αντίστοιχα (Πίνακας 3.1).

	Α'	Β'	Γ'	Δ'	Ε'	ΣΤ'
Ελλάδα	3 ώρες	3	3	3	2	2
Κύπρος	1.5	1.5	1.5	1.5	1	1
Αγγλία	2	2	2	2	2	2

Πίνακας 3.1: Ομοιότητες και διαφορές στη διδασκαλία της ΦΑ μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου & Αγγλίας

Ακολούθως, παραθέτουμε σχολικές και εξωσχολικές προτάσεις που εφαρμόζονται από τα προαναφερθέντα κράτη-μέλη της ΕΕ για την προώθηση και εφαρμογή της αθλητικής πρακτικής και της φυσικής δραστηριότητας.

- **Ελλάδα:** Πρόγραμμα σχολών κολύμβησης. Είναι ένα πρόγραμμα για παιδιά 8-9 ετών ως πιλοτικό πρόγραμμα που ξεκίνησε στην Αθήνα το 2015 και ακολούθως απλώθηκε σε όλη την επικράτεια, σε εθνικό επίπεδο το 2018. Το πρόγραμμα εντάσσεται στο μάθημα της ΦΑ κάθε σχολείου.
- **Κύπρος:** «Όλοι διαφορετικοί - όλοι ίσοι». Είναι ένα πρόγραμμα που διευθύνεται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού σε συνεργασία με την Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου. Ένα συστατικό του είναι τα σχολικά τουρνουά για να αυξηθούν οι ευκαιρίες για την φυσική δραστηριότητα.
- **Αγγλία:** Το «Ενεργό Σχολείο». Το πρόγραμμα προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες για υψηλότερη ποιότητα συμμετοχής στον αθλητισμό και τη ΦΔ πριν από το σχολείο, κατά τη διάρκεια του γεύματος και μετά το σχολείο, και επίσης αναπτύσσει αποτελεσματικές συνεργασίες μεταξύ σχολείων και τοπικών αθλητικών συλλόγων.

Αποκωδικοποιώντας την προσέγγιση του αγγλικού συστήματος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, στο νηπιαγωγείο (nursery school), η μάθηση πραγματοποιείται μέσα από το δημιουργικό παιχνίδι (Cain, 2015). Βασικά χαρακτηριστικά της μάθησης αυτής είναι:

- Playing and exploring. Μέσω παιχνιδιού ενθαρρύνεται η εξερεύνηση, η ανακάλυψη και η ομαδική συνεργασία
- Active learning. Συμμετοχικότητα, συγκέντρωση ως προς τον στόχο
- Creating and thinking. Ανάπτυξη κριτικής σκέψης, δημιουργικότητα και πρωτοβουλία έκφρασης απόψεων και ιδεών

Στο Δημοτικό σχολείο (primary school), έπειτα από την επικαιροποίηση του Υπουργείου Παιδείας (DfE) το 2019, στοχεύει στη φροντίδα όλων, την παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης ανεξαρτήτως το στερέωμα, την καταγωγή και το κοινωνικό υπόβαθρο των πολιτών και σύμφωνα με την eacea (2021) στηρίζεται σε επτά αρχές:

- Να προστατέψει τα εκπαιδευτικά πρότυπα
- Η διασύνδεση τους με κορυφαία εκπαιδευτικά συστήματα
- Η προστασία των αδυνάτων
- Η ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων
- Η εξασφάλιση της ευημερίας των πολιτών μέσω εκπαίδευσης
- Η αυτονομία των σχολικών μονάδων
- Η διασφάλιση των οικονομικών πόρων και της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης

Όσον αφορά το Πρόγραμμα της Κύπρου, οι σκοποί του οποίου είναι ταυτόσημοι με εκείνους της Ελλάδας, αποσκοπεί στην αποκόμιση των απαραίτητων στοιχείων που θα συνεισφέρουν στους μαθητές στη μετέπειτα ζωή τους. Κυρίαρχος στόχος είναι η μάθηση μέσα από την κατανόηση του τρόπου επίλυσης ζητημάτων, η κατανόηση λειτουργίας του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου, η ανάπτυξη της ικανότητας της δια βίου μάθησης και η εν γένει εκπαίδευση σε θέματα που αφορούν την ποιότητα ζωής και τη φυσική δραστηριότητα. Οι σκοποί αυτοί αποδομούνται παρακάτω:

- Ενίσχυση πνευματικών και σωματικών δεξιοτήτων
- Βελτίωση αυτό-έκφρασης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης
- Σεβασμός ανθρώπινων διαφορών
- Υπεύθυνη κοινωνική και αθλητική συμπεριφορά
- Κατανόηση και βελτίωση φυσικής κατάστασης με σκοπό την υγιεινή ζωή

Βασική διαφορά ανάμεσα στα δύο συστήματα είναι ότι στο συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας και της Κύπρου τα Υπουργεία έχουν την κύρια εποπτεία και έλεγχο, ενώ οι τοπικές αρχές και οι σχολικές μονάδες είναι τα εκτελεστικά όργανα των νόμων και των υπουργικών αποφάσεων. Εν αντιθέσει, με το αποκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα που ισχύει στην Αγγλία όπου η εκτελεστική εξουσία έχει καταναμεηθεί στις σχολικές μονάδες και στις τοπικές αρχές μαζί με αποφασιστικές αρμοδιότητες που δίνονται από το Υπουργείο. Πρόκειται για ένα δυσνόητο σύστημα, κάτω απ' την ομπρέλα του οποίου περιλαμβάνονται πολλοί τύποι εκπαιδευτηρίων που είτε είναι δημοτικά, είτε κοινοτικά, είτε υπάγονται στο κράτος, είτε είναι ιδιωτικά.

Σύμφωνα με έρευνα που διενήργησε η ΕΕ για την αυτονομία και την ηγεσία των σχολείων η Ελλάδα διαθέτει το πιο συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα στην Ευρώπη. Η έρευνα, που πραγματοποιήθηκε στον ελληνικό χώρο από την Ομάδα Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Hatzopoulos, Kollias, Kikis-Papa, 2015), παρατηρεί αρκετή αυτονομία των εκπαιδευτηρίων σε ζητήματα που αφορούν την επιλογή των μαθητών, την επιλογή των σχολικών εγχειριδίων ή τη μέθοδο διδασκαλίας στα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την «αξιοσημείωτη εξαίρεση της Ελλάδας όπου τα ζητήματα αυτά καθορίζονται από τις εκπαιδευτικές Αρχές». Όπως ανακλύπει από την έρευνα, τα Ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα διαχωρίζονται σε αρκετά επίπεδα που αφορούν την αυτονομία των σχολείων. Το Λουξεμβούργο και η Ελλάδα βρίσκονται μεταξύ των πιο συγκεντρωτικών συστημάτων. Αντίθετα, Φινλανδία, Ουγγαρία, Εσθονία, Αγγλία, Σκοτία, Σλοβακία, Βέλγιο, Ολλανδία και Τσεχία καταγράφουν τη μεγαλύτερη αυτονομία.

Μπορεί η Αγγλία να κατέχει από το πιο αυτόνομο εκπαιδευτικά συστήματα που υπάρχουν. Εντούτοις, οι Βρετανοί αντιμετωπίζουν ορισμένες ελληνικές μεθόδους διαμοιρασμού ηγεσίας από τη δεκαετία του 1980 ως επαναστατικές, σε αυτές συγκαταλέγονται το δεκαπενταμελές συμβούλιο των μαθητών στα σχολεία και το γεγονός ότι οι φοιτητές συμμετέχουν στις πρυτανικές εκλογές.

Με τα χρόνια έχουν γίνει τόσα πολλά, αλλά για να βελτιωθεί το ευρωπαϊκό πλαίσιο και να έχουν μια πιο ομοιογενή προοπτική, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργήσουν μηχανισμούς συντονισμού μεταξύ τομέων όπως η υγεία, ο αθλητισμός, η εκπαίδευση, οι μεταφορές, ο πολεοδομικός σχεδιασμός σε εθνικό επίπεδο, ο περιφερειακός και τοπικό, προκειμένου να εντοπιστούν κοινοί στόχοι, να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα, καθορισμένες αρμοδιότητες και να υπάρχουν επαρκείς πόροι και αξιολογήσεις. Η προώθηση καινοτόμων και επαρκών πολιτικών μπορούν να χρησιμεύσουν ως παράδειγμα για άλλες χώρες που επί του παρόντος είναι λιγότερο δεσμευμένες να επενδύσουν στην ποιότητα και την ποσότητα της φυσικής αγωγής σε σχολικό επίπεδο.

Η προώθηση της σωματικής δραστηριότητας αποτελεί μορφωτικό έργο του σχολείου. Έχοντας αυτό ως δεδομένο, η ΦΑ επιβάλλεται να ανήκει στις βασικές κολώνες της εκπαιδευτικής πορείας στη σχολική ηλικία. Η σημασία του θέματος ενισχύθηκε σταδιακά με την πάροδο των ετών σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να επιτρέψει στους νέους να είναι σωματικά δραστήριοι κατά τη διάρκεια και μετά τη σχολική ημέρα. Ωστόσο, μόνο η πραγματική αύξηση του αριθμού των υποχρεωτικών ωρών και ο κοινός ορισμός των προτύπων ποιότητας θα μπορούσαν να βελτιώσουν την κατάσταση της ΦΑ, συνειδητοποιώντας και οριστικοποιώντας την εκπαιδευτική δράση του σχολικού κόσμου στο «Παγκόσμιες συστάσεις για τη σωματική δραστηριότητα για την υγεία» συμβολή (WHO, 2010).

3.6. Σχολικός αθλητισμός

Σχολικοί Αγώνες

Οι Σχολικές Αθλητικές Δραστηριότητες θεσμοθετήθηκαν με στόχο να ανταποκριθούν στην διαρκώς αυξανόμενη παγκόσμια απαίτηση για ώθηση και εισαγωγή στην εκπαιδευτική διαδικασία των μαθητών-τριων και γενικότερα της νεανικής κοινότητας, στην εισαγωγή στη διά βίου άσκηση, στην υποστήριξη της ανάπτυξης των δημοκρατικών και ηθικών αξιών, καθώς και στην απόκτηση της ενότητας της κοινωνίας. Οι συμμετέχοντες μαθητές, ισότιμα και ισόνομα, θα αποκτήσουν και θα ενστερνιστούν την αίσθηση του ανήκειν, θα οικειοποιηθούν την αξιοποίηση της διαφορετικότητας, θα μάθουν να αναγνωρίζουν την συνολική αλλά και την ατομική συνεισφορά για την ευόδωση ενός σκοπού, αποκτώντας αυτοεκτίμηση και αυτοσεβασμό, βιώνοντας ταυτόχρονα τη χαρά της συμμετοχής στο παιχνίδι.

Στόχοι

Μέσα από το μάθημα της ΦΑ οι μαθητές θα οικειοποιηθούν πληροφορίες, γνώσεις, δεξιότητες αλλά και ικανότητες που θα εξασκήσουν πρακτικά μέσα από τις Σχολικές Αθλητικές Δραστηριότητες. Πιο αναλυτικά:

- Η πρόσληψη και απόκτηση γνώσεων για κινητικές δεξιότητες και φυσικές ικανότητες μέσα από την εξάσκηση
- Η απόδοση στην πράξη όλων των πληροφοριών που έχουν αποκτήσει για κανονισμούς και τακτική από τα αγωνίσματα και τα αθλήματα, αλλά και εκείνων των πρακτικών που θα τους βοηθήσουν στην αναβάθμιση της υγείας τους
- Η αποδοχή και υποστήριξη αξιών που πλαισιώνουν τα δημοκρατικά ήθη, όπως η δικαιοσύνη, η απόλυτη εντιμότητα της προσωπικότητας, η τιμιότητα, ο σεβασμός, η αποδοχή της διαφορετικότητας κ.α.
- Η προσπάθεια βελτίωσης της αυτοαντίληψης, της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης
- Η προσπάθεια για να διαμορφωθεί η προσωπική ταυτότητα ανάλογα με το φύλλο και την κοινωνική ομάδα
- Η συνεχής πρακτική άσκηση για την απόκτηση της ικανότητας για επικοινωνία καθώς και η βελτίωση για να καθοριστεί η δέσμευση για να επιτευχθεί ένας κοινός ομαδικό στόχος
- Η προσπάθεια να κατανοηθούν οι παράγοντες που εξασφαλίζουν και προσεγγίζουν έναν πιο υγιεινό τρόπο διαβίωσης, καθώς και να αναπτυχθεί η αίσθηση της υπευθυνότητας για την προσωπική αλλά και την συνολική υγεία

- Η δημιουργία αίσθησης της χαράς για συμμετοχή αλλά και για ψυχαγωγία

Οι Πανελλήνιοι Σχολικοί Αγώνες αρχίζουν την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου κάθε σχολικού έτους, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 143571/Γ4/10-09-2014 Υ.Α. Για να οργανωθούν και να διεξαχθούν οι Αγώνες, δημιουργείται κάθε Σεπτέμβριο η Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή Σχολικών Αθλητικών Δραστηριοτήτων (Κ.Ο.Ε.Σ.Α.Δ.), από τον αρμόδιο για θέματα Σχολικού Αθλητισμού Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή της Διεύθυνσης Φυσικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Σε κάθε Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης, συγκροτείται μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου κάθε σχολικού έτους, μετά από πρόταση του Διευθυντή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Οργανωτική Επιτροπή Σχολικών Αθλητικών Δραστηριοτήτων (Ο.Ε.Σ.Α.Δ.), τέως Οργανωτική Επιτροπή Σχολικών Αγώνων (Ο.Ε.Σ.Α.) για την οργάνωση κάθε είδους σχολικών αθλητικών εκδηλώσεων. Ειδικά για τους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, συγκροτούνται αντίστοιχα επτά (7) και δύο (2) Ο.Ε.Σ.Α.Δ., όσες και οι Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας και Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Οι αγώνες που διεξάγονται είναι:

- Ενδοσχολικοί αγώνες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Οι ενδοσχολικοί αγώνες είναι απαραίτητη μαθητική διαδικασία. Μπορούν να συμμετέχει το σύνολο των μαθητών/τριών των σχολείων. Ο προγραμματισμός και η υλοποίηση τους γίνεται σε συνεργασία από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής με τη Διεύθυνση του Σχολείου, καθώς και με τον σύλλογο διδασκόντων.

- «Αγώνες ΑθλοΠΑΙΔΕΙΑΣ» Δημοτικών-Γυμνασίων-Λυκείων

Σε κάθε Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οργανώνονται και πραγματοποιούνται αγώνες, σε Ημερίδες ή Δημερίδες, σε Ομαδικά και Ατομικά Αθλήματα. Για να υλοποιηθούν και να διεξαχθούν οι εν λόγω αγώνες, αρμόδιοι είναι οι κατά τόπους Ο.Ε.Σ.Α.Δ. και οι Ομάδες Φυσικής Αγωγής των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οι οποίες θα συνεργάζονται με την Τοπική ή /και την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση ή /και άλλους θεσμικούς φορείς.

Ως ημερομηνίες διεξαγωγής προτείνονται:

- τους μήνες Οκτώβριο, Νοέμβριο και Δεκέμβριο
- τους μήνες Φεβρουάριο, Μάρτιο
- την περίοδο πριν ή μετά το Πάσχα

Κάθε σχολικό έτος δύναται να θεσπίζεται από την Κ.Ο.Ε.Σ.Α.Δ. μια κοινή, κεντρική «Θεματική Κατεύθυνση» για τους «Αγώνες ΑθλοΠΑΙΔΕΙΑΣ» για όλες τις διοργανώσεις της Χώρας.

➤ «Αγώνες ΑθλοΠΑΙΔΕΙΑΣ» ΑμΕΑ

Σε κάθε Διεύθυνση Εκπαίδευσης οργανώνονται και πραγματοποιούνται αγώνες ενώ αρμόδιες για την διοργάνωση τους, είναι οι κατά τόπους Ο.Ε.Σ.Α.Δ. και οι Ομάδες Φυσικής Αγωγής των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οι οποίες δύνανται να συνεργάζονται με την Τοπική ή/και την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση, την οικεία Ομοσπονδία ή/και άλλους θεσμικούς φορείς. Οι αγώνες έχουν στόχο την Κατανόηση της Διαφορετικότητας και την Κατάρτιση Στερεοτύπων. Οι Ο.Ε.Σ.Α.Δ. δύνανται να προκηρύσσουν αγώνες για μαθητές/μαθήτριες ΑμΕΑ σε αμιγή αθλήματα για ΑμΕΑ ή σε ενταξιακές μικτές διοργανώσεις με τη συνδρομή της Διεύθυνσης Φυσικής Αγωγής του ΥΠ.Π.Ε.Θ. η οποία έχει στενή συνεργασία με θεσμικούς αθλητικούς φορείς ΑμΕΑ (Ελληνική Παραολυμπιακή Επιτροπή, κ.α.) και τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Επίσης, η χώρα μας έχει την δυνατότητα να λαμβάνει μέρος σε αγώνες όπου συμμετέχουν και άλλες χώρες, να την εκπροσωπούν ομάδες σχολείων, αλλά και μαθητές/τριες σε ομαδικά και ατομικά αθλήματα, οι οποίοι έχουν νίκες στους Πανελλήνιους Σχολικούς Αγώνες, σε Παγκόσμιους Σχολικούς Αγώνες, καθώς και σε αθλητικούς αγώνες με τη συμμετοχή και άλλων κρατών ύστερα από εισήγηση της Κ.Ο.Ε.Σ.Α.Δ. και απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού Παιδείας.

Κάθε σχολικό έτος, διεξάγονται οι Πανελλήνιοι αγώνες Λυκείων Ελλάδας και Κύπρου στα ακόλουθα ομαδικά αθλήματα: 1. Καλαθοσφαίριση (μαθητών/τριών), 2. Πετοσφαίριση (μαθητών/τριών), 3. Χειροσφαίριση (μαθητών/τριών), 4. Ποδόσφαιρο (μαθητών/τριών) όπως και για τα ατομικά αθλήματα που μπορούν να λάβουν μέρος μαθητές και μαθήτριες Λυκείου είναι: α) Κλασικός Αθλητισμός και β) άλλα Ολυμπιακά Αθλήματα.

Η χώρα μας, ως μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Σχολικού Αθλητισμού (I.S.F.), δύνανται να μετέχει σε αγώνες που διοργανώνονται από την ως άνω Ομοσπονδία σε αθλήματα που έχουν διοργανωθεί Πανελλήνιοι Σχολικοί Αγώνες, μετά από εισήγηση της Κ.Ο.Ε.Σ.Α.Δ. και απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, σε ομαδικά αθλήματα, κλασικό αθλητισμό και κολύμβηση.

Ο Σχολικός αθλητισμός και η Φυσική αγωγή στα σχολεία

Με την υπ' αριθμόν 143571/Γ4 της 10/09/2014, αποφασίστηκε να θεσμοθετηθεί η Πανελλήνια Ημέρα Σχολικού Αθλητισμού κάθε πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου κάθε σχολικού έτους και θα υπάρχει σύνδεση με κάποιο μαθησιακό/συμπεριφορικό πεδίο, που θα το πραγματοποιούν διαδραστικά οι μαθητές διαμέσου του Σχολικού Αθλητισμού. Η ίδια ημέρα θα αποτελεί και την έναρξη των Σχολικών Αγώνων (Αγώνες «ΑθλοΠΑΙΔΕΙΑΣ» και Πανελλήνια Πρωταθλήματα Λυκείων Ελλάδας & Κύπρου) στις οποίες αναφερθήκαμε εκτενώς σε προηγούμενο κεφάλαιο. Την Πανελλήνια Ημέρα Σχολικού Αθλητισμού, σε όλα τα σχολεία της επικράτειας (Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκεια) θα διεξαχθούν εσωτερικοί Αγώνες ΑθλοΠΑΙΔΕΙΑΣ, σε άθλημα ή αθλήματα που θα επιλέξει ο Σύλλογος Διδασκόντων ύστερα

από εισήγηση των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής του σχολείου, με τη σχετική μέριμνα για τις διαφορετικές βαθμίδες εκπαίδευσης. Στόχος των σχολικών αγώνων «ΑθλοΠΑΙΔΕΙΑΣ» στα Δημοτικά σχολεία, στα Γυμνάσια και στα Λύκεια της χώρας είναι οι μαθητές/τριες που θα λαμβάνουν μέρος, να γίνονται δέκτες της ευρύτερης Παιδείας, αλλά και μέτοχοι των ιδανικών που προάγει και προσφέρει απλόχερα ο Αθλητισμός, με την άμιλλα με τη συμμετοχή, του αγωνίσματος, την προσπάθεια, τον υγιή συναγωνισμό αλλά και της προσωπικής υπέρβασης.

Ο σχολικός αθλητισμός είναι αναπόσπαστο κομμάτι του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής καθώς συνδέονται με την εκπαιδευτική διαδικασία και δημιουργούν τις προϋποθέσεις αλλά και τα κίνητρα της ενασχόλησης με τον αθλητισμό αλλά και της δημιουργίας της βάσης για την επίτευξη του απώτερου στόχου του μαθήματος: της ενεργούς ενασχόλησης των μαθητών με τον αθλητισμό αλλά και της δημιουργίας των συνθηκών ώστε να επιτευχθεί η δια βίου άσκηση. Ο σχολικός αθλητισμός προσφέρει γνώσεις, εμπειρίες, αναμνήσεις, συγκινήσεις στους μαθητές αλλά ταυτόχρονα δημιουργεί και προάγει αξίες όπως η συνεργασία, η άμιλλα, η αλληλεγγύη, το ομαδικό πνεύμα. Ενισχύει την αυτοπεποίθηση, την αγωνιστικότητα αλλά ταυτόχρονα ενισχύει την κοινωνικοποίηση των μαθητών.

Παρά το κάλεσμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ενίσχυση της Φυσικής Αγωγής στις δύο πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης, δίνοντας περισσότερες ώρες ανά εβδομάδα στο μάθημα καθώς και στην περεταίρω ενίσχυση των πολιτικών που αφορούν τη ΦΑ (2007/2086 INI), η χώρα μας δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται σε αυτό. Τα τελευταία χρόνια με κύρια δικαιολογία την οικονομική κρίση, οι προσλήψεις ΚΦΑ μειώθηκαν σε σχέση με τις ανάγκες της Εκπαίδευσης. Η απαξίωση και ουσιαστικά κατάργηση του θεσμού των αθλητικών σχολείων (ΤΑΔ-ΕΤΑΔ) η ανάθεση διδασκαλίας του μαθήματος σε άλλες ειδικότητες (δασκάλους), αλλά και η γενικότερη αντιμετώπιση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής ως δευτερεύων μάθημα, είναι μερικά μόνο από τα αίτια υποβάθμισης της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο.

Η κατανόηση από μέρος της πολιτείας της σημαντικότητας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής, οι ευεργετικές επιδράσεις του στην ανάπτυξη των μαθητών, στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους, στην αντιμετώπιση εννοιών όπως ο «σχολικός εκφοβισμός», καθώς και στην καλλιέργεια της διά βίου άσκησης μέσω του μαθήματος, θα επιφέρει την εδραίωση και παγίωση της Φυσικής Αγωγής στην σχολική κοινότητα ως πρωτεύουσας σημασίας μάθημα, αλλά και στην κοινωνία γενικότερα.

Ο σχολικός αθλητισμός και κατ' επέκταση το μάθημα της Φυσικής Αγωγής, θα πρέπει να ενισχυθεί ως διαδικασία, τόσο με την συμβολή της πολιτείας, όσο και με τη συμβολή και την επίδειξη περισσότερης σημασίας και διάθεσης από μέρος των καθηγητών Φυσικής Αγωγής, τους εκπαιδευτικούς, τους συλλόγους διδασκόντων, τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, αλλά και από τους γονείς. Έτσι οι μαθητές θα αναγνωρίσουν και θα κατανοήσουν το μέγεθος της αξίας του αθλητισμού ώστε να επιτευχθεί ο απώτερος στόχος της διά βίου άσκησης, για την καλύτερη υγεία των μελών της μελλοντικής μας κοινωνίας.

3.7. Αναφορά στις δραστηριότητες των Συλλόγων γονέων

Τα Ολοήμερα Σχολεία των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης πέρα την Ελλάδα, λειτουργούν από την αρχή της δεκαετίας του 1950. Στην Ελλάδα το ωράριο διευρύνεται αρχικά προς τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1980 με πρωτοβουλία του Συλλόγου γονέων και κηδεμόνων και αυτό σε κατά τόπους σχολικές μονάδες. Οι κινητοποιήσεις των εργαζόμενων γονέων της εποχής έφεραν τη δημιουργία των Τμημάτων Δημιουργικής Απασχόλησης.

Για την εφαρμογή των προγραμμάτων ο Σύλλογος προσλάμβανε δάσκαλο, γυμναστή, εκπαιδευτή για την απασχόληση των παιδιών από τη λήξη των μαθημάτων μέχρι το πέρας της εργασίας των γονέων τους. Το 1994, το ΥΠ.Ε.Π.Θ. εγκαινίασε δοκιμαστικά το συγκεκριμένο πρόγραμμα στο επίσημο πρόγραμμα κάποιων σχολείων και διαρκούσε μέχρι τις 16:30. Στη συνέχεια, αξιοποιώντας τα παιδαγωγικά συμπεράσματα που προέκυψαν, η λεγόμενη «εγκύκλιος Σουφλιά» καθιέρωσε τη Δημιουργική Απασχόληση προκειμένου «να αντιμετωπιστούν από το σχολείο σε συνεργασία και με την οικογένεια οι ειδικές εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες των μαθητών των οποίων οι γονείς εργάζονται».

Το πρόγραμμα του Ολοήμερου Σχολείου περιλαμβάνει πρόγραμμα φύλαξης και απασχόλησης των μαθητών, καθώς και υποστηρικτική βοήθεια με αθλήματα που βοηθούν στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των μαθητών τόσο σωματικών όσο και κινητικών, διατηρώντας και εξασφαλίζοντας την ευεξία και την υγεία και προωθώντας την ανάπτυξη ψυχικών, κοινωνικών και ηθικών αρετών των μαθητών.

Συνεπώς, με την εκμάθηση όλων αυτών των δωρεάν δραστηριοτήτων που παρέχουν οι Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων του εκάστοτε σχολείου, τα ατομικά και ομαδικά αθλήματα επιτυγχάνουν σημαντική αύξηση της σωματικής δραστηριότητας στους χώρους του σχολείου, εκτός ωραρίου λειτουργίας (Τάμπαλης, 2011).

Εντούτοις, όπως υποστηρίζεται από τους γονείς, η επιμόρφωση και ο ψυχαγωγικός σκοπός του διευρυμένου ωραρίου δεν επιτυγχάνεται. Σαν αποτέλεσμα οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων προσπαθούν να προσφέρουν στα παιδιά «αυτά που θα έπρεπε να τους παρέχονται στο πλαίσιο της δημόσιας εκπαίδευσης». Μιας και σχετική βιβλιογραφία στην Ελλάδα δεν υπάρχει για αυτό το ρόλο του Συλλόγου στο σχολείο, μπορούμε να μιλήσουμε αποκλειστικά με εμπειρικά μέσα. Μέχρι σήμερα η αρωγή του εκάστοτε Συλλόγου στην ελληνική επικράτεια και σύμφωνα με τα εμπειρικά δεδομένα είναι πολύπλευρη. Σε πολλές περιπτώσεις οργανώνει απογευματινά μαθήματα τις καθημερινές και τα Σαββατοκύριακα, για δραστηριότητες των παιδιών πέρα από το σχολικό ωράριο, που πραγματοποιούνται όμως στους χώρους του σχολείου, όπως είναι το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ, η τοξοβολία, το σκάκι, ο χορός κ.α.

Οι διαδικασίες αυτές, που παρεμπιπτόντως είναι έννομες και πραγματοποιούνται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση με τη νομική κάλυψη του υπουργείου, χαρακτηρίζονται από εκπαιδευτικούς και γονείς ως μία τύπου παραπαιδεία. Σύμφωνα με την εγκύκλιο Δ4/804/16-12-1997 οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων (όπως και οι φορείς της τοπικής και νομαρχιακής αυτοδιοίκησης) δικαιούνται να αιτούνται σχολικούς χώρους για τα προαναφερθέντα προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης. Όπως χαρακτηριστικά γίνεται αναφορά στην

εγκύκλιο «Όσον αφορά τους συλλόγους, εφόσον επιθυμούν να εφαρμόσουν πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης με δική τους ευθύνη –οικονομική και νομική- μπορούν να υποβάλλουν σχετική αίτηση στη Σχολική Επιτροπή με το πρόγραμμα που προτίθενται να εφαρμόσουν». Μετά από έλεγχο του αρμόδιου σχολικού συμβούλου και από τη στιγμή που η αίτηση πληροί τις προϋποθέσεις η σχολική επιτροπή (γονείς, εκπρόσωποι του δήμου και διευθυντής) την εγκρίνει.

Με αυτό τον τρόπο μάλιστα επιτρέπεται ουσιαστικά «να γίνεται το δημόσιο σχολείο χώρος άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας και μάλιστα από άτομα των οποίων η επιστημονική και παιδαγωγική κατάρτιση τίθεται υπό αμφισβήτηση». Όπως παρατηρεί από μέλη της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ) «Δεν προκηρύσσονται διαγωνισμοί για τις θέσεις αυτές ούτε τηρείται επετηρίδα ή κάποιος κατάλογος με τους υποψηφίους εκπαιδευτικούς, κοινώς δηλαδή η πρόσληψη δεν γίνεται με ιδιαίτερα διαφανείς διαδικασίες. Ελάχιστοι είναι οι σύλλογοι γονέων που προσλαμβάνουν για αυτές τις δραστηριότητες παιδαγωγούς με βάση την επετηρίδα του υπουργείου Παιδείας ή έστω με κριτήριο την κατοχή πανεπιστημιακού τίτλου από κάποιο τμήμα παιδαγωγικής σχολής».

Ακόμα ένα πρόγραμμα που εμπνεύστηκε από τη δράση των Συλλόγων γονέων και κηδεμόνων είναι τα «Ανοιχτά Σχολεία». Ένα πρόγραμμα που εφαρμόζεται στην Αθήνα, παρέχει τη δυνατότητα της προσέλευσης και ενθαρρύνει τα παιδιά της γειτονίας να κοινωνικοποιούνται στους χώρους του σχολείου. Κατ' αυτό τον τρόπο τα παιδιά, όντας σε ένα οικείο περιβάλλον, μαθαίνουν να βλέπουν το σχολείο αλλιώς, ενώ χρησιμοποιούν το προαύλιο του σχολείου για να αθληθούν. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, που ξεκίνησε πιλοτικά τη σχολική χρονιά 2015-2016, πλέον υλοποιείται με αποκλειστικό δωρητή το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος.

Συνολικά, ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων προβαίνει σε αξιόλογες προσπάθειες. Οι γονείς ψάχνουν τρόπους και μέσα για να ανταποκριθούν στις επιμορφωτικές απαιτήσεις των παιδιών τους και τις ελλείψεις των εκπαιδευτικών στα δημόσια σχολεία. Για την εύρυθμη λειτουργία του προγράμματος κρίνεται απαραίτητη τόσο η συμμετοχή των γονέων, με τον υπερβάλλοντα ζήλο που επιδεικνύουν, όσο και εκείνη των σχολικών συμβούλων και των διευθυντών. Παράγοντες που θα βελτιώσουν τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών εκτός ωραρίου και θα περιορίσουν τον εκφυλισμό της όλης προσπάθειας.

3.8. Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Σχολικού Αθλητισμού και Παγκόσμια Ημέρα Αθλητισμού

Κάθε χρόνο, με Πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Κομισιόν), μία εβδομάδα είναι αφιερωμένη στα σπορ και στην άθληση στις 28 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως στόχο έχει την αύξηση της συμμετοχής στη ΦΔ και στον αθλητισμό, αλλά και τη δημιουργία βιώματος και αποδοχής ενός πιο υγιούς τρόπου ζωής.

Θεσμοθετήθηκε το 2015, μιας και διαπιστώθηκαν ότι σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπήρχε ανεπαρκής διάθεση εκγύμνασης και αθλητικής κινητοποίησης στα νεανικές

ηλικίες. Είναι αδιαμφισβήτητα, μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για δημιουργία οργανωμένης και συλλογικής συμμετοχής μαθητών/τριών, γονέων και κηδεμόνων, αλλά και της εκπαιδευτικής κοινότητας για την υιοθέτηση και εισαγωγή σε έναν διαφορετικό τρόπο ζωής, με στόχο και γνώμονα την καλύτερη υγεία η οποία συμβάλλει ταυτόχρονα και στην ενίσχυση των σχολικών επιδόσεων.

Σύμφωνα με την 113330/Δ5 της 19 Σεπτεμβρίου 2022 με θέμα: «9^η Πανελλήνια Ημέρα Σχολικού Αθλητισμού - Ευρωπαϊκή Ημέρα Σχολικού Αθλητισμού 2022», η σχολική κοινότητα έχει ως στόχο, με όχημα της αθλητικές δράσεις και δραστηριότητες, να αναβαθμιστεί η ΦΑ, για να ωφεληθούν όλοι οι μαθητές/τριες. Για την επίτευξή τους, ενδεικτικά αναφέρονται διάφορες δράσεις και δραστηριότητες όπως: περπάτημα ή τρέξιμο, «πράσινες» αθλητικές δραστηριότητες εντάσσοντας διάφορα περιβαλλοντικά στοιχεία, διοργάνωση εσωτερικών πρωταθλημάτων ή/και αγώνων σκυταλοδρομίας, να δημιουργηθούν διαδρομές με εμπόδια, επισκέψεις σε αθλητικά κέντρα ή άλλους χώρους άθλησης όπου θα διασφαλίζεται η ασφάλεια, οργανωμένες κοινές αθλητικές δράσεις σε συνεργασία με όμορες σχολικές μονάδες ή ανταλλαγή βέλτιστων αθλητικών πρακτικών/δραστηριοτήτων με άλλες σχολικές μονάδες στο εσωτερικό της χώρας μας ή/και στο εξωτερικό, κ.ά.

Με γνώμονα την εμβέλεια, την απήχηση καθώς και τις αξίες που προάγει ο αθλητισμός αποφασίστηκε η 6^η Απριλίου να οριστεί ως η Παγκόσμια Ημέρα Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη (IDS DP) από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

3.9. Η Φυσική Αγωγή και η Διά Βίου άσκηση

Σε πολλές χώρες, το πρόγραμμα σπουδών σχολικής φυσικής αγωγής, εστιάζει στη δια βίου μάθηση των σωματικά ενεργών τρόπων ζωής. Μια κοινή υπόθεση είναι ότι το να είσαι δραστήριος κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας και να έχεις μια σφαιρική ικανότητα κίνησης και θεμελιώδεις κινητικές δεξιότητες μπορεί να οδηγήσει σε δια βίου και διατηρημένο ενδιαφέρον για την άσκηση (Tidén, A., Brun Sundblad, G., & Lundvall, S., 2021). Με τον όρο Άσκηση εννοείται η ΦΔ του ανθρώπου αλλά και η κίνηση του σώματος του ανθρώπου με τη συμμετοχή μεγάλων μυϊκών ομάδων. Βασική επιδίωξη της άσκησης είναι η βελτίωση της υγείας και της φυσικής κατάστασής του. Αντιθέτως, με τον όρο αθλητισμό, εννοούμε τη ΦΔ που δομείται αυστηρά, με κανόνες, λειτουργώντας σε συνθήκες υψηλού ανταγωνισμού, με εξειδίκευση, με απώτερο στόχο και σκοπό την κατάκτηση της μέγιστης απόδοσης (Βιβλίο Φυσικής Αγωγής για γυμνάσιο).

Τα οφέλη για την υγεία της φυσικής δραστηριότητας και της άσκησης είναι αδιαμφισβήτητα. Σχεδόν όλοι μπορούν να επωφεληθούν από το να γίνουν πιο σωματικά δραστήριοι (ή σε καλή κατάσταση). Η τακτική άσκηση είναι ένα αποτελεσματικό πρωτογενές και δευτερογενές προληπτικό μέτρο για περισσότερες από 25 χρόνιες παθήσεις (συμπεριλαμβανομένων των καρδιαγγειακών ασθενειών) και της πρόωρης θνησιμότητας. Ο Π.Ο.Υ., αναφέρει ότι η τέταρτη κύρια αιτία που ενέχει κίνδυνο για τους θανάτους σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία ευθύνεται για περίπου 3,2 εκατομμύρια ανθρώπινες απώλειες

ετησίως, είναι η σωματική αδράνεια (Warburton D.E., Bredin S.S., 2016). Η σωματική δραστηριότητα και η άσκηση είναι σημαντικές για την πρόληψη και τη διαχείριση πολλών χρόνιων ασθενειών, συμπεριλαμβανομένης της παχυσαρκίας, των καρδιαγγειακών παθήσεων, του διαβήτη τύπου 2 και του καρκίνου. Ο Π.Ο.Υ. συνιστά στους ενήλικες να εκτελούν τουλάχιστον 150 λεπτά μέτριας έως έντονης φυσικής δραστηριότητας την εβδομάδα για βέλτιστη υγεία, με όσους δεν πληρούν αυτές τις οδηγίες να ταξινομούνται ως «σωματικά ανενεργοί» (O’Gorman, P., Monaghan, A., McGrath, M., Naimimohasses, S., Gormley, J., & Norris, S., 2021).

Μέσω των σχολικών προγραμμάτων και κυρίως με τη διδασκαλία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής, οι νέοι μαθητές θα μπορούσαν να γίνουν αποδέκτες των ευεργετικών επιδράσεων του μαθήματος. Θα μπορούσαν να είναι πιο αποτελεσματικές οι στρατηγικές της πολιτείας, καθώς θα επιτυγχάνονταν ο στόχος της μείωσης της επιβάρυνσης της δημόσιας υγείας από χρόνιες ασθένειες οι οποίες σχετίζονται με τον καθιστικό τρόπο ζωής που επικρατεί στη σύγχρονη κοινωνία. Τα προγράμματα αυτά θα μπορούσαν να μυήσουν τους νέους τη γνώση, την αυτοπεποίθηση, την διάθεση για άσκηση και κυρίως την αγάπη για τον αθλητισμό. Με τον τρόπο αυτό, η άσκηση και η δραστηριότητα θα εισέρχονταν στην καθημερινότητα των νέων και θα επιτυγχάνονταν έτσι η επικράτηση της τάσης για διά βίου άσκηση στην ενήλικη ζωή του γενικού πληθυσμού. Συγκεκριμένες μορφές σωματικής δραστηριότητας και άσκησης στις οποίες μπορεί να συμμετέχουν οι νέοι περιλαμβάνουν περπάτημα, ποδήλατο, ενεργό παιχνίδι (δηλαδή μη δομημένη σωματική δραστηριότητα), συμμετοχή σε οργανωμένα αθλήματα, χορό, ενεργές δουλειές του σπιτιού και εργασία με σωματικές απαιτήσεις. Οι χώροι ή τα περιβάλλοντα στα οποία οι νέοι μπορούν να συμμετέχουν σε σωματική δραστηριότητα και άσκηση περιλαμβάνουν το σπίτι, το σχολείο, τις παιδικές χαρές, τα δημόσια πάρκα και τα κέντρα αναψυχής, τους ιδιωτικούς συλλόγους και τις αθλητικές εγκαταστάσεις, τα μονοπάτια ποδηλασίας και τρεξίματος, τις θερινές κατασκηνώσεις, τα κέντρα χορού και τις θρησκευτικές εγκαταστάσεις (Baranowski, T., Bar-Or, O., Blair, S., Corbin, C., Dowda, M., Freedson, P., & Ward, D., 1997).

Στη χώρα μας, τη γενική εποπτεία και αρμοδιότητα για την οργάνωση, υλοποίηση, παρακολούθηση και υποστήριξη σε θέματα Προγραμμάτων Άθλησης για Όλους και Αναπτυξιακού Αθλητισμού σε Πανελλήνιο επίπεδο, έχει η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού του Υπουργείου Αθλητισμού και Πολιτισμού. Η διάδοση και προώθηση της δια βίου άθλησης και υγιούς διατροφής, είναι ένας από τους βασικούς υπηρεσιακούς στόχους της Γ.Γ.Α. και για αυτόν τον σκοπό, υλοποιεί προγράμματα όπως η «Άθληση για όλους» (Γ.Γ.Α., Σκοπός της Υπηρεσίας).

Η δια βίου άσκηση αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι και ανάγκη της βελτίωσης της υγείας των μελών του σύγχρονου κόσμου. Η καθιστική ζωή, το άγχος, η διατροφή είναι μερικά μόνο από τα αίτια που επιβαρύνουν την υγεία του πληθυσμού. Ο αθλητισμός και η ΦΑ μπορούν να συνεισφέρουν, να βοηθήσουν, αλλά και να εμψυχήσουν στους ανθρώπους τη διάθεση για δραστηριότητα και άσκηση διά βίου. Η συμμετοχή του σχολείου, των γονέων σε αυτό το κομμάτι είναι απαραίτητη. Η πολιτεία θα πρέπει να έχει πιο ενεργό ρόλο, ενισχύοντας τις όποιες πολιτικές υπάρχουν με προγράμματα προαγωγής της υγείας μέσω του αθλητισμού και της δια βίου άσκησης, χορηγίες, ενισχύοντας το εκπαιδευτικό προσωπικό με καθηγητές

Φυσικής Αγωγής οι οποίοι θα συμβάλλουν με τις γνώσεις τους στην ενίσχυση της δημόσιας υγείας. Ολοκληρώνοντας, οι πολίτες σε ατομικό αλλά και συλλογικό επίπεδο, θα πρέπει να ψάξουν να βρουν δραστηριότητες που θα τους είναι ευχάριστες και θα τους ωθούν στην υιοθέτηση ενός πιο αθλητικού τρόπου ζωής, εντάσσοντάς τες στην καθημερινότητά τους. Έτσι η δια βίου άσκηση θα αποτελεί κομμάτι της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου, η οποία θα επιφέρει οφέλη και στη δημόσια υγεία.

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία

4.1. Σκοπός της Έρευνας & Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η αποτίμηση και καταγραφή του βαρόμετρου ικανοποίησης των γονέων από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο. Αναλυτικότερα, διερευνήθηκε και αναδείχτηκε η γνώση του περιεχομένου του μαθήματος από τους γονείς, καθώς και η γνώμη και η άποψη τους ως προς τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος, σε σχέση με την υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων, ως προς το ανθρώπινο δυναμικό, ως προς τις επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες και τέλος, η συνολική τους ικανοποίηση από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής.

Τα ερευνητικά ερωτήματα στο οποία επικεντρώθηκε η έρευνα είναι τα εξής:

1. Η ικανοποίηση των γονέων από την παρεχόμενη εκπαίδευση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής
2. Η γνώση των γονέων του περιεχομένου του εκπαιδευτικού προγράμματος
3. Η σχέση γονέων-εκπαιδευτικών (ανατροφοδότηση, επιρροή, επικοινωνία)
4. Σχολικός αθλητισμός: κίνητρα, προσδοκίες, γνώμες και βαθμός ικανοποίησης από τον τρόπο διεξαγωγής.
5. Δείκτης ικανοποίησης γονέων από τη διδασκαλία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (υλικοτεχνική υποδομή, εγκαταστάσεις, επάρκεια διδασκαλίας)

Οι ερευνητικές υποθέσεις που εξετάζονται ακολούθως είναι οι εξής:

1. Η συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής με την τάξη που φοιτούν το/τα παιδί/ά σας
2. Εγκαταστάσεις του σχολείου με τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών
3. Ο τρόπος διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής με τις αθλητικές υποδομές του σχολείου

4. Η κοινωνικοποίηση με τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες
5. Η ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό με τη συμμετοχή σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες
6. Τύπος Σχολείου με τις υποστηρικτικές υποδομές του (φαρμακείο, ιατρείο)
7. Συμπλήρωση από (πατέρα/μητέρα/κηδεμόνα) με την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής
8. Μορφωτικό επίπεδο με συνολική ικανοποίηση από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής

4.2. Μεθοδολογική προσέγγιση

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με δομημένο ερωτηματολόγιο πεντάβαθμης κλίμακας, αποτελούμενο από ερωτήσεις κλειστού τύπου και αναλύθηκε με τη μέθοδο της ποσοτικής μεθοδολογίας. Για την επίτευξη της ανάλυσης διενεργήθηκε η στατιστική ανάλυση τους μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS.

Η προσέγγιση της έρευνας θεωρείται ότι μπορεί να αναδείξει τη γνώμη, τις γνώσεις αλλά και τον βαθμό ικανοποίησης των γονέων αναφορικά με το μάθημα της ΦΑ στο δημοτικό σχολείο. Επιπροσθέτως θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο που θα συνεισφέρει στη βελτίωση των συνθηκών αλλά και της εύρυθμης λειτουργίας τόσο της εκπαιδευτικής μονάδας όσο και του Δημοτικού σχολείου γενικότερα.

4.3. Ταυτότητα Έρευνας

Ένα από τα πιο σημαντικά σημεία της έρευνας, όπου αναλύεται ενδελεχώς η συμπεριφορά και διάθεση ως προς τα ερευνητικά ερωτήματα, είναι η κατηγοριοποίηση των κριτηρίων ικανοποίησης. Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η εκτίμηση του επιπέδου ικανοποίησης των γονέων του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο, ώστε να μελετηθούν και να αναλυθούν τα κριτήρια ικανοποίησης, με απώτερο στόχο και σκοπό την μελλοντική βελτίωσή τους. Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση (Graham, 2008), αλλά και από τις απαντήσεις που δόθηκαν στο Ερωτηματολόγιο που κλήθηκαν να απαντήσουν οι γονείς, αντικατοπτρίζεται ευκρινώς και με σαφήνεια η ικανοποίησή τους ως προς τη διδασκαλία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο.

Τα κριτήρια ικανοποίησης καταγράφονται με ακρίβεια και απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 4.1: Αναλυτικές συχνότητες απαντήσεων εξοικείωσης και ικανοποίησης των γονέων με το μάθημα της Φυσικής Αγωγής						
Κριτήριο	Υποκριτήριο	Γνωρίζατε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει				
		ΝΑΙ	ΟΧΙ			
Γενικές Ερωτήσεις	Παιχνίδια: ομαδικά, ατομικά	91,2%	8,8%			
	Μύηση στις αθλοπαιδιές	90,9%	8,8%			
	Κολύμβηση	36,4%	63,3%			
	Μουσικοκινητική Αγωγή-Χοροί/Παραδοσιακοί Χοροί	72,1%	27%			
	Ψυχοκινητική Αγωγή	40,8%	58,7%			
	Γυμναστική-Ενόργανη γυμναστική	60,7%	38,4%			
	Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες & спор υγείας και αναψυχής	56,3%	43,1%			
	Γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα & αθλήματα ΑμΕΑ	27,6%	71,8%			
	Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης-ΕΥΖΗΝ	30,2%	69,5%			
Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών	71%	27,6%				
Κριτήριο	Υποκριτήριο	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πολύ
Γενικές Ερωτήσεις	Σημαντικό για την εκπαίδευση του παιδιού σας	0,3%	0,6%	3,2%	23,5%	71,8%
	Βελτιώνει τον συναγωνισμό και την άμιλλα	0,6%	2,1%	3,2%	32,8%	60,7%
	Συμμετοχή σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες	2,6%	5,6%	9,1%	44,6%	37,2%
Διεξαγωγής του Μαθήματος	Συχνότητα	5,9%	14,1%	41,6%	28,7%	9,1%
	Διάρκεια	4,7%	12,9%	41,9%	32,8%	6,7%
	Περιεχόμενο	7,0%	12,3%	38,7%	31,7%	9,7%
	Κοινωνικοποίηση του παιδιού	2,1%	6,7%	22,3%	45,7%	22,6%
	Συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής	7,9%	14,7%	38,4%	28,7%	9,7%
Υλικοτεχνική Υποδομή	Αθλητικούς χώρους του σχολείου	21,1%	28,4%	32,0%	13,5%	4,1%
	Αθλητικό υλικό του σχολείου	13,8%	33,1%	32,3%	15,8%	3,8%
	Εγκαταστάσεις του σχολείου	17,6%	28,2%	32,0%	16,4%	4,7%
	Υποστηρικτικές υποδομές	15,8%	29,9%	30,2%	16,7%	5,9%
	Συνολικά από τις αθλητικές υποδομές	17,0%	34,9%	29,3%	14,4%	3,5%
Ανθρώπινο Δυναμικό	Γνωστική επάρκεια	3,2%	12,9%	27,0%	39,6%	16,4%
	Ενθάρρυνση-Παρότρυνση	5,9%	13,2%	25,5%	37,2%	17,3%
	Επικοινωνία	7,6%	16,7%	24,9%	33,1%	17,0%
	Μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών	3,8%	12,3%	24,9%	40,8%	17,0%
	Συμβουλές για τη σωστή ανάπτυξη	17,6%	17,0%	29,6%	22,6%	12,0%
	Συνολικά από τους ΚΦΑ	4,4%	15,5%	29,3%	35,5%	14,1%
Επιπρόσθετες Αθλητικές Δραστηριότητες	Συμμετοχή στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες	5,0%	12,9%	26,7%	35,8%	17,9%
	Διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων μέσα στο σχολείο	15,5%	21,1%	35,2%	18,5%	8,8%
	Υποστηρικτικές υπηρεσίες	19,1%	25,8%	32,0%	16,1%	5,9%
	Συνολικά από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες	12,0%	20,2%	33,4%	23,8%	9,4%
Συνολική ικανοποίηση από ΦΑ		4,1%	14,4%	43,1%	28,7%	9,1%

Πίνακας 4.1: Αναλυτικές συχνότητες απαντήσεων εξοικείωσης και ικανοποίησης των γονέων με το μάθημα της Φυσικής Αγωγής

Σύμφωνα με τον πίνακα, τα επιμέρους χαρακτηριστικά ικανοποίησης που συνθέτουν την ολική ικανοποίηση είναι τα ακόλουθα:

- Ικανοποίηση ως προς τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος Φυσικής Αγωγής
- Ικανοποίηση από Υλικοτεχνική Υποδομή
- Ικανοποίηση από το ανθρώπινο δυναμικό
- Ικανοποίηση από επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες
- Συνολική ικανοποίηση

Καθεμιά από τις πέντε (5) βασικές αυτές διαστάσεις (κριτήρια) ικανοποίησης συναποτελείται από ένα (1) έως έξι (6) λεπτομερέστερες διαστάσεις (υποκριτήρια) ικανοποίησης ως κατωτέρω:

1. Ικανοποίηση ως προς τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος Φυσικής Αγωγής:

Εκτιμάται το επίπεδο ικανοποίησης των γονέων από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Πιο αναλυτικά από τη συχνότητα, τη διάρκεια, το περιεχόμενο, το βαθμό κοινωνικοποίησης που επιτυγχάνεται μέσω του μαθήματος της Φυσικής αγωγής και τέλος από τη συνολική ικανοποίηση ως προς τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος.

2. Ικανοποίηση από Υλικοτεχνική Υποδομή:

Αποτυπώνεται ο βαθμός ικανοποίησης των γονέων από την υλικοτεχνική υποδομή των σχολικών μονάδων (δημόσιων και ιδιωτικών) που αφορά τη σωστή και εύρυθμη διεξαγωγή του μαθήματος. Πιο συγκεκριμένα, για τους αθλητικούς χώρους του σχολείου, για το αθλητικό υλικό του σχολείου (μπάλες, όργανα γυμναστικής κλπ.), για τις εγκαταστάσεις του σχολείου, για τις υποστηρικτικές υποδομές του σχολείου (φαρμακείο, ιατρείο), καθώς και συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου.

3. Ικανοποίηση από το ανθρώπινο δυναμικό:

Απεικονίζεται το ποσοστό ικανοποίησης των γονέων ως το ανθρώπινο δυναμικό. Πιο συγκεκριμένα, από τη γνωστική επάρκεια του καθηγητή Φυσικής Αγωγής, από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά ώστε να ασχοληθούν με τον αθλητισμό, από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής, από τις συμβουλές που δίνονται στους γονείς από τον καθηγητή της Φυσικής Αγωγής για τη σωστή ανάπτυξη του παιδιού, καθώς και η συνολική ικανοποίηση τους από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής.

4. Ικανοποίηση από επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες:

Φανερόνεται ο βαθμός ικανοποίησης των γονέων ως προς τις επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες. Αναλυτικότερα, η ικανοποίηση από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες, τη διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων μέσα στο σχολείο, τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο, διατροφολόγο, από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες συνολικά.

5. Συνολική ικανοποίηση:

Καταγράφεται η συνολική ικανοποίηση των γονέων γενικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο ελληνικό Δημοτικό σχολείο.

4.4. Ερωτηματολόγιο έρευνας

Θα πρέπει να διευκρινιστεί και να καταστεί σαφές, ότι το ερωτηματολόγιο ήταν εξειδικευμένο και δημιουργήθηκε με βάση τη συγκεκριμένη ιεραρχική δομή κριτηρίων όπως αυτή αναλύθηκε ανωτέρω. Πρόκειται για ένα περιεκτικό, σύντομο ερωτηματολόγιο, το οποίο περιλαμβάνει συντημημένο το αναλυτικό ωρολόγιο πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας που αφορά συγκεκριμένα τις ώρες αλλά τον τρόπο διδασκαλίας για κάθε τάξη του Δημοτικού σχολείου, προς διευκόλυνση των ερωτηθέντων. Ο εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης του οποίου ανέρχεται στα δέκα (10) λεπτά, ενώ ο μέσος όρος που χρειάστηκαν οι αποκρινόμενοι ήταν περίπου εννέα (9) λεπτά.

Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου περιλαμβάνονται τα ατομικά-δημογραφικά στοιχεία των γονέων όπως φύλο, μορφωτικό επίπεδο, επάγγελμα, αριθμό τέκνων, αριθμό τέκνων που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο, τύπος σχολείου (δημόσιο-ιδιωτικό) που φοιτά το παιδί τους, καθώς και την τάξη που φοιτά το παιδί τους.

Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει αρχικά γενικές ερωτήσεις, δέκα (10) στον αριθμό, με σκοπό την ανίχνευση του βαθμού γνωριμίας των ίδιων των γονέων με το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Όπως προαναφέρθηκε, για την διευκόλυνση τους, συμπεριλήφθηκε το ωρολόγιο πρόγραμμα σπουδών του Υπουργείου Παιδείας που αφορά τις ώρες αλλά και το περιεχόμενο διδασκαλίας σε κάθε τάξη. Οι απαντήσεις ορίστηκαν να απαντηθούν με ΝΑΙ/ΟΧΙ. Στη συνέχεια αναφέρεται στο βαθμό ικανοποίησης των γονέων, τα οποία έχουν αναλυθεί εκτενώς. Ορίστηκε η πεντάβαθμη κλίμακα ικανοποίησης: α. Καθόλου β. Λίγο γ. Μέτρια δ. Αρκετά ε. Πολύ. Το σύνολο των ερωτήσεων αυτών με τα χαρακτηριστικά της ικανοποίησης είναι κλειστού τύπου. Κατά πρώτον, αποτιμάται ο βαθμός μερικής ικανοποίησης εκάστου υποκριτηρίου. Εν συνεχεία, εκτιμάται ο βαθμός ολικής ικανοποίησης για καθένα από τα κριτήρια. Επομένως, οι ερωτώμενοι έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν συγκεντρωτικά την ικανοποίησή τους αναλογιζόμενοι τις απαντήσεις που έχουν δώσει προηγουμένως, γεγονός που μεγιστοποιεί τις πιθανότητες η πληροφορία που συλλέγεται να είναι συνεπής. Ως τελευταία ερώτηση τίθεται η σχετική με την αποτίμηση της συνολικής ικανοποίησης από τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο ελληνικό Δημοτικό Σχολείο.

Επισημαίνεται ότι η ικανοποίηση των γονέων από την διεξαγωγή του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο, διερευνήθηκε συμπληρωματικά μέσα από τις προαναφερθείσες ερωτήσεις. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν αναλύθηκαν με τη χρήση της περιγραφικής και της επαγωγικής στατιστικής. Στο σημείο αυτό οφείλουμε να αναφέρουμε ότι πριν την αποστολή του τελικού ερωτηματολογίου διενεργήθηκε πιλοτική έρευνα απευθυνόμενη σε δείγμα πέντε (5) γονέων με στόχο τη δοκιμή του, προκειμένου μέσα από τις αντιδράσεις των συμμετεχόντων να διαπιστωθεί ότι είναι πλήρως κατανοητό το περιεχόμενο όλων των ερωτήσεων, να αποσαφηνιστούν τυχόν απορίες και να αξιολογηθεί η δομή και η εμφάνισή του. Η ανατροφοδότηση αφορούσε σε μικρές αλλαγές επί λεκτικών διατυπώσεων και συνέβαλε στην οριστική μορφή του ερωτηματολογίου. Το πλήρες ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο Παράρτημα Ι.

4.5. Διαδικασία συλλογής δεδομένων και δείγμα έρευνας

Η έρευνα έλαβε χώρα κατά τον μήνα Δεκέμβριο 2022 (από 01/12 έως 15/12). Με στόχο τη συγκέντρωση όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστης πληροφορίας, προτιμήθηκε η χρήση ανώνυμου ερωτηματολογίου, ενθαρρύνοντας με τον τρόπο αυτό τους συμμετέχοντες να εκφράσουν με ειλικρίνεια τις απόψεις τους και ευνοώντας την απρόσκοπτη έκφραση τυχόν αρνητικών απόψεων. Επιπλέον, ενισχύθηκε η αξιοπιστία και εγκυρότητα της έρευνας.

Η έρευνα στηρίχθηκε σε τυχαίο δείγμα γονέων παιδιών που φοιτούν σε τάξεις του Δημοτικού σχολείου, από σχολικές μονάδες της Αττικής αλλά και της επικράτειας.

Οι γονείς ενημερώθηκαν για την πραγματοποίηση της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας με ηλεκτρονικά μέσα (αποστολή μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και εφαρμογές μηνυμάτων κινητής τηλεφωνίας).

Τα πρωτογενή δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων από τους γονείς, κάνοντας χρήση της πλατφόρμας Google forms και συγκεκριμένα μέσω του συνδέσμου: <https://forms.office.com/e/WezhEMwtL1>.

Η συμπλήρωση όλων των πεδίων του ερωτηματολογίου ήταν προαιρετική, εξασφαλίζοντας έτσι την αντικειμενικότητα της έρευνας. Συνολικά, παρελήφθησαν 341 συμπληρωμένα και έγκυρα ερωτηματολόγια.

Η ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια όσον αφορά στα κριτήρια ικανοποίησης από την οργάνωση και λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό του συστήματος SPSS. Ως προς την ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων από την ενότητα του ερωτηματολογίου που αφορούσε στην ικανοποίηση από το μάθημα της Φυσικής αγωγής στο δημοτικό σχολείο έγινε χρήση της περιγραφικής αλλά και της επαγωγικής στατιστικής.

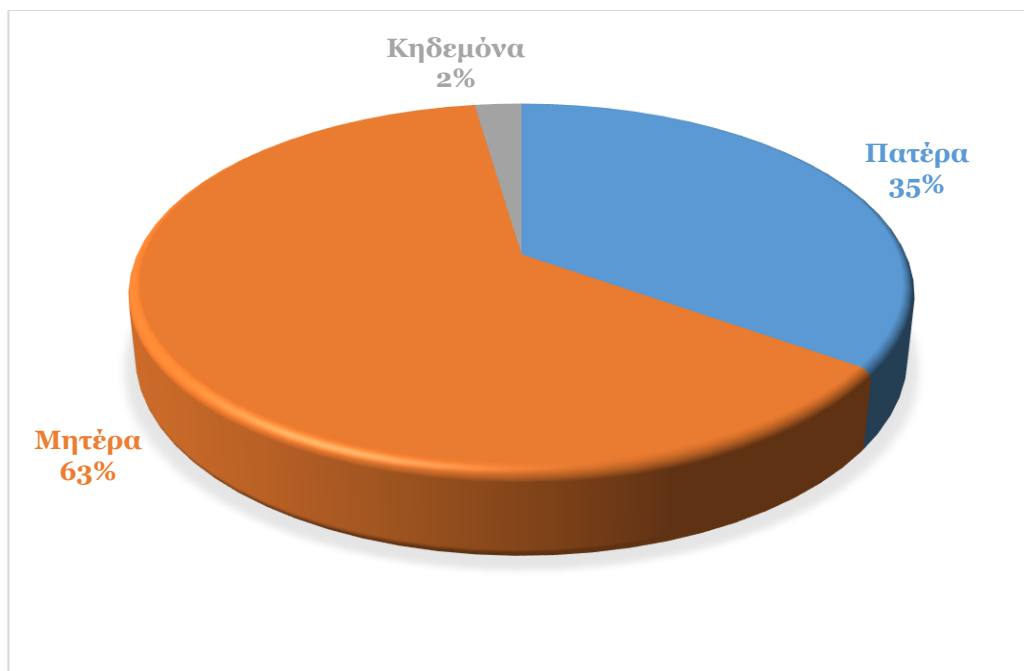
Κατά την ανάλυση της επαγωγικής στατιστικής, συγκρίθηκαν τα αποτελέσματα των απαντήσεων των γονέων σε υποερωτήματα που τους είχαν τεθεί, ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός σχέσης μεταξύ αυτών και να αναλυθούν περεταίρω. Η επιλογή των υποερωτημάτων, έγινε με σκοπό την ανίχνευση πιθανής σχέσης των απαντήσεων τους και κατά πόσο μπορεί να επηρεάζει την ποιότητα της διδασκαλίας του μαθήματος, αλλά και να διαπιστωθούν από την ανάλυση τους τρόποι που μπορεί να εξυπηρετήσουν σε μελλοντικό χρόνο στη βελτίωση και αναβάθμιση της ποιότητας διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

Κεφάλαιο 5: Ανάλυση έρευνας

5.1. Δημογραφικά Στοιχεία

Το δείγμα της παρούσας μελέτης απαντήθηκε από γυναίκες/μητέρες σε ποσοστό 63%. Το 44,9% των συμμετεχόντων είναι απόφοιτος ΑΕΙ (Πανεπιστημιακού/Τεχνολογικού Τομέα). Το 44,8% των ερωτώμενων είναι ιδιωτικός υπάλληλος και το 53,1% του συνόλου των ερωτηθέντων έχουν δύο (2) τέκνα. Το 72% του δείγματος, έχει ένα παιδί που φοιτά στο δημοτικό σχολείο. Το 87% των ερωτηθέντων απάντησε ότι το παιδί του πηγαίνει σε δημόσιο σχολείο. Το 24% απάντησε ότι το παιδί του φοιτά στην ΣΤ' τάξη.

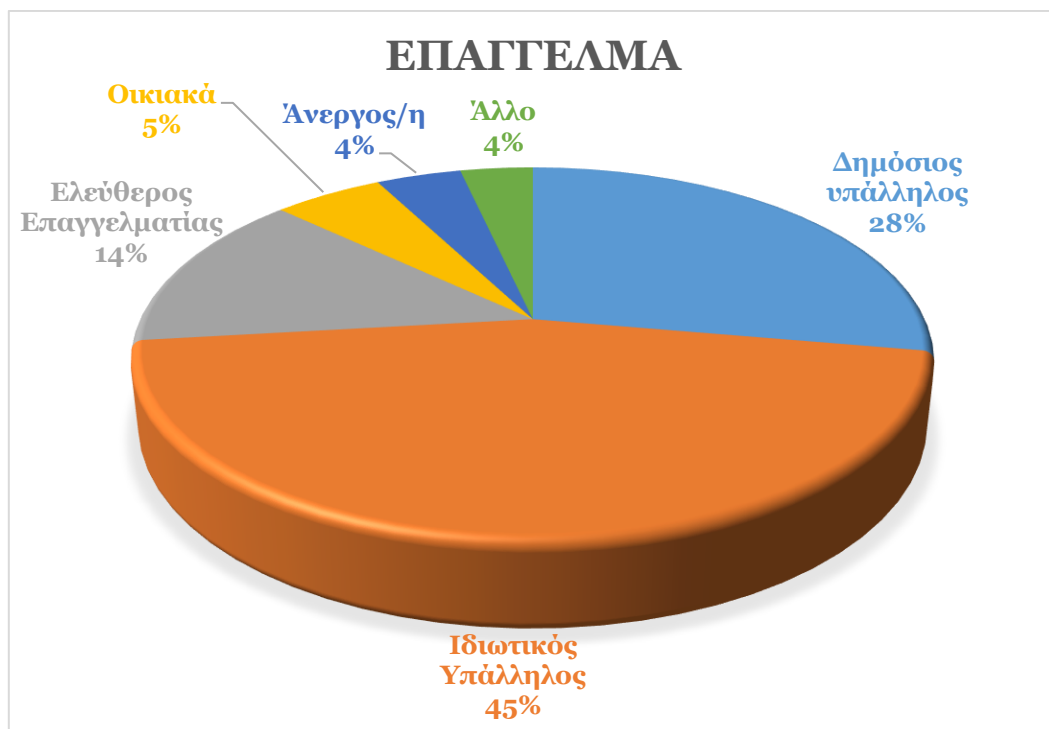
Στα Σχήματα 5.1-5.7 που παρατίθενται παρακάτω παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος της παρούσας έρευνας.

Σχήμα 5.1: Συμπληρώνεται από

Σχήμα 5.2: Μορφωτικό επίπεδο

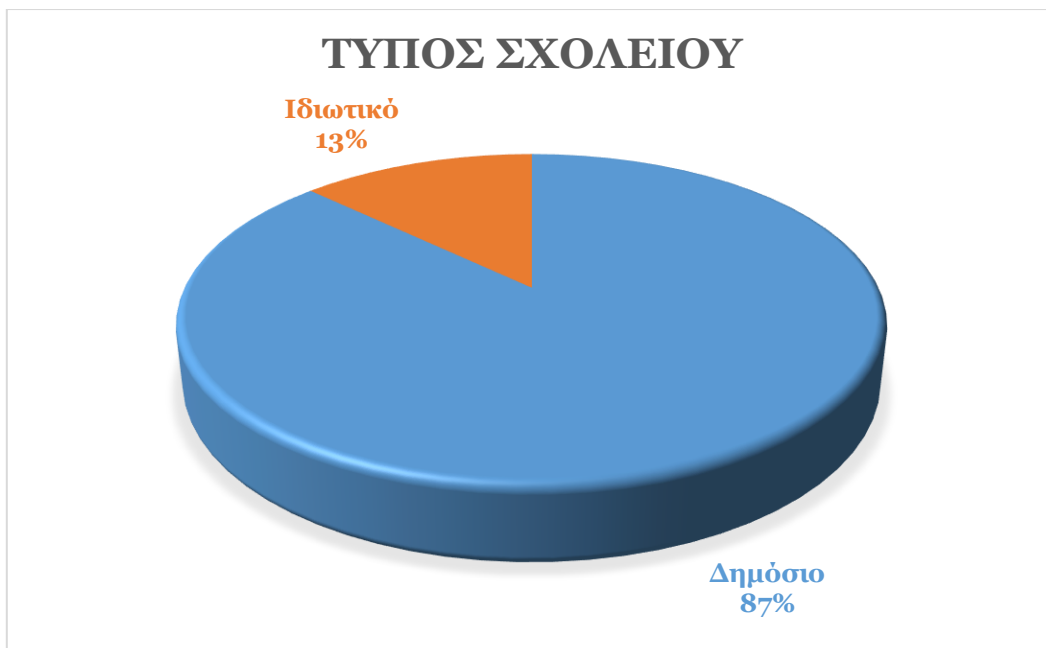
Σχήμα 5.3: Επάγγελμα

Σχήμα 5.4: Αριθμός τέκνων

Σχήμα 5.5: Αριθμός τέκνων που φοιτούν στο Δημοτικό

Σχήμα 5.6: Τύπος Σχολείου

Σχήμα 5.7: Τάξη που φοιτά το παιδί σας

5.2. Περιγραφικές Αναλύσεις

Η επόμενη ενότητα που οι γονείς κλήθηκαν να απαντήσουν, είναι ο τρόπος διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ στο Δημοτικό σχολείο (σημαντικότητα μαθήματος ΦΑ, η συμβολή της ΦΑ στον συναγωνισμό/άμιλλα, η συμμετοχή των παιδιών σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες, η συχνότητα, η διάρκεια, το περιεχόμενο, η συμβολή στην κοινωνικοποίηση του παιδιού, καθώς και η συνολική ικανοποίηση από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ).

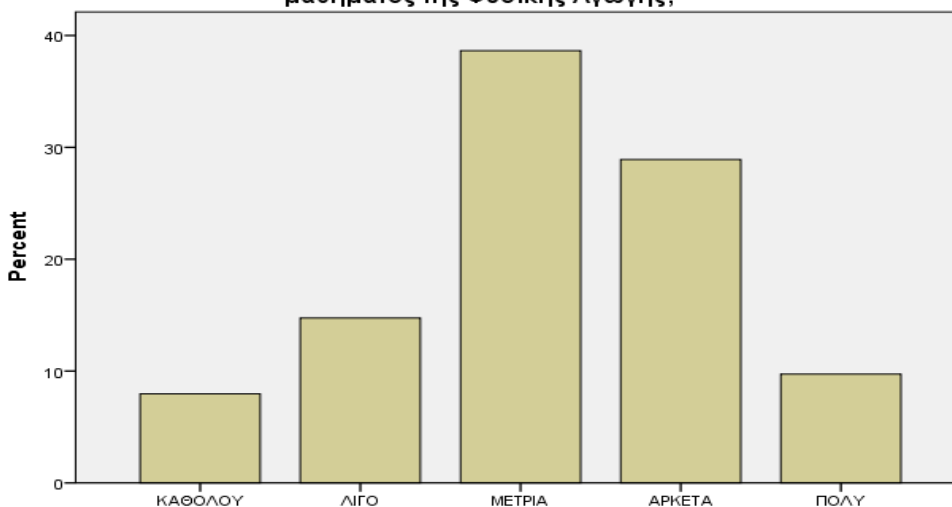
Στον πίνακα 5.1 και το σχήμα 5.8 παρουσιάζεται η συνολική ικανοποίηση των γονέων από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ. Οι γονείς απάντησαν Μέτρια (38,6%), Αρκετά (28,9%), Λίγο (14,7%), Πολύ (9,7%) και Καθόλου (8%).

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	27	7,9	8,0	8,0
ΛΙΓΟ	50	14,7	14,7	22,7
ΜΕΤΡΙΑ	131	38,4	38,6	61,4
ΑΡΚΕΤΑ	98	28,7	28,9	90,3
ΠΟΛΥ	33	9,7	9,7	100,0
Total	339	99,4	100,0	
Missing System	2	,6		
Total	341	100,0		

Πίνακας 5.1: Συνολική ικανοποίηση των γονέων από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;

Σχήμα 5.8: Συνολική ικανοποίηση των γονέων από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ

Η ενότητα ακολούθως που κλήθηκαν οι γονείς να απαντήσουν ήταν αυτή που αφορούσε την υλικοτεχνική υποδομή (αθλητικοί χώροι του σχολείου, αθλητικό υλικό, εγκαταστάσεις, υποστηρικτικές δομές όπως ιατρείο, φαρμακείο και τέλος η συνολική τους ικανοποίηση από την αθλητικές υποδομές του σχολείου).

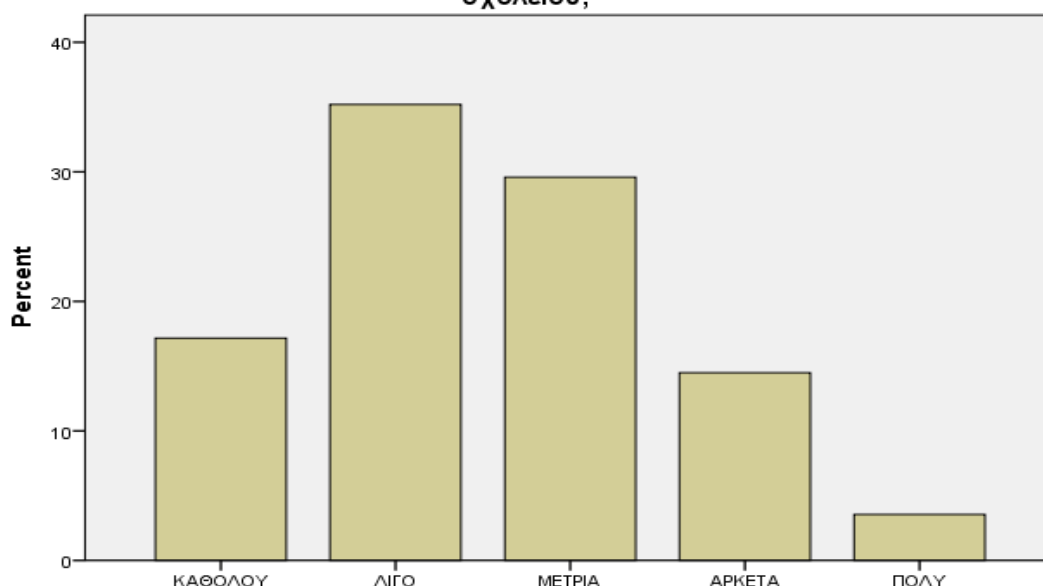
Στον πίνακα 5.2 και το σχήμα 5.9 απεικονίζεται η συνολική ικανοποίηση των γονέων από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου που φοιτά το παιδί τους. Έτσι, πιο αναλυτικά απάντησαν Λίγο (35,2%), Μέτρια (29,6%), Καθόλου (17,2%), Αρκετά (14,5%) και Πολύ (3,6%).

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	58	17,0	17,2	17,2
ΛΙΓΟ	119	34,9	35,2	52,4
ΜΕΤΡΙΑ	100	29,3	29,6	82,0
ΑΡΚΕΤΑ	49	14,4	14,5	96,4
ΠΟΛΥ	12	3,5	3,6	100,0
Total	338	99,1	100,0	
Missing System	3	,9		
Total	341	100,0		

Πίνακας 5.2: Συνολική ικανοποίηση από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου;

Σχήμα 5.9: Συνολική ικανοποίηση από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου

Η επόμενη ενότητα που ζητήθηκε από τους γονείς να απαντηθεί ήταν αυτή που αφορούσε την ικανοποίηση από το ανθρώπινο δυναμικό, δηλαδή τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής. Πιο συγκεκριμένα, ζητήθηκε από τους γονείς να εκφράσουν το ποσοστό της ικανοποίησής τους όσον αφορά τη γνωστική επάρκεια, την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό, την επικοινωνία των γονέων με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής, τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής, τις συμβουλές που λαμβάνουν οι γονείς από τον καθηγητή της Φυσικής Αγωγής για τη σωστή ανάπτυξη του παιδιού τους καθώς και να εκφράσουν τη συνολική ικανοποίησή τους από τους Καθηγητές Φυσικής Αγωγής.

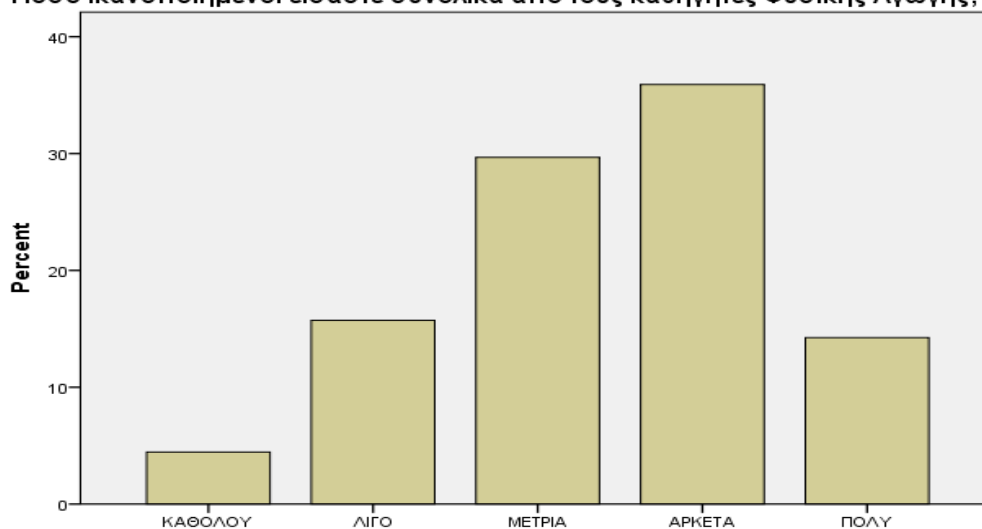
Στον πίνακα 5.3. και το σχήμα 5.10 παρουσιάζεται η συνολική ικανοποίηση των γονέων από τους Καθηγητές Φυσικής Αγωγής. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς απάντησαν Αρκετά (35,9%), Μέτρια (29,7%), Λίγο (15,7%), Πολύ (14,2%) και Καθόλου (4,5%).

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τους Καθηγητές Φυσικής Αγωγής;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	15	4,4	4,5	4,5
ΛΙΓΟ	53	15,5	15,7	20,2
ΜΕΤΡΙΑ	100	29,3	29,7	49,9
ΑΡΚΕΤΑ	121	35,5	35,9	85,8
ΠΟΛΥ	48	14,1	14,2	100,0
Total	337	98,8	100,0	
Missing System	4	1,2		
Total	341	100,0		

Πίνακας 5.3: Συνολική ικανοποίηση από τους Καθηγητές Φυσικής Αγωγής

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;

Σχήμα 5.10: Συνολική ικανοποίηση από τους Καθηγητές Φυσικής Αγωγής

Η τελευταία ενότητα περιλάμβανε ερωτήσεις που αφορούσαν την ικανοποίηση των γονέων από τις επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες του σχολείου. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς απάντησαν σε ερωτήσεις που αφορούσαν την ικανοποίησή τους από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες, από τη διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων μέσα στο σχολείο, από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο) και τέλος την συνολική ικανοποίησή τους από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες.

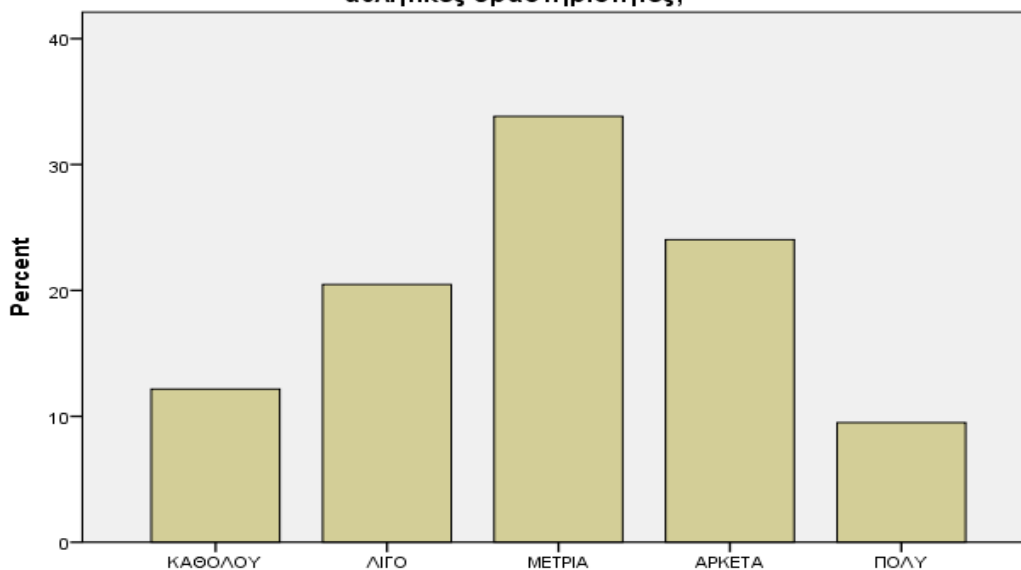
Στον πίνακα 5.4 και το σχήμα 5.11 μπορούμε να δούμε την συνολική ικανοποίηση των γονέων από τις επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες. Πιο αναλυτικά, Μέτρια (33,8%), Αρκετά (24%), Λίγο (20,5%), Καθόλου (12,2%) και Πολύ (9,5%).

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	41	12,0	12,2	12,2
ΛΙΓΟ	69	20,2	20,5	32,6
ΜΕΤΡΙΑ	114	33,4	33,8	66,5
ΑΡΚΕΤΑ	81	23,8	24,0	90,5
ΠΟΛΥ	32	9,4	9,5	100,0
Total	337	98,8	100,0	
Missing System	4	1,2		
Total	341	100,0		

Πίνακας 5.4: Συνολική ικανοποίηση από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες;

Σχήμα 5.11: Συνολική ικανοποίηση από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες

Τέλος οι ζητήθηκε από τους γονείς να εκφράσουν την συνολική ικανοποίησή τους που αφορούσε το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο.

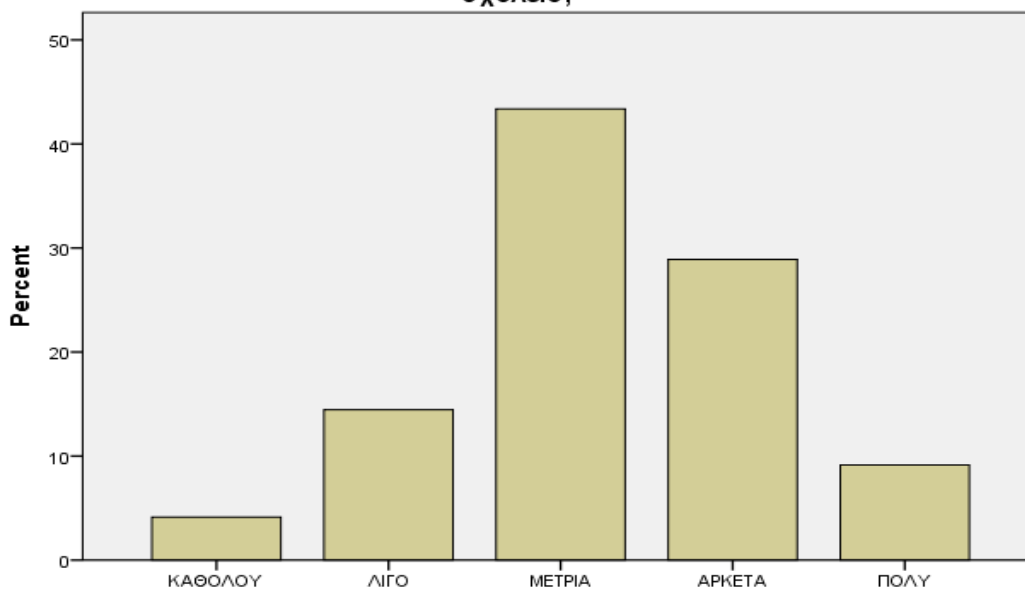
Στον πίνακα 5.5 και το σχήμα 5.12 απεικονίζονται οι απαντήσεις των γονέων που εκφράζει το ποσοστό ικανοποίησής τους αναφορικά με το μάθημα της ΦΑ στο σχολείο. Πιο αναλυτικά απάντησαν Μέτρια (43,4%), Αρκετά (28,9%), Λίγο (14,5%), Πολύ (9,1%) και Καθόλου (4,1%).

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	14	4,1	4,1	4,1
ΛΙΓΟ	49	14,4	14,5	18,6
ΜΕΤΡΙΑ	147	43,1	43,4	61,9
ΑΡΚΕΤΑ	98	28,7	28,9	90,9
ΠΟΛΥ	31	9,1	9,1	100,0
Total	339	99,4	100,0	
Missing System	2	,6		
Total	341	100,0		

Πίνακας 5.5: Συνολική ικανοποίηση από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο;

Σχήμα 5.12: Συνολική ικανοποίηση από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο

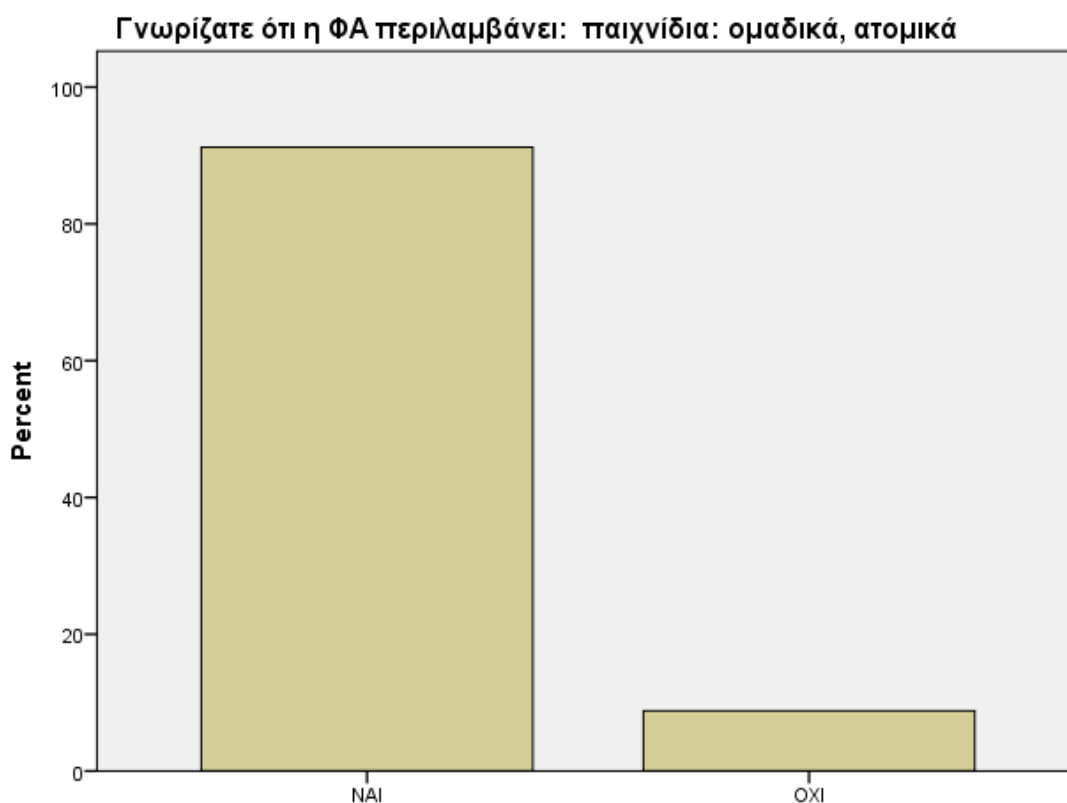
5.3. Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας

Στην ενότητα αυτή αναλύονται τα αποτελέσματα με τη μέθοδο spss με επαγωγική στατιστική, ενώ δίνεται έμφαση στην ανάλυση της γνώσης των γονέων που συμμετείχαν στην έρευνα όσον αφορά το περιεχόμενο διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο.

Στη συνέχεια αποτυπώνεται ο βαθμός ικανοποίησης στους επιμέρους τομείς που ζητήθηκε η γνώμη τους.

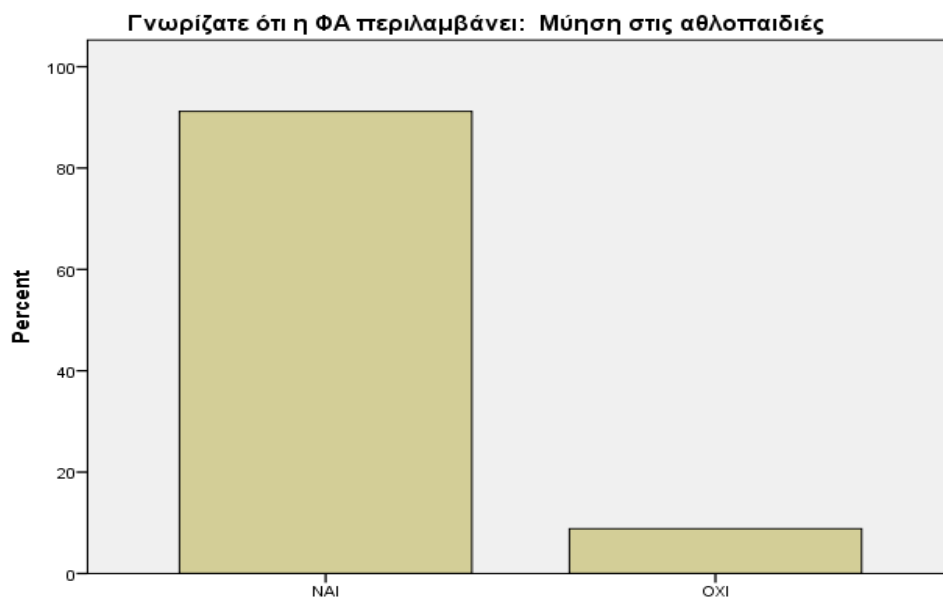
Τα διαγράμματα που εμφανίζονται είναι αυτούσια από την ανάλυση με τη μέθοδο spss που πραγματοποιήθηκε στα εργαστήρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Στο σχήμα 5.13 αποτυπώνεται με ποσοστό 91,2% ότι οι γονείς γνωρίζουν ότι η ΦΑ περιλαμβάνει παιχνίδια, ατομικά και ομαδικά, ενώ το 8,8% των ερωτηθέντων δεν το γνώριζε.

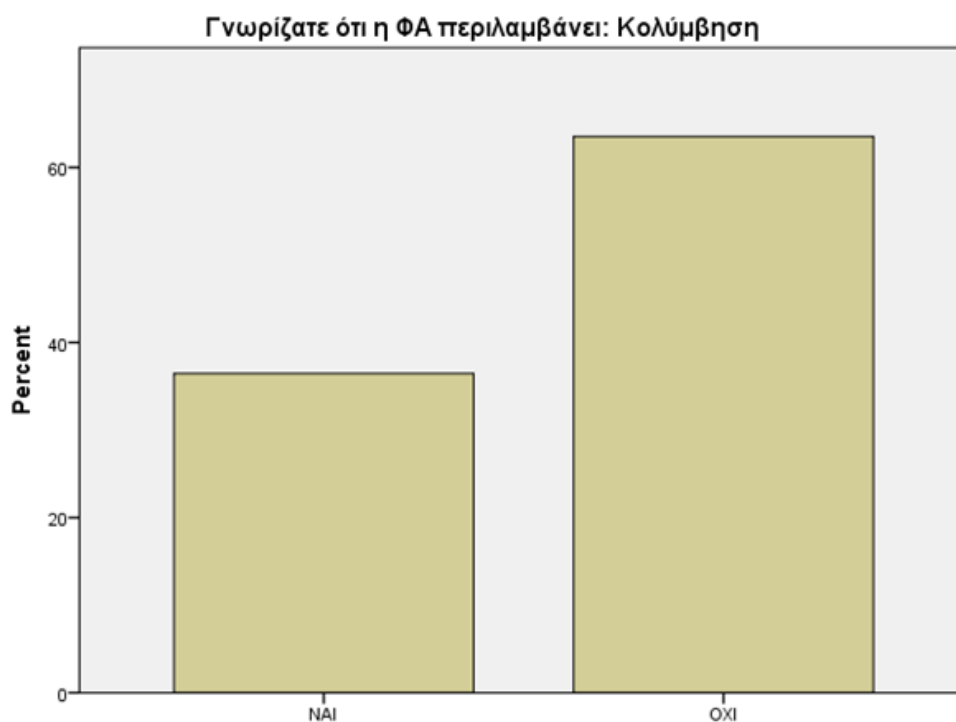
Σχήμα 5.13: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει παιχνίδια ομαδικά, ατομικά

Στο σχήμα 5.14 απεικονίζεται ότι το 91,2% των ερωτηθέντων γνώριζε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει μύηση στις αθλοπαιδιές, ενώ αντίθετα το 8,8% δεν το γνώριζε.

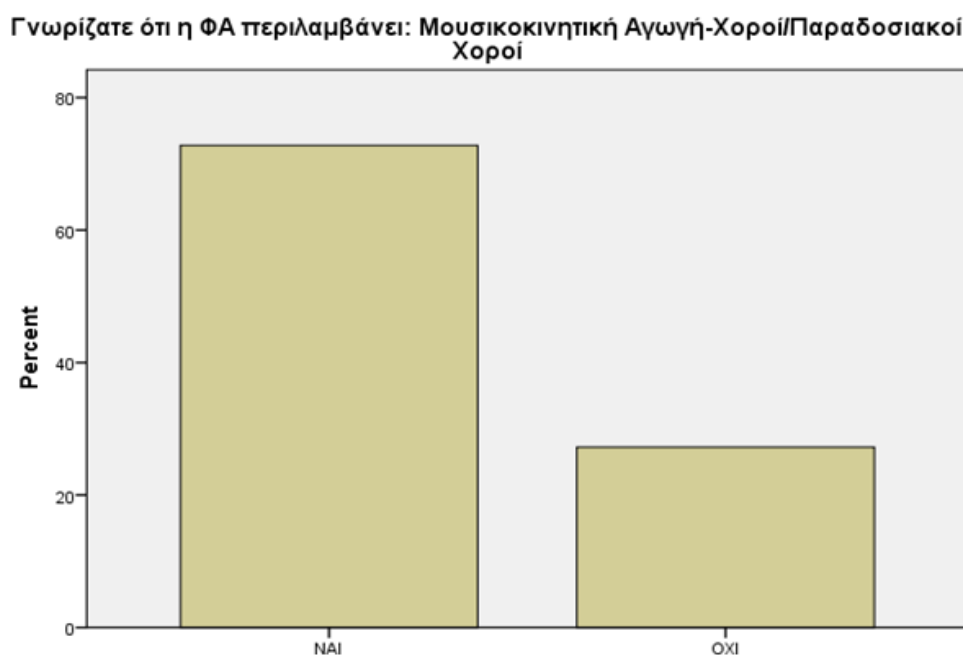
Σχήμα 5.14: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Μύηση στις αθλοπαιδιές

Στο σχήμα 5.15 παρουσιάζεται με ποσοστό 63,5% ότι δεν γνώριζαν πως η κολύμβηση εμπεριέχεται στο Πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας για τη ΦΑ, ενώ το 36,5% των ερωτηθέντων το γνώριζε.

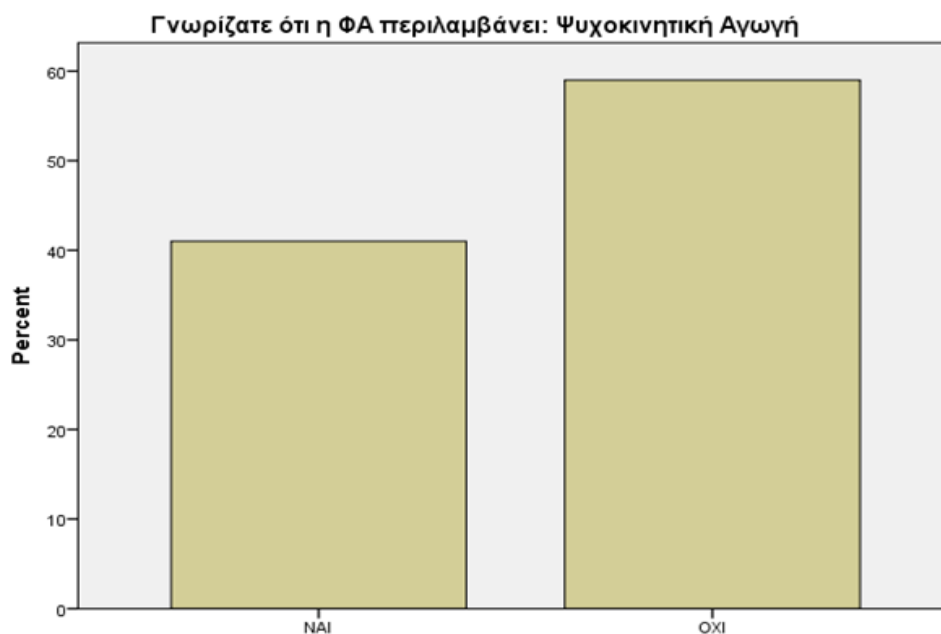
Σχήμα 5.15: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Κολύμβηση

Στο σχήμα 5.16 αποτυπώνεται ότι το 72,8% των ερωτηθέντων γνώριζαν ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Μουσικοκινητική Αγωγή-Χοροί/Παραδοσιακοί χοροί, ενώ το 27,2% δεν το γνώριζε.

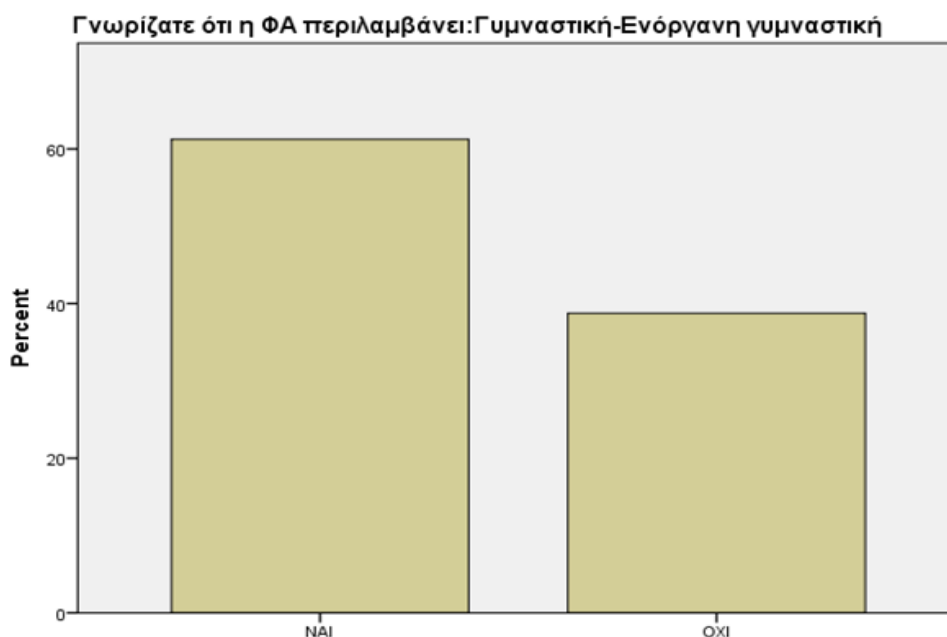
Σχήμα 5.16: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει μουσικοκινητική Αγωγή-Χοροί/Παραδοσιακοί Χοροί

Στο σχήμα 5.17 μπορούμε να δούμε ότι σε ποσοστό 59% δεν γνώριζαν ότι η Ψυχοκινητική Αγωγή εμπεριέχεται στη ΦΑ, ενώ σε ποσοστό 41% το γνώριζαν.

Σχήμα 5.17: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Ψυχοκινητική Αγωγή

Στο σχήμα 5.18 διαπιστώνουμε ότι οι γονείς σε ποσοστό 61,2% γνώριζαν ότι η Γυμναστική/Ενόργανη Γυμναστική εμπεριέχεται στο μάθημα της ΦΑ, ενώ σε ποσοστό 38,8% δεν το γνώριζαν.

Σχήμα 5.18: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Γυμναστική-Ενόργανη γυμναστική

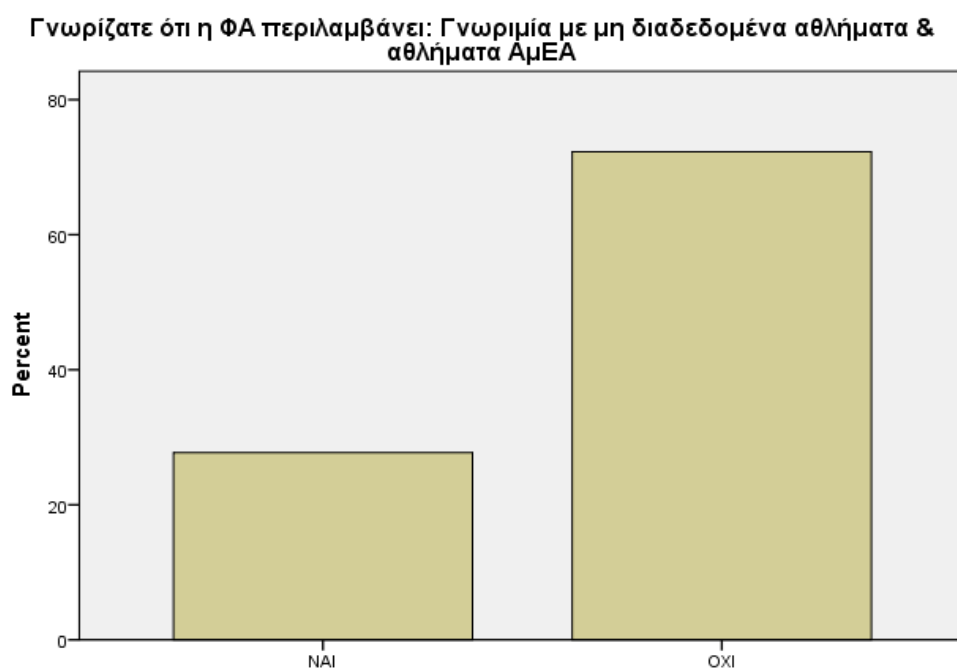
Στο σχήμα 5.19 βλέπουμε ότι οι ερωτώμενοι σε ποσοστό 56,6% γνώριζαν ότι η ΦΑ περιλαμβάνει γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες και σπορ υγείας και αναψυχής, ενώ το 43,4% των ερωτηθέντων δεν το γνώριζαν.

Σχήμα 5.19: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες & σπορ υγείας και αναψυχής

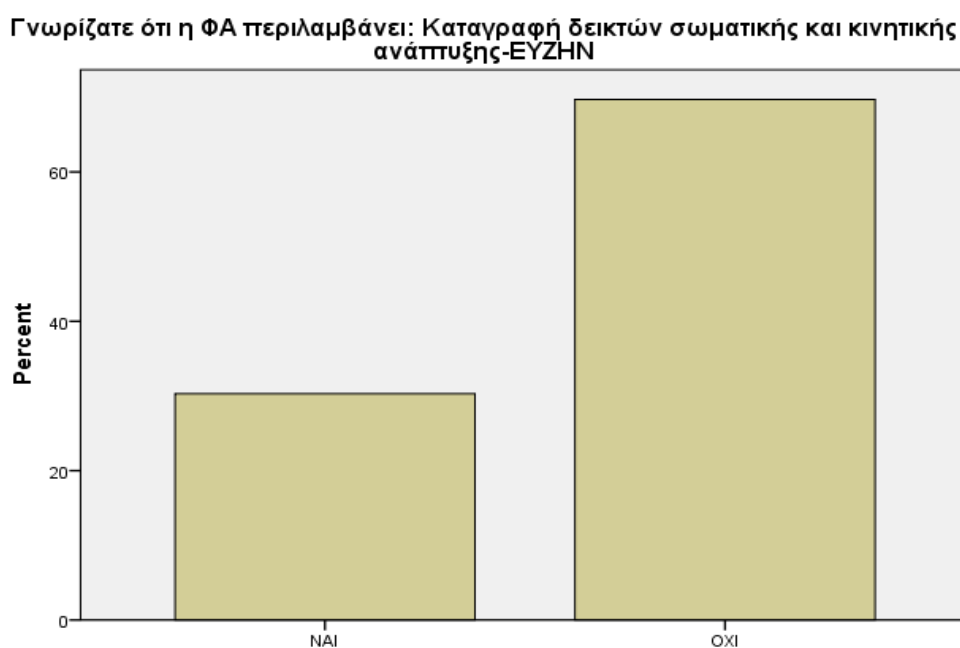

Το σχήμα 5.20 οι γονείς απάντησαν σε ποσοστό 72,3% ότι δεν γνώριζαν πως στο μάθημα της ΦΑ περιλαμβάνεται γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα και αθλήματα ΑμΕΑ, ενώ σε ποσοστό 27,7% το γνώριζαν.

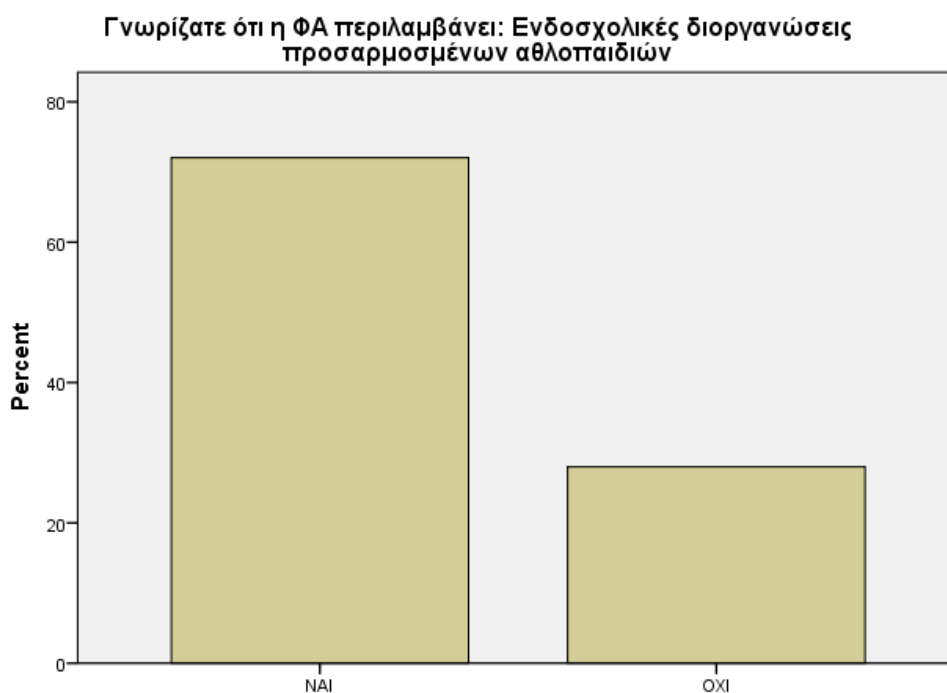
Σχήμα 5.20: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Γνωριμία με μη διδεδομένα αθλήματα & αθλήματα ΑμΕΑ

Στο σχήμα 5.21 απεικονίζεται ότι οι γονείς σε ποσοστό 69,7% δεν γνώριζαν ότι η καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης-EYZHN περιλαμβάνεται στα πλαίσια του μαθήματος της ΦΑ, ενώ το 30,3% το γνώριζε.

Σχήμα 5.21: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης-EYZHN

Στο σχήμα 5.22 αντικατοπτρίζεται ότι σε ποσοστό 72% γνώριζαν οι γονείς ότι η ΦΑ περιλαμβάνει ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών, σε αντίθεση με το 28% που δεν το γνώριζε.

Σχήμα 5.22: Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών

5.4. Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας Ερευνητικών Υποθέσεων

Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, πραγματοποιήθηκε και με τη μέθοδο X^2 τεστ της επαγωγικής στατιστικής. Επιλέχθηκαν ερωτήματα από διαφορετικές ενότητες του ερωτηματολογίου και από τις απαντήσεις που δόθηκαν πραγματοποιήθηκε έλεγχος υπόθεσης ώστε να διαπιστωθεί αν οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες ή όχι. Τα αποτελέσματα που θα παρουσιαστούν παρακάτω, μας έδωσαν χρήσιμα συμπεράσματα τα οποία μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών, αλλά και γενικότερα την διαδικασία της διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο.

Στους παρακάτω πίνακες βλέπουμε τις ερευνητικές υποθέσεις, καθώς και την ανεξαρτησία ή μη, μεταξύ τους. Για να αποδεικνύεται η σχέση μεταξύ των μεταβλητών θα πρέπει το τελικό αποτέλεσμα της στήλης Pearson Chi-Square $\geq 0,05$.

Στον πίνακα 5.6 φαίνεται η 1^η ερευνητική υπόθεση: Τάξη που φοιτά το παιδί σας * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Ο έλεγχος υπόθεσης διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί εάν η Τάξη που φοιτά το παιδί, επηρεάζει την συχνότητα του μαθήματος της ΦΑ. Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων και αφού ελέγχθηκαν μεταξύ τους (,315), δεχόμαστε την H0 ότι οι μεταβλητές Τάξη που φοιτά το παιδί σας και η συχνότητα του μαθήματος της ΦΑ είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Πίνακας 5.7).

			Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;					
			ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	Total
Τάξη που φοιτά το παιδί σας	Α	Count	3	9	38	17	7	74
		Expected Count	4,6	9,1	31,6	21,6	7,1	74,0
	Β	Count	4	4	15	12	8	43
		Expected Count	2,6	5,3	18,4	12,6	4,1	43,0
	Γ	Count	4	5	14	12	7	42
		Expected Count	2,6	5,2	18,0	12,3	4,0	42,0
	Δ	Count	2	7	16	19	5	49
		Expected Count	3,0	6,0	21,0	14,3	4,7	49,0
	Ε	Count	1	6	18	13	2	40
		Expected Count	2,5	4,9	17,1	11,7	3,8	40,0
	ΣΤ	Count	6	9	38	22	2	77
		Expected Count	4,7	9,5	32,9	22,5	7,3	77,0
	Total	Count	20	40	139	95	31	325
		Expected Count	20,0	40,0	139,0	95,0	31,0	325,0

Πίνακας 5.6: Έλεγχος 1^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Τάξη που φοιτά το παιδί σας * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,481 ^a	20	,315
Likelihood Ratio	23,219	20	,278
Linear-by-Linear Association	1,202	1	,273
N of Valid Cases	325		

Πίνακας 5.7: Έλεγχος συσχέτισης: Τάξη που φοιτά το παιδί σας * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής

Στον Πίνακα 5.8 φαίνεται η 2^η ερευνητική υπόθεση: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου; * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής. Ο έλεγχος υπόθεσης διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί εάν η ικανοποίηση των γονιών από τις εγκαταστάσεις του σχολείου επηρεάζει την ικανοποίηση για τη μέριμνα των ΚΦΑ για την ασφάλεια των παιδιών. Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων και αφού ελέγχθηκαν μεταξύ τους (,000), δεχόμαστε την H1 ότι οι μεταβλητές *Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου* και *Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής* δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Πίνακας 5.9).

			Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής					
			ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	Total
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου;	ΚΑΘΟΛΟΥ	Count	7	12	15	21	5	60
		Expected Count	2,1	7,5	15,2	24,7	10,4	60,0
	ΛΙΓΟ	Count	3	20	29	38	6	96
		Expected Count	3,4	12,0	24,4	39,5	16,6	96,0
	ΜΕΤΡΙΑ	Count	2	5	29	51	21	108
		Expected Count	3,9	13,5	27,4	44,5	18,7	108,0
	ΑΡΚΕΤΑ	Count	0	5	10	25	15	55
		Expected Count	2,0	6,9	14,0	22,7	9,5	55,0
	ΠΟΛΥ	Count	0	0	2	3	11	16
		Expected Count	,6	2,0	4,1	6,6	2,8	16,0
	Total	Count	12	42	85	138	58	335
		Expected Count	12,0	42,0	85,0	138,0	58,0	335,0

Πίνακας 5.8: Έλεγχος 2^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	74,682 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	68,439	16	,000
Linear-by-Linear Association	44,521	1	,000
N of Valid Cases	335		

Πίνακας 5.9: Έλεγχος συσχέτισης: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής

Στον Πίνακα 5.10 φαίνεται η 3^η ερευνητική υπόθεση: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής; * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου; Ο έλεγχος υπόθεσης διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί εάν ο τρόπος διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ επηρεάζει ή επηρεάζεται από την ικανοποίηση για τις εγκαταστάσεις του σχολείου. Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων και αφού ελέγχθηκαν μεταξύ τους (,000), δεχόμαστε την H1 ότι οι μεταβλητές *Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής* και *Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου* δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Πίνακας 5.11).

			Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου;					
			ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	Total
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;	ΚΑΘΟΛΟΥ	Count	15	12	0	0	0	27
		Expected Count	4,6	9,5	8,0	3,9	1,0	27,0
	ΛΙΓΟ	Count	15	26	8	1	0	50
		Expected Count	8,6	17,6	14,8	7,2	1,8	50,0
	ΜΕΤΡΙΑ	Count	22	55	42	11	0	130
		Expected Count	22,3	45,8	38,5	18,8	4,6	130,0
	ΑΡΚΕΤΑ	Count	5	24	38	25	6	98
		Expected Count	16,8	34,5	29,0	14,2	3,5	98,0
	ΠΟΛΥ	Count	1	2	12	12	6	33
		Expected Count	5,7	11,6	9,8	4,8	1,2	33,0
	Total	Count	58	119	100	49	12	338
		Expected Count	58,0	119,0	100,0	49,0	12,0	338,0

Πίνακας 5.10: Έλεγχος 3^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	133,295 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	141,141	16	,000
Linear-by-Linear Association	107,111	1	,000
N of Valid Cases	338		

Πίνακας 5.11: Έλεγχος συσχέτισης: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου

Στον Πίνακα 5.12 φαίνεται η 4^η ερευνητική υπόθεση: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής; * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες; Ο έλεγχος υπόθεσης διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί κατά πόσο η συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές δραστηριότητες επηρεάζει την κοινωνικοποίηση τους στο μάθημα της ΦΑ. Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων και αφού ελέγχθηκαν μεταξύ τους (,000), δεχόμαστε την H1 ότι οι μεταβλητές *Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής* και *Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες* δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Πίνακας 5.13).

			Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες;					
			ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	Total
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής;	ΚΑΘΟΛΟΥ	Count	2	2	2	0	0	6
		Expected Count	,3	,8	1,6	2,2	1,1	6,0
	ΛΙΓΟ	Count	7	7	6	3	0	23
		Expected Count	1,2	3,0	6,2	8,4	4,2	23,0
	ΜΕΤΡΙΑ	Count	2	19	27	17	10	75
		Expected Count	3,8	9,9	20,4	27,3	13,7	75,0
	ΑΡΚΕΤΑ	Count	4	15	50	75	11	155
		Expected Count	7,9	20,4	42,1	56,4	28,2	155,0
	ΠΟΛΥ	Count	2	1	6	27	40	76
		Expected Count	3,9	10,0	20,6	27,7	13,8	76,0
	Total	Count	17	44	91	122	61	335
		Expected Count	17,0	44,0	91,0	122,0	61,0	335,0

Πίνακας 5.12: Έλεγχος 4^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες
Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	163,326 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	143,539	16	,000
Linear-by-Linear Association	88,806	1	,000
N of Valid Cases	335		

Πίνακας 5.13: Έλεγχος συσχέτισης: Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες

Στον Πίνακα 5.14 φαίνεται η 5^η ερευνητική υπόθεση: Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες; * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό; Ο έλεγχος υπόθεσης διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί κατά πόσο η συμμετοχή και ενασχόληση των παιδιών με τον αθλητισμό, επηρεάζεται από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών ΦΑ. Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων και αφού ελέγχθηκαν μεταξύ τους (,080), δεχόμαστε την H0 ότι οι μεταβλητές *Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες και Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό* είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Πίνακας 5.15).

			Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό;					
			ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	Total
Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες;	ΚΑΘΟΛΟΥ	Count	1	0	1	5	1	8
		Expected Count	,5	1,1	2,1	3,0	1,4	8,0
	ΛΙΓΟ	Count	2	2	5	8	2	19
		Expected Count	1,1	2,5	4,9	7,2	3,3	19,0
	ΜΕΤΡΙΑ	Count	2	4	9	13	3	31
		Expected Count	1,8	4,2	8,0	11,7	5,4	31,0
	ΑΡΚΕΤΑ	Count	3	24	42	64	19	152
		Expected Count	8,6	20,4	39,4	57,5	26,2	152,0
	ΠΟΛΥ	Count	11	15	30	37	33	126
		Expected Count	7,1	16,9	32,6	47,6	21,8	126,0
	Total	Count	19	45	87	127	58	336
		Expected Count	19,0	45,0	87,0	127,0	58,0	336,0

Πίνακας 5.14: Έλεγχος 5^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες; * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,456 ^a	16	,080
Likelihood Ratio	25,881	16	,056
Linear-by-Linear Association	,415	1	,519
N of Valid Cases	336		

Πίνακας 5.15: Έλεγχος συσχέτισης: Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες; * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό

Στον Πίνακα 5.16 φαίνεται η 6^η ερευνητική υπόθεση: Τύπος σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο); Ο έλεγχος υπόθεσης διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί κατά πόσο ο τύπος του σχολείου (δημόσιο-ιδιωτικό), επηρεάζει τις υποστηρικτικές υποδομές του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο). Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων και αφού ελέγχθηκαν μεταξύ τους (,000), δεχόμαστε την H1 ότι οι μεταβλητές *Τύπος σχολείου* και *Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο)* δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Πίνακας 5.17).

			Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο);					Total
			ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	
Τύπος σχολείου	Δημόσιο	Count	57	77	102	42	11	289
		Expected Count	54,1	76,0	94,3	47,1	17,5	289,0
	Ιδιωτικό	Count	5	10	6	12	9	42
		Expected Count	7,9	11,0	13,7	6,9	2,5	42,0
Total	Count	62	87	108	54	20	331	
	Expected Count	62,0	87,0	108,0	54,0	20,0	331,0	

Πίνακας 5.16: Έλεγχος 6^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Τύπος σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο)

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,546 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	23,932	4	,000
Linear-by-Linear Association	12,990	1	,000
N of Valid Cases	331		

Πίνακας 5.17: Έλεγχος συσχέτισης: Τύπος σχολείου * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο)

Στον Πίνακα 5.18 φαίνεται η 7^η ερευνητική υπόθεση: Συμπλήρωση από * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής; Ο έλεγχος υπόθεσης διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί κατά πόσο το φύλλο του γονέα ή εάν η κηδεμονία, επηρεάζει την επικοινωνία με τον καθηγητή ΦΑ. Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων και αφού ελέγχθηκαν μεταξύ τους ($,243$), δεχόμαστε την H_0 ότι οι μεταβλητές Συμπλήρωση από δεν σχετίζεται με την μεταβλητή Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Πίνακας 5.19).

			Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;					
			ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	Total
Συμπλήρωση από	ΠΑΤΕΡΑ	Count	11	14	28	46	19	118
		Expected Count	9,1	19,8	29,6	39,3	20,2	118,0
	ΜΗΤΕΡΑ	Count	15	43	55	62	38	213
		Expected Count	16,3	35,8	53,4	71,0	36,4	213,0
	ΚΗΔΕΜΟΝΑ	Count	0	0	2	5	1	8
		Expected Count	,6	1,3	2,0	2,7	1,4	8,0
Total	Count	26	57	85	113	58	339	
	Expected Count	26,0	57,0	85,0	113,0	58,0	339,0	

Πίνακας 5.18: Έλεγχος 7^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Συμπλήρωση από * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,330 ^a	8	,243
Likelihood Ratio	11,958	8	,153
Linear-by-Linear Association	,034	1	,853
N of Valid Cases	339		

Πίνακας 5.19: Έλεγχος συσχέτισης: Συμπλήρωση από * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής

Στον Πίνακα 5.20 φαίνεται η 8^η ερευνητική υπόθεση: Μορφωτικό Επίπεδο * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο; Ο έλεγχος υπόθεσης διενεργήθηκε για να διαπιστωθεί κατά πόσο επηρεάζει το μορφωτικό επίπεδο των γονέων την συνολική ικανοποίηση από το μάθημα της ΦΑ στο σχολείο. Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων και αφού ελέγχθηκαν μεταξύ τους (,674), δεχόμαστε την H0 ότι οι μεταβλητές *Μορφωτικό Επίπεδο* και *Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο* είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Πίνακας 5.21).

			Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο;					
			ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	Total
Μορφωτικό επίπεδο	Απόφοιτος/η Δημοτικού	Count	0	0	0	1	1	2
		Expected Count	,1	,3	,9	,6	,2	2,0
	Απόφοιτος/η Γυμνασίου	Count	0	0	2	1	0	3
		Expected Count	,1	,4	1,3	,9	,3	3,0
	Απόφοιτος/η Λυκείου	Count	0	13	32	25	8	78
		Expected Count	3,2	11,3	33,9	22,4	7,2	78,0
	ΑΕΙ (Πανεπιστημιακού-Τεχνολογικού τομέα)	Count	6	24	73	37	13	153
		Expected Count	6,3	22,2	66,5	43,9	14,0	153,0
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	Count	7	12	37	30	8	94
		Expected Count	3,9	13,6	40,9	27,0	8,6	94,0
	Κάτοχος Διδακτορικού	Count	1	0	2	2	1	6
		Expected Count	,2	,9	2,6	1,7	,6	6,0
	Κάτοχος Μεταδιδακτορικού	Count	0	0	1	1	0	2
		Expected Count	,1	,3	,9	,6	,2	2,0
	Total	Count	14	49	147	97	31	338
		Expected Count	14,0	49,0	147,0	97,0	31,0	338,0

Πίνακας 5.20: Έλεγχος 8^{ης} Ερευνητικής Υπόθεσης: Μορφωτικό Επίπεδο * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,391 ^a	24	,674
Likelihood Ratio	23,572	24	,486
Linear-by-Linear Association	1,364	1	,243
N of Valid Cases	338		

Πίνακας 5.21: Έλεγχος συσχέτισης: Μορφωτικό Επίπεδο * Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα-Προτάσεις

6.1. Συμπεράσματα

Πρόκειται για ένα πρωτότυπο ερευνητικό εγχείρημα που επιχειρεί να μετρήσει την ικανοποίηση των γονέων σχετικά με την παρεχόμενη εκπαίδευση στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Η έρευνα βρήκε μεγάλη ανταπόκριση στους γονείς, κάτι που φαίνεται εάν λάβουμε υπόψιν τη μεγάλη συμμετοχή (341 αποκρίσεις), γεγονός που το αναδεικνύει σε ένα αντικειμενικό εργαλείο μέτρησης. Οι επιμέρους πλειοψηφίες του δείγματος είναι οι εξής: οι περισσότεροι γονείς που έλαβαν μέρος ήταν γυναίκες, απόφοιτοι ΑΕΙ (Πανεπιστημιακού/Τεχνολογικού Τομέα), έχουν δύο παιδιά και εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα. Σε συντριπτική πλειοψηφία τα παιδιά φοιτούν σε δημόσιο σχολείο.

Τα ευρήματα της έρευνας μας οδηγούν σε ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την εξοικείωση των γονέων με το μάθημα, τις απόψεις τους πάνω στο περιεχόμενο, στους τρόπους και τα μέσα εκπαίδευσης. Αυτό επιτυγχάνεται χάρη στην πολυδιάστατη δομή της έρευνας που δεν εστιάζει αποκλειστικά και απευθείας στον βαθμό ολικής ικανοποίησης αλλά εμβαθύνει και αναδεικνύει θετικές και αρνητικές παραμέτρους του εκάστοτε ερευνητικού πρίσματος. Μέσω σχημάτων και πινάκων καταγράφονται με σαφήνεια τα αποτελέσματα, τα οποία συχνά προκαλούν προβληματισμό.

Σημαντικά είναι τα ευρήματα στο Α' μέρος του ερωτηματολογίου, από τις ερωτήσεις του επιπέδου γνωριμίας των γονέων με το περιεχόμενο του μαθήματος της ΦΑ. Ιδιαίτερη αίσθηση προκαλούν οι απαντήσεις σχετικά με την κολύμβηση, τη ψυχοκινητική αγωγή, τη γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα, τα αθλήματα ΑμΕΑ και την καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης–ΕΥΖΗΝ, καθώς οι γονείς φαίνεται ότι δεν γνώριζαν ότι τα παραπάνω γνωστικά αντικείμενα και διαδικασίες συμπεριλαμβάνονται στη διδασκαλία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Στα θετικά καταγράφονται οι απαντήσεις του μεγαλύτερου ποσοστού ότι τα ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά παιχνίδια, η μύηση στις αθλοπαιδιές (Ποδόσφαιρο, Καλαθοσφαίριση, Πετοσφαίριση, Χειροσφαίριση) και στο στίβο (Κλασικός αθλητισμός), η Μουσικοκινητική Αγωγή-Χορού/Παραδοσιακοί Χοροί, η Γυμναστική-Ενόργανη γυμναστική, η γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες & σπορ υγείας και αναψυχής καθώς και οι ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών συμπεριλαμβάνονται στο Πρόγραμμα διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής στο δημοτικό. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ΦΑ στην αντίληψη των γονέων είναι η κατά βάση εφαρμογή ομαδικών αθλημάτων και αθλοπαιδιών, στίβου, παραδοσιακών χορών και γυμναστικής.

Όσον αφορά το Β' μέρος της έρευνας παρατηρείται μέτρια ικανοποίηση σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος που οφείλεται στις ως επί το πλείστον ελλείψεις έως και ακατάλληλες αθλητικές υποδομές των σχολείων. Κάτι που αντικατοπτρίζεται και στην ικανοποίηση για τις επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες και εν τέλει επί του συνόλου της ικανοποίησης για το μάθημα της ΦΑ. Η μέτρια ικανοποίηση των γονέων αντισταθμίζεται από αυτή που αφορά τους καθηγητές ΦΑ με τον έναν στους δύο γονείς να εμφανίζονται από αρκετά έως πολύ ικανοποιημένοι.

Από τα ανωτέρω στατιστικά ευρήματα, προέκυψαν τα εξής αποτελέσματα σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Προσδοκίες γονέων από την παρεχόμενη εκπαίδευση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Από τις ερωτήσεις 18,19,20 του ερωτηματολογίου προκύπτει ότι οι γονείς είναι πολύ έως αρκετά ικανοποιημένοι ως προς την παρεχόμενη εκπαίδευση του μαθήματος της ΦΑ Συγκεκριμένα απάντησαν σε ποσοστό 72% (Πολύ ευχαριστημένοι) στην ερώτηση πόσο σημαντικό είναι το μάθημα της Φυσικής Αγωγής για την εκπαίδευση του παιδιού σας;
2. Η ικανοποίηση των γονέων από το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος Παράρτημα Β': από τις απαντήσεις των γονέων προέκυψε ότι δεν γνώριζαν στο σύνολό του το περιεχόμενο του μαθήματος της ΦΑ στο δημοτικό σχολείο. Συγκεκριμένα στην ερώτηση 10,γνώριζατε ότι το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Γυμναστική) στο Δημοτικό Σχολείο περιλαμβάνει: Κολύμβηση οι γονείς σε ποσοστό 63% απάντησαν αρνητικά. Στην ερώτηση 12 γνώριζατε ότι το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Γυμναστική) στο Δημοτικό Σχολείο περιλαμβάνει: Ψυχοκινητική Αγωγή, απάντησαν αρνητικά το 60%, στην ερώτηση 15 γνώριζατε ότι το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Γυμναστική) στο Δημοτικό Σχολείο περιλαμβάνει: Γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα & αθλήματα ΑμΕΑ, απάντησαν 72% αρνητικά, ενώ στην ερώτηση 16 γνώριζατε ότι το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Γυμναστική) στο Δημοτικό Σχολείο περιλαμβάνει: Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης-EYZHN, απάντησαν αρνητικά 69%. Στις υπόλοιπες ερωτήσεις παρατηρείται ότι γνώριζαν τα αντικείμενα διδασκαλίας του μαθήματος σε ποσοστά που κυμαίνονταν από 56% έως 91%.
3. Η σχέση γονέων-εκπαιδευτικών (ανατροφοδότηση, επιρροή, επικοινωνία). Στο συγκεκριμένο ερώτημα οι γονείς φαίνεται ότι επιζητούν περισσότερη επικοινωνία με τους Καθηγητές Φυσικής Αγωγής (ΚΦΑ). Πιο συγκεκριμένα στο ερώτημα 32) Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των ΚΦΑ προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό, οι γονείς απάντησαν σε ποσοστό 37% Αρκετά, στο ερώτημα 33) Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους ΚΦΑ, απάντησαν σε ποσοστό 33% Αρκετά ενώ στην ερώτηση 35)Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις συμβουλές που λαμβάνετε από τον ΚΦΑ για τη σωστή ανάπτυξη του παιδιού σας, σε ποσοστό 30% απάντησαν Μέτρια.
4. Σχολικός αθλητισμός: κίνητρα, προσδοκίες, γνώμες και βαθμός ικανοποίησης από τον τρόπο διεξαγωγής. Στο ερώτημα 40) Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες, οι γονείς αποκρίθηκαν σε ποσοστό 34% Μέτρια από το οποίο διαφαίνεται ότι η ικανοποίησή τους ως προς το ερώτημα δεν είναι αρκετή.
5. Δείκτης ικανοποίησης γονέων από τη διδασκαλία του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (υλικοτεχνική υποδομή, εγκαταστάσεις, επάρκεια διδασκαλίας). Στο ερώτημα 30) Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου, οι γονείς απάντησαν σε ποσοστό 35% Λίγο, από το οποίο προκύπτει λίγη ικανοποίηση,

στο ερώτημα 31) Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη γνωστική επάρκεια του ΚΦΑ, οι γονείς σε ποσοστό 40% είναι Αρκετά ικανοποιημένοι.

Συμπερασματικά λοιπόν μπορούμε να αναφέρουμε ως αποτελέσματα αυτής της έρευνας ότι οι γονείς γνωρίζουν κατά το ήμισυ το περιεχόμενο του αναλυτικού προγράμματος του Υπουργείου Παιδείας για τη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο. Από τις επιμέρους κατηγορίες που ζητήθηκε από τους γονείς η άποψη και η γνώμη τους, ώστε να διαπιστωθεί η ικανοποίησή τους προκύπτουν τα παρακάτω:

- Η ΦΑ θεωρείται από τους γονείς πολύ σημαντικό μάθημα, καθώς συμβάλλει πολύ στον συναγωνισμό και στην άμιλλα, ενώ είναι αρκετά αυξημένη η συμμετοχή τους σε επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες.
- Ως προς τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος στο σύνολο των ερωτήσεων αποτυπώνεται μέτρια ικανοποίηση.
- Οι αθλητικές υποδομές του σχολείου αφήνουν μέτρια έως λίγη ικανοποίηση στις απαντήσεις των ερωτηθέντων.
- Σε σχέση με την ικανοποίηση των γονέων ως προς το ανθρώπινο δυναμικό, από τις απαντήσεις που ελήφθησαν διαπιστώνεται ότι αυτή η κατηγορία συγκεντρώνει τα μεγαλύτερα ποσοστά ικανοποίησης. Διαφαίνεται η επιθυμία των γονέων για περισσότερη επικοινωνία με τους ΚΦΑ, καθώς και ότι θα ήθελαν να λαμβάνουν περισσότερες συμβουλές για την ανάπτυξη των παιδιών τους.
- Στην κατηγορία επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες παρατηρείται μέτρια ικανοποίηση στους γονείς.

Τέλος, η συνολική ικανοποίηση των γονέων από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής διαμορφώνεται ως μέτρια.

Από τις συγκρίσεις μεταξύ των μεταβλητών προέκυψαν επίσης:

- Η ικανοποίηση από τις εγκαταστάσεις του σχολείου (μέτρια) σχετίζεται με την ικανοποίηση από τη μέριμνα (αρκετά) για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής.
- Η ικανοποίηση από τη διεξαγωγή του μαθήματος (μέτρια) σχετίζεται με την ικανοποίηση από τις αθλητικές υποδομές (μέτρια) των σχολείων.
- Η ικανοποίηση για κοινωνικοποίηση του παιδιού (αρκετά) μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής σχετίζεται την ικανοποίηση από τη συμμετοχή των παιδιών (αρκετά) στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες.
- Ο τύπος σχολείου σχετίζεται με την ικανοποίηση (δημόσιο) για τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (μέτρια)(φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο).
- Η μέτρια (32%) ικανοποίηση από τις εγκαταστάσεις του σχολείου, αντισταθμίζεται από την αρκετή ικανοποίηση (42%) από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους ΚΦΑ.

- Η μέτρια ικανοποίηση (42%) από τη διεξαγωγή του μαθήματος της ΦΑ, φαίνεται ότι επηρεάζεται από τις αθλητικές υποδομές των σχολείων, καθώς η ικανοποίηση των γονέων είναι λίγη (35%).
- Η ικανοποίηση για κοινωνικοποίηση του παιδιού μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής, είναι αρκετή (46%) και φαίνεται ότι σχετίζεται με την ικανοποίηση από τη συμμετοχή των παιδιών (αρκετά, 44%) στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες.
- Ο τύπος σχολείου (στις απαντήσεις μας σε ποσοστό 87% είναι γονείς που τα παιδιά τους φοιτούν σε δημόσιο σχολείο) σχετίζεται με την ικανοποίηση για τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (μέτρια, 32%)(φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο).

Συνοψίζοντας, οι τομείς όπου θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή είναι:

1. Η υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων.
2. Ο συμβουλευτικός/επικοινωνιακός ρόλος του ΚΦΑ.
3. Η διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων μέσα στο σχολείο.
4. Οι υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο).

Το ολοένα και πιο απαιτητικό πρόγραμμα των παιδιών, η διαρκώς αυξανόμενη χρήση Η/Υ από την οποία συνεπάγεται η μείωση της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και ο σύγχρονος τρόπος ζωής, επιβάλλουν τη βελτίωση των συνθηκών διεξαγωγής του μαθήματος της ΦΑ, στο σύγχρονο ελληνικό Δημοτικό σχολείο. Επιπρόσθετα, οι ΚΦΑ θα πρέπει να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές τους αρετές, εμπνέοντας τους μαθητές, με απώτερο στόχο την μεγαλύτερη και πιο ενεργή συμμετοχή τους στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Ακόμη, θα πρέπει να αναπτύξουν ενεργότερο ρόλο στο επικοινωνιακό κομμάτι καθώς η ενημέρωση των γονέων για το μάθημα της ΦΑ φαίνεται ότι είναι περιορισμένη.

6.2. Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Το χρονικό περιθώριο που δόθηκε για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, ήταν σχετικά περιορισμένο. Ειδικότερα, πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα 01/12 έως 15/12/2022, σε γονείς που διαμένουν κυρίως στην Αττική, αλλά και στην επικράτεια.

Η παρούσα έρευνα στόχευε στην αποτύπωση και διαπίστωση του ποσοστού ικανοποίησης των γονέων από το μάθημα της Φυσικής αγωγής στο Δημοτικό σχολείο. Άρα:

- μια ενδεχόμενη μελέτη θα μπορούσε να γίνει μελλοντικά για την βελτίωση ή μη, της ικανοποίησης των γονέων σε σχέση με το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό.
- ενδεχομένως το αντικείμενο της μελέτης θα μπορούσε να γίνει και σε γονείς Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο/λύκειο).
- διεξαγωγή της έρευνας σε μεγαλύτερο δείγμα γονέων που τα παιδιά τους φοιτούν σε σχολεία της επικράτειας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

I. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Active, S. A. S. (2011). A report on physical activity for health from the four home countries' Chief Medical Officers. The Department of Health.
- Astone, N. M., & McLanahan, S. S. (1991). Family structure, parental practices and high school completion. *American Sociological Review*, 56, 309–320.
- Bailey D., Scarborough A. & Hebbeler K. (2003). *Families' First Experiences with Early Intervention*. Menlo Park, CA: SRI International.
- Bailey, R. P. (2020). *Educating with Brain, Body and World Together*. Interchange, pp. 1-15.
- Bailey, R. P., & Kirk, D. (2008). *The Routledge physical education reader* (pp. 1-420). Routledge.
- Baranowski, T., Bar-Or, O., Blair, S., Corbin, C., Dowda, M., Freedson, P., & Ward, D. (1997). Guidelines for school and community programs to promote lifelong physical activity among young people. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 50(RR-6), 1-36.
- Halle, T. G., Kurtz-Costes, B., & Mahoney, J. L. (1997). Family influences on school achievement in low-income, African American children. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), 527–537. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.89.3.527>.
- Bassok, D., Latham, S., & Roem, A. (2016). Is kindergarten the new first grade? *AERA Open*, 2(1).
- Benner, A. D., & Mistry, R. S. (2007). Congruence of mother and teacher educational expectations and low income youth's academic competence. *Journal of Educational Psychology*, 99(1), 140–153.
- Berger, E. H. (1991). *Parents as partners in education: The school and home working together*. New York: Macmillan.
- Bertrand, Y. (1994). *Σύγχρονες εκπαιδευτικές θεωρίες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Borgonovi, F., & Montt, G. (2012). Parental involvement in selected PISA countries and economies. <https://doi.org/10.1787/5k990rk0jsjj-en>
- Breslin, G., Brennan, D., Rafferty, R., Gallagher, A. M., & Hanna, D. (2012). The effect of a healthy lifestyle programme on 8–9 year olds from social disadvantage. *Archives of disease in childhood*, 97(7), 618-624.
- Bronfenbrenner, U. (1979). Contexts of child rearing: Problems and prospects. *American Psychologist*, 34(10), 844–850. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.844>

- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development. *Developmental Psychology*, 22 (6), 723-742.
- Buchkremer, H. (2009). *Hand back Social pedagogic*. Darmstadt: WBG Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Bush, T. (2005). *Theories of Educational Leadership and Management*. London: Sage Pub.
- Cain, T. (2015). Teachers' engagement with published research: Addressing the knowledge problem. *Curriculum Journal*, 26(3), 488–509.
- Cale, L., & Harris, J. (2009). *Getting the Buggers Fit 2nd Edition*. A&C Black.
- Cameron, C., & Moss, P. (2011). *Social Pedagogy: Current Understandings and Opportunities*, In: Cameron & Moss (Eds.) *Social Pedagogy and Working with Children and Young People: Where Care and Education Meet*, London and Philadelphia, Jessica Kinsley Publishers.
- Chapman, J. D., Sackney, L. E., & Aspin, D. (1999). Internationalization in Educational Administration: Policy and Practice, Theory and Research. In *Handbook of Research on Educational Administration* (pp. 73 - 97). Jossey-Bass.
- Chliaoutakis, J. (2009). Σεξουαλική παρενόχληση στο σχολείο. *ΠοινΔικ & Εγκληματολογία* 1/2009.
- Connor, C. M., Son, S. H., Hindman, A. H., & Morrison, F. J. (2005). Teacher qualifications, classroom practices, family characteristics, and preschool experience: Complex effects on first graders' vocabulary and early reading outcomes. *Journal of School Psychology*, 43(4), 343-375. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jsp.2005.06.001>.
- Constantino, S. M., & County, W. J. C. (2003). *Engaging all families: Creating a positive school culture by putting research into practice*. R&L Education.
- Cumming, S. P., & Riddoch, C. (2009). *Physical activity, fitness and children's health: current concepts*.
- D'Anna, C. (2018). *Physical education in the first cycle of education. From the founding nuclei to the didactic planning. Methodological suggestions and didactic suggestions*. Volume 5 of *Embodied Cognitive Science*. New Culture Editions. 2018.
- Darling-Hammond, L. (1998). Teacher learning that supports student learning. *Educational Leadership*, 55, 6–11.
- Darling-Hammond, L. (2001). *The right to learn: A blueprint for creating schools that work*. San Francisco: Josey Bass.

- Davis-Kean, P. D. (2005). The influence of parent education and family income on child achievement: The indirect role of parental expectations and the home environment. *Journal of Family Psychology*, 19(2), 294–304. <http://dx.doi.org/10.1037/0893-3200.19.2.294>.
- Davis-Kean, P. E., & Sexton, H. R. (2009). Race differences in parental influences on child achievement: Multiple pathways to success. *Merrill-Palmer Quarterly*, 55(3), 285–318. <http://dx.doi.org/10.1353/mpq.0.0023>.
- DfE-Department for Education (1992). *Choice and Diversity: a new framework for schools*. London: HMSO.
- Dumith, S. C., Gigante, D. P., Domingues, M. R., & Kohl III, H. W. (2011). Physical activity change during adolescence: a systematic review and a pooled analysis. *International journal of epidemiology*, 40(3), 685-698.
- Eccles, J.S., & Harold, R. D. (1996). Family involvement in children's and adolescents' schooling. In A. Booth & J.F. Dunn (Eds.), *Familyschool links: How do they affect educational outcomes?* (pp. 3– 34).
- Eichsteller, G., & Holthoff, S. (2011). «Conceptual Foundations of Social Pedagogy: A Transnational Perspective from Germany», In: Cameron & Moss *Young People: Where Care and Education Meet*, London and Philadelphia, Jessica Kinsley Publishers.
- Elias, N. (1997). *Η Διαδικασία του Πολιτισμού. Μία Ιστορία της Κοινωνικής Συμπεριφοράς στη Δύση: Κοινωνιογενετικές και Ψυχογενετικές Έρευνες*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701–712.
- Erdem, C., & Kaya, M. (2020). A meta-analysis of the effect of parental involvement on students' academic achievement. *Journal of Learning for Development*, 7(3), 367-383.
- Entwisle, D. R., & Alexander, K. L. (1996). Family type and children's growth in reading and math over the primary grades. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 341–355.
- Erickson, L., & Markstroem, A., (2003). «Interpreting the concept of Social pedagogy», In: Gystanson, A., Hermansson, H.-E. & Haemaelaenem, J. (Eds.) *Perspective and Theory in Social Pedagogy*, Goeteborg, Daidalos, 9-23.
- European Commission/EACEA/Eurydice (2013). *Physical education and school sports in Europe*. Eurydice report. Luxembourg: Office for European Union publications. <http://eurydice.indire.it/pubblicazioni/educazione-fisica-e-sport-a-scuola-in-europa/>

- Evers, C. W., & Lakomski, G. (1996). Science in educational administration: A postpositivist conception. *Educational Administration Quarterly*, 32(3), 379-402. Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1–22. <http://dx.doi.org/10.1023/A:1009048817385>.
- Foster, M. A., Lambert, R., Abbott-Shim, M., McCarty, F., & Franze, S. (2005). A model of home learning environment and social risk factors in relation to children's emergent literacy and social outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, 20, 13–36. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2005.01.006>.
- Fox, K. R., & Harris, J. (2003). Promoting physical activity through schools. *Perspectives on health and exercise*, 181-202.
- Friendman B., Bobrowski P. & Geraci J. (2006). Parent' school satisfaction: ethnic similarities and differences. *Journal of Education Administration*, 44(5), 471-486.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: Theory and Practice*, Basic Books, New York.
- Geissler, G. (2017). «Friedrich Adolph Wilhelm Diesterweg» (1970-1866), In: *Klassiker den Paedagogik*. 127-149.
- Getzels, J. W. (1978). *Teachers College Record*, 79, 4, 659-82.
- Gonzalez, R. A. M., & Blanco, N. C. (1991). Parents and children: Academic values and school achievement. *International Journal of Educational Research*, 15(2), 163-169.
- Graham-Clay, S. (2005). *Communicating with Parents: Strategies for Teachers*, *School Community Journal*, v15 n1 p117-129.
- Graham, G. (2008). Children's and adults' perceptions of elementary school physical education. *The Elementary School Journal*, 108, 241–249.
- Greenwood, G. E., & Hickman, C. W. (1991). Research and practice in parent involvement: Implications for teacher education. *The Elementary School Journal*, 91(3), 279–288.
- Griffiths, L.J., Cortina-Borja, M., Sera, F., Poulidou, T., Geraci, M., Rich, C., Cole, T.J., Law, C., Joshi, H., Ness, A.R. and Jebb, S.A. (2013). How active are our children? Findings from the Millennium Cohort Study. *BMJ open*, 3(8), e002893.
- Hardman, K., & Green, K. (2011). *Contemporary issues in physical education: international perspectives*. Meyer & Meyer.

- Hatzopoulos, P., Kollias, A., & Kikis-Papadakis, K. (2015). School leadership for equity and learning and the question of school autonomy. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education*, 3(1), 65-79.
- Hill, T. (2018). *Managing the primary school*. Routledge.
- Hornby, G. (2011). *Parental involvement in childhood education. Building effective school-family partnerships*. New York - London: Springer.
- Hossler, D., & Stage, F. K. (1992). Family and high school experience influences on the postsecondary educational plans of ninth-grade students. *American Educational Research Journal*, 29(2), 425–451.
- Hradecky, L. (1994, September/October). Vice-principals' guide to effective communication. *The Canadian School Executive*, 9-13.
- James, A. (2010). *School bullying*. NSPCC, February.
- Jeynes, W. H. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban Education*, 40, 237–269.
- Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban Education*, 42, 82–110.
<http://dx.doi.org/10.1177/0042085905274540>.
- Jones, I., White, S., Aeby, V., & Benson, B. (1997). Attitudes of early childhood teachers toward family and community involvement. *Early Education & Development*, 8(2), 153-168.
- Kalantzis, M., & Cope, B. (2005). *Learning by design*. Common Ground.
- Keyes, C. R. (2002). A way of thinking about parent-teacher partnerships for teachers. *International Journal of Early Years Education*, 10, 177-191.
- Kokkotas, V. & Plakitsi, K. (2004). Time for education: Ontology, epistemology and discursiveness in teaching fundamental scientific topics. *E-Journals*, 3, 49-62.
- Kyriakides, L. (2005), "Evaluating school policy on parents working with their children in class", *The Journal of Educational Research*, Vol. 98 No. 5, pp. 281-300.
- Lagacé-Séguin, D. G., & Case, E. (2010). Extracurricular activity and parental involvement predict positive outcomes in elementary school children. *Early Child Development and Care*, 180(4), 453–462. <http://dx.doi.org/10.1080/03004430802040948>.
- Lawrence-Lightfoot, S. (2004). Building bridges from school to home. *Instructor*, 114(1), 24 -28.

- Lipka, J., Sharp, N., Brenner, M., Yanez, E., & Sharp, F. (2005). The relevance of culturally based curriculum and instructions: The case of Nancy Sharp. *Journal of American Indian Education*, 44(3), 32-55.
- Martin, J., Ranson, S., & Tall, G. (1997). Parents as partners in assuring the quality of schools. *Scottish Education Review*, 29(1), 39-55.
- McIntyre, L. L., Eckert, T. L., Fiese, B. H., DiGennaro, F. D., & Wildenger, L. K. (2007). Transition to kindergarten: Family experiences and involvement. *Early Childhood Education Journal*, 35(1), 83–88. <http://dx.doi.org/10.1007/s10643-007-0175-6>.
- McMullen, J., Kulinna, P. & Cothran, D. (2014). Physical activity opportunities during the school day: classroom teachers' perceptions of using activity breaks in the classroom. *Journal of Teaching in Physical Education*, 33(4), pp. 511-527.
- Meier M., & Lemmer U. (2018, November 30). Sequence-definition in stiff conjugated oligomers.
- Morgan, R. J., & DiPerna, J. C. (2007). Structural validity of the early childhood longitudinal study measure of parental beliefs about school readiness. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 3, 205–221.
- Mosston, M., & Ashworth, S. (2008). Teaching physical education (1st online ed.). Retrieved from <http://www.spectrumofteaching> styles.org/ebook
- Nardone P, Spinelli A, Lauria L, Buoncristiano M, Bucciarelli M, Galeone D, Gruppo OKkio Alla Salute. (2015). Socio demographic variation in childhood overweight and obesity in Italy in 2014. *Epidemiologia e Prevenzione Epidemiology and Prevention* 39:64.
- National Education Association & National Education of Secondary School Principals. (1986). *Ventures in Good Schooling*, Washington, D. C.: National Education Association.
- National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network. (2004). Are child developmental outcomes related to before-and after-school care arrangements? Results from the NICHD Study of Early Child Care. *Child Development*, 75(1), 280-295. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00669.x>.
- Naylor, P. J., Nettlefold, L., Race, D., Hoy, C., Ashe, M. C., Higgins, J. W., & McKay, H. A. (2015). Implementation of school based physical activity interventions: a systematic review. *Preventive Medicine*, 72, pp. 95-115.
- Ness, A.R., Leary, S.D., Mattocks, C., Blair, S.N., Reilly, J.J., Wells, J., Ingle, S., Tilling, K., Smith, G.D. and Riddoch, C. (2007). Objectively measured physical activity and fat mass in a large cohort of children. *PLoS medicine*, 4(3), e97.

- Nettlefold, L., McKay, H. A., Warburton, D. E. R., McGuire, K. A., Bredin, S. S. D., & Naylor, P. J. (2011). The challenge of low physical activity during the school day: at recess, lunch and in physical education. *British Journal of Sports Medicine*, 45(10), 813-819.
- O’Gorman, P., Monaghan, A., McGrath, M., Naimimohasses, S., Gormley, J., & Norris, S. (2021). Determinants of physical activity engagement in patients with nonalcoholic fatty liver disease: the need for an individualized approach to lifestyle interventions. *Physical Therapy*, 101(2), pzaa195.
- Olweus, D. (2009). Understanding and Researching Bullying: Some Critical Issues. In: S. R. Jimerson, S. M. Swearer & D. L. Espelage, eds. *Handbook of Bullying in Schools: An International Perspective*. New York: Routledge, pp. 9 - 33.
- Palailologou, N. (2016). «Intercultural Education in Greece: Activities for Immigrant and Refugee Children, Their Impact on Future Educators». In: *International Journal of Language and Applied Linguistics*, 2, 15.
- Pate, R. R., & O’neill, J. R. (2008). Summary of the American Heart Association scientific statement: promoting physical activity in children and youth: a leadership role for schools. *Journal of cardiovascular nursing*, 23(1), 44-49.
- Pearce, R. R. (2006). Effects of cultural and social structural factors on the achievement of white and Chinese American students at school transition points. *American Educational Research Journal*, 43(1), 75–101.
- Peng, S. S., & Wright, D. (1994). Explanation of academic achievement in Asian American students. *Journal of Educational Research*, 87(6), 346–352.
- Pianta, R. C., & Cox, M. J. (1999). *The transition to kindergarten: A series from the National Center for early development and learning*. York, PA: Paul H. Brookes Publishing Company.
- Puccioni, J. (2015). Parents' conceptions of school readiness, transition practices, and children's academic achievement trajectories. *The Journal of Educational Research*, 108(2), 130–147. <http://dx.doi.org/10.1080/00220671.2013.850399>.
- Reynolds, A. J. (1998). Resilience among black urban youth prevalence, intervention effects, and mechanisms of influence. *American Journal of Orthopsychiatry*, 68(1), 84–100.
- Riddoch, C. J., Cooper, A. R., Andersen, L. B., Klasson-Heggebo, L., Harro, M., Wedderkopp, N., & Sardinha, L. B. (2003). Physical activity levels and patterns of 9 and 15 year-old children from four European countries. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 35(5), S342.

- Ridgers, N. D., Stratton, G., & Fairclough, S. J. (2005). Assessing physical activity during recess using accelerometry. *Preventive medicine*, 41(1), 102-107.
- Ridgers, N, D; Stratton, G; Henaghan, J, L; McWhannell, N, J; Stone, M, R and Foweather, L. (2006a). Promoting physical activity and health in schools – The A-class project. *Physical Education Matters*, 1(1), 22-26.
- Robinson, V. M., & Le Fevre, D. M. (2011). Principals' capability in challenging conversations: the case of parental complaints. *Journal of Educational Administration*, 49(3), 227-255.
- Rubin, J. Z., Provenzano, F. J., & Luria, Z. (1974). The eye of the beholder: Parents' views on sex of newborns. *American journal of Orthopsychiatry*, 44(4), 512.
- Rutchick, A. M., Smyth, J. M., Lopoo, L. M., & Dusek, J. B. (2009). Great expectations: The biasing effects of reported child behavior problems on educational expectancies and subsequent academic achievement. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 28(3), 392–413.
<http://dx.doi.org/10.1521/jscp.2009.28.3.392>.
- Schermerhorn, J.R., 2012. Εισαγωγή στο management. Αθήνα: Ιατρικές Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδης.
- Smith, J. D., Schneider, B. H., Smith, P. K. & Ananiadou, K. (2004). The Effectiveness of Whole - School Antibullying Programs: A Synthesis of Evaluation Research. *School Psychology Review*, December, 33 (4), pp. 547 - 560.
- Spinelli A, Nardone P, Buoncristiano M, Lauria L, Bucciarelli M, Galeone D, Gruppo OKkio Alla Salute. (2015). Italy 2014: childhood obesity is decreasing. *Epidemiologia e Prevenzione Epidemiology and Prevention* 39:63.
- Strong, W.B., Malina, R.M., Blimkie, C.J., Daniels, S.R., Dishman, R.K., Gutin, B., Hergenroeder, A.C., Must, A., Nixon, P.A., Pivarnik, J.M. and Rowland, T. (2005). Evidence based physical activity for school-age youth. *The Journal of pediatrics*, 146(6), 732-737.
- Sy, S. R., & Schulenberg, J. E. (2005). Parent beliefs and children's achievement trajectories during the transition to school in Asian American and European American families. *International Journal of Behavioral Development*, 29(6), 505–515.
<http://dx.doi.org/10.1080/01650250500147329>.
- Taylor, L. C., Clayton, J. D., & Rowley, S. J. (2004). Academic socialization: Understanding parental influences on children's school-related development in the early years. *Review of General Psychology*, 8(3), 163–178. <http://dx.doi.org/10.1037/1089-2680.8.3.163>.

- Tidén, A., Brun Sundblad, G., & Lundvall, S. (2021). Assessed movement competence through the lens of Bourdieu—A longitudinal study of a developed taste for sport, PE and physical activity. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 26(3), 255-267.
- Trusty, J., Plata, M., & Salazar, C. F. (2003). Modeling Mexican Americans' educational expectations: Longitudinal effects of variables across adolescence. *Journal of Adolescent Research*, 18, 131–153.
- Turayevna, M. M. (2022). Some Disadvantages of Involving Parents into Teaching Process of Children. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication*, 2 (5), 6–10.
Ανακτήθηκε από <https://openaccessjournals.eu/index.php/jedic/article/view/1269>
- Van Kann, D. H., de Vries, S. I., Schipperijn, J., de Vries, N. K., Jansen, M. W., & Kremers, S. P. (2016). Schoolyard characteristics, physical activity, and sedentary behavior: combining GPS and accelerometry. *Journal of school health*, 86(12), 913-921.
- Vartanian, T. P., Karen, D., Buck, P. W., & Cadge, W. (2007). Early factors leading to college graduation for Asians and non-Asians in the United States. *The Sociological Quarterly*, 48(2), 165–197.
- Verstraete, S. J., Cardon, G. M., De Clercq, D. L., & De Bourdeaudhuij, I. M. (2006). Increasing children's physical activity levels during recess periods in elementary schools: the effects of providing game equipment. *European journal of public health*, 16(4), 415-419.
- Vincent, C., & Tomlinson, S. (1997). Home-school relationships: The “swarming of disciplinary mechanisms”? *British Educational Research Journal*, 23(3), 361-377.
- Vincent, C. (2000). *Including parents? Education, citizenship and parental agency*. London: Open University Press.
- Warburton, D. E., & Bredin, S. S. (2016). Reflections on physical activity and health: what should we recommend? *Canadian Journal of Cardiology*, 32(4), 495-504.
<https://doi.org/10.1016/j.cjca.2016.01.024>
- World Health Organisation. (2010). *Developing Sexual Health Programmes*. Geneva: WHO Press.
- World Health Organization. (2010). *Global recommendations on physical activity for health*. Geneva: World Health Organization; 2010.
- World Health Organization. (2010). *Standards for sexuality in Europe. A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists*. Cologne: World Health Organization, Regional Office for Europe and BZgA, Federal Centre for Health Education.
- World Health Organization. (2015). *Global recommendations on physical activity for health*. 2010.

World Health Organization. (2018). Regional Office for Europe Global action plan on physical activity 2018-2030: More active people for a healthier world. Copenhagen; 2018.

<https://apps.who.int/iris/handle/10665/272722>

Yamamoto, Y., & Holloway, S. D. (2010). Parental expectations and children's academic performance in sociocultural context. *Educational Psychology Review*, 22, 189–214.

<http://dx.doi.org/10.1007/s10648-010-9121-z>.

Zadeh, Z. Y., Farnia, F., & Ungerleider, C. (2010). How home enrichment mediates the relationship between maternal education and children's achievement in reading and math. *Early Education and Development*, 21(4), 568–594.

<http://dx.doi.org/10.1080/10409280903118424>.

Zhan, M. (2005). Assets, parental expectations and involvement, and children's educational performance. *Children and Youth Services Review*, 28, 961–975.

II. Ελληνική Βιβλιογραφία

Αγαλιανού, Ο. (2014). Εκπαιδευτική έρευνα και εκπαιδευτική πράξη: Αναζητώντας τη σύνδεση. Πανελλήνια Εκπαιδευτική Εταιρεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευση. Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων,(1), 186-199.

Αρτινοπούλου, Β. (2001). Βία στο σχολείο. Έρευνες και πολιτικές στην Ευρώπη. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Γερούκη, Μ. (2006, Σεπτέμβριος 30). Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση και Διαφυλικές Σχέσεις στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Αναγκαιότητα, Προοπτικές και ο ρόλος των εκπαιδευτικών [Πρακτικά Συνεδρίου]. 18ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελληνικής Εταιρίας Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας «Παιδί, Υγεία και Πολιτισμός», Ηράκλειο Κρήτης. Ανακτήθηκε από:

<http://dipe.lak.sch.gr/sxolikesdrastiriotesnews/sexoualikiagogi/GEROUKI.pdf>

Γεωργίου, Σ. (2000). Παράμετροι και συνέπειες της γονεϊκής εμπλοκής στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους. *Σύγχρονη εκπαίδευση*, 20(110), 56-64.

Γεωργίου, Σ. (2011). Σχέση σχολείου - οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού, Αθήνα: Διάδραση.

Γιαννικόπουλος, Α. (1991). Ψυχολογία προσαρμογής του παιδιού και του ενηλίκου. Αθήνα: Γρηγόρης.

Γιοβαζολιάς Θ. (2011). Συνεργασία εκπαιδευτικών – οικογένειας: Σχολές Γονέων, , Σχολές Γονέων, Συνεργασία εκπαιδευτικών – οικογένειας, Αθήνα.

- Γιώτσα, Α. (2006). Σχέσεις σχολείου-οικογένειας. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Γιώτσα, Α., & Ζεργιώτης, Α. (2005). Στάσεις και αντιλήψεις γονέων για το ρόλο των εκπαιδευτικών στη συνεργασία σχολείου-οικογένειας. Ανακοίνωση στο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: Σχολείο και Οικογένεια. Ιωάννινα.
- Γκλιάου, Ν. (2004). Προτεραιότητες και καινοτομίες για το νηπιαγωγείο του 21ου αιώνα. Στο Εκπαιδευτικές καινοτομίες για το σχολείο του μέλλοντος. Τόμος Α'. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Δεκλερής, Μ. (1986). Συστηματική θεωρία. Αθήνα: Σάκκουλα.
- Δημαράς, Α. (1990). Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε (Τεκμήρια Ιστορίας) (Τόμ. Α' (1821-1894)). Αθήνα: Ερμής.
- Διγγελίδης, Ν., Θεοδωράκης, Ι., Ζέτου, Ε., & Δήμας, Ι. (2006). Φυσική Αγωγή Ε' & ΣΤ' Δημοτικού - Βιβλίο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.
- Έθνος (2021). «Σεξουαλική αγωγή: Μάθημα που δεν έγινε ποτέ εδώ και 50 χρόνια στα σχολεία». Ανακτήθηκε από: https://www.ethnos.gr/ellada/147492_sexoyaliki-agogi-mathima-poy-den-egine-pote-edo-kai-50-hronia-sta-sholeia
- Ευαγγέλου, Φ. (2017). Βασικές πτυχές της συνεργασίας του παιδαγωγού με την οικογένεια. Εκπαιδευτικός Κύκλος, 5(2), 179-193.
- Ζαβλανός, Μ. (2003). Ολική Ποιότητα στην Εκπαίδευση. Αθήνα: Σταμούλη.
- Ζηλιασκοπούλου, Δ. (2014). Συνεργασία σχολείου-οικογένειας: πρακτικές ενίσχυσης της επικοινωνίας και αντιμετώπισης των δυσκολιών. Στο Ε. Κατσαρού & Μ. Λιακοπούλου (επιμ.), Θέματα διδασκαλίας και αγωγής στο πολυπολιτισμικό σχολείο (1-19). Διαθέσιμο στο: http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/2014-09-06-09-18-43/2014-09-06-09-35-19/42-c5-ziliask?showall=1
- Ηλιού, Μ., (1999). Η καθημερινή ζωή και το μέλλον των παιδιών ως διακύβευμα γονέων και εκπαιδευτικών. Σύγχρονη Εκπαίδευση, 108. 34-36.
- Θεοδοσίου, Μ. (2015). Ο ρόλος της επικοινωνίας ανάμεσα στο διευθυντή και στο εκπαιδευτικό προσωπικό για τη λειτουργία των σχολικών μονάδων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. (Μεταπτυχιακή εργασία ανοικτής πρόσβασης). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. (2021). ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ, ΑΘΗΝΑ: Α έκδοση.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj-wej_w8H7AhXmi_0HHQqTB58QFnoECAoQAAQ&url=https%3A%2F%2Fiep.edu.gr%2Fservices%2Feduguide%2Fframes%2Feducation-guide%2Findex.php%3Fgv_a%3Dview-file%26fid%3D15d6d5b1b8d2e35a7c4e05f6fcc2b6e5c05801075beca50d785ea946f3d4d229&usg=AOvVaw2H6Kt_OOGJJ_Bv3uU8-G9R

- Ιορδανίδης, Γ. (2005). Ο ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας στην Αγγλία: Θεωρητική προσέγγιση. Στο Α. Καψάλης (Επιμ.), Οργάνωση και διοίκηση σχολικών μονάδων (σ. 123-157). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Καλαφάτη Ε., (1988). Τα σχολικά κτίρια της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης 1821-1929. Από τις προδιαγραφές στον προγραμματισμό. Αθήνα Γενική γραμματεία Νέας Γενιάς.
- Καμινारीδη, Β. & Τσαλίκη, Ε. (2017). Σχολικός Εκφοβισμός: προσδιορισμός και περιγραφή του φαινομένου. Πρακτικά 4ου συνεδρίου "Νέος Παιδαγωγός", 1 - 2 Απριλίου 2017, Αθήνα. Αθήνα: Νέος Παιδαγωγός, σελ. 2296 - 2301.
- Καντζάρα, Β. (2008). Εκπαίδευση και κοινωνία, Αθήνα: Πολύτροπον.
- Κάππας, Χ. (2005). Ο ρόλος του παιχνιδιού στην παιδική ηλικία. Αθήνα : Ατραπός.
- Καραμητόπουλος, Θ. (2020). Γονική εμπλοκή στην εκπαίδευση: το ζήτημα του ορισμού. Στο Χ. Τσιχουρίδης, Δ. Κολοκοτρώνης κ.ά. (Επιμ.), 5ο Διεθνές Συνέδριο για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας, Πρακτικά Συνεδρίου: Τόμος Γ' (σσ. 481-483), ΕΕΠΕΚ, 11-13 Οκτωβρίου 2019, Λάρισα. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/339055548_Karametopoulos_TH_2020_Gonike_emploke_sten_ekpaideuse_to_zetema_tou_orismou_Sto_CH_Tsichourides_D_Kolokotrones_ka_Epim_5o_Diethnes_Synedrio_gia_ten_Proothese_tes_Ekpaideutikes_Kainotomias_Praktika
- Καρανταΐδου, Μ. (2006). Αξιακοί Προσανατολισμοί και Περιορισμοί στην Εκπαιδευτική Πράξη : απόψεις Ελλήνων εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Κατάκη, Χ. (2012). Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας. Αθήνα: Πεδίο.
- Κατσαρός, Ι., (2008). Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.
- Κέντρο Επιμόρφωσης Και Διά Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) Πανεπιστήμιο Πατρών, Πρόγραμμα Επαγγελματικής Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών, Διασύνδεση Οικογένειας και Σχολείου

- Κελπανίδης, Μ. (1993). Ο θεσμός της οικογένειας και το κράτος Πρόνοιας. In Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, Οικογένεια Παιδική Προστασία Κοινωνική Πολιτική (pp. 24-44). Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.
- Κολοβελώνης, Α. (2008). Ο ρόλος του αυτοκαθορισμού του μαθητή στο μάθημα της φυσικής αγωγής. Μια βιβλιογραφική προσέγγιση. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, 14, 60- 73.
- Κολοβελώνης, Α. (2008). Διαφορές στα κίνητρα μαθητών και μαθητριών δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου για συμμετοχή στο μάθημα της φυσικής αγωγής σε σχέση με τη συμμετοχή τους ή μη σε σπορ εκτός σχολείου. Οργάνωση του Αθλητισμού.
- Κουτσελίνη, Μ. (2001). Ανάπτυξη προγραμμάτων - θεωρία - έρευνα - πράξη. Λευκωσία.
- Λαμπίρη-Δημάκη, Ι. (1974). Προς μίαν ελληνικήν Κοινωνιολογία της Παιδείας, τ. 1, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα.
- Μάλαμα, Μ. (2014). Η Βία στον Αρχαίο και στο Σύγχρονο Κόσμο: Ηθικές Διαστάσεις. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Καλαμάτα: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διαπανεπιστημιακό και Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Ηθική Φιλοσοφία".
- Ματσαγγούρας Η. (1998). Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: Για το καθημερινό μάθημα και τις συνθετικές εργασίες. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). Λεξικό της ελληνικής γλώσσας. 2η Έκδοση, Αθήνα.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2019). Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. 5η Έκδοση. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας ΙΚΕ.
- Μπεαζίδου Ε., & Σπάθης Α. (2019). Στάσεις των Εκπαιδευτικών προς τη Συνεργασία με τους Γονείς. Επιστήμες Αγωγής, 2019(1), 87–105. Ανακτήθηκε από <https://ejournals.lib.uoc.gr/index.php/edusci/article/view/437>
- Μπουζάκης, Σ. (1987). Νεοελληνική Εκπαίδευση (1821 – 1985). Αθήνα: Gutenberg.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2005β). Σχολείο- οικογένεια και κοινότητα: Αναπτύσσοντας τη συνεργασία. Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2007). Σχολείο - οικογένεια και κοινότητα: Αναπτύσσοντας τη συνεργασία, εκδόσεις Ατραπός, Αθήνα.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2009). Συνεργασία Σχολείου Οικογένειας και Κοινότητας. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Νικολακάκη, Μ., Μωραΐτη, Τ., & Δώσσα, Κ. (2010). Μύθοι και πραγματικότητα της εκπαίδευσης. Διαθεματικότητα και ομαδοσυνεργατική στο ελληνικό σχολείο. Αθήνα: Σιδέρης.

- Νικολάου Σ. Μ., & Ζιώγας Η. (2016). Βιωματικές κοινωνικές παραστάσεις και αναπαραστάσεις – Αξιοποίηση της βιωματικής μάθησης στα προγράμματα της ΕΕ. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2015(2), 986–1000. <https://doi.org/10.12681/edusc.238>
- Νοιάζομαι και δρω με την οικογένεια. (2018). Εθελοντισμός – Αλληλεγγύη – Ενεργός πολίτης. Οδηγός για τον εκπαιδευτικό, Εκδότης: Δεσμός Μη Κερδοσκοπικό Σωματείο και Ίδρυμα Λαμπράκη, Αθήνα. Ανακτήθηκε από: https://noiazomaikaidrw.gr/wp-content/uploads/2018/12/Teuchos_4.pdf
- Ντινίδου, Χ. (2013). Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας (Διδακτορική διατριβή). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα.
- Ξωχέλλης, Π. (1997). Σχολείο και εκπαιδευτικός μπροστά στις σύγχρονες απαιτήσεις. Μακεδόν, Φλώρινα.
- Πανούσης, Γ. (2018). Τι και ποιος κρύβεται πίσω από την ενδοσχολική βία. Στο Θ. Θάνος & Α. Τσατσάκης (Επιμ.), Σχολική βία και σχολικός εκφοβισμός. Μεθοδολογικά ζητήματα, διαστάσεις, αντιμετώπιση (σσ. 19-24). Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Παπαβέντσης Σ. (2009). Προικισμένα μωρά – Εμπνευσμένοι γονείς. Αθήνα : Πατάκη.
- Παπάζογλου, Α. (2014). Ο ρόλος της οικογένειας και των συνομήλικων στη διαμόρφωση της ταυτότητας των εφήβων. Έρευνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων, 3, 177-193.
- Παπαθανασίου Ζ., & Γκοτζαμάνης Κ. (2000), Αγωγή Υγείας: Σεξουαλική Αγωγή. Διαφυλικές Σχέσεις, Βιβλίο Μαθητή, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Παπαϊωάννου, Α. (2009). Οι επιμορφωτικές ανάγκες των διευθυντών σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: Μια εμπειρική διερεύνηση σε σχολικές μονάδες του Νομού Πιερίας. Διπλωματική Εργασία στο Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- Παπανούτσος, Ε.Π. (1985). Ψυχολογία (4^η έκδ.). Αθήνα: Δωδώνη.
- Πασιαρδής, Π. (2004). Εκπαιδευτική ηγεσία: Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή.
- Πασιαρδής, Π., & Πασιαρδή, Γ. (2006). Αποτελεσματικά Σχολεία. Πραγματικότητα ή Ουτοπία. Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ /ΔΑΡΔΑΝΟΣ.

- Πεντέρη, Ε., & Πετρογιάννης, Κ. (2013). Σύνδεση σχολείου-οικογένειας και το ζήτημα της μεταξύ τους συνεργασίας: Κριτική παρουσίαση βασικών θεωρητικών μοντέλων. Έρευνα στην Εκπαίδευση, 1(1). 1-26. <http://ejournals.e-publishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/view/8790>
- Πεντέρη, Ε., & Πετρογιάννης, Κ. (2013). Σύνδεση σχολείου-οικογένειας και το ζήτημα της μεταξύ τους συνεργασίας: Κριτική παρουσίαση βασικών θεωρητικών μοντέλων. Έρευνα στην εκπαίδευση, 1, 4-29.
- Πέτρογλου, Α. (2016). Η γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ανακτήθηκε από: https://www.academia.edu/50243063/%CE%A0%CE%AD%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%BB%CE%BF%CF%85_2016_%CE%97_%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CE%B5%CF%8A%CE%BA%CE%AE_%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%BF%CE%BA%CE%AE_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1
- Σαϊτης, Χ. (2008). Ο Διευθυντής στο Δημόσιο Σχολείο. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Σαϊτη, Α., Σαϊτης, Χ. (2012). Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης, Ιδιωτική Έκδοση, Αθήνα.
- Σακελλαρίου, Μ. (2014). Βασικές θεωρητικές αρχές και προσεγγίσεις για τη συνεργασία οικογένειας και σχολείου—Εφαρμοσμένα Προγράμματα-Διδακτικές Προτάσεις. Ανακτήθηκε από: <http://earlychildhoodpedagogy.gr/sakellariou>
- Συμεού, Λ. (2003). Σχέσεις σχολείου οικογένειας: έννοιες, μορφές και εκπαιδευτικές -συνεπαγωγές. Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 36, 101-113. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/236173000_Scheseis_scholeiou-oikogeneias_ennoies_morphes_kai_ekpaideutikes_synepagoges_Paidagogike_Epitheorese_36_101-113
- Τάμπαλης, Κ. (2011). Διδακτορική διατριβή. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Αθήνα.
- Τεγόπουλος-Φυτράκης. (1991). Ελληνικό Λεξικό. Δ΄ Έκδοση. Αθήνα: ΑΡΜΟΝΙΑ Α.Ε.
- Φιλίππου, Δ. (1993). Κοινωνική Πολιτική για την οικογένεια και το παιδί: Ανάγκη για εναλλακτικές μορφές φροντίδας. In Αγάθωνος-Γεωργιπούλου, Οικογένεια Παιδική Προστασία Κοινωνική Πολιτική (pp. 327-333). Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.
- Φουσάρου-Μαλάμη, Χ. & Χριστοδουλοπούλου, Α. (2015). Το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας: Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Πρόληψη - Παρέμβαση). Πτυχιακή Εργασία, Πάτρα: ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Χατζηγεωργίου, Γ. (2012). Γνώθι το Curriculum: Γενικά και Ειδικά θέματα Αναλυτικών Προγραμμάτων και Διδακτικής. Αθήνα: Διάδραση.

III. Νόμοι και Διατάξεις

Νόμος 4397/1929 - ΦΕΚ 309/Α/24-08-1929

Νόμος 309 ΦΕΚ Α'100/30.4.1976

Νόμος 682/1977 - ΦΕΚ 244/Α/1-9-1977

Νόμος 1143/1981 - ΦΕΚ 80/Α/31-3-1981

Νόμος 1566/1985 - ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985

Νόμος 2102/1992 - ΦΕΚ 193/Α/2-12-1992

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 301/1996 - ΦΕΚ 208 Τ.Α' 29-8-1996

Νόμος 2525/1997 – ΦΕΚ 188/Α/23-9-1997

Δ4/804/16-12-1997

Νόμος 2817/2000 - ΦΕΚ 78/Α/14-3-2000

Υπουργική Απόφαση 21072α/Γ2/2003 - ΦΕΚ 303/Β/13-3-2003

Υπουργική Απόφαση Φ.12/773/77094/Γ1/2006 - ΦΕΚ 1139/Β/23-8-2006

Νόμος 3467/2006 - ΦΕΚ 128/Α/21-6-2006

Νόμος 3699/2008 - ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008

ΦΕΚ 1324/11-05-2016 τ.Β', Ανακτήθηκε από:

<https://www.minedu.gov.gr/images/e3orthologismos.pdf>

Υπουργική Απόφαση Γ3γ/40426/2016 - ΦΕΚ 2221/Β/18-7-2016

Νόμος 4521/2018 - ΦΕΚ 38/Α/2-3-2018

ΚΥΑ 66981/Δ1/27.04.2018 - ΦΕΚ 1586/08.05.2018 τεύχος Β'

ΦΕΚ Β' 8/10-1-2020

Νόμος 4692/2020 - ΦΕΚ 111/Α/12-6-2020

Νόμος 4800/2021 - ΦΕΚ 81/Α/21-5-2021

Άρθρο 1510 - Αστικός Κώδικας - Γονική μέριμνα

Άρθρο 1518 - Αστικός Κώδικας - Επιμέλεια του προσώπου

IV. Διαδικτυακή Βιβλιογραφία

eacea.ec.europa.eu

<https://www.minedu.gov.gr/news/22526-29-07-16-epekteinetai-i-didaskalia-tis-2is-ksenis-glossas-sta-4-thesia-kai-ano-dimotika>

Αριθ. 169870 /Δ1, Πρόγραμμα Σπουδών <https://edu.klimaka.gr/mathimata/dhmotikou/3534-fysikh-agwgh-dhmotikou-sxoleiou>

Δίκτυο Ευρυδίκη, «Φυσική Αγωγή και Αθλητισμός στην Ευρώπη»,

<https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/eyridiki.pdf>

<https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/printficheglobal.pdf?id=547893&l=en>

Αρ.Πρωτ.190677/Δ5/10-11-2016/ΥΠΠΕΘ Απόφαση με θέμα: “Αθλητικές δραστηριότητες σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης”. <https://edu.klimaka.gr/drasthriothtes/genika/2065-egkyklios-athlitikes-drashiriothtes>

<https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/parapaideia-mesa-sto-sxoleio/>

http://blogs.sch.gr/41dimperi/files/2012/03/Paraxorisi_Xoron.pdf

<https://paideia-news.com/egkyklio/2022/08/28/eyropaiki-imera-sxolikoy-athlismoy-paraskeyi-30-septembrioy-2022/>

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2020/%CE%95%CE%9F%CE%A1%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A3_9%CE%B7%CF%82_%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%91%CE%A3_%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%91%CE%A3_%CE%A3%CE%A7%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A5_%CE%91%CE%98%CE%9B%CE%97%CE%A4%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5.pdf

<https://www.un.org/en/observances/sport-day>

<https://gga.gov.gr/gga/skopos-ths-ypiresias/163-gga/dioikitikes-yphresies/geniki-diefthhsh-organosis-athlismou/dieythinh-athlsh-gia-olous>

<https://www.un.org/en/observances/sport-day>

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι Ερωτηματολόγιο έρευνας

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Οι κατά προσέγγιση 96 ώρες Φυσικής Αγωγής ετησίως για τις τάξεις Α΄-Δ΄ του Δημοτικού προτείνεται να καλυφθούν όπως αναφέρεται παρακάτω:

1) Α΄ - Β΄ Δημοτικού

- Ψυχοκινητική αγωγή (32 ώρες)
- Μουσικοκινητική Αγωγή – Χοροί (26 ώρες)
- Παιχνίδια: Ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά (12 ώρες)
- Γυμναστικές κινήσεις και προασκήσεις Ενόργανης Γυμναστικής (10 ώρες)
- Προετοιμασία εκδηλώσεων (4 ώρες)
- Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες και σπορ υγείας και αναψυχής (8 ώρες)
- Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης (4 ώρες)

2) Γ΄ - Δ΄ Δημοτικού

- Ψυχοκινητική αγωγή (22 ώρες)
- Μουσικοκινητική αγωγή –Χοροί (20 ώρες)
- Παιχνίδια: Ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά (8 ώρες)
- Γυμναστική-Ενόργανη Γυμναστική (10 ώρες)
- Μύηση στις αθλοπαιδιές και τον στίβο (Ποδόσφαιρο, Πετοσφαίριση, Καλαθοσφαίριση, Χειροσφαίριση) (20 ώρες)
- Γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα και αθλήματα ΑμΕΑ (4 ώρες)
- Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες και σπορ υγείας και αναψυχής (4 ώρες)
- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)
- Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης (4 ώρες)
- Κολύμβηση (10 δίωρα στη Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού)*

* Όταν υλοποιείται η κολύμβηση στη Γ΄ και Δ΄ τάξη του Δημοτικού, παραλείπονται ώρες από τις υπόλοιπες θεματικές ενότητες αναλογικά.

Οι κατά προσέγγιση 64 ώρες Φυσικής Αγωγής ετησίως για τις τάξεις Ε΄-ΣΤ΄ του Δημοτικού προτείνεται να καλυφθούν όπως αναφέρεται παρακάτω:

3) Ε΄ - ΣΤ΄ Δημοτικού

- Καλαθοσφαίριση (8 ώρες)
- Πετοσφαίριση (8 ώρες)
- Ποδόσφαιρο (8 ώρες)
- Χειροσφαίριση (8 ώρες)
- Γυμναστική (8 ώρες)
- Κλασικός αθλητισμός (10 ώρες)
- Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί (10 ώρες)
- Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών (4 ώρες)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Αγαπητοί Γονείς,

Η έρευνα αυτή διεξάγεται στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας με τίτλο «*Βαρόμετρο Ικανοποίησης των Γονέων ως προς την παρεχόμενη εκπαίδευση στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*» του Π.Μ.Σ. Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Το παρόν ερωτηματολόγιο διαμοιράζεται σε γονείς μαθητών Δημοτικού και επιχειρεί να εντοπίσει την ικανοποίηση των γονέων από την παρεχόμενη εκπαίδευση των παιδιών τους στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα αποτελέσματα του θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς και ακαδημαϊκούς σκοπούς.

Παρακαλείστε να απαντήσετε στο σύνολο των ερωτήσεων λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο, όπως αυτό επισυνάπτεται με το ερωτηματολόγιο.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

A. Δημογραφικά Στοιχεία

1. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται από
  - Πατέρα
  - Μητέρα
  - Κηδεμόνα
2. Μορφωτικό επίπεδο
  - Απόφοιτος/η Δημοτικού
  - Απόφοιτος/η Γυμνασίου
  - Απόφοιτος/η Λυκείου
  - ΑΕΙ (Πανεπιστημιακού-Τεχνολογικού τομέα)
  - Κάτοχος Μεταπτυχιακού
  - Κάτοχος Διδακτορικού
  - Κάτοχος Μεταδιδακτορικού
3. Επάγγελμα
  - Δημόσιος Υπάλληλος
  - Ιδιωτικός Υπάλληλος
  - Ελεύθερος Επαγγελματίας
  - Οικιακά
  - Άνεργος/η
  - Άλλο
4. Αριθμός τέκνων
  - 1
  - 2
  - 3
  - 4
  - 5+
5. Αριθμός τέκνων που φοιτούν στο Δημοτικό
  - 1
  - 2
  - 3
  - 4
  - 5+

6. Τύπος Σχολείου
  - Δημόσιο Σχολείο
  - Ιδιωτικό Σχολείο
7. Τάξη φοιτούν το/τα παιδί/ά σας
  - Α'
  - Β'
  - Γ'
  - Δ'
  - Ε'
  - Στ'

B. Γενικές ερωτήσεις για το μάθημα της Φυσικής Αγωγής

1. Γνωρίζετε ότι το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Γυμναστική) στο Δημοτικό Σχολείο περιλαμβάνει:
  - Ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά παιχνίδια
  - Μύηση στις αθλοπαιδιές (Ποδόσφαιρο, Καλαθοσφαίριση, Πετοσφαίριση, Χειροσφαίριση) και στο στίβο (Κλασικός αθλητισμός)
  - Κολύμβηση
  - Μουσικοκινητική Αγωγή-Χοροί/Παραδοσιακοί Χοροί
  - Ψυχοκινητική Αγωγή
  - Γυμναστική-Ενόργανη γυμναστική
  - Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες & спор υγείας και αναψυχής
  - Γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα & αθλήματα ΑμΕΑ
  - Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης-EYZHN
  - Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών
2. Πόσο σημαντικό είναι το μάθημα της Φυσικής Αγωγής για την εκπαίδευση του παιδιού σας;
3. Πόσο πιστεύετε ότι βελτιώνει τον συναγωνισμό και την άμιλλα το μάθημα της Φυσικής Αγωγής;
4. Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες;

Ικανοποίηση ως προς τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος Φυσικής Αγωγής

1. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;
2. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την διάρκεια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;
3. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;
4. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής;
5. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;

Ικανοποίηση από Υλικοτεχνική Υποδομή

1. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τους αθλητικούς χώρους του σχολείου;
2. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από το αθλητικό υλικό του σχολείου (μπάλες, όργανα γυμναστικής κλπ.);
3. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου;
4. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις υποστηρικτικές υποδομές του σχολείου (φαρμακείο, ιατρείο);
5. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου;

Ικανοποίηση από το ανθρώπινο δυναμικό

1. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη γνωστική επάρκεια του καθηγητή Φυσικής Αγωγής;
2. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό;
3. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;
4. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;
5. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις συμβουλές που λαμβάνετε από τον καθηγητή της Φυσικής Αγωγής για τη σωστή ανάπτυξη του παιδιού σας;
6. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;

Ικανοποίηση από επιπρόσθετες αθλητικές δραστηριότητες

1. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες;
2. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων μέσα στο σχολείο;
3. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο, διατροφολόγο);
4. Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες;

Συνολική ικανοποίηση

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο;

Παράρτημα II Διαγράμματα συνολικής ικανοποίησης και επιμέρους διαστάσεων ικανοποίησης

Συμπλήρωση από

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
ΠΑΤΕΡΑ	119	34,9	34,9	34,9
ΜΗΤΕΡΑ	214	62,8	62,8	97,7
ΚΗΔΕΜΟΝΑ	8	2,3	2,3	100,0
Total	341	100,0	100,0	

Μορφωτικό Επίπεδο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απόφοιτος/η Δημοτικού	2	,6	,6
	Απόφοιτος/η Γυμνασίου	3	,9	1,5
	Απόφοιτος/η Λυκείου	79	23,2	24,7
	ΑΕΙ (Πανεπιστημιακού-Τεχνολογικού τομέα)	153	44,9	69,7
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	95	27,9	97,6
	Κάτοχος Διδακτορικού	6	1,8	99,4
	Κάτοχος Μεταδιδακτορικού	2	,6	100,0
	Total	340	99,7	100,0
Missing	System	1	,3	
Total		341	100,0	

Επάγγελμα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δημόσιος Υπάλληλος	94	27,6	27,7
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	154	45,2	73,2
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	47	13,8	87,0
	Οικιακά	18	5,3	92,3
	Άνεργος/η	14	4,1	96,5
	Άλλο	12	3,5	100,0
	Total	339	99,4	100,0
Missing	System	2	,6	
Total		341	100,0	

Αριθμός τέκνων

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,00	116	34,0	34,1	34,1
2,00	181	53,1	53,2	87,4
3,00	29	8,5	8,5	95,9
4,00	10	2,9	2,9	98,8
5,00	4	1,2	1,2	100,0
Total	340	99,7	100,0	
Missing System	1	,3		
Total	341	100,0		

Αριθμός τέκνων που φοιτούν στο Δημοτικό Σχολείο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,00	237	69,5	72,3	72,3
2,00	82	24,0	25,0	97,3
3,00	7	2,1	2,1	99,4
4,00	2	,6	,6	100,0
Total	328	96,2	100,0	
Missing System	13	3,8		
Total	341	100,0		

Τύπος σχολείου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δημόσιο Σχολείο	291	85,3	87,1	87,1
	Ιδιωτικό Σχολείο	43	12,6	12,9	100,0
	Total	334	97,9	100,0	
Missing	System	7	2,1		
Total		341	100,0		

Τάξη που φοιτά το παιδί σας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	A	74	21,7	22,7	22,7
	B	43	12,6	13,2	35,9
	Γ	43	12,6	13,2	49,1
	Δ	49	14,4	15,0	64,1
	E	40	11,7	12,3	76,4
	ΣΤ	77	22,6	23,6	100,0
Total		326	95,6	100,0	
Missing	System	15	4,4		
Total		341	100,0		

Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: παιχνίδια: ομαδικά, ατομικά

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	311	91,2	91,2	91,2
OXI	30	8,8	8,8	100,0
Total	341	100,0	100,0	

Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Μύηση στις αθλοπαιδιές

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	310	90,9	91,2	91,2
OXI	30	8,8	8,8	100,0
Total	340	99,7	100,0	
Missing System	1	,3		
Total	341	100,0		

Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Κολύμβηση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	124	36,4	36,5	36,5
OXI	216	63,3	63,5	100,0
Total	340	99,7	100,0	
Missing System	1	,3		
Total	341	100,0		

**Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Μουσικοκινητική Αγωγή-
Χοροί/Παραδοσιακοί Χοροί**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	246	72,1	72,8	72,8
	OXI	92	27,0	27,2	100,0
	Total	338	99,1	100,0	
Missing	System	3	,9		
Total		341	100,0		

Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Ψυχοκινητική Αγωγή

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	139	40,8	41,0	41,0
	OXI	200	58,7	59,0	100,0
	Total	339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Γυμναστική-Ενόργανη γυμναστική

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	207	60,7	61,2	61,2
	OXI	131	38,4	38,8	100,0
	Total	338	99,1	100,0	
Missing	System	3	,9		
Total		341	100,0		

Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες & σπορ υγείας και αναψυχής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	192	56,3	56,6	56,6
	OXI	147	43,1	43,4	100,0
	Total	339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Γνωριμία με μη διαδεδομένα αθλήματα & αθλήματα ΑμΕΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	94	27,6	27,7	27,7
	OXI	245	71,8	72,3	100,0
	Total	339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης-ΕΥΖΗΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	103	30,2	30,3	30,3
	OXI	237	69,5	69,7	100,0
	Total	340	99,7	100,0	
Missing	System	1	,3		
Total		341	100,0		

**Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Ενδοσχολικές διοργανώσεις
προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	242	71,0	72,0	72,0
	ΟΧΙ	94	27,6	28,0	100,0
	Total	336	98,5	100,0	
Missing	System	5	1,5		
Total		341	100,0		

**Πόσο σημαντικό είναι το μάθημα της Φυσικής Αγωγής για την εκπαίδευση του
παιδιού σας;**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	1	,3	,3	,3
	ΛΙΓΟ	2	,6	,6	,9
	ΜΕΤΡΙΑ	11	3,2	3,2	4,1
	ΑΡΚΕΤΑ	80	23,5	23,6	27,7
	ΠΟΛΥ	245	71,8	72,3	100,0
	Total	339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

**Πόσο πιστεύετε ότι βελτιώνει τον συναγωνισμό και την άμιλλα το μάθημα της
Φυσικής Αγωγής;**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	2	,6	,6	,6
	ΛΙΓΟ	7	2,1	2,1	2,7
	ΜΕΤΡΙΑ	11	3,2	3,2	5,9
	ΑΡΚΕΤΑ	112	32,8	33,0	38,9
	ΠΟΛΥ	207	60,7	61,1	100,0
	Total	339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	9	2,6	2,7	2,7
	ΛΙΓΟ	19	5,6	5,6	8,3
	ΜΕΤΡΙΑ	31	9,1	9,2	17,5
	ΑΡΚΕΤΑ	152	44,6	45,0	62,4
	ΠΟΛΥ	127	37,2	37,6	100,0
	Total	338	99,1	100,0	
Missing	System	3	,9		
Total		341	100,0		

**Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής
Αγωγής;**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	20	5,9	5,9	5,9
	ΛΙΓΟ	48	14,1	14,2	20,1
	ΜΕΤΡΙΑ	142	41,6	41,9	61,9
	ΑΡΚΕΤΑ	98	28,7	28,9	90,9
	ΠΟΛΥ	31	9,1	9,1	100,0
Total		339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

**Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την διάρκεια του μαθήματος της Φυσικής
Αγωγής;**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	16	4,7	4,7	4,7
	ΛΙΓΟ	44	12,9	13,0	17,8
	ΜΕΤΡΙΑ	143	41,9	42,3	60,1
	ΑΡΚΕΤΑ	112	32,8	33,1	93,2
	ΠΟΛΥ	23	6,7	6,8	100,0
Total		338	99,1	100,0	
Missing	System	3	,9		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	24	7,0	7,1	7,1
	ΛΙΓΟ	42	12,3	12,4	19,5
	ΜΕΤΡΙΑ	132	38,7	38,9	58,4
	ΑΡΚΕΤΑ	108	31,7	31,9	90,3
	ΠΟΛΥ	33	9,7	9,7	100,0
Total		339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	7	2,1	2,1	2,1
	ΛΙΓΟ	23	6,7	6,8	8,8
	ΜΕΤΡΙΑ	76	22,3	22,4	31,3
	ΑΡΚΕΤΑ	156	45,7	46,0	77,3
	ΠΟΛΥ	77	22,6	22,7	100,0
Total		339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	27	7,9	8,0	8,0
	ΛΙΓΟ	50	14,7	14,7	22,7
	ΜΕΤΡΙΑ	131	38,4	38,6	61,4
	ΑΡΚΕΤΑ	98	28,7	28,9	90,3
	ΠΟΛΥ	33	9,7	9,7	100,0
	Total	339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τους αθλητικούς χώρους του σχολείου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	72	21,1	21,3	21,3
	ΛΙΓΟ	97	28,4	28,7	50,0
	ΜΕΤΡΙΑ	109	32,0	32,2	82,2
	ΑΡΚΕΤΑ	46	13,5	13,6	95,9
	ΠΟΛΥ	14	4,1	4,1	100,0
	Total	338	99,1	100,0	
Missing	System	3	,9		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από το αθλητικό υλικό του σχολείου (μπάλες, αθλητικό υλικό, όργανα γυμναστικής κλπ.);

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	47	13,8	13,9	13,9
	ΛΙΓΟ	113	33,1	33,5	47,5
	ΜΕΤΡΙΑ	110	32,3	32,6	80,1
	ΑΡΚΕΤΑ	54	15,8	16,0	96,1
	ΠΟΛΥ	13	3,8	3,9	100,0
	Total	337	98,8	100,0	
Missing	System	4	1,2		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	60	17,6	17,8	17,8
	ΛΙΓΟ	96	28,2	28,5	46,3
	ΜΕΤΡΙΑ	109	32,0	32,3	78,6
	ΑΡΚΕΤΑ	56	16,4	16,6	95,3
	ΠΟΛΥ	16	4,7	4,7	100,0
	Total	337	98,8	100,0	
Missing	System	4	1,2		
Total		341	100,0		

**Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις υποστηρικτικές υποδομές του σχολείου
(φαρμακείο, ιατρείο);**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	54	15,8	16,1	16,1
	ΛΙΓΟ	102	29,9	30,4	46,4
	ΜΕΤΡΙΑ	103	30,2	30,7	77,1
	ΑΡΚΕΤΑ	57	16,7	17,0	94,0
	ΠΟΛΥ	20	5,9	6,0	100,0
Total		336	98,5	100,0	
Missing	System	5	1,5		
Total		341	100,0		

**Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του
σχολείου;**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	58	17,0	17,2	17,2
	ΛΙΓΟ	119	34,9	35,2	52,4
	ΜΕΤΡΙΑ	100	29,3	29,6	82,0
	ΑΡΚΕΤΑ	49	14,4	14,5	96,4
	ΠΟΛΥ	12	3,5	3,6	100,0
Total		338	99,1	100,0	
Missing	System	3	,9		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη γνωστική επάρκεια του καθηγητή Φυσικής Αγωγής;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	11	3,2	3,3	3,3
ΛΙΓΟ	44	12,9	13,0	16,3
ΜΕΤΡΙΑ	92	27,0	27,2	43,5
ΑΡΚΕΤΑ	135	39,6	39,9	83,4
ΠΟΛΥ	56	16,4	16,6	100,0
Total	338	99,1	100,0	
Missing System	3	,9		
Total	341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	20	5,9	5,9	5,9
ΛΙΓΟ	45	13,2	13,3	19,2
ΜΕΤΡΙΑ	87	25,5	25,7	45,0
ΑΡΚΕΤΑ	127	37,2	37,6	82,5
ΠΟΛΥ	59	17,3	17,5	100,0
Total	338	99,1	100,0	
Missing System	3	,9		
Total	341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	26	7,6	7,7	7,7
	ΛΙΓΟ	57	16,7	16,8	24,5
	ΜΕΤΡΙΑ	85	24,9	25,1	49,6
	ΑΡΚΕΤΑ	113	33,1	33,3	82,9
	ΠΟΛΥ	58	17,0	17,1	100,0
Total		339	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	13	3,8	3,9	3,9
	ΛΙΓΟ	42	12,3	12,5	16,3
	ΜΕΤΡΙΑ	85	24,9	25,2	41,5
	ΑΡΚΕΤΑ	139	40,8	41,2	82,8
	ΠΟΛΥ	58	17,0	17,2	100,0
Total		337	98,8	100,0	
Missing	System	4	1,2		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις συμβουλές που λαμβάνετε από τον καθηγητή της Φυσικής Αγωγής για τη σωστή ανάπτυξη του παιδιού σας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	60	17,6	17,8	17,8
	ΛΙΓΟ	58	17,0	17,2	35,0
	ΜΕΤΡΙΑ	101	29,6	30,0	65,0
	ΑΡΚΕΤΑ	77	22,6	22,8	87,8
	ΠΟΛΥ	41	12,0	12,2	100,0
	Total	337	98,8	100,0	
Missing	System	4	1,2		
Total		341	100,0		

Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	15	4,4	4,5	4,5
	ΛΙΓΟ	53	15,5	15,7	20,2
	ΜΕΤΡΙΑ	100	29,3	29,7	49,9
	ΑΡΚΕΤΑ	121	35,5	35,9	85,8
	ΠΟΛΥ	48	14,1	14,2	100,0
	Total	337	98,8	100,0	
Missing	System	4	1,2		
Total		341	100,0		

**Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές
αθλητικές δραστηριότητες;**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	17	5,0	5,1	5,1
	ΛΙΓΟ	44	12,9	13,1	18,2
	ΜΕΤΡΙΑ	91	26,7	27,2	45,4
	ΑΡΚΕΤΑ	122	35,8	36,4	81,8
	ΠΟΛΥ	61	17,9	18,2	100,0
Total		335	98,2	100,0	
Missing	System	6	1,8		
Total		341	100,0		

**Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων
μέσα στο σχολείο;**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	53	15,5	15,7	15,7
	ΛΙΓΟ	72	21,1	21,3	37,0
	ΜΕΤΡΙΑ	120	35,2	35,5	72,5
	ΑΡΚΕΤΑ	63	18,5	18,6	91,1
	ΠΟΛΥ	30	8,8	8,9	100,0
Total		338	99,1	100,0	
Missing	System	3	,9		
Total		341	100,0		

**Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου
(φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο);**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	65	19,1	19,3	19,3
	ΛΙΓΟ	88	25,8	26,1	45,4
	ΜΕΤΡΙΑ	109	32,0	32,3	77,7
	ΑΡΚΕΤΑ	55	16,1	16,3	94,1
	ΠΟΛΥ	20	5,9	5,9	100,0
	Total	337	98,8	100,0	
Missing	System	4	1,2		
Total		341	100,0		

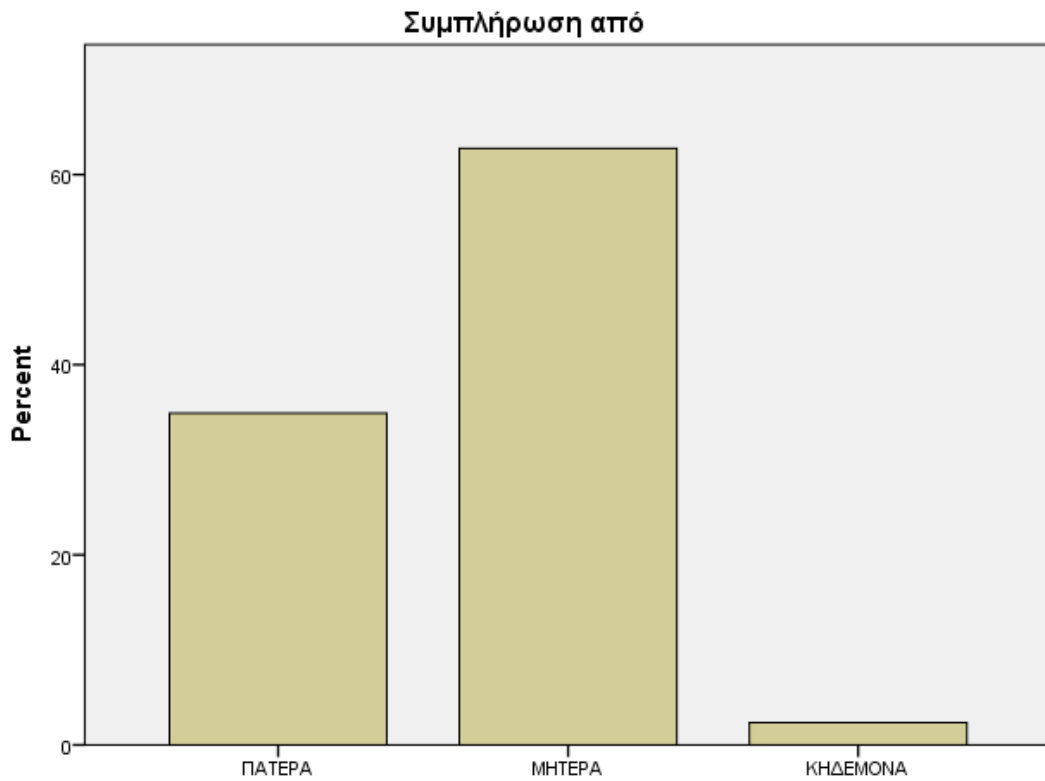
**Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις επιπρόσθετες σχολικές
αθλητικές δραστηριότητες;**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	41	12,0	12,2	12,2
	ΛΙΓΟ	69	20,2	20,5	32,6
	ΜΕΤΡΙΑ	114	33,4	33,8	66,5
	ΑΡΚΕΤΑ	81	23,8	24,0	90,5
	ΠΟΛΥ	32	9,4	9,5	100,0
	Total	337	98,8	100,0	
Missing	System	4	1,2		
Total		341	100,0		

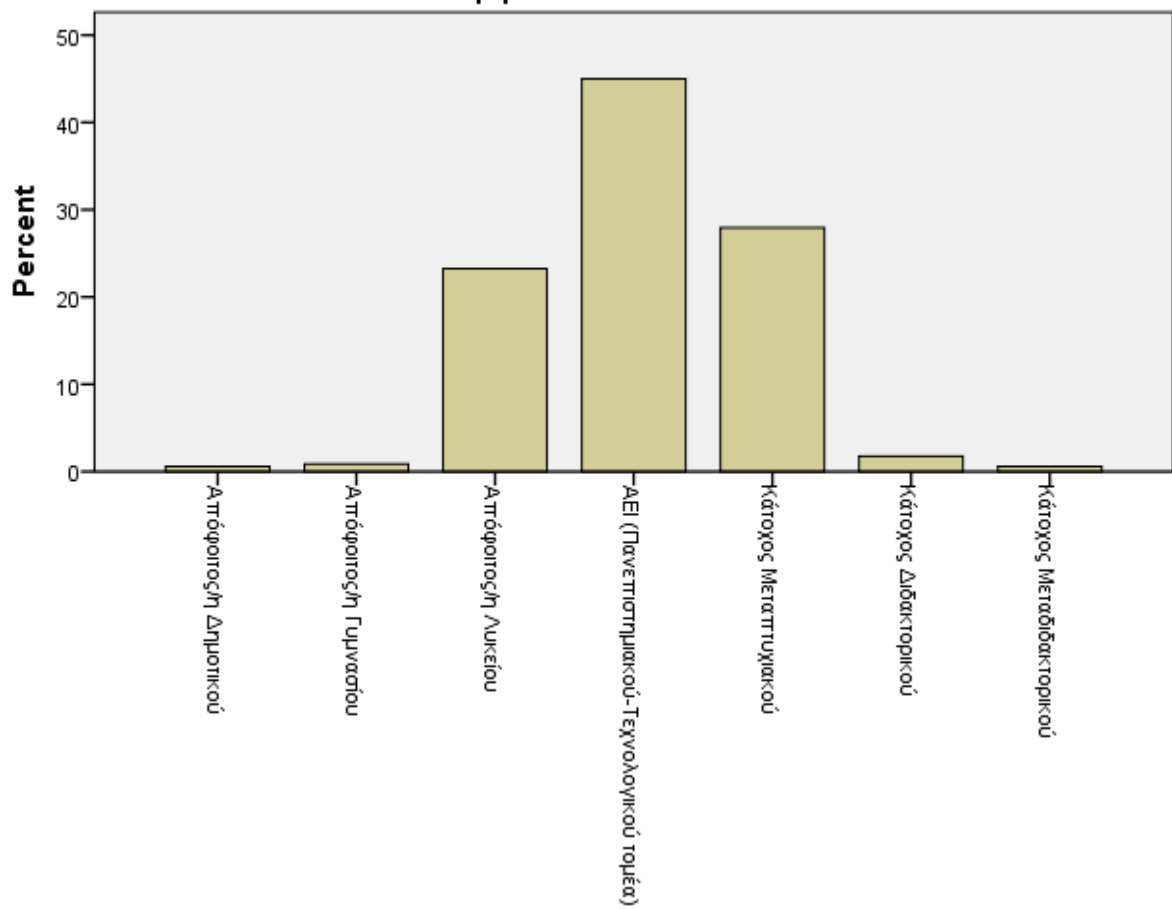
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	14	4,1	4,1	4,1
ΛΙΓΟ	49	14,4	14,5	18,6
ΜΕΤΡΙΑ	147	43,1	43,4	61,9
ΑΡΚΕΤΑ	98	28,7	28,9	90,9
ΠΟΛΥ	31	9,1	9,1	100,0
Total	339	99,4	100,0	
Missing System	2	,6		
Total	341	100,0		

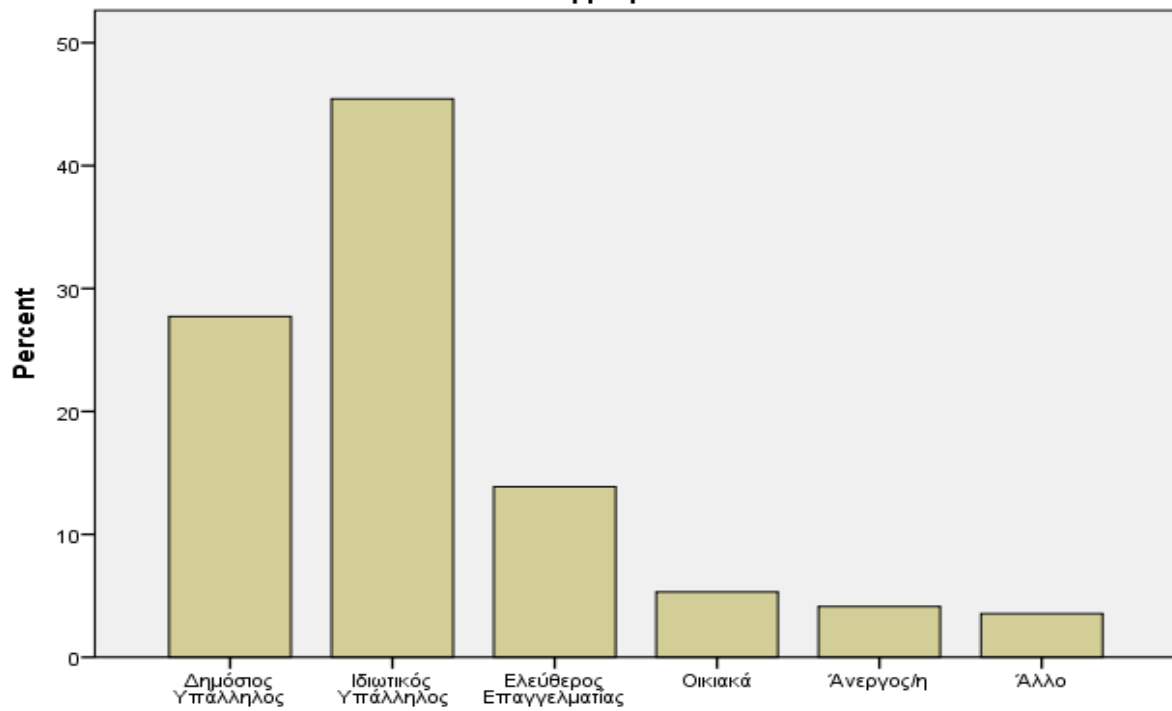
Bar Chart

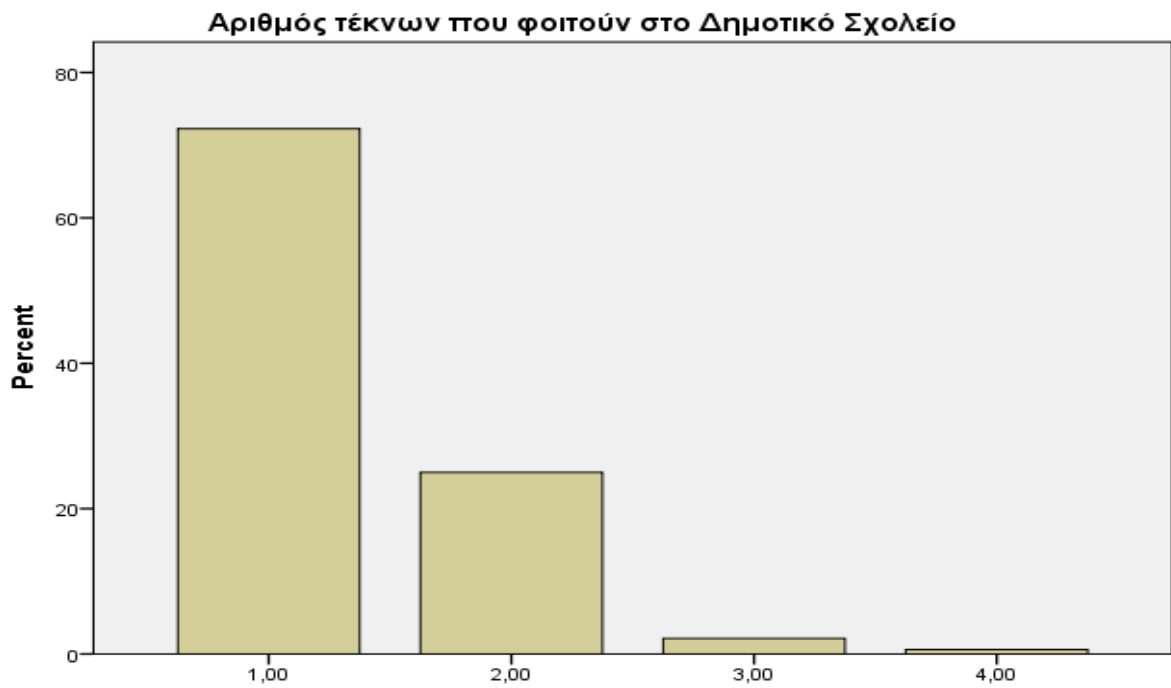
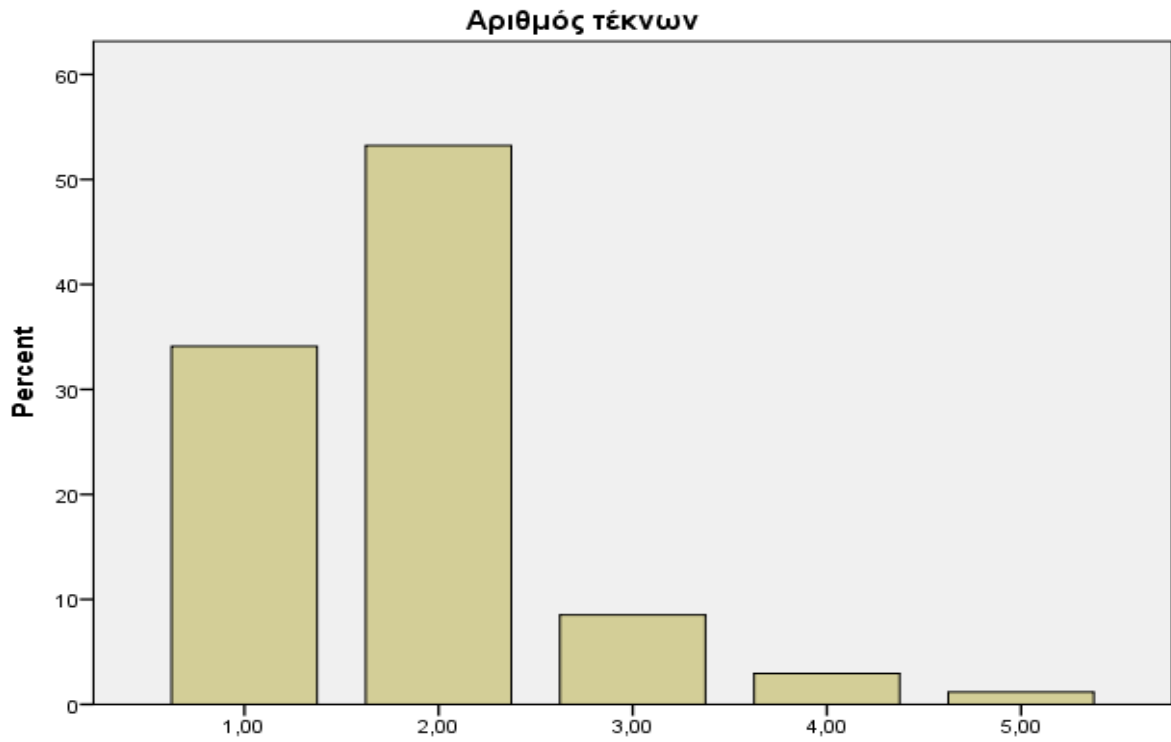

Μορφωτικό Επίπεδο

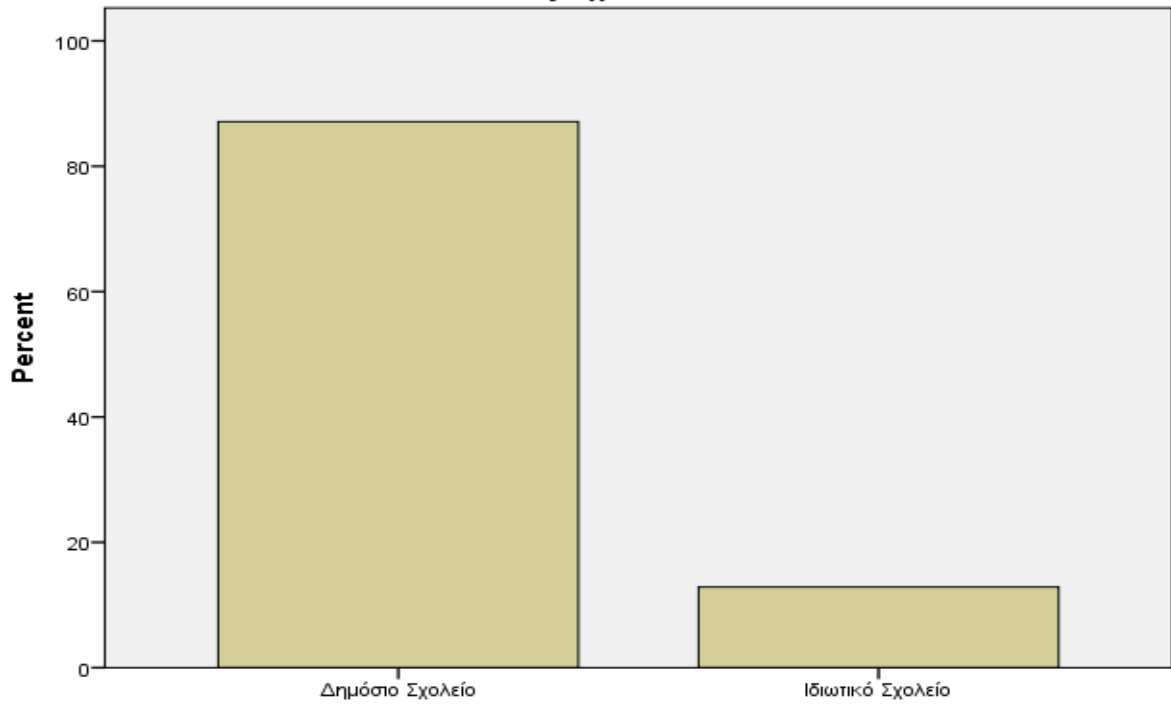
Επάγγελμα

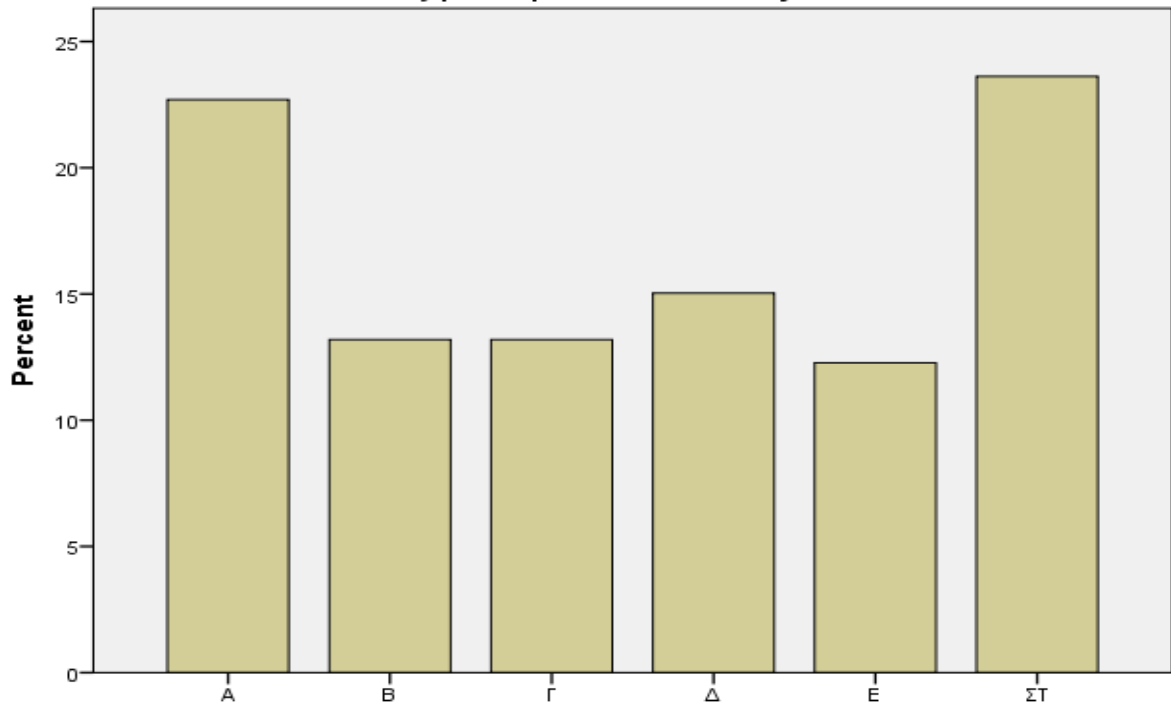

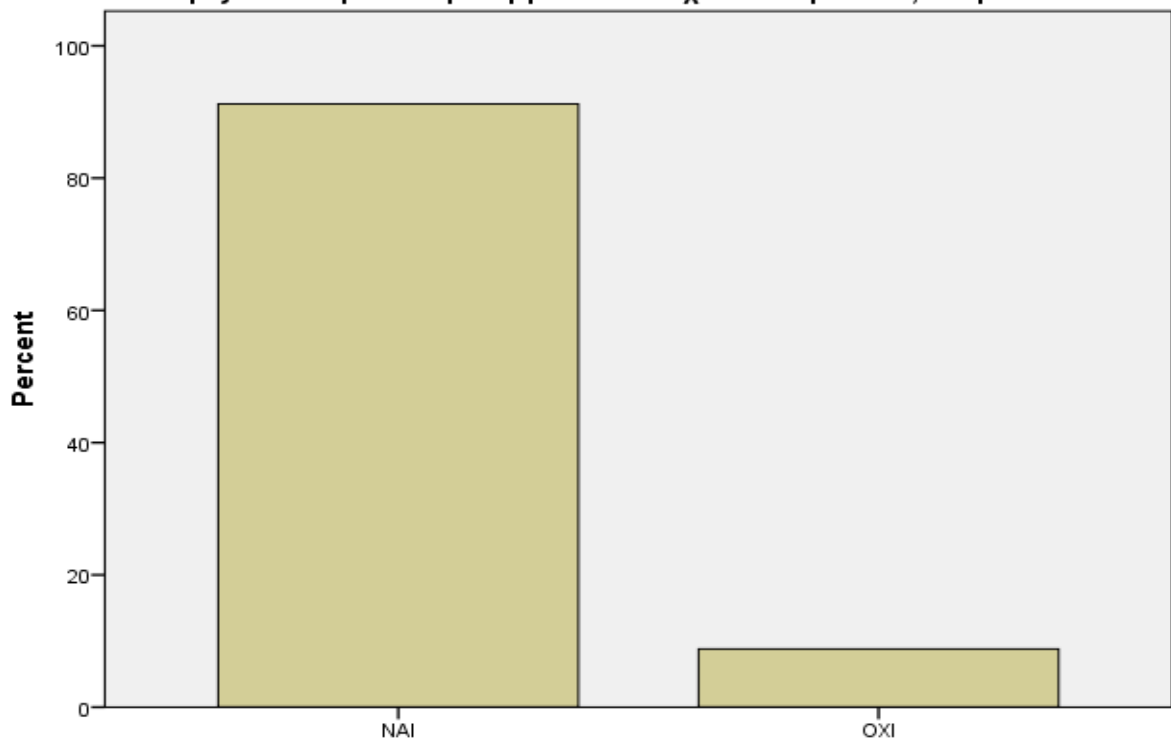
Τύπος σχολείου

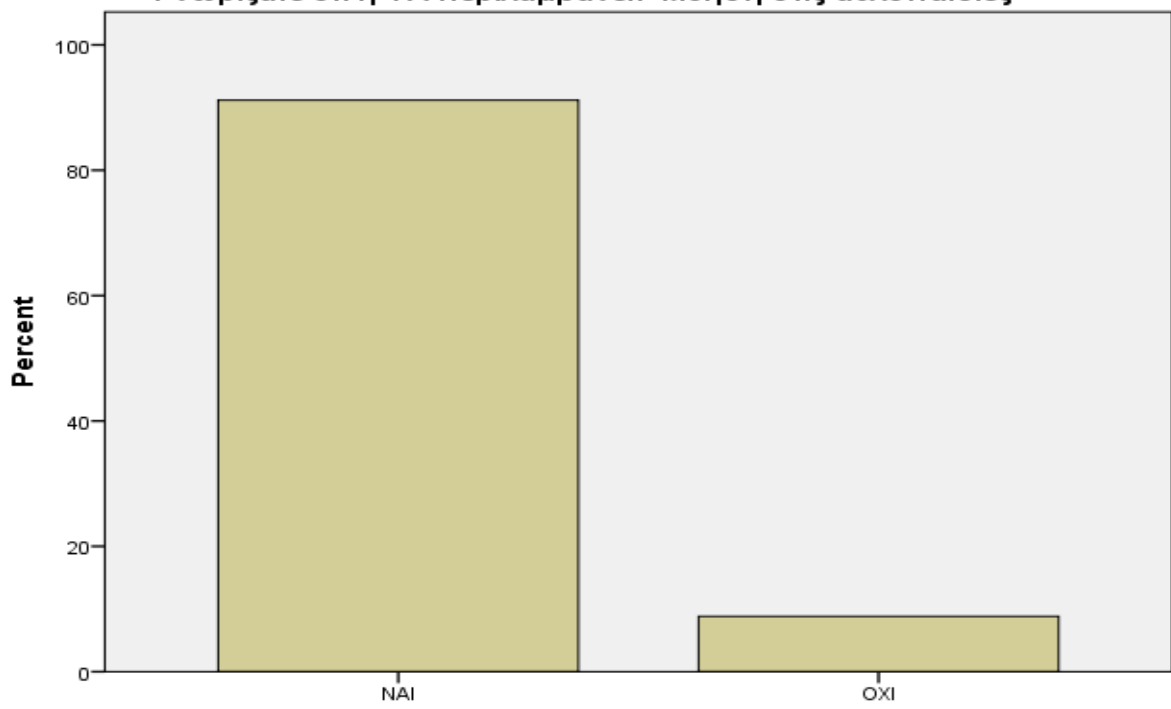
Τάξη που φοιτά το παιδί σας

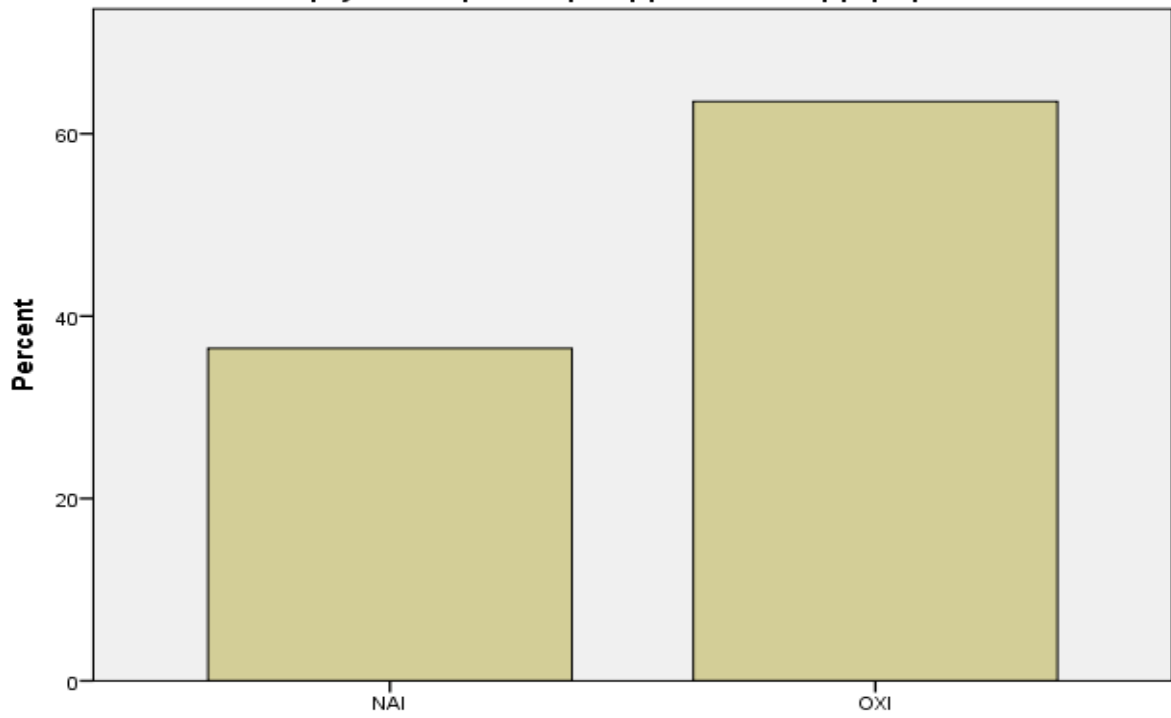
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: παιχνίδια: ομαδικά, ατομικά

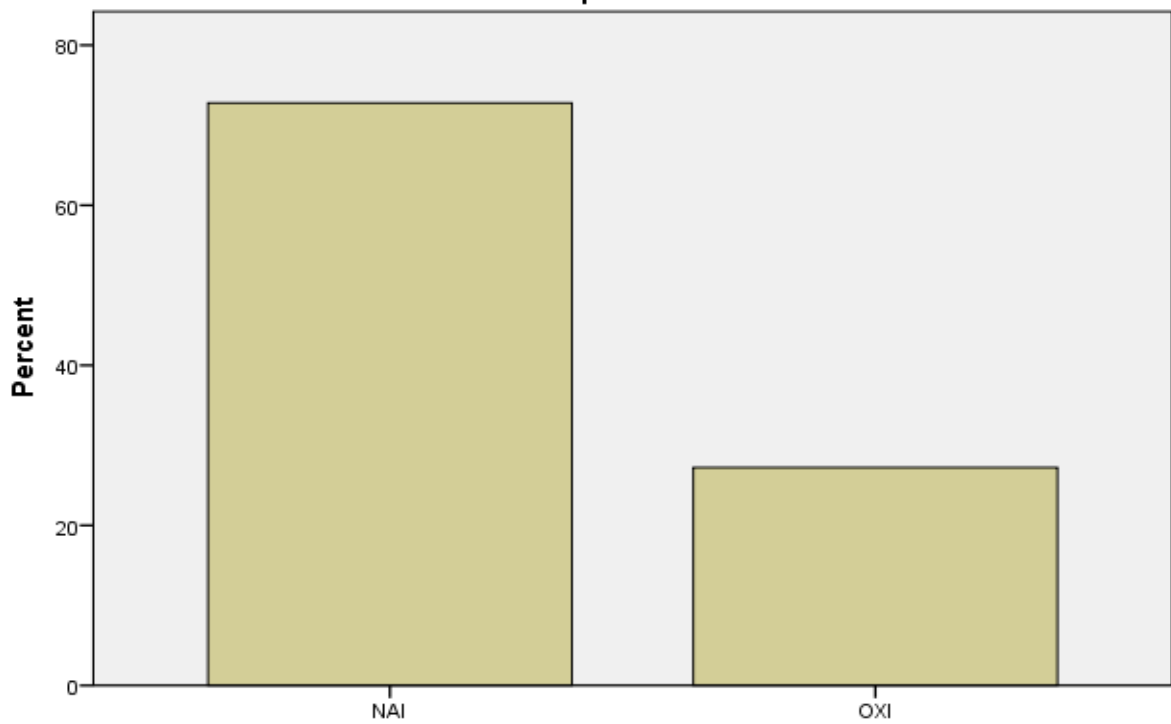
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Μύηση στις αθλοπαιδιές

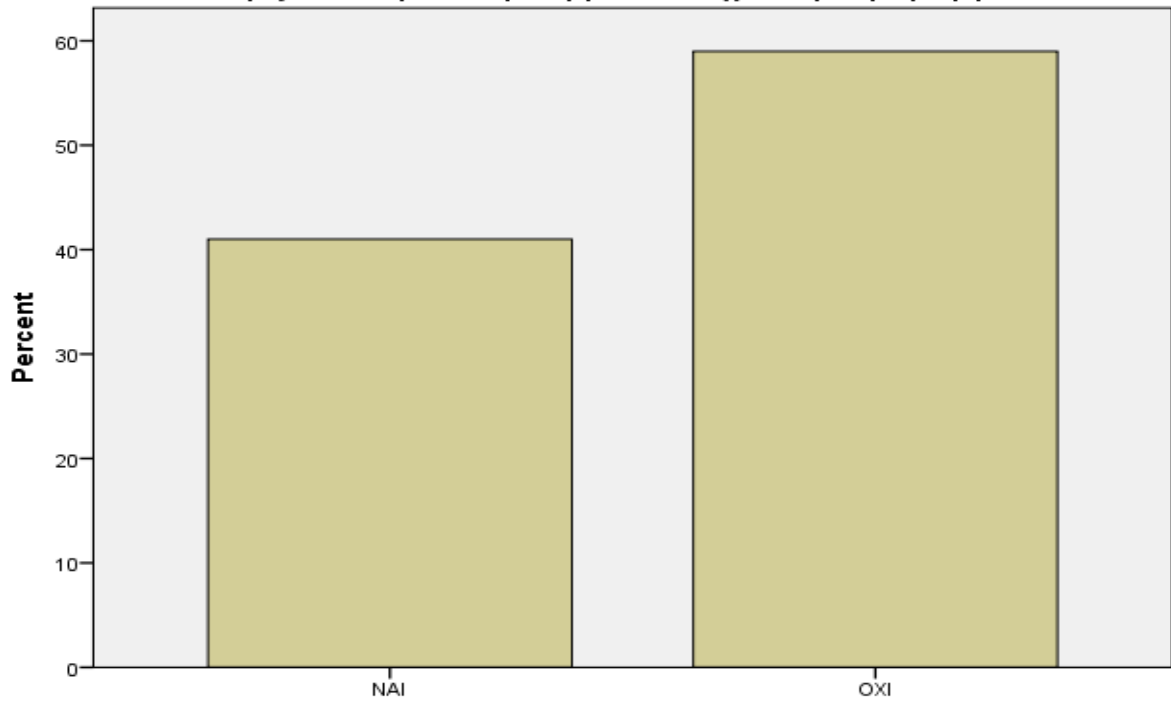
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Κολύμβηση

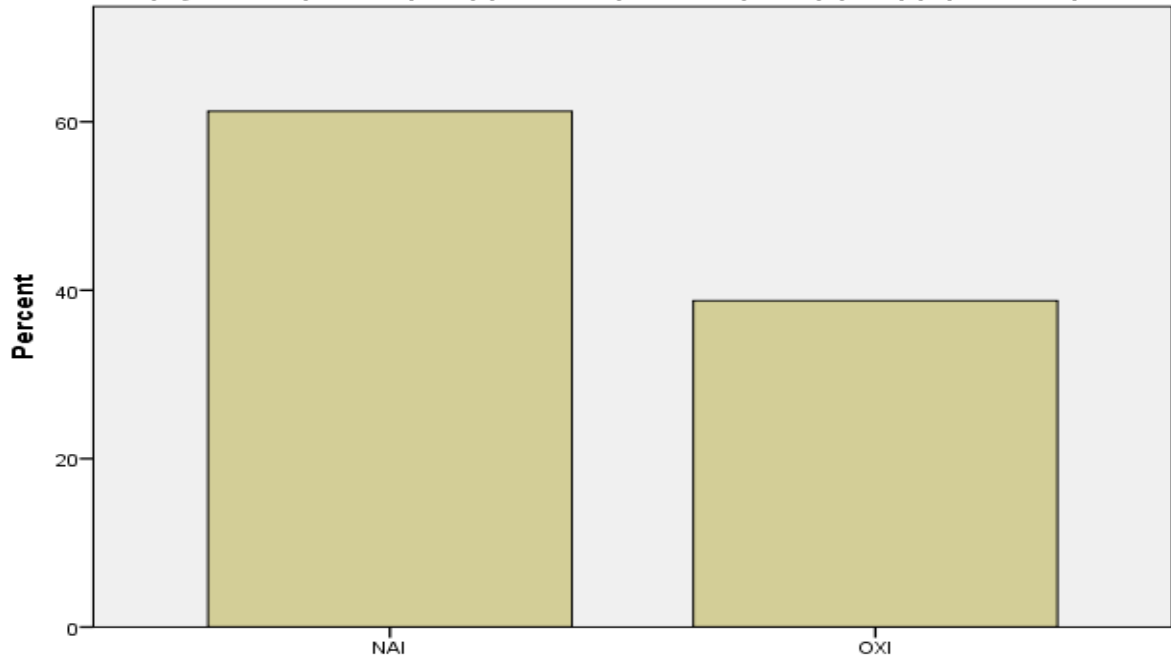
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Μουσικοκινητική Αγωγή-Χοροί/Παραδοσιακοί Χοροί

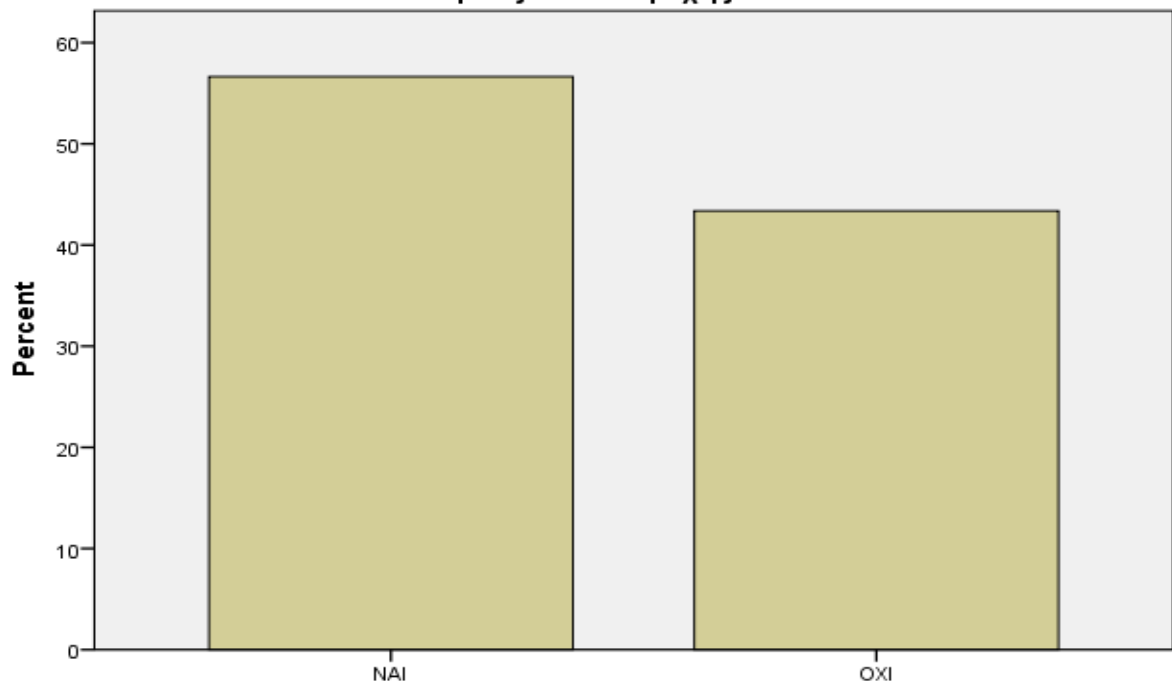
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Ψυχοκινητική Αγωγή

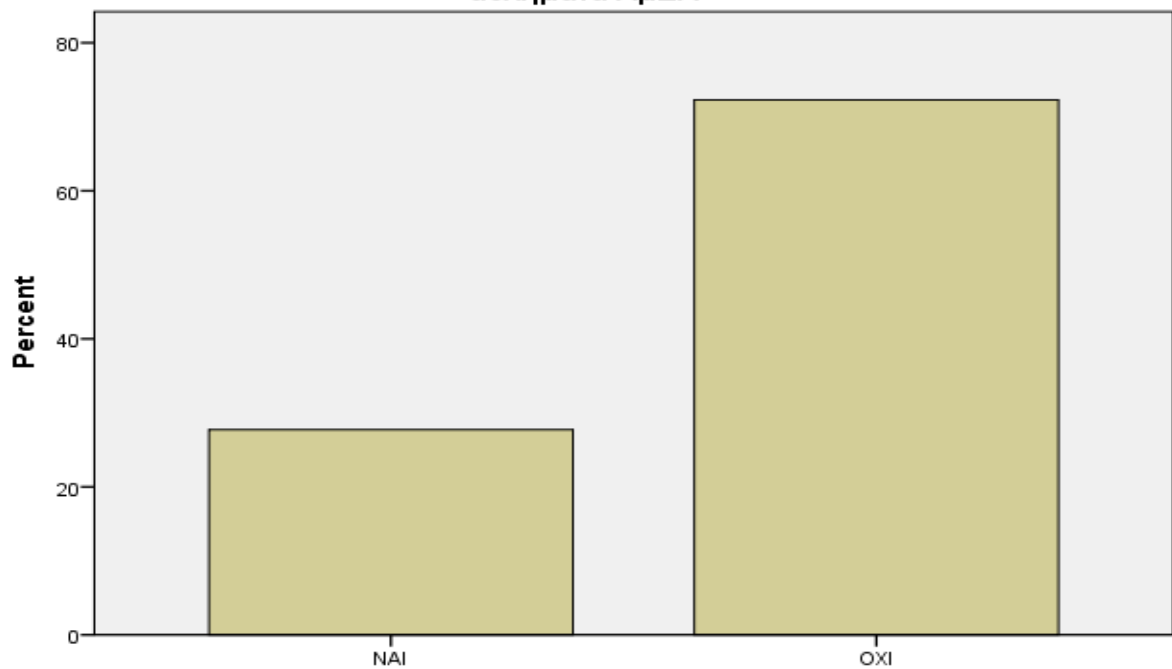
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει:Γυμναστική-Ενόργανη γυμναστική

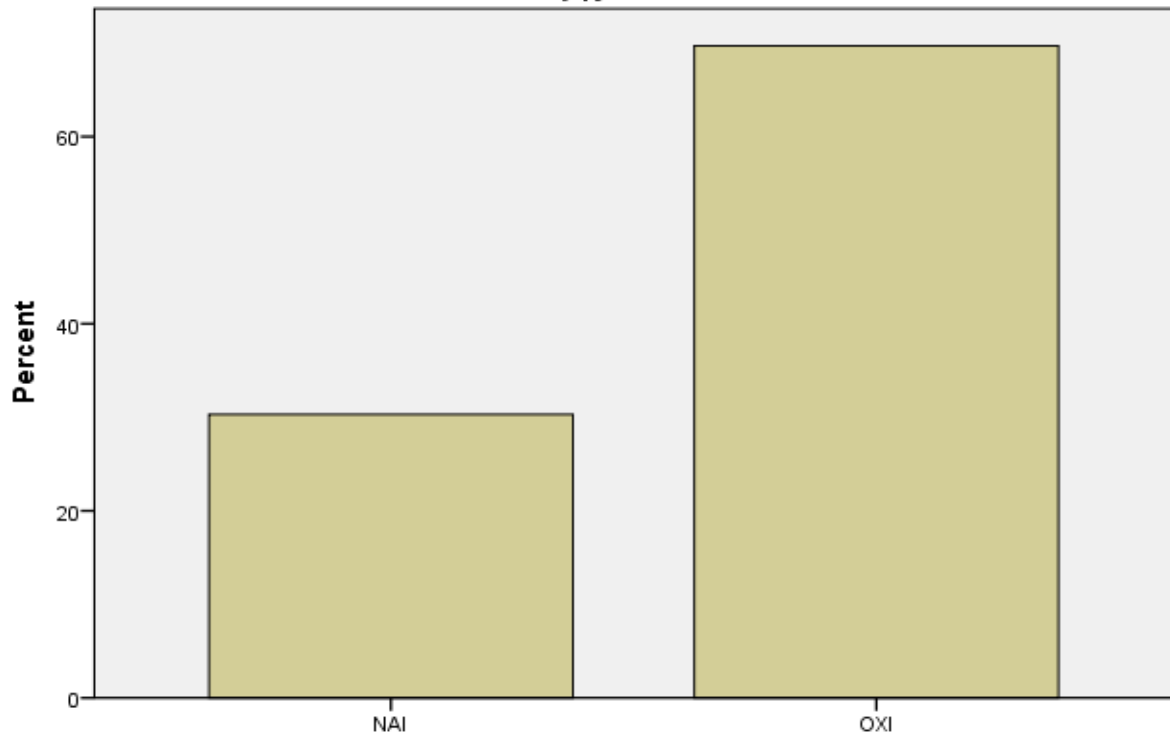
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες & σπορ υγείας και αναψυχής

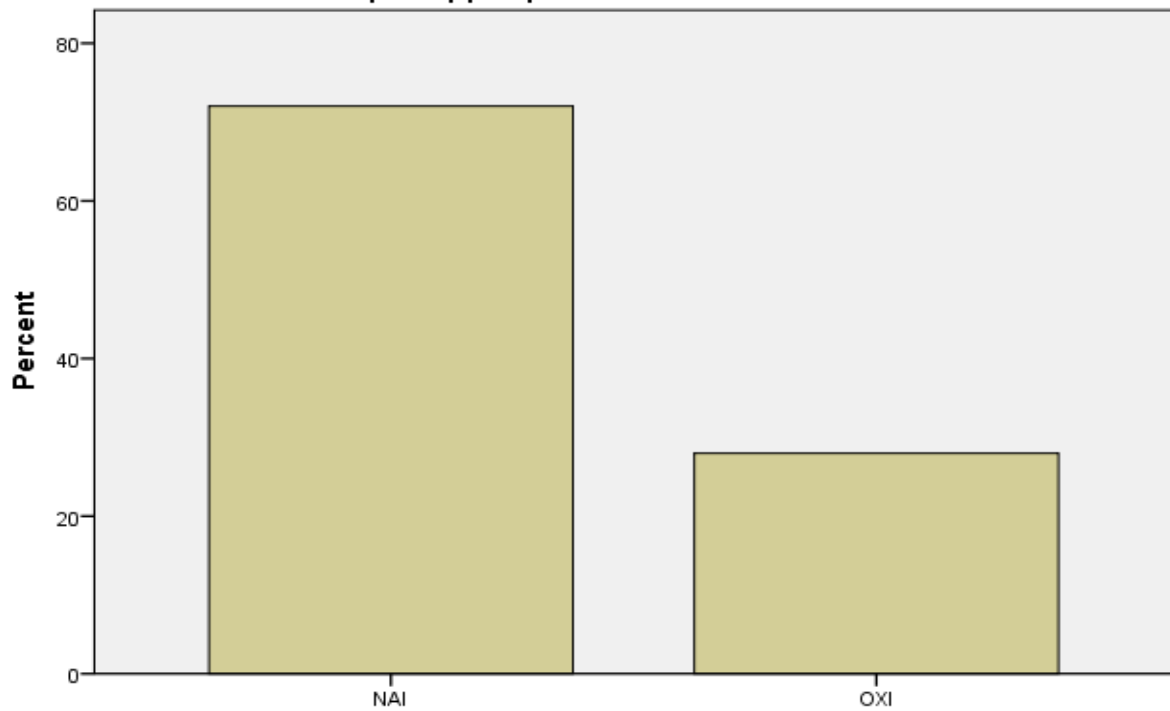
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Γνωριμία με μη διαδοσμένα αθλήματα & αθλήματα ΑμεΑ

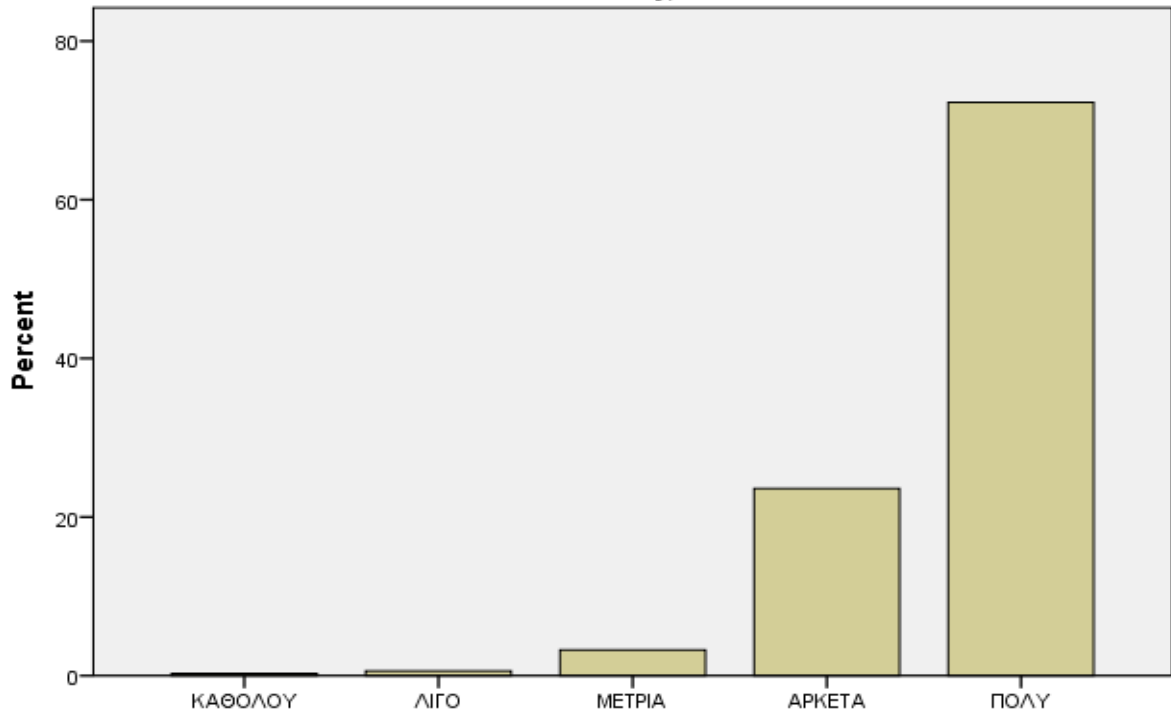
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Καταγραφή δεικτών σωματικής και κινητικής ανάπτυξης-EYZHN

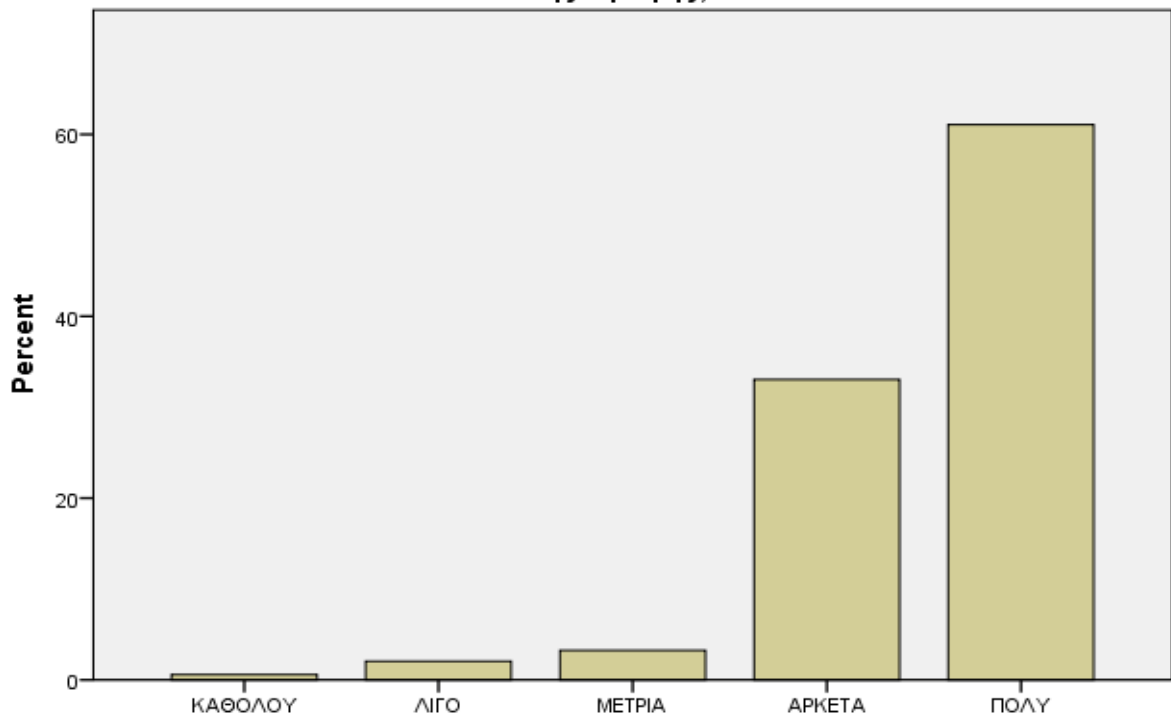
Γνωρίζετε ότι η ΦΑ περιλαμβάνει: Ενδοσχολικές διοργανώσεις προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών

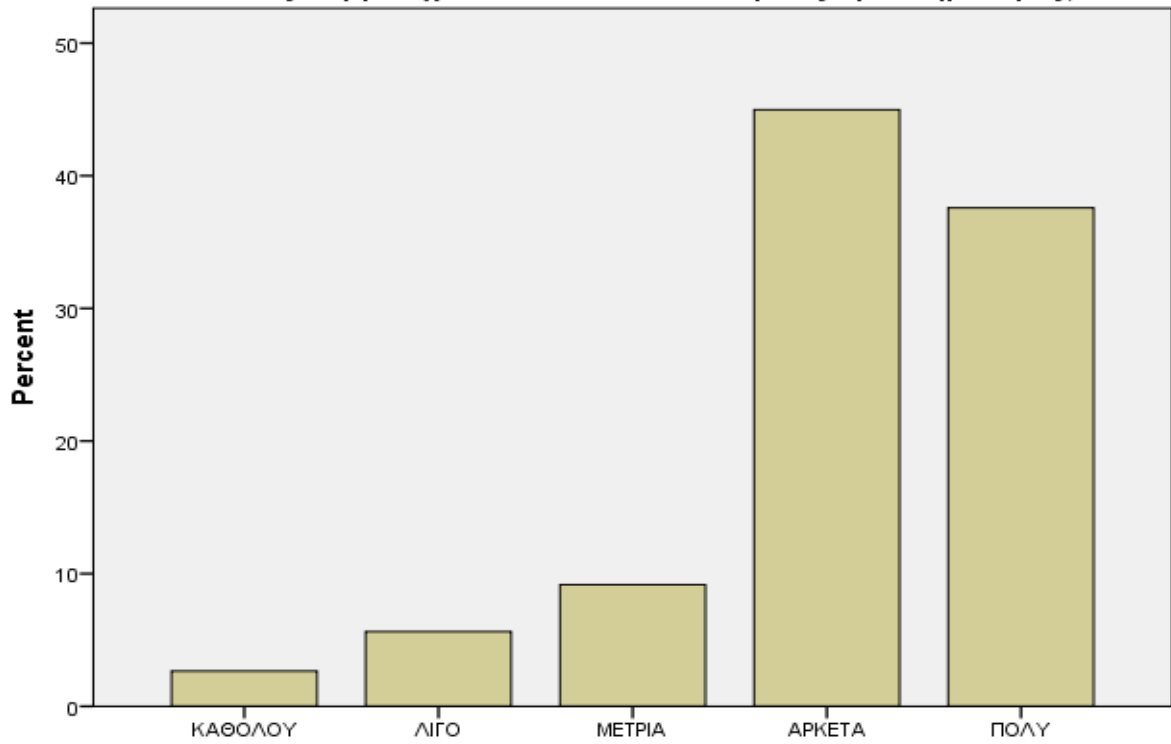
Πόσο σημαντικό είναι το μάθημα της Φυσικής Αγωγής για την εκπαίδευση του παιδιού σας;

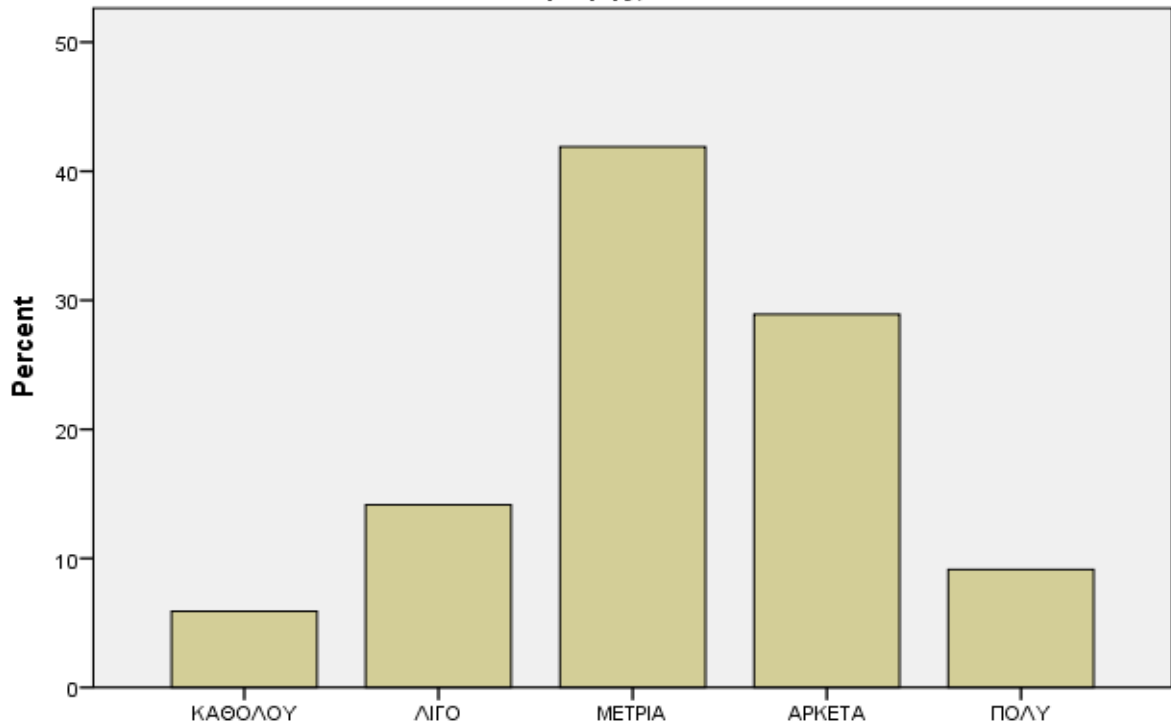
Πόσο πιστεύετε ότι βελτιώνει τον συναγωνισμό και την άμιλλα το μάθημα της Φυσικής Αγωγής;

Τα παιδιά σας συμμετέχουν σε επιπλέον αθλητικές δραστηριότητες;

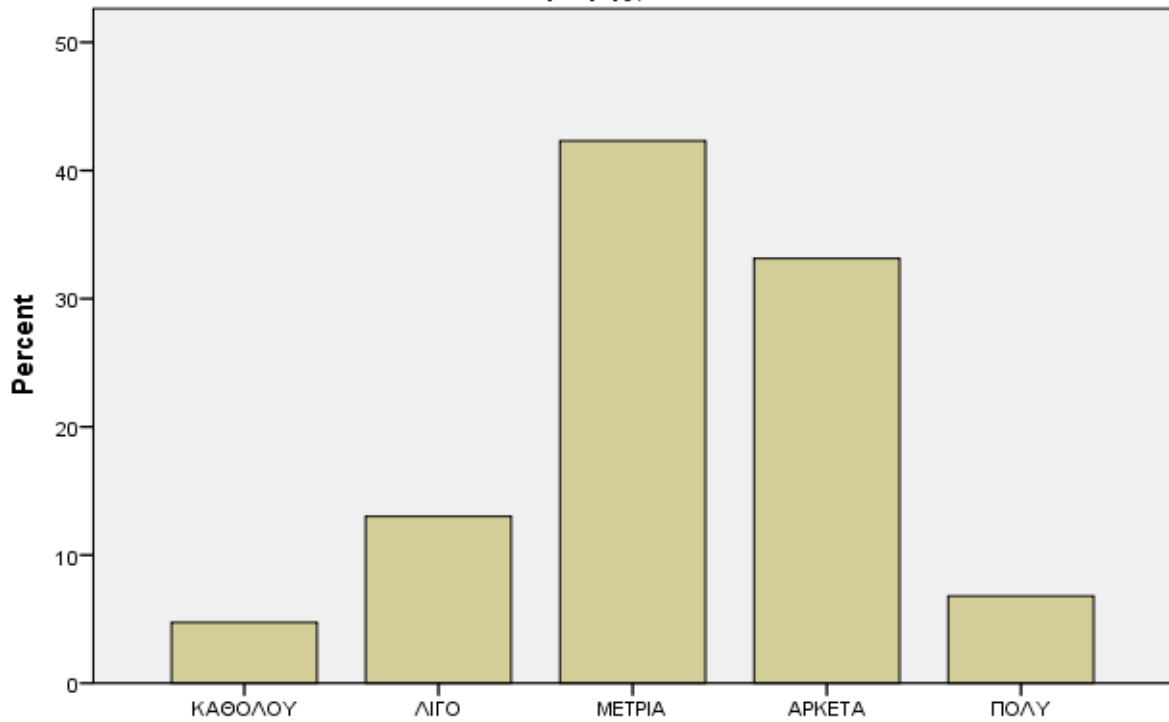

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την συχνότητα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;

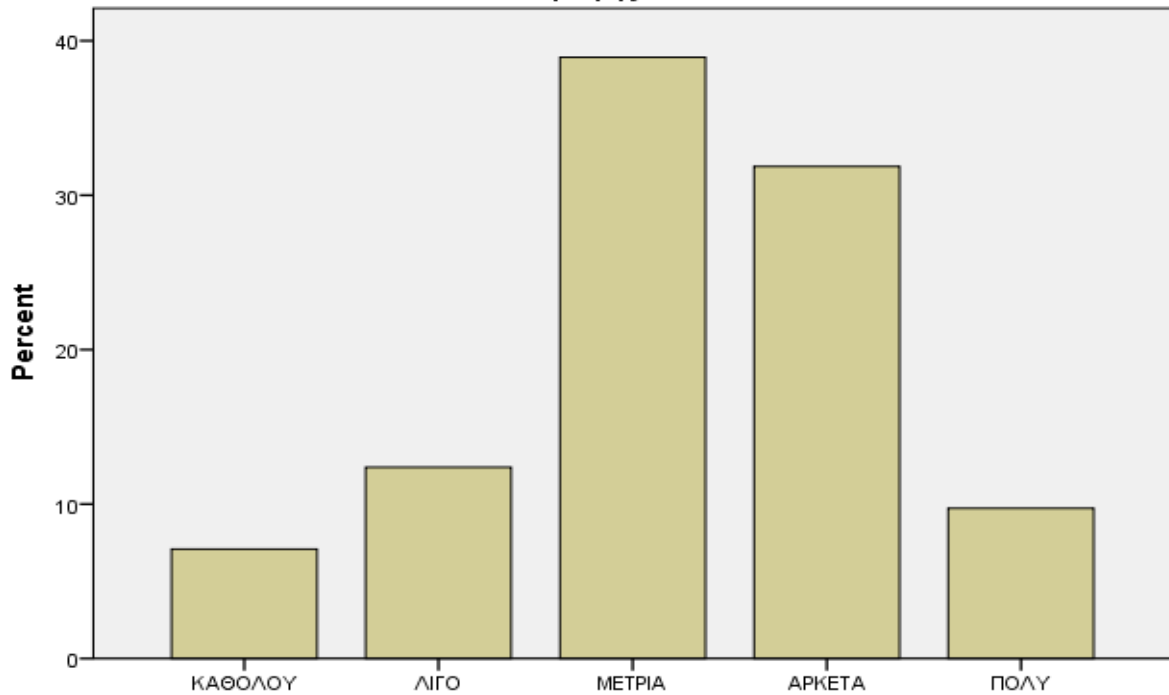

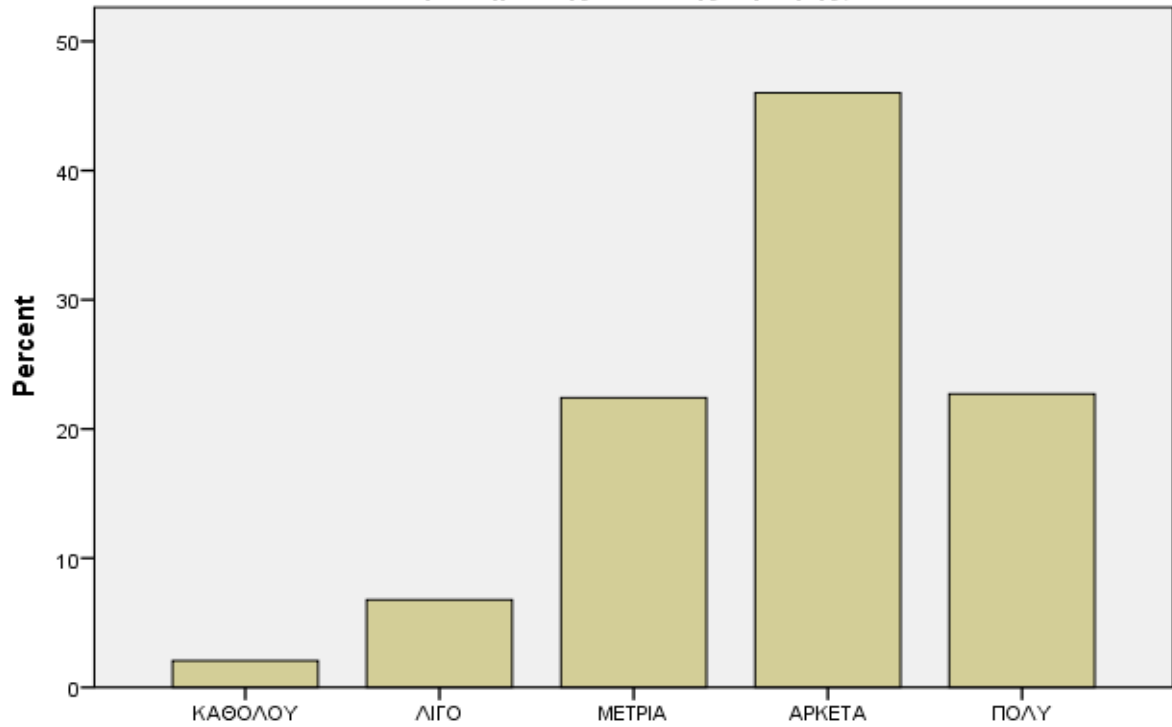
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την διάρκεια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;

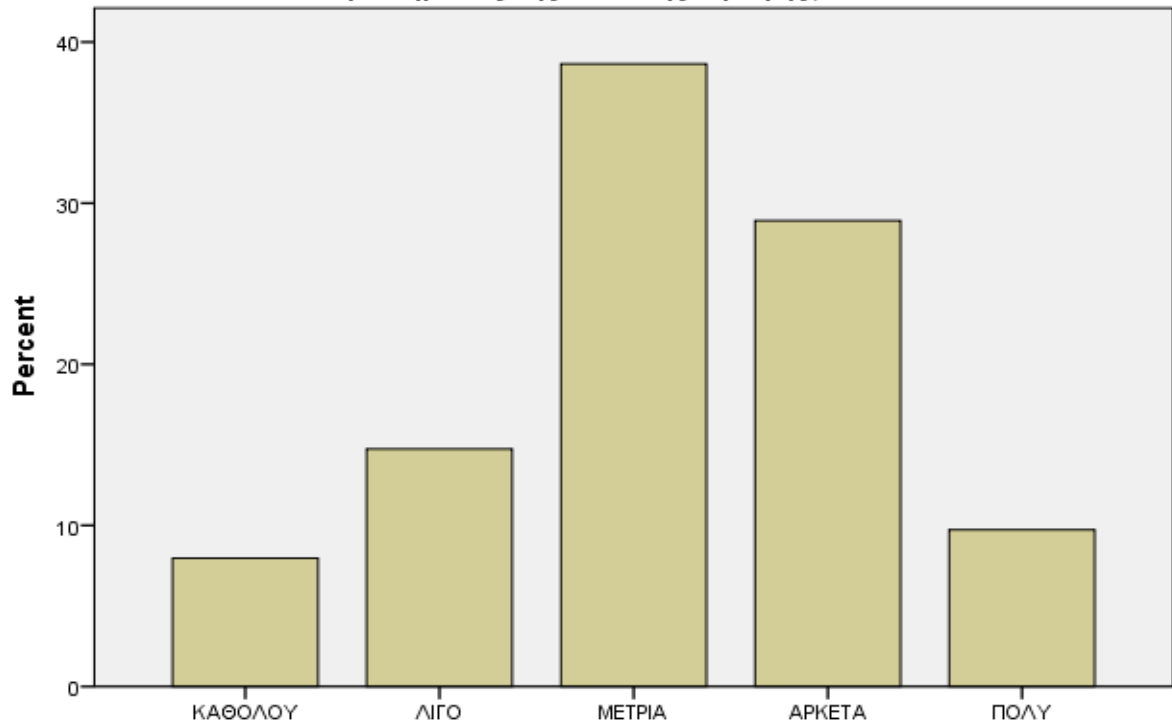
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από το περιεχόμενο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;

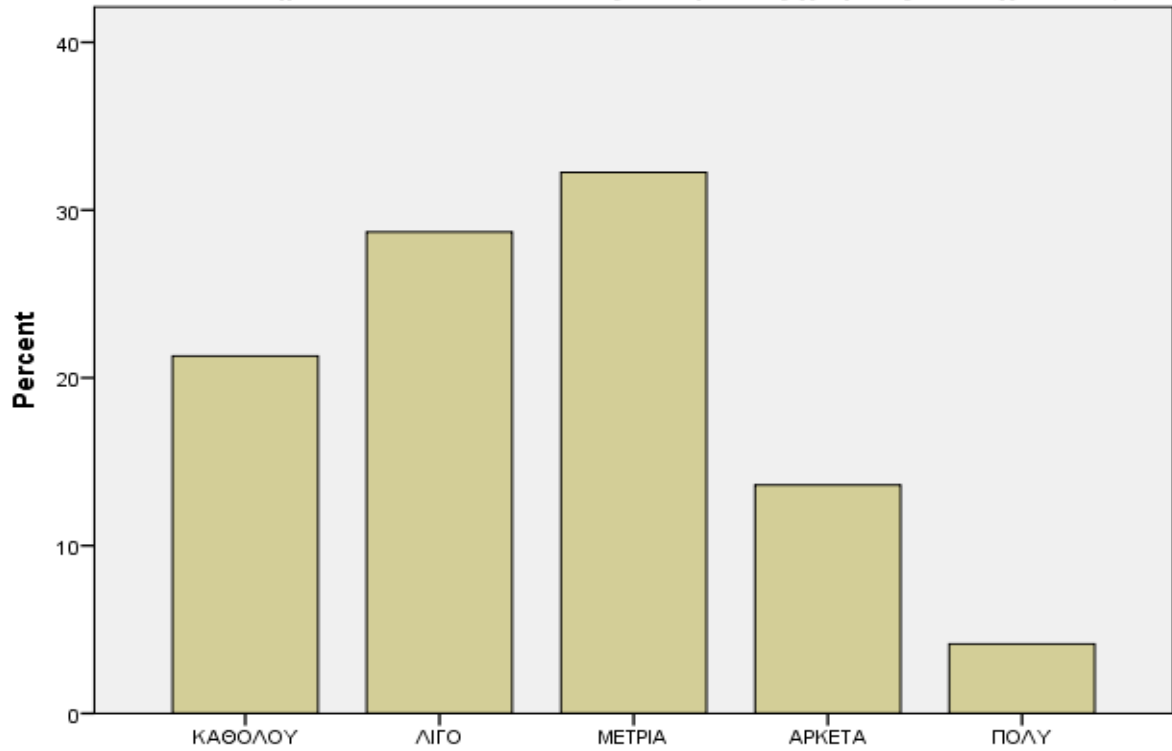
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την κοινωνικοποίηση του παιδιού σας μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής;

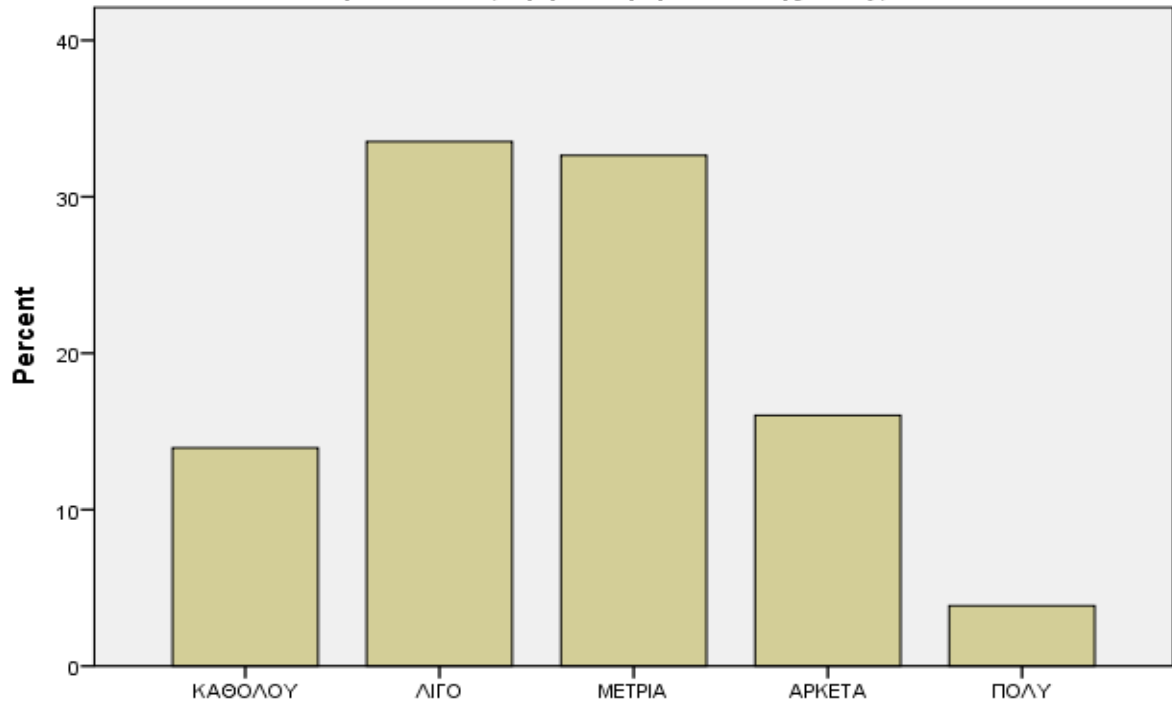
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής;

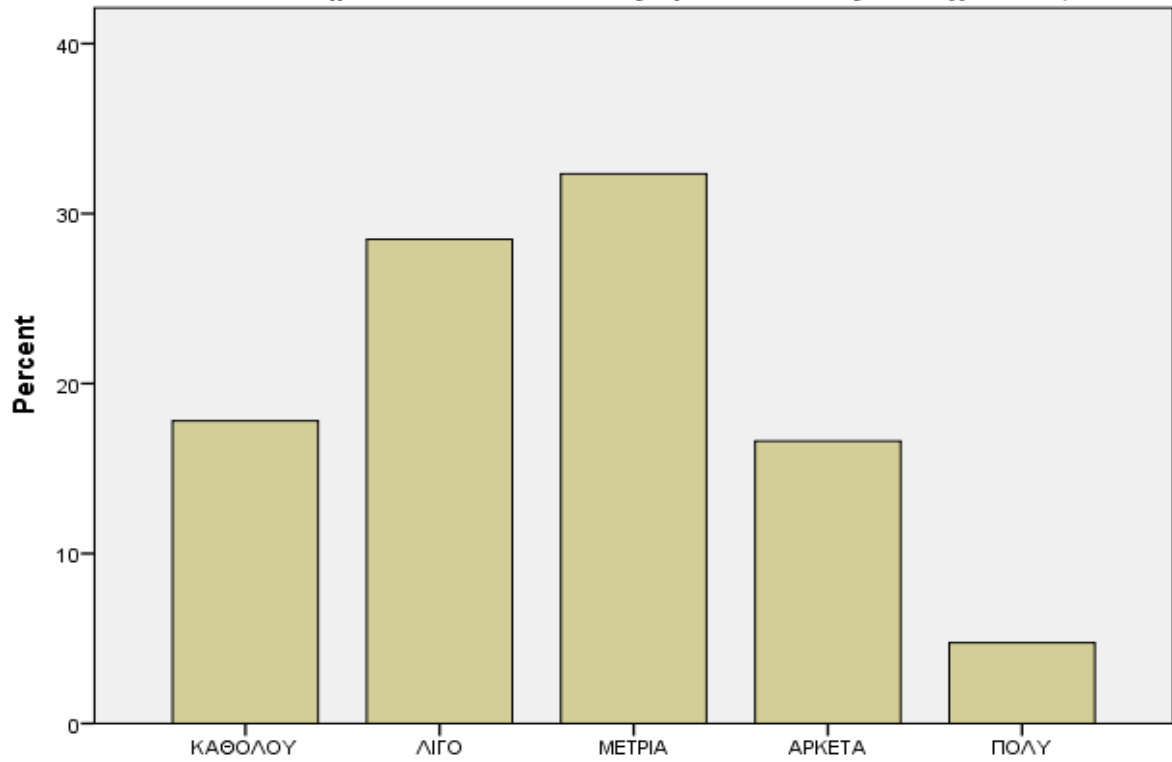
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τους αθλητικούς χώρους του σχολείου;

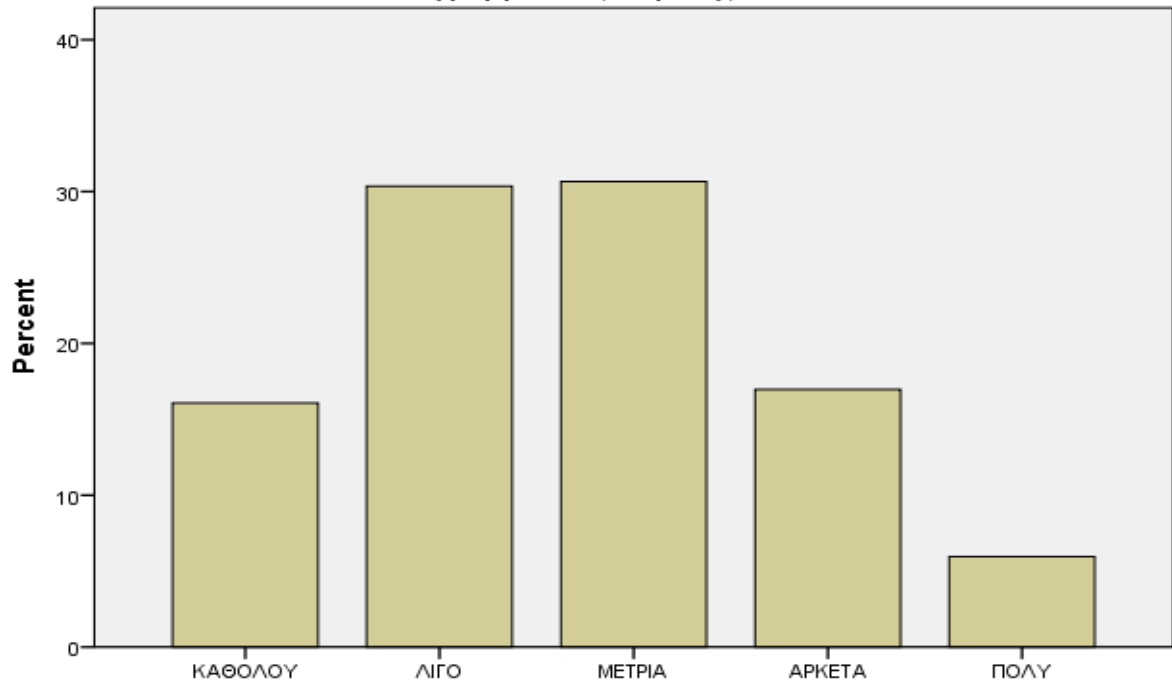
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από το αθλητικό υλικό του σχολείου (μπάλες, αθλητικό υλικό, όργανα γυμναστικής κλπ);

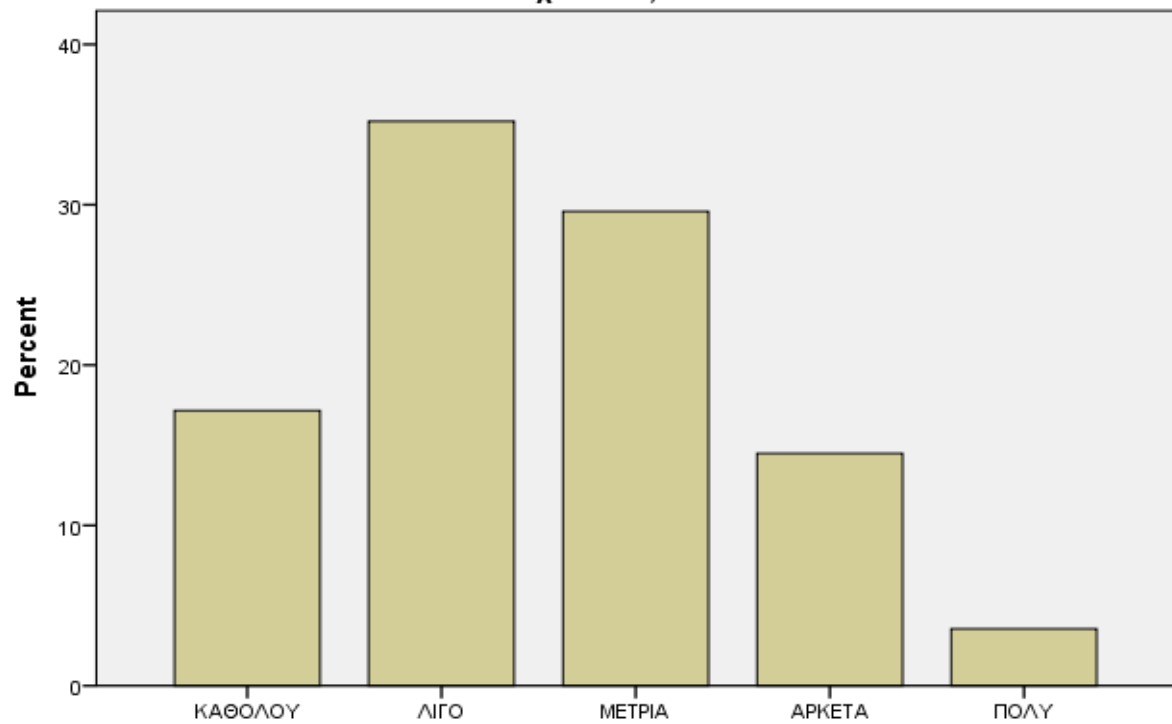
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις εγκαταστάσεις του σχολείου;

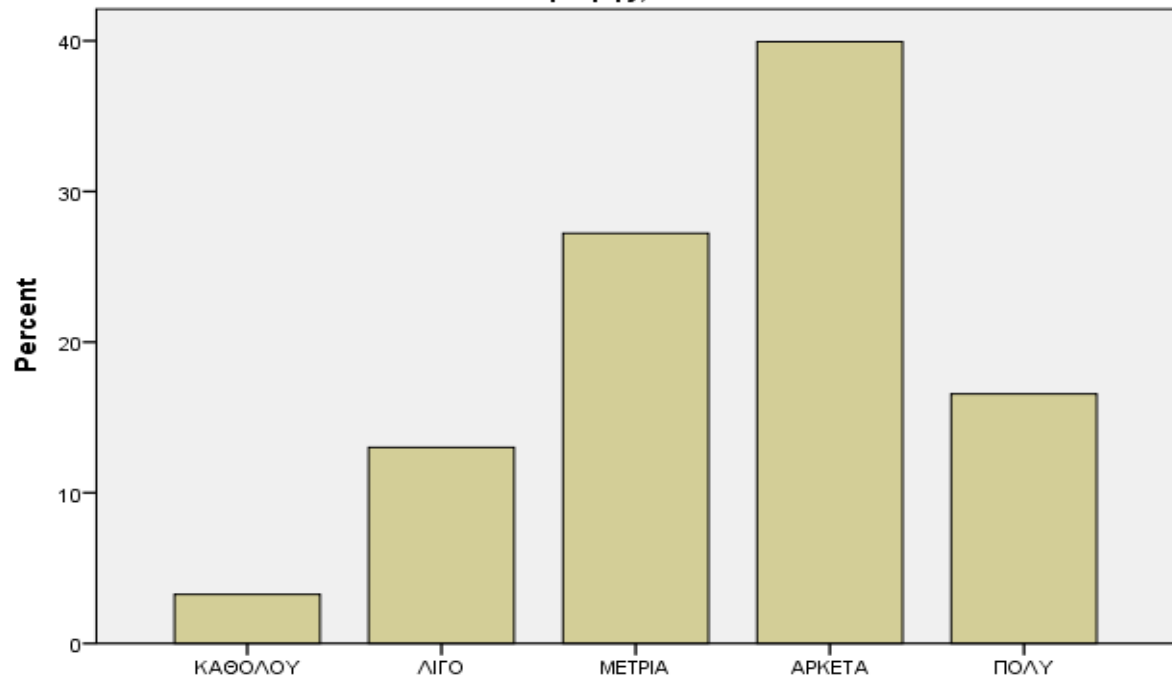
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υποδομές του σχολείου (φαρμακείο, ιατρείο);

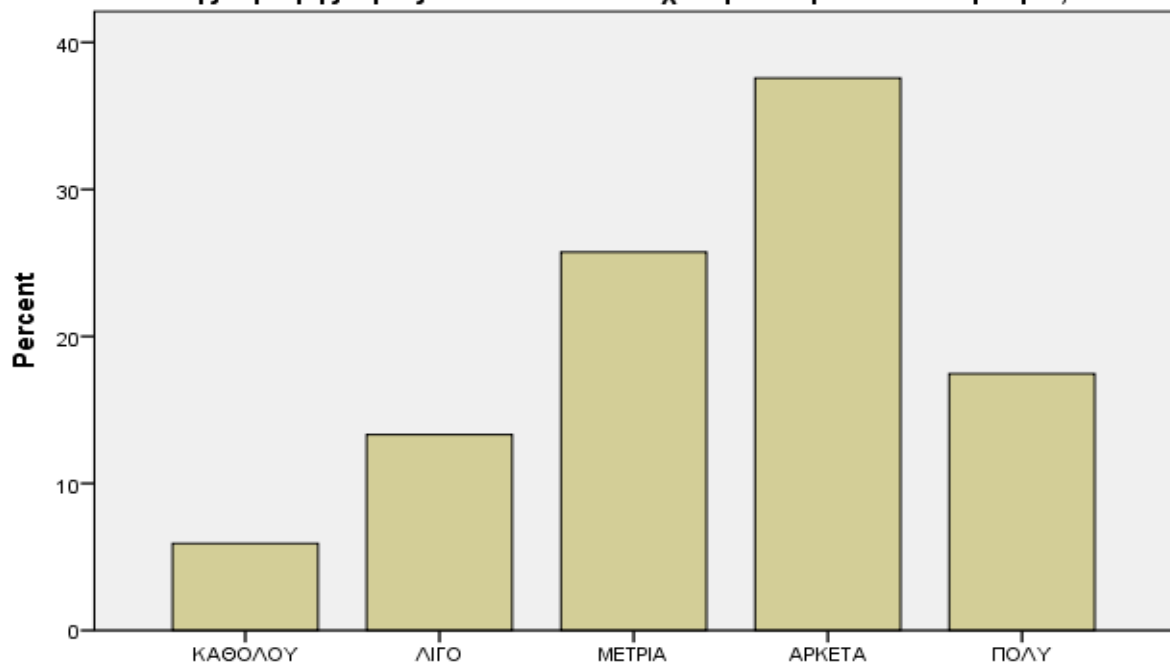
Πόσο ικανοποιημένοι είσατε συνολικά από τις αθλητικές υποδομές του σχολείου;

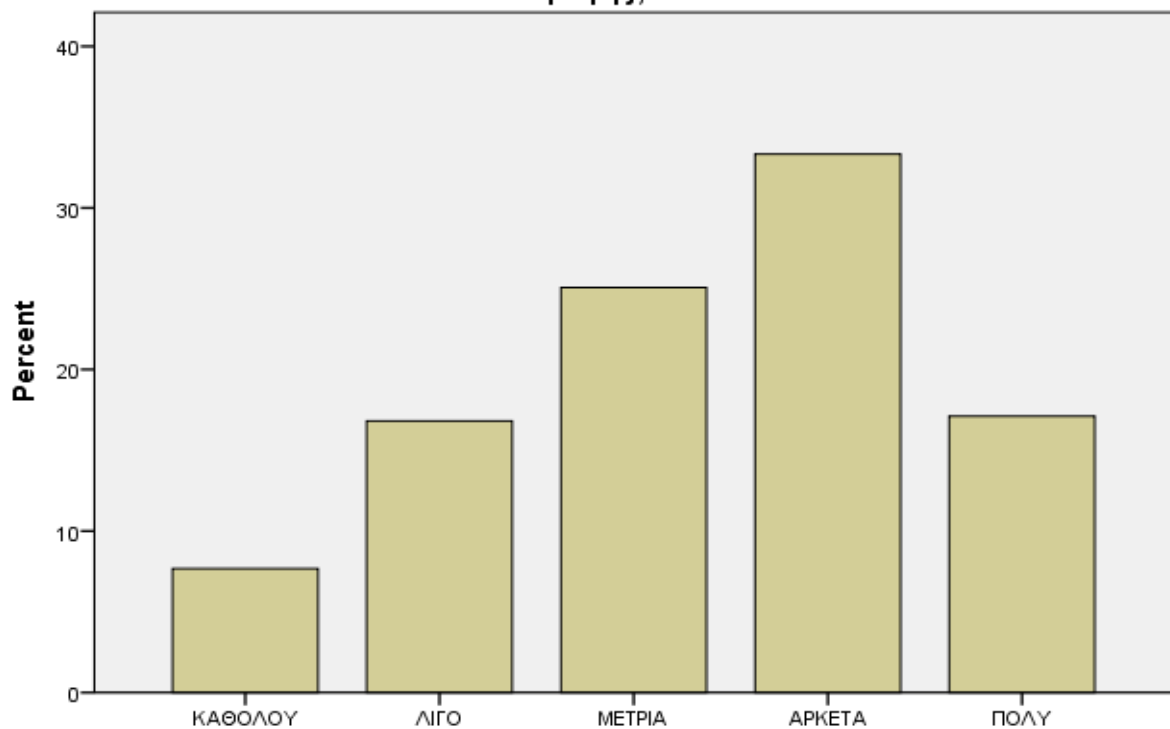
Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη γνωστική επάρκεια του καθηγητή Φυσικής Αγωγής;

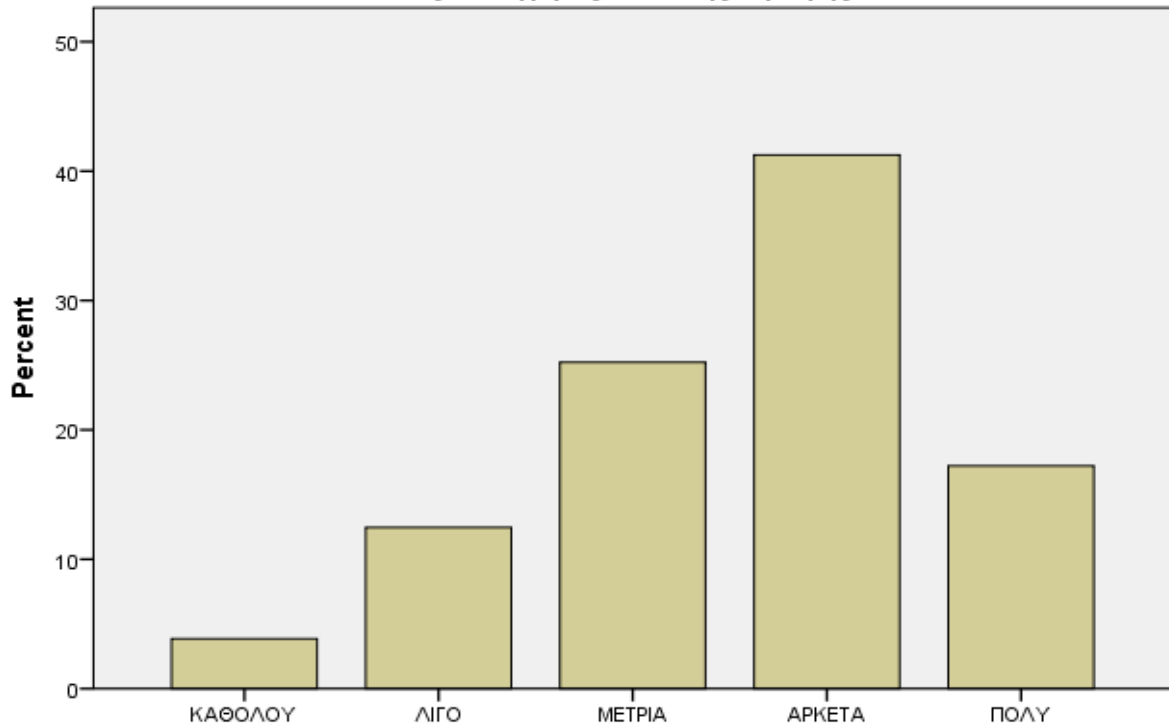
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την ενθάρρυνση-παρότρυνση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής προς τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό;

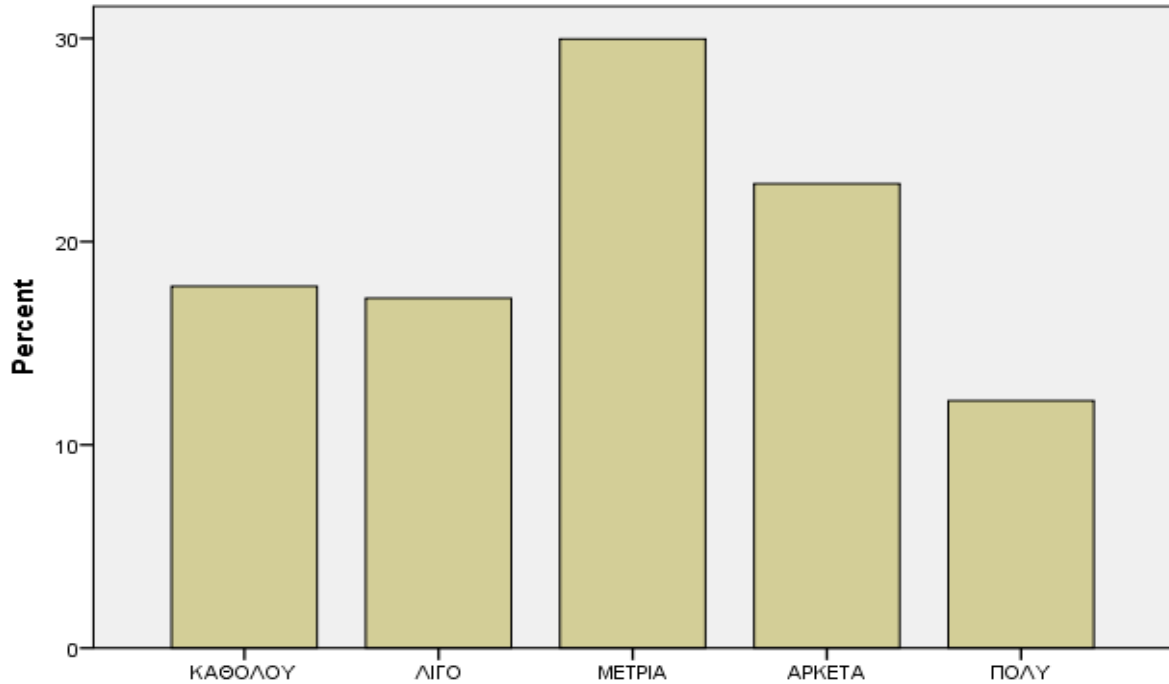
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την επικοινωνία με τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;

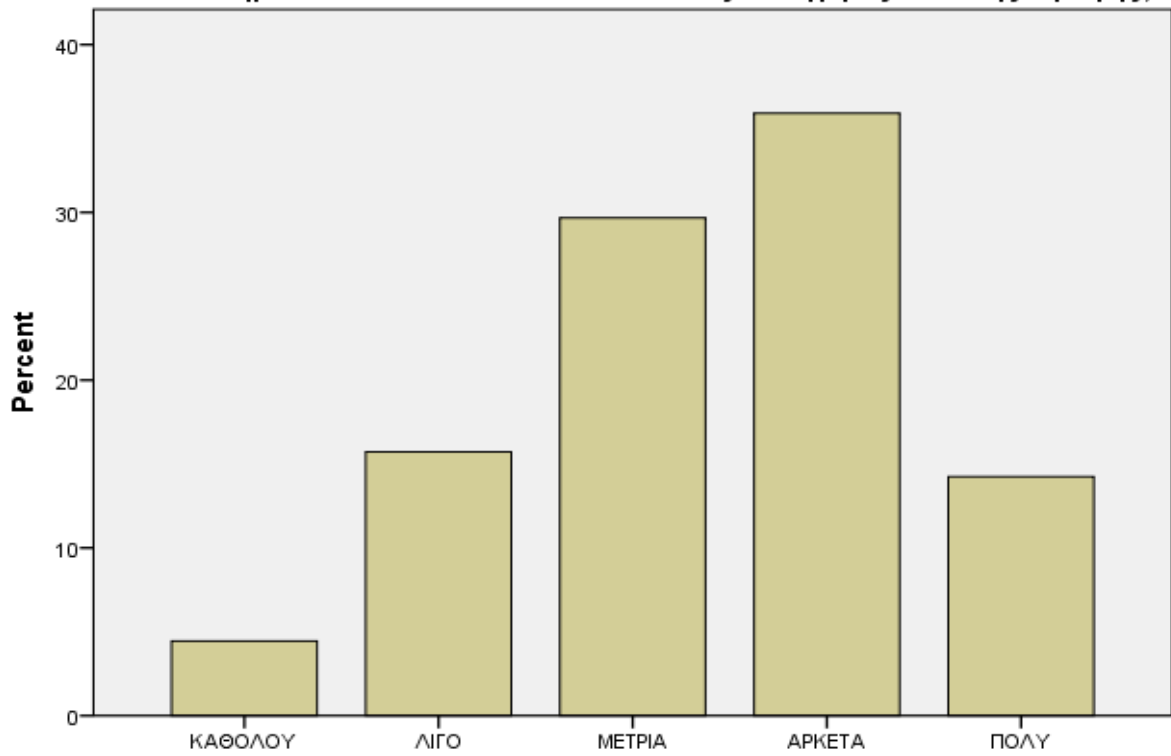
Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τη μέριμνα για την ασφάλεια των παιδιών από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής

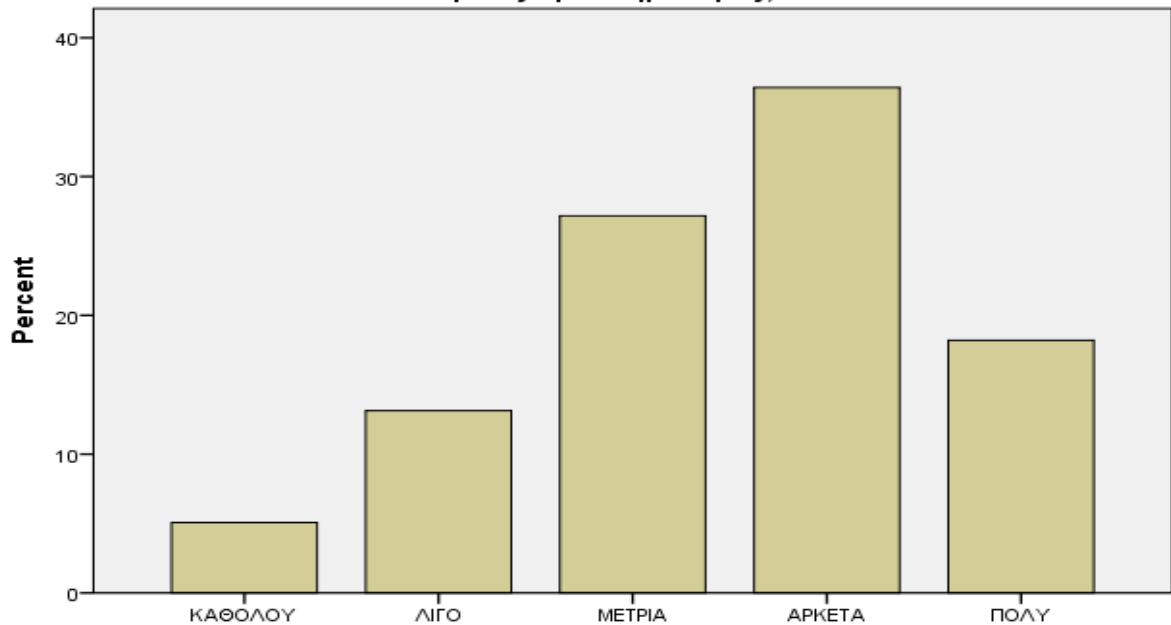
Πόσο ικανοποιημένοι είσατε από τις συμβουλές που λαμβάνετε από τον καθηγητή της Φυσικής Αγωγής για τη σωστή ανάπτυξη του παιδιού σας;

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής;

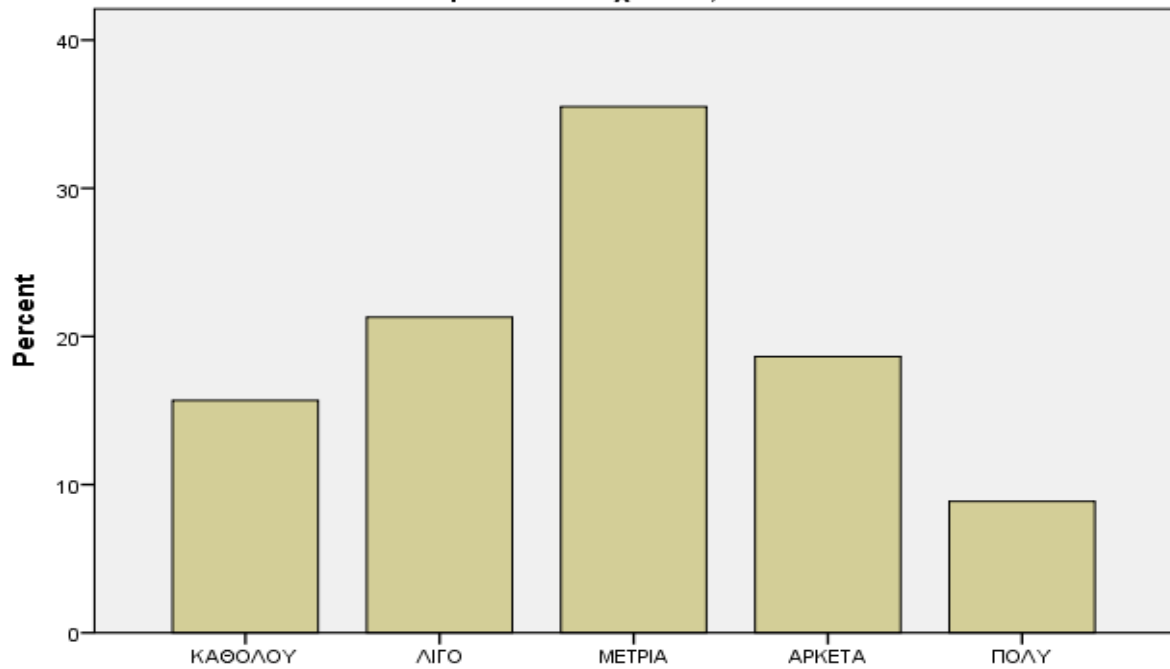

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη συμμετοχή των παιδιών στις σχολικές αθλητικές δραστηριότητες;

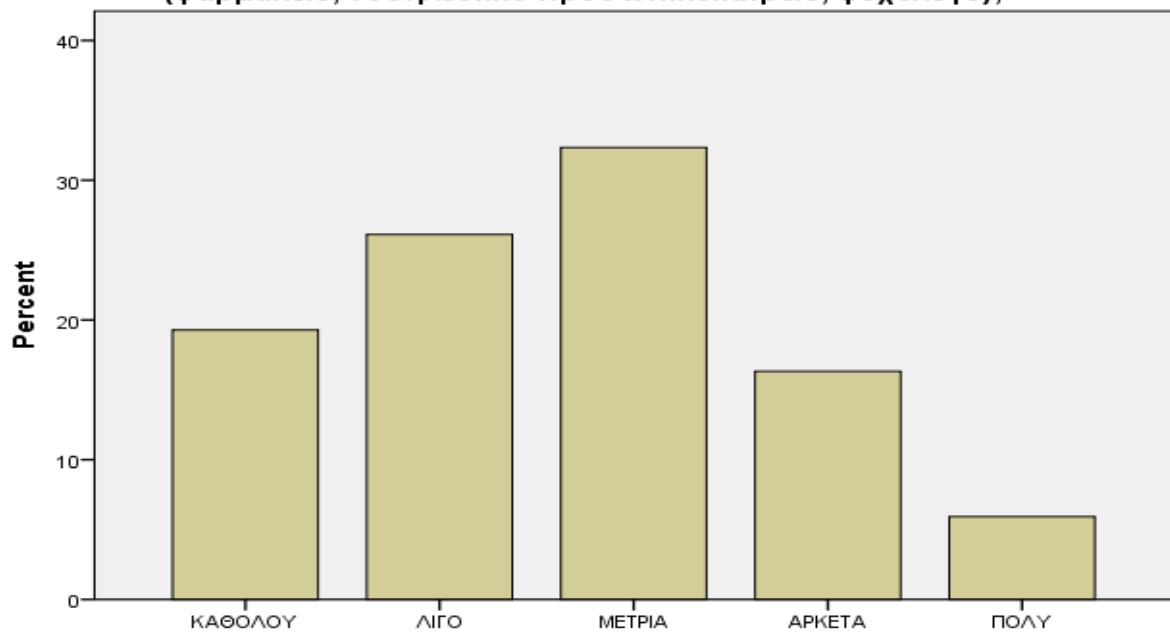

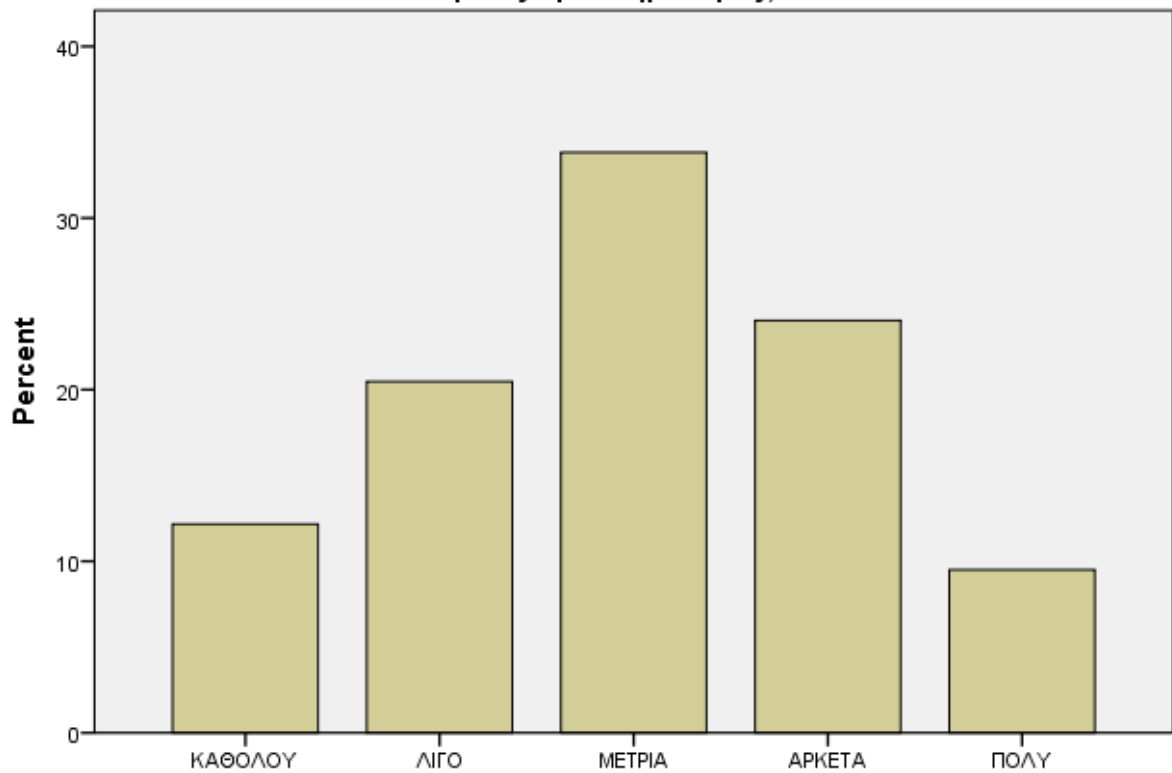
Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τη διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων μέσα στο σχολείο;

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από τις υποστηρικτικές υπηρεσίες του σχολείου (φαρμακείο, νοσηλευτικό προσωπικό/ιατρείο, ψυχολόγο);

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από τις επιπρόσθετες σχολικές αθλητικές δραστηριότητες;

Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε συνολικά από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο;

